

63
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντι

Περίοδος 9
Τεύχος 422
Παράσκεψη
17 Νοεμβρίου
Δρχ. 150

Είναι το φως στην άκρη του τούνελ
ή ένα άλλο τραίνο;

ΠΟΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ;
ΑΥΡΙΑΝΙΚΟΣ ΝΕΟΦΑΣΙΣΜΟΣ
ΤΑ ΤΕΙΧΗ ΚΑΤΑΡΡΕΟΥΝ
ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ: ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΕΙΣ

ΚΛΑΣΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΥΣ

ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΠΟΧΩΝ

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΛΗΡΕΣ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΛΗΡΕΣ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΛΗΡΕΣ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟ

Λιούις Κάρολ

Μες στον Καθρέφτη και τι Βρήκε η Αλίκη Εκεί

Λ. Φρανκ Μπάουμ

Ο Θαυμάσιος Μάγος του Οζ

Η Θαυμάσια Χώρα του Οζ

Ναζίμ Χικμέτ

Το Ερωτευμένο Σύννεφο

Γκότφριντ Άουγκουστ Μπύργκερ

Οι Περιπέτειες του Βαρόνου Μυνχάουζεν

Κάρλο Κολόντι

Πινόκιο

Τζαίμς Μπάρι

Πήτερ Παν

Ιούλιος Βερν

Η Ανταρσία του Μπάουντυ

Η Μέρα ενός Αμερικάνου Δημοσιογράφου στα 2889

Χ.Κ. Άντερσεν

Η Παρθένα των Πάγων

Η Βασίλισσα του Χιονιού

Τα Καινούργια Ρούχα του Αυτοκράτορα

Αδελφοί Γκριμ

Η Χιονάτη και οι Εφτά Νάνοι

Έξι Παραμύθια

Μαρκ Τουέιν

Τομ Σόγερ

Μαρσέλ Αιμέ

Οι Μπότες των Εφτά Λευγών

Αλφόνς Ντοντέ

Ιστορίες της Δευτέρας

Χίλιες και Μία Νύχτες

Σεβάχ ο Θαλασσίνο

Ο Άλη Μπάμπα και οι Σαράντα Κλέφτες

Ο Έμπορος της Βαγδάτης

Ράντγιαντ Κίπλινγκ

Μόγλης

Μπλεζ Σαντράρ

Νέγρικα Παραμυθάκια

Αντουάν ντε Σαιντ Εξυπερύ

Ο Μικρός Πρίγκιπας

Ο Παπαλάγκι

Μ.Α. Αστούριας

Ο Άνθρωπος που τα Είχε Όλα

Χε Γι

Κινέζικα Παραμύθια

Ονορέ ντε Μπαλζάκ

Ένας Γάιδαρος μια Γάτα

Ζεράρ ντε Νερβάλ

Ιστορία του Χαλίφη Χακίμ

Ναστρεντίν Χότζας

Ιστορίες και Χωρατά

Έρνεστ Χέμινγκουэй

Ο Γέρος και η Θάλασσα

Α. Ζ. Κρόνιν

Τα Άγουρα Χρόνια

Ζωοδόχου Πηγής 34
Αθήνα 106 81
τηλ. 3638257

Ύψιλον/διβλία

Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ των διερευνητικών εντολών ολοκληρώθηκε χωρίς αποτελέσματα και, σήμερα Παρασκευή που κυκλοφορεί το ANTI, οι πολιτικοί αρχηγοί θα κληθούν από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να αναλάβουν τις τελικές τους ευθύνες. Θεωρητικά πολλοί είναι οι δυνατοί συνδυασμοί από τους οποίους θα μπορούσε να προκύψει κυβέρνηση, ώστε να διακοπεί η ατέρμων επανάληψη, αναποτελεσματικών πιθανότατα, εκλογικών αναμετρήσεων. Μπορούμε όμως να θεωρήσουμε δεδομένο ότι αποκλείεται η δικομματική συνεργασία ΝΔ - Συνασπισμού αλλά και η δικομματική με παραφυάδες συνεργασία ΠΑΣΟΚ - Συνασπισμού, παρά το γεγονός ότι με μανία την επιδίωξαν τόσο το ΠΑΣΟΚ όσο και ορισμένοι πανικόβλητοι από το εκλογικό αποτέλεσμα νεόφυτοι στρατηγέτες της Αριστεράς. Επομένως, η επίλυση της πολιτικής κρίσης προϋποθέτει αναγκαστικά τη «Μεγάλη Συμμαχία» ΠΑΣΟΚ - ΝΔ, ανεξάρτητα από το αν ο Συνασπισμός θα συμμετάσχει ή όχι.

ΘΑ ΗΤΑΝ ΜΑΤΑΙΟ να απευθύνουμε έκκληση στη σωφροσύνη και την υπευθυνότητα των δυο μεγαλύτερων πολιτικών σχηματισμών, προτρέποντάς τους να συνεργαστούν. Το ΠΑΣΟΚ του Α. Παπανδρέου αποκάλυψε ξανά έναν απύθμενο τυχοδιωκτισμό και αναισχύοντο θράσος ευαγγελιζόμενο «προοδευτική» κυβέρνηση «μακράς πνοής» που θα στηριζόταν στο ανεμομάζωμα 151 (ανύπαρκτων τελικά) βουλευτών. Η

ΝΔ του κ. Μητσotάκη από τη μεριά της έσπευσε να καταγγείλει το εκλογικό σύστημα για την μη αυτοδυναμία της, αντί να συναισθανθεί πως ήταν η ανικανότητα της να επιδείξει ένα ουσιαστικά καινούριο πρόσωπο που ενεργοποίησε ξανά τα αντιδεξιά ανακλαστικά του ελληνικού λαού. Η ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ υποχρεούνται παρά τη θέλησή τους, να συνεργαστούν γιατί η κοινωνία δεν αντέχει άλλες μάταιες εκλογικές αναμετρήσεις. Όποιος πάρει την ευθύνη να προκαλέσει τώρα αμέσως εκλογές θα εισπράξει και το πολιτικό κόστος.

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ του αυριανοπαπανδρείκου ΠΑΣΟΚ στη διαχείριση των κοινών αποτελεί οπωσδήποτε πλήγμα για τους θεσμούς και το πολιτικό μας σύστημα. Το αντίτιμο όμως θα είναι η οριστική κατάρριψη του μύθου της αντιδεξιάς διαχωριστικής γραμμής, στην οποία στηρίζει η «Αυριανή» την επιρροή της. Η ΝΔ από την πλευρά της θα αναγκαστεί να αποδεχθεί ένα αναλογικότερο εκλογικό σύστημα, αν δεν θέλει να χρεωθεί την ευθύνη για νέες εκλογές. Ο μεγάλος κερδισμένος θα είναι ο Συνασπισμός που θα δει σε αυτή την περίπτωση να δικαιώνεται και η προηγούμενη πολιτική επιλογή του, η κυβερνητική σύμπραξη δηλαδή με τη ΝΔ.

ΑΚΟΜΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ όμως θα είναι το κέρδος για τον τόπο. Η μακροχρόνια πολιτική κρίση παίρνει πλέον επικίνδυνες διαστάσεις —κι αυτό οι πολίτες το συναισθάνονται καλύτερα από τα κόμματα. Ήρθε λοιπόν η ώρα να δούμε αν τα κόμματα, και κυρίως ΝΔ και ΠΑΣΟΚ, διατηρούν έστω κι ελάχιστη σχέση με τις επιθυμίες, τις προσδοκίες, τους φόβους των πολιτών.

ΠΕΡΙ ΕΧΘΥΜΕΝΑ

- Περίοδος Β'
- Χρόνος 16ος
- Τεύχος 422

Παρασκευή 17 Νοεμβρίου 1989
δρχ. 150

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60 • 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.49.300
72.32.819 - 72.48.240
FAX: 72.26.107 - TELEX: 214179 ANTI

Οι μηνυτές του ANTI παίζουν κρυφτούλι	10
Τ. ΣΟΦΙΚΙΤΗΣ	
Πολυτεχνείο ή η καθεστωτική κάθαρση	12
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Τα τείχη πέφτουν	14
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ	
Η πολιτική οικονομία της κρίσης και οι εκλογές	16
Θ. ΚΕ'Υ'ΝΣΙΑΝΟΣ	
Το διδύμο της εξουσίας	19
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΙΧΑΗΛ	
Από την πολλαπλή επίθεση στην πολλαπλή σύγχυση	20
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Συνασπισμός: μετεωρισμοί πριν την σαφήνεια	22
Κ.Β.	
Εδώ είναι Βαλκάνια	24
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ	

ΠΑΣΟΚ - Αυριανισμός: Βιοί παράλληλοι	26
ΜΠΟΣΤ	
Άπιστευτα και όμως αληθινά	30
ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΛΟΥΛΟΥΔΗΣ	
Για τους Οικολόγους - Εναλλακτικούς	33
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ	
Να τελειώνουμε με το θέατρο	34
TUDY GIORDANELLI	
ELISABETTA CASALOTTI	
Μια άλλη άποψη για τα ναρκωτικά	44
ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ	
Ο Βασιλιάς που πέθανε	46
Forum Δελφών: Ο πρώτος και ο τρίτος κόσμος	52

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΠΤΑΗΜΕΡΟ	
ANTI-ΛΟΓΟΣ	
Η παρέμβαση του Συνασπισμού	4
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	6
ANTIΘΕΣΕΙΣ	8
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ	
Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ	11
Δ. Α'ΙΔΙΝΗΣ	29
ANTIΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	38
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	40
ΒΙΒΛΙΟ	54
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	57

Το εξώφυλλο είναι βασισμένο σε διαφήμιση περιοδικού που δημοσιεύεται στο Grafis Anual '89.

Η παρέμβαση του Συνασπισμού

ΗΜΕΡΕΣ των διαπραγματευτικών εντολών, με αποκορύφωμα την σημερινή κρίσιμη σύσκεψη των τριών πολιτικών αρχηγών στην προεδρία της Δημοκρατίας. Σκηνικό ανάλογο αλλά όχι παρόμοιο με εκείνο του περασμένου Ιουνίου. Μόνο, που αυτή τη φορά θα είναι παρών ο «νικητής των εκλογών» πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ κ. **Ανδρέας Παπανδρέου** (αντί του άλλοτε κραταιού Θεσσαλονικάρχη και μέλους του Ε.Γ. **Άκη Τσοχατζόπουλου**) με την γνώριμη στάση του γέρικου λιονταριού. Βρυχάται αλλά δεν μπορεί να δαγκώσει.

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ τόσο της «Νέας Δημοκρατίας» όσο και του «Συνασπισμού» όπως διαμορφώθηκαν στα πλαίσια της τρίτης διερευνητικής εντολής (μετά τις άκαρπες πρώτη και δεύτερη των προέδρων της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ) φαίνεται να διαμορφώνουν έναν ασφυκτικό κλοιό για τον κ. Α. Παπανδρέου. Στη σημερινή σύσκεψη, που προβλέπεται μαραθώνια, θα αποδειχθεί κατά πόσο ο κ. Α. Παπανδρέου εξακολουθεί να διατηρεί κάποια στοιχεία από εκείνα του «μεγάλου τακτικιστή», με τις θεαματικές και εντυπωσιακές πολιτικές πρωτοβουλίες. Μια φήμη, που γίνεται όλο και ασθενέστερη τα τελευταία χρόνια, μετά το αποκορύφωμά της στις 9 Μαρτίου 1985 και τον εν συνεχεία εκπεσμό του μύθου του.

ΠΑΝΤΩΣ μέχρι σήμερα και ιδιαίτερα κατά την περίοδο της διερευνητικής εντολής που δόθηκε στον πρόεδρο του ΠΑ-

ΣΟΚ, απεδείχθη ότι ο κ. Α. Παπανδρέου δεν έχει δυνατότητες για καμιά αποφασιστική πολιτική πρωτοβουλία και, μετά τους πρώτους πανηγυρισμούς για την εδραίωση του ΠΑΣΟΚ στη δεύτερη θέση μετά τη «ΝΔ» (με το επιχείρημα ότι οι άλλοι πήγαν χειρότερα από εμάς), προσπαθεί να κερδίσει, απλώς, ορισμένες εντυπώσεις.

ΚΥΡΙΩΣ εκείνες, που αναφέρονται στις νέες εκλογές, τρίτες ή και τέταρτες και στο ποιος τις προκάλεσε. Εγχείρημα δύσκολο, καθώς το ΠΑΣΟΚ προσπαθεί να συνδυάσει την πολιτική σταθερότητα και συνεργασία με τον κομματικό του πατερναλισμό και την «προγραμματική» υποχρεολογία.

Διλημματικές απόψεις

ΣΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ διάστημα των τελευταίων ημερών τα πράγματα φαίνεται να δυσκόλεψαν αρκετά για το ΠΑΣΟΚ και ανεξάρτητα από τη σημερινή λύση, οι δυσκολίες αυτές —που αποτελούν και γενικότερα γνωρίσματα της πολιτικής μας ζωής— θα έχουν τον καθοριστικό τους ρόλο στο άμεσο μέλλον. Για παράδειγμα ο πρόεδρος της «ΝΔ» κ. **Κ. Μητσοτάκης** φαίνεται να συνήθισε στην ιδέα —και καλώς συνήθισε— ότι είναι πολύ αμφίβολο εάν θα κατορθώσει να γίνει πρωθυπουργός αυτοδύναμης κυβέρνησης της ΝΔ και ακολουθεί εκών-άκων την πεποίθηση ότι μπορεί ο πρόεδρος ενός κυβερνητικού κόμματος να μην είναι αυτόματα και ο πρωθυπουργός (όπως συνέβη άλλωστε στην περίπτωση με την πρωθυπουργία του κ. Τζ. Τζαννετάκη). Μια τέτοια επανάληψη του εγχειρήματος **Τζ. Τζαννετάκη** θα ήταν πρόθυμος να αποδεχθεί και πάλι ο κ. Μητσοτάκης, αντιλαμβανόμενος ότι τα περιθώρια για ελαστικές συνταγματικές ερμηνείες και εφαρμογές (όπως εκείνη για την ανάθεση σχηματισμού κυβέρνησης και την εν συνεχεία ψήφιση της ή όχι από τη Βουλή) είναι εξαιρετικά περιορισμένα. Και ασφαλώς σε αυτή την προσαρμογή της ελληνικής Δεξιάς στην αυστηρή τήρηση των συνταγματικών κανόνων, στη συνήθεια για ισότιμες πολιτικές συνεργασίες δεν φαίνεται να έπαιξε μικρό ρόλο και η όλη πολιτική του «Συνασπισμού».

ΤΟΥ «ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ», ο οποίος όχι μόνο ως εντολοδόχος αλλά με την γενικότερη πολιτική παρουσία του φαίνεται να ξεπερνά το σοκ της μείωσης των εκλογικών του ποσοστών. Δεν απομένουν παρά οι αιχμηρές διατυπώσεις των περι των κ.

Γ. Γρόψα διαφωνούντων, του κ. **Κ. Κάπου** και των λεγόμενων «πασοκογενών», με την αρθρογραφία του κ. **Βασίλη Φίλα** ως εμμονή στα «αίτια της εκλογικής ήττας». Μιας ήττας, που δεν συνδέεται από κανέναν με το αναγκαίο κόστος του εκσυγχρονισμού του κομμουνιστικού κινήματος και το οποίο είναι το μικρότερο δυνατόν — και όχι μόνον για τον ελληνικό χώρο. Το 2% για την ελληνική περυστρώκα ή έστω τις απαρχές της είναι το ελάχιστο τίμημα.

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα ο «Συνασπισμός» με τις τελευταίες θέσεις και πρωτοβουλίες του —μετά μάλιστα τις αναδιπλώσεις των κ. **Μίμη Ανδρουλάκη, Γρηγόρη Γιάνναρου, Πέτρου Κουνελάκη** και τις επιλογές του έκτακτου Διαρκούς Συνεδρίου της ΕΑΡ — απέκτησε δυο ενδιαφέροντα στοιχεία. Αφενός τη «φυγή προς τα εμπρός» και αφετέρου την αναγκαία ομοιογένεια για την ενότητα των αντιλήψεων απέναντι στο ΠΑΣΟΚ. Ένα ΠΑΣΟΚ το οποίο σε ημέρες υποβάθμισης των σκανδάλων και των συνεπειών τους, άρχισε να αξιώνει ρόλους τιμητή (όπως για παράδειγμα στην περίπτωση της κατάστασης της οικονομίας, που παρέδωσε τον Ιούνιο) και να πιέζει τον «Συνασπισμό» με «προσδευτικές» πρωτοβουλίες και προτάσεις.

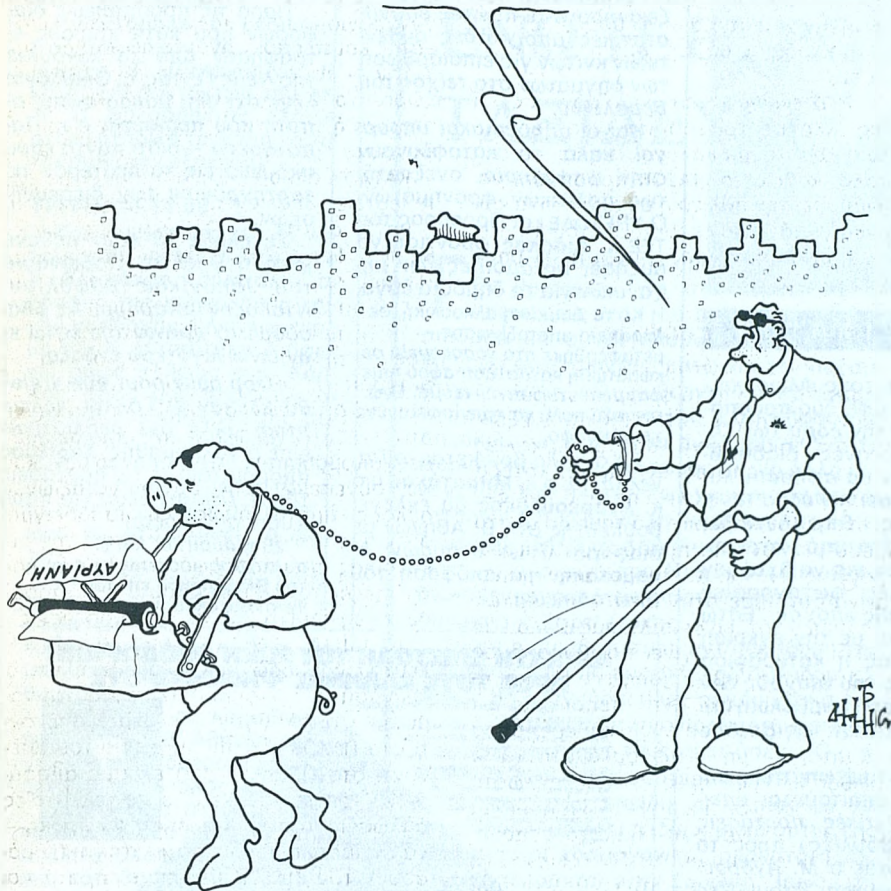
ΤΟ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟ χαρακτηριστικό των τελευταίων ημερών είναι ακριβώς ότι ο «Συνασπισμός», εγκαταλείποντας την αμυντική, απολογητική του στάση απέναντι στο ΠΑΣΟΚ και την αμηχανία του απέναντι στο εκλογικό αποτέλεσμα αποφάσισε —όπως φάνηκε από τις τελευταίες δηλώσεις του κ. **Χαρίλαου Φλωράκη**— να αντιμετωπίσει αυτή την «τακτική θράσους» του ΠΑΣΟΚ με επιχειρήματα και χωρίς υπεκφυγές, και στατιστική αντίληψη της πολιτικής δυναμικής και των συσχετισμών της. Έτσι, πήγε στην καρδιά των διαφορών του με το ΠΑΣΟΚ, τις οποίες επαναβεβαίωσε και κατονόμασε, μετά μάλιστα τη δημόσια επίκληση του κ. Παπανδρέου για «ανάληψη».

Ο «ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ» απέρριψε, για μία ακόμη φορά και μετά από αρκετό διάστημα σιωπής, τις επικλήσεις για «δημοκρατικές και προοδευτικές δυνάμεις και συνεργασίες», όπως επαναλάμβαναν οι τελευταίοι έωλοι ισχυρισμοί και τα επινοήματα των διαχωριστικών γραμμών του αιφνιδίως ανακαλύψαντος την Αριστερά, ΠΑΣΟΚ.

Ο «ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ» επανέφερε στο προσκήνιο το πρόβλημα των ανεύθυνων «προγραμματικών» υποσχέσεων και προ-

Γραφτείτε συνδρομητές στο **ΑΝΤΙ**

ΝΑ ΔΙΑΦΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ 'ΣΥ ΜΑΚΗ
ΟΤΙ ΣΕ ΚΑΘΟΔΗΓΩ!..
ΕΣΕΝΑ ΣΕ ΠΙΣΤΕΥΟΥΝ!..

τάσεων του ΠΑΣΟΚ («ακόμα και λαϊκή Δημοκρατία θα δεχόταν το ΠΑΣΟΚ» ήταν το πικρό σχόλιο για τη γνώριμη αυτή τακτική πλειοδοσιών) με τον —αποδεδειγμένο από την εμπειρία— ισχυρισμό ότι το ΠΑΣΟΚ δεν διακρίνεται για τη φερεγγυότητά του. Ότι υπάρχει το υπ' αριθμό ένα πρόβλημα - εμπόδιο της οποίας συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ, που είναι το «είπα-ξείπα», η γνώριμη πολιτική του ανευθυνότητας.

Αυριανισμός, η κυρίαρχη «ιδεολογία»

ΠΡΟΕΒΑΛΛΕ ο «Συνασπισμός» —και σωστά όπως αποδείχθηκε και με την περίπτωση της κατασυκοφάντησης των Οικολόγων Εναλλακτικών— το πρόβλημα το ομφάλιου λώρου ανάμεσα στους αδελφούς Κουρή με την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, το αυγό του φιδιού, που θερμαίνεται στους κόλπους του Κινήματος καθώς ο «αυριανισμός είναι μορφή νεοφασισμού».

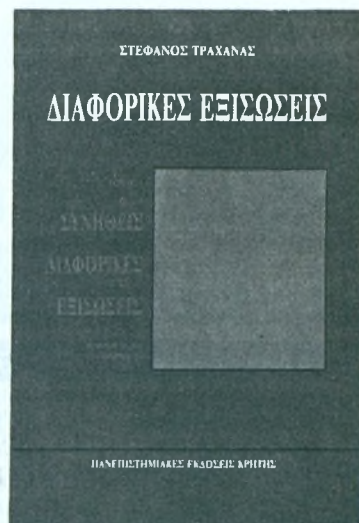
ΜΕ ΑΥΤΕΣ τις βασικές πολιτικές διαφορές, την επαναποδοθέτησή τους και την προβολή τους σε μείζονος σημασίας, ο

«Συνασπισμός» δείχνει να ξεπέρασε τα όποια πλέγματα της συνεργασίας του με τη «ΝΔ» στη συγκυβέρνηση Τζαννετάκη (στην οποία πλέον κανείς δεν αναφέρεται πλην του ΠΑΣΟΚ κατά τρόπο αρνητικό), τη ζάλη και σύγχυση από τα εκλογικά αποτελέσματα της 5ης Νοεμβρίου και καθόρισε τη νέα στάση του.

ΑΥΤΗ η απεμπλοκή του εκλογικού αποτελέσματος —των εκλογικών συνεπειών από το κόστος του πολιτικού εκσυγχρονισμού και η εμμονή στη διαφοροποίηση απέναντι στο ΠΑΣΟΚ— είναι τα κύρια δεδομένα των ημερών, που πέρασαν στο πολιτικό μας σύστημα και τις προοπτικές του στο μέλλον, μαζί με όσα έχουμε προαναφέρει για τη «ΝΔ» και το ΠΑΣΟΚ. Και ίσως η σημερινή κρίσιμη σύσκεψη δείξει ότι ο «Συνασπισμός» ξεπέρασε το σύγχρονο της ήττας κατά τρόπο δημιουργικό και ελπιδοφόρο, ενώ το ΠΑΣΟΚ θα παραμείνει στην αυταρέσκεια της «νίκης». Μιας νίκης που προβάλλεται ως «πολιτική και ηθική δικαίωση» αλλά που δεν είναι παρά μόνον η αγωνία και για τα δυο.

ΑΝΤΙ-ΛΟΓΟΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΤΡΑΧΑΝΑΣ

Διαφορικές Εξισώσεις

Οι διαφορικές εξισώσεις —αυτό το βασικό εργαλείο όλων των εφαρμοσμένων επιστημών— παρουσιάζονται σέ τουτο τό βιβλίο μέ ιδιαίτερη έμφαση στην ανάδειξη της απλότητας των βασικών ιδεών που βρίσκονται πίσω από τίς διάφορες μεθόδους λύσης καί ή εφαρμογή τους γιά τή μελέτη μιās μεγάλης ποικιλίας πραγματικών προβλημάτων. Ή αναλυτικότητα της παρουσί-ασης, τά 180 λυμένα παραδείγματα καί τά 800 προβλήματα μέ τίς άπαντήσεις τους, κάνουν τό βιβλίο ιδιαίτερα κατάλληλο γιά άτομική μελέτη.

ΓΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΥΣ
ΦΥΣΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥΣ

550 σελ., 3.200 δρχ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

Για ταχυδρομικές παραγγελίες με αντικαταβολή απευθύνεστε στο Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας Τ.Θ. 1527 - 71 110 Ηράκλειο Κρήτης

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ **τροχαλία** ΕΚΔΟΣΕΙΣ
Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64)
106 80 Αθήνα, τηλ.: 3646426

γερμανοί κ. Κοτζιάς, Γράβας, Μπατίκας, Βαλαβάνη, ξεκινούν από το Ακρόπολ αγώνα υπέρ του Χόνκερ, της αποκατάστασης της μνήμης του Μπρέζνιεφ και της συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ.

Αναβλήθηκε η εκδίκαση των μηνύσεων Μ. Κουτσόγιωργα - Γ. Παπανδρέου Β' κατά των συντακτών του ΑΝΤΙ. Ο Ημεροδότης ελπίζει στην καταδίκη τους για να κατακτήσει την εξουσία.

ΤΡΙΤΗ, 14.11.89

Πριν φθάσουμε στο 4ο και τελευταίο τεταρτηχρόνιο, ο Χ. Φλωράκης προλείπει το έδαφος της κυβέρνησης κοινής αποδοχής συναντώμενος με τον Κ. Μητσότακη. Διαφωνεί όμως πλήρως ο κ. Κάππος, όστις μας προέκυψε αναρχικός: είναι κατά της συνεργασίας Συνασπισμού - ΠΑΣΟΚ, Συνασπισμού - ΝΔ αλλά και της οικογενειακής: τον έπεισε ο κ. Κοτζιάς ότι ήρθε η ώρα να καταργηθεί το κράτος.

Μέχρι τον Ιανουάριο παραινούνται οι συμβάσεις των εκτάκτων του δημοσίου. 40.000 είναι όλοι κι όλοι, θα μονιμοποιηθούν, να μου το θυμάστε.

Επιτέλους, ας κοιμηθούμε ήσυχοι: στην Β' Αθηνών εκλέγεται ο κ. Ανδρουλάκης και όχι ο κ. Μπρατάκος.

Για αλλαγή τίτλου προσανατολίζεται το ΙΚΚ ανήγγειλε ο Ακίλε Οκέτο. Πριν 10 χρόνια, κάτι θα σήμαινε —σήμερα ποιον ενδιαφέρει;

Σήμερα η γιαγιά - Σία έγινε 69 χρόνων. Να τα εκατοστήσει!

Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Δημ. Τσ., οικολόγον: Προφανώς και δεν εννοούσε εσάς ο παρακείμενος όταν αναφερόταν σε «γραφειοκράτες των Βρυξελλών». Γι' αυτούς που οικολογούν επί κοινοτικών κονδυλίων μιλούσε.

Δημήτριον Πατριάρχην, Κων/πολιν: Ουδείς αμφισβητεί την οικογενειακότητά σας, αλλά δεν νομίζω ότι θα εισάσταν ο καταλληλότερος για πρωθυπουργός.

Χρ. Καλογ., Ελληνικό: Σωστό. Αφού αυτοί γκρεμίζουν το τείχος, γιατί εμείς να μην ξυλώσουμε τις βάσεις;

Δημ. Ψυχ., δίπλα: Η επίκληση του Διεθνούς Δικαίου για τον καθορισμό των μεταξύ μας συνόρων δεν μας βρίσκει σύμφωνους. Πρέπει να ισχύσει η αρχή της ευθυδικίας.

ΕΝΤΟΛΕΣ ΠΡΟΣ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ

ΕΝΩ Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΑΞΙΔΕΥΕΙ

Την Παρασκευή το πρωί, όταν το ΑΝΤΙ, θα βρίσκεται ήδη στα περίπτερα, οι ηγέτες της ΝΔ, του ΠΑΣΟΚ, του Συνασπισμού θα συναντηθούν στο Προεδρικό Μέγαρο αναζητώντας, έστω και την ύστατη στιγμή, λύση στο κυβερνητικό πρόβλημα της χώρας. Την ίδια ημέρα ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας πρέπει να αναχωρήσει για το Παρίσι όπου θα λάβει μέρος σε μία άλλη συνάντηση: των ηγετών των χωρών της Κοινότητας με αντικείμενο τη διερεύνηση των τελευταίων εξελίξεων στην Ανατολική Ευρώπη. Έτσι, η σύσκεψη της Ηρώδου Αττικού θα διακοπεί μέχρις ότου επιστρέψει από την Εσπερία ο κ. Σαρτζετάκης.

Τούτη η συμπτωματική αντιπαράθεση της εγχώριας και της ευρωπαϊκής συνόδου κορυφής θα αναγκάσει ίσως τα κομματικά επιτελεία να σκεφθούν λίγο παραπάνω πριν πάρουν τις οριστικές τους αποφάσεις. Όχι επειδή θα έχουν περισσότερο χρόνο στη διάθεσή τους αλλά επειδή, ας ελπίσουμε θα τους προβληματίσει η ίδια η αιτία αυτής της διακοπής: οι κοσμογονικές ανακατατάξεις που συντελούνται στην Ευρώπη. Ίσως έτσι καταφέρουν να ξεπεράσουν τα μίζερα και ανούσια εξουσιαστικά τους παιχνίδια κι αρθούν στο ύψος των περιστάσεων και των προκλήσεων του 21ου αιώνα.

Ο πολιτικός και κοινωνικός χάρτης της Γηραιάς Ηπείρου αλλάζει με ανεξέλεγκτη ταχύτητα καθώς ανατρέπονται όλες οι μεταπολεμικές ισορροπίες. Οι Βαλτικές Δημοκρατίες ζητούν να αποσχισθούν από τη Σοβιετική Ένωση, η Πολωνία έχει μη κομμουνιστική κυβέρνηση, η Ουγγαρία έπαψε να είναι Λαϊκή Δημοκρατία και προετοιμάζει ελεύθερες εκλογές, η Ανατολική Γερμανία άνοιξε τα σύνορά της, ο Ζίβκωφ αντικαταστάθηκε και φαίνεται απίθανο να μείνουν έξω από το κύμα των μεταρρυθμίσεων η Ρουμανία και η Τσεχοσλοβακία. Μόνο η Αλβανία παραμένει ατάραχη — ίδια με αυτιστικό παιδί, ενώ αντιθέτως στην Γιουγκοσλαβία παρατηρείται έντονη και ανησυχητική υπερκινητικότητα. Όλα αυτά σε συνθήκες ύφεσης ανάμεσα στις δυο υπερδυνάμεις κι ενώ ήδη υπάρχει η μοναδική στην ιστορία της ανθρωπότητας συμφωνία για καταστροφή όπλων, των πυρηνικών πυραύλων μέσου βεληνεκούς.

Η ανθρωπότητα, (ή τουλάχιστον η Ευρώπη και η Β. Αμερική) μοιάζει να προχωρά με γιγάντια βήματα προς την ειρήνη, τον αφοπλισμό, τη δημοκρατία. Ακόμη και ο Καντάφι

εμφανίστηκε μετανοημένος να ζητά συγγνώμη γιατί κάποτε ενίσχυσε τρομοκράτες. Υπερδυνάμεις, δικτάτορες, γραφειοκράτες, στρατοκράτες, ένθεν και ένθεν του κατακρημνισθέντος «σκληρού παραπετάσματος», μοιάζουν να μετατρέπονται σε αγγέλους. Τούτη η αρμονία και η πρόοδος αρχίζουν να γίνονται ανησυχητικά — από πότε ο κόσμος έγινε όμορφος, ηθικός, αγγελικά πλασμένος; Μήπως κάποιοι Τσαουσέσκου δημιούργησε διεθνή κρίση για να σώσει το καθεστώς του; Γιατί ο Μπους κι ο Γκορμπατσόφ έρχονται να συναντηθούν στα διεθνή μεν αλλά κατά κανένα τρόπο γειτονικά τους νερά της Μεσογείου; Γιατί δεν πήγαν στον... Βερίγγειο Πορθμό; Τι σηματοδοτεί τούτη η επιλογή για την Ευρώπη;

Έτσι ή αλλιώς ο κόσμος αλλάζει με ραγδαίους ρυθμούς και μάλιστα προς επιθυμητή κατεύθυνση, όπως δείχνουν τα φαινόμενα — μόνο η Ελλάδα δεν νοιάζεται γι' αυτή τη γενική κινητικότητα και ομφαλοσκοπεί απορροφημένη από την σύγκρουση των Πράσινων και των Βένετων, γοητευμένη από το θέαμα των αρχηγών που μονομαχούν έως θανάτου. Απομονωμένοι εδώ στη μύτη της Βαλκανικής αδιαφορούμε για τα πλανητικά τεκταινόμενα, ακόμα και για τις συνέπειές τους στον Βαλκανικό μας περίγυρο, στο Κυπριακό. Ανεπηρέαστοι από τον καταγισμό των δορυφορικών καναλιών, εντρυφούμε στα φασιστικά ρυπαρογραφήματα των Κουρήδων, που έφτασαν να γίνουν οι σημαντικότεροι πολιτικοί παράγοντες της χώρας μετά τους αρχηγούς των κομμάτων. Μπαίνουμε στην τροχιά της πολιτιστικής και οικονομικής υπανάπτυξης, απομονωνόμαστε από όσα κοσμοϊστορικά συμβαίνουν γύρω μας και αποδυόμαστε σε σκληρά παιχνίδια εξουσίας κραδαίνοντας τον Ρασίντ και τις βάσεις — την ώρα που οι συμμαχίες και οι στρατηγικές μοιάζουν να ανατρέπονται ριζικά. Με άλλα λόγια ο κόσμος χάνεται και μεις ασχολούμαστε με τις σκιές των γαϊδάρων.

Αγαπητοί γονείς του Έθνους προσπαθείστε εσείς τουλάχιστον, τη Δευτέρα που θα ανοίξει η Βουλή, να μη λειτουργήσετε ως προύχοντες απομακρυσμένης ρωμαϊκής επαρχίας. Η Ρώμη είναι δίπλα μας, τα όσα συμβαίνουν μας αφορούν — ξυπνήστε. Πριν γίνουμε ο περίγελος των εκτός συνόρων Συνόδων Κορυφής.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Μαύρη επέτειος

Έξι χρόνια συμπληρώθηκαν στις 15 Νοεμβρίου από την ανακήρυξη του ψευδοκράτους στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου. Σε αυτό το διάστημα ο Ντενκτάς και η Άγκυρα κατόρθωσαν να διαμορφώσουν μια κατάσταση σε βάρος των συμφερόντων του κυπριακού λαού και του ελληνισμού μετατρέποντας το ψευδοκράτος σε μοχλό πίεσης για υποχωρήσεις της ελληνοκυπριακής πλευράς και δημιουργίας τετελεσμένων.

Έτσι τώρα αναίρεση του ψευδοκράτους συναρτάται με την επίλυση του Κυπριακού, ενώ ταυτόχρονα χρησιμοποιείται σαν άξονας και άλλων πιέσεων στις διακοινοτικές συνομιλίες. Παράλληλα όμως μεγαλώνουν οι κίνδυνοι με την «έμμεση» αναγνώρισή του, γιατί προσφέρουν επιπλέον έδαφος στην Άγκυρα για να προωθεί από καλύτερες θέσεις τη γραμμή της ενώ προετοιμάζεται για να εκδηλώσει και νέες επιθέσεις που θα ισχυροποιούν προς όφελός της τη θέση του ψευδοκράτους.

Τα τετελεσμένα ως γνωστόν που δημιουργήσε η Άγκυρα παγιώθηκαν ως σταθερά δεδομένα με το χρόνο και τίποτα δεν εγγυάται τώρα ότι δεν θα υπάρξουν στο μέλλον και χειρότερες εξελίξεις.

Αυτοί οι κίνδυνοι δεν είναι ανύπαρκτοι. Και οφείλουμε να τους επισημάνουμε πριν βρεθούμε μπροστά σε επώδυνες καταστάσεις για την Κύπρο και τον Ελληνισμό.

Κατά τα άλλα επέτυχε η «πολυδιάστατη» εξωτερική πολιτική του Παπανδρέου που όχι μόνο «κατάπιε» τη δημιουργία του ψευδοκράτους αλλά και έβαλε το κυπριακό «στο ράφι» κατά την έκφραση του τώως πρωθυπουργού στο χιονισμένο Νταβός.

Κρουστάλλινη καταγγελία

Ο εφέτης ανακριτής στην υπόθεση Κοσκωτά **Ευάγγελος Κρουσταλλάκης** επιβεβαίωσε σε συνέντευξή του προς την

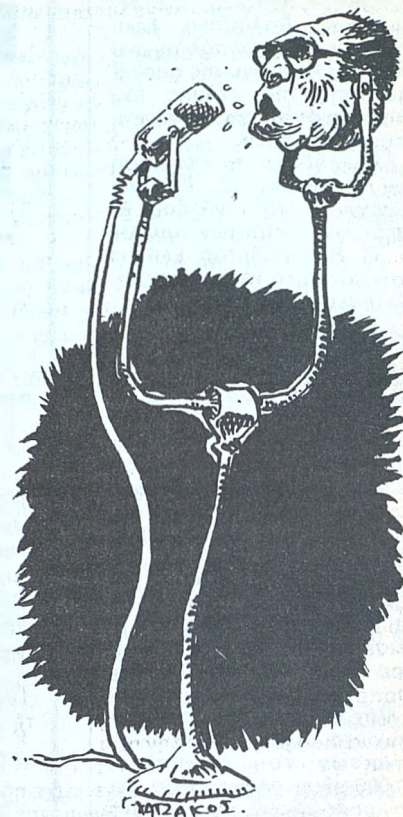
«Ελευθεροτυπία» της περασμένης Τετάρτης τις καταγγελίες του ότι «στη διάρκεια των ανακριτικών ενεργειών του δέχτηκε απειλητικά τηλεφωνήματα και πιέσεις από υψηλά ιστάμενα πρόσωπα». Ως έντιμος δικαστικός ο κ. Κρουσταλλάκης, ο οποίος είχε υποβάλει και το πόρισμα για την υπόθεση Κοσκωτά στη Βουλή, αρνήθηκε λόγω της ιδιότητάς του να κατονομάσει τα «υψηλά ιστάμενα πρόσωπα». Αλλά χωρίς να θέλει κανείς να προβοκάρει τον κ. Κρουσταλλάκη μπορεί εύλογα να υποθέσει αυτό που έγινε, χάρις στον αγώνα του Τύπου, φανερό τοις πάσι. Ποιοι ήταν τότε στην εξουσία, ποιοι ενδιαφέρονταν για το «κουκούλωμα» της υπόθεσης, ποιος ήταν ο εγκέφαλος της διαταγής για τις καταθέσεις των ΔΕΚΟ στην Τράπεζα Κρήτης, όπως είπε ο κατηγορούμενος κ. Πέτσος, ποιος προσπαθεί λυσασμένα να μην ανοίξουν οι λογαριασμοί του στην Ελβετία; Ορίστε μερικές υποθέσεις - ερωτήματα για να βοηθήσουμε τους αναγνώστες μας στην αποκρυπτογράφηση των καταγγελιών του κ. Κρουσταλλάκη. Τι κάνει νιάου - νιάου;

Κινδυνολογία

Δεν υπάρχει κανένας που να μην βλέπει σήμερα την κακή οικονομική κατάσταση, την επιδείνωση όλων των μεγεθών, τα ελλείμματα των ΔΕΚΟ και του Δημοσίου, την ανυπαρξία επενδύσεων. Όλα αυτά είναι κοινές διαπιστώσεις όλων των κομμάτων και των παραγωγικών τάξεων. Άλλο πράγμα όμως είναι οι διαπιστώσεις και η εξεύρεση λύσεων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και άλλο η καλλιέργεια ενός κλίματος κινδυνολογίας. Ιδιαίτερα, όταν αυτό το κλίμα καλλιεργείται για να εξυπηρετήσει άλλες σκοπιμότητες που πολύ απέχουν από μια ψύχραιμη αντιμετώπιση της κατάστασης και τον διάλογο με όλους τους φορείς για να βρεθούν λύσεις.

Πώς να χαρακτηρίσει κανείς τις κραυγές ορισμένων κύκλων που υποκριτικά φωνάζουν για χάος και πάγωμα της αγοράς και κάνουν ανατιμήσεις; Πώς να χαρακτηρίσει τις διαμαρτυρίες άλλων κύκλων για ακυβερνησία, ενώ την ίδια στιγμή αυτό που προωθούν είναι μια πολιτική περικοπών των κοινωνικών δαπανών;

Η τεχνητή διόγκωση ορισμένων προβλημάτων κάθε άλλο παρά βοηθά στην σωστή αντιμετώπισή τους, ενώ με τις κραυγές τα προβλήματα δεν λύνονται. Αν μάλιστα δούμε και τα ευαίσθητα σημεία που εμφανίζει η σημερινή συγκυρία, θα λέγαμε ότι τέτοιες φωνές όχι μόνο δεν συμβάλλουν στην καλλιέργεια μιας ώριμης από όλες τις πλευρές αντιμετώπισης των προβλημάτων της οικονομίας, αλλά προκαλούν σκόπιμα συγχύσεις και αποπροσανατολισμό με άλλους στόχους και όχι την βελτίωση της οικονομίας.

EPT: SOS

Στη μακρά του συνέντευξη Τύπου την περασμένη Τρίτη ο πρόεδρος της ΕΡΤ-ΑΕ κ. Γ. Κοντογιώργης είπε πολλά ενδιαφέροντα πράγματα. Κατ' αρχήν για την άθλια κατάσταση των οικονομικών της. Για το 1990 τα έσοδα υπολογίζονται να ανέλθουν σε 21 δις 700 εκ. δραχμές κι αυτά με την προϋπόθεση ότι ο τομέας των διαφημίσεων θα αποδώσει ενώ τα **ανελαστικά** έσοδα υπολογίζεται να ανέλθουν σε 43 δις 500 εκ. δραχμές. Τα έσοδα για μισθούς ανέρχονται σε 18 δις 300 εκ. δρχ. δηλαδή μόλις καλύπτονται από τα έσοδα. Και το ερώτημα είναι: γιατί πρέπει οι Έλληνες καταναλωτές του τηλεοπτικού προϊόντος, μάλιστα κάτω του μετρίου, να εξακολουθούν να επιδοτούν την ΕΡΤ και πέραν της υποχρεωτικής εισφοράς που καταβάλλουν αλόγιστα προς το παρόν; Γιατί πρέπει να επιδοτείται ένας φορέας που τα έσοδά του μόλις καλύπτουν τις διοικητικές του δαπάνες, τη στρατιά των 4.052 μόνιμων υπαλλήλων, των 600 περίπου συμβασιούχων και των 81 με σύμβαση ορισμένου χρόνου; Με τέτοια χάλια η ΕΡΤ θα αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό των δύο ή περισσότερων ιδιωτικών τηλεοπτικών καναλιών; Με τέτοια χάλια θα πείσει τους καταναλωτές της ότι εξακολουθεί να εκπροσωπεί το «δημόσιο συμφέρον» στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα; Και δε θα μειωθούν ακόμα περισσότερο τα έσοδά της από τη διαφήμιση — έσοδα τα οποία από 14,5 δις που νόμιζε ότι θα εισπράξει το 1989 θα περιοριστούν στα 11 δις δρχ. — όταν θα έχει να

αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό του ιδιωτικού τομέα;

Υπάρχει λοιπόν ανάγκη να διοριστεί το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης που να ορίσει ταχύτατα τη νέα διοίκηση της ΕΡΤ και με τη συναίνεση όλων των κομμάτων αν συμφωνηθεί τάχιστα πρόγραμμα εξυγίανσης του κρατικού αυτού φορέα.

Διαφορετικά φοβούμαστε πως η ΕΡΤ παρά τις φιλότιμες προσπάθειες της διοίκησης και του προσωπικού που πραγματικά νοιάζεται γι αυτήν και εργάζεται με επαγγελματική συνείδηση, μέλλον πολύ δεν έχει.

Απληροφόρητος

Ο κ. Παπανδρέου έσπευσε να επιχειρηματολογήσει σε συνέντευξη Τύπου ότι όπως ο Γκονζάλες στην Ισπανία σχημάτισε κυβέρνηση με πλειοψηφία μόνο μιας έδρας στη Βουλή και με προοπτική τετραετίας έτσι και στην Ελλάδα θα μπορούσε να σχηματιστεί κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ + ΣΥΝ + Λάζαρης + οικολόγοι, πριν οι τελευταίοι δώσουν την «κρυάδα» στον Παπανδρέου. Ο πολυπράγμων τέως πρωθυπουργός με τη γνωστή ικανότητά του να διαστρεβλώνει την πραγματικότητα όχι μόνο πιάστηκε απληροφόρητος για το γεγονός ότι ο Γκονζάλες είχε ήδη χάσει τη μια έδρα υπέρ της Ενωμένης Αριστεράς αλλά και παραγνώρισε το οφθαλμοφανές γεγονός ότι η «πλειοψηφία» του Γκονζάλες ήταν μονοκομματική κι ότι η επιβίωση της κυβέρνησής του με το 39,8% των ψήφων καθίστατο δυνατή λόγω της διάστασης και του ετερόκλητου της αντιπολίτευσης. Ενώ στην ελληνική περίπτωση μια τυχόν κυβέρνηση 149 στην ουσία βουλευτών και έρμαιο του ανεξάρτητου Λάζαρη και των Οικολόγων αλλά κυρίως των Αυριανιστών τι πιθανότητες επιβίωσης είχε; Ή μήπως θα επιστρατεύονταν σε κάθε ψηφοφορία μπλε ψηφοδέλτια; Ατυχές ήταν το παράδειγμα που έφερε ο κ. Παπανδρέου. Ατυχεύατο μάλιστα όταν παραλείπεται η αναφορά στο ότι η ΝΔ με το 46,2% δεν κατάφερε να αποκτήσει ούτε την αυτοδυναμία του ενός. Τελικά μας δουλεύει ο κ. Παπανδρέου. Θέλει την κατάργηση του «συν ένα» ή όχι; Ή θα ήθελε με 40% να είναι «αυτοδύναμος» πρωθυπουργός, όπως ο Γκονζάλες;

Πονόψυχος όμως!

Ο κ. Παπανδρέου μετά την προχθεσινή του συνάντηση με τον κ. Φλωράκη χαρακτηρίσε ως ανεπίτρεπτη (και ανεπίκαιρη) κάθε συζήτηση για το πρόσωπο του προέδρου της Δημοκρατίας. Και μετά πόνο ψυχής και περισσής υποκρισίας προσπάθησε δήθεν να μην θίξει το σημερινό πρόεδρο της Δημοκρατίας Χρήστο Σαρτζετάκη. Ξέχασε φαίνεται τον πόλεμο τον οποίο είχαν εξαπολύσει οι φιλικά προς αυτόν προσκείμενες εφημερίδες, τη συστηματική υπονόμευση του προσώ-

που που το ίδιο το ΠΑΣΟΚ είχε επιλέξει, την επιστράτευση της ελληνικής γραμματικής για να βγει ο σημερινός πρόεδρος αγράμματος και αναλφάβητος και άλλες αθλιότητες που υπονόμειαν τον ίδιο το θεσμό προς όφελος των σκοτεινών και απώτερων στόχων του και τότε παντοδύναμου τέως πρωθυπουργού.

Ξέχασε επίσης τη συμπεριφορά του απέναντι στον κ. Καραμανλή τον οποίο τώρα «εκτιμά», όπως πάντα (sic) και το όνομα του οποίου δε διστάζει να χρησιμοποιεί όταν νομίζει ότι αυτό μπορεί να εξυπηρετήσει τα συμφέροντά του. Τι ίχνος αξιοπιστίας και φερεγγυότητας του έχει πλέον απομείνει;

Όργανο θεωρίας

Κάνουν λάθοι όσοι θεωρούν ότι το συγκρότημα του Ταύρου αποτελεί τον αποκλειστικό —ή κυρίαρχο εκφραστή της ιδεολογίας του ΠΑΣΟΚ.

Ως γνωστόν η μηνιαία Πολιτική Επιθεώρηση «Θεωρία και Πράξη» αποτελεί το θεωρητικό όργανο του Κινήματος. Στο τελευταίο τεύχος φιλοξενεί —και προβάλλει σε περίοπτη θέση— το θεωρητι-

κό πόνημα της κ. Δημήτρας Λιάνης - Παπανδρέου για τον Κούντερα (τον γνωστό αυτόν συγγραφέα της «Ελαφρότητας του είναι»). Η σοβαρότητα του «θεωρητικού» οργάνου κρίνεται και από την «ελαφρότητα» του είναι του ΠΑΣΟΚ. Υ.Γ. Κατά τα άλλα δεν χρειαζόνταν να δοθούν —τουλάχιστον για το τεύχος αυτό— διαφημιστικές καταχωρήσεις όπως αυτή που, καταχωρούμε και εμείς στις σελίδες αυτού του τεύχους όταν υπάρχει τέτοιος «κράχτης» για την κυκλοφορία...

SOS για ένα δάσος

Στην περιοχή «Πηγαδάκια» της περιφέρειας Βούλας - Βουλιαγμένης Αττικής υπάρχει στο λόφο «Τασιάνι», ένα δάσος. Είτε από κακή συνεννόηση των υπηρεσιών των αρμοδίων υπουργείων (Γεωργίας - ΥΠΕΧΩΔΕ), είτε επειδή τα συμφέροντα που υποκρύπτονται είναι τεράστια κινδυνεύει να καταστραφεί επειδή σύμφωνα με την επέκταση του ρυμοτομικού σχεδίου Βουλιαγμένης - Βούλας θα το διασχίσει δρόμος.

Οι κάτοικοι ζητούν από το ΥΠΕΧΩΔΕ να ανακληθεί το Π.Δ. επέκτασης του ρυμο-

τομικού σχεδίου, αλλά μέχρι τώρα δεν έγινε τίποτα. Αντίθετα.

Εδώ και πέντε χρόνια τα αρμόδια υπουργεία παίζουν το παιχνίδι του «καλού και του κακού» όπως καταγγέλλει ο Εξωραϊστικός Σύλλογος της περιοχής με αποτέλεσμα να χορηγούνται οικοδομικές άδειες, να ξεφυτρώνουν αυθαίρετα κτίσματα και «νόμιμα» να οδηγείται στην καταστροφή το δάσος.

Αν η υπόθεση είναι μια κλασική περίπτωση γραφειοκρατικών «αντινομιών» (να σημειωθεί ότι η περιοχή έχει κηρυχθεί αναδασωτέα από το 1934 (!) και δεν έχει φυτευθεί ούτε ένα δενδράκι) τότε ομολογούμε ότι δεν κατανοούμε γιατί οι αρμόδιοι δεν λύνουν το πρόβλημα. Αν πίσω από την ιστορία παραδοκούν συμφέροντα τότε δρομολογούνται ήδη οι διαδικασίες για ένα «νόμιμο» σκάνδαλο. Και στην μια και στην άλλη περίπτωση επείδη το ΥΠΕΧΩΔΕ κρατά το «κλειδί» χρειάζεται παρέμβαση. Και ο υπηρέσιος υπουργός κ. Λιάσκας οφείλει να εξετάσει την περίπτωση. Και να δράσει άμεσα, πριν είναι αργά.

Αντι-εκλογικά

Το τεύχος που κρατάτε στα χέρια σας είναι τακτική ή έκτακτη έκδοση; Πάντως δεν την είχαμε προαναγγείλει. Ακόμα, έως σήμερα θα βρείτε στον εφημεριδοπώλη σας τα δυο προηγούμενα τεύχη.

Με τις εκλογικές ή τις μετεκλογικές διαβουλεύσεις και εντολές βρεθήκαμε και μες στη δίνη των γεγονότων που παρακολουθούμε με την ίδια με σας εγρήγορση και το ίδιο με σας ενδιαφέρον.

Για το επόμενο τεύχος τι έχουμε να σας πούμε;

Αν οι διαβουλεύσεις ναυαγήσουν και οδηγηθούμε σε εκλογές, να μας περιμένετε και πάλι την επομένη Παρασκευή με όσα νεότερα θα έχουν στο μεταξύ συμβεί και όσα μέλλει να δρομολογηθούν.

Αν όμως τελικά ευοδωθούν οι διαβουλεύσεις υπολογίζουμε να επανέλθουμε στους κανονικούς δεκαπενθήμερους ρυθμούς μας.

Ίδωμεν...

ΟΙ ΜΗΝΥΤΕΣ ΤΟΥ «ΑΝΤΙ» ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΡΥΦΤΟΥΛΙ

Οι καιροί είναι πονηροί για τους κάθε λογής σκανδαλοποιούς και τους συνενόχους τους. Άλλωστε, το είπε και το επιφανές μέλος της «Δημοκρατικής Συμπράξεως» κ. **Αντώνης Μπριλλάκης**: «Αυτά» —η παραπομπή δηλαδή του Α. Παπανδρέου και των άλλων στο Ειδικό Δικαστήριο— «είναι ξεχασμένα».

«Περασμένα ξεχασμένα» λοιπόν για το ΠΑΣΟΚ τα σκάνδαλα και οι αξιότιμοι κ. **Αγαμέμνων Κουτσόγιωργας** και **Γεώργιος Ανδρέα Παπανδρέου** δεν θέλουν να γίνουν οι δίκες που κίνησαν με μηνύσεις σε βάρος του «ΑΝΤΙ» για το τεύχος «Κυβέρνηση Απατεώνων».

Οι δυο δίκες είχε οριστεί να συνεδικαστούν την περασμένη Δευτέρα 13 Νοεμβρίου στο Α' Τριμελές Πλημμελειοδικείο με κατηγορούμενους για «συκοφαντική δυσφήμιση» τον εκδότη του «ΑΝΤΙ» **Χρήστο Παπουτσάκη** και τα μέλη της Συντακτικής Επιτροπής **Βασίλη Ζήση**, **Τάκη Καφετζή** και **Γιάννη Φλώρο**. Η ακροαματική διαδικασία άρχισε με καθυστέρηση αρκετής ώρας, επειδή λίγο πριν από την εκφώνηση «άγνωστος» ειδοποίησε την αστυνομία ότι «υπήρχε βόμβα στην αίθουσα».

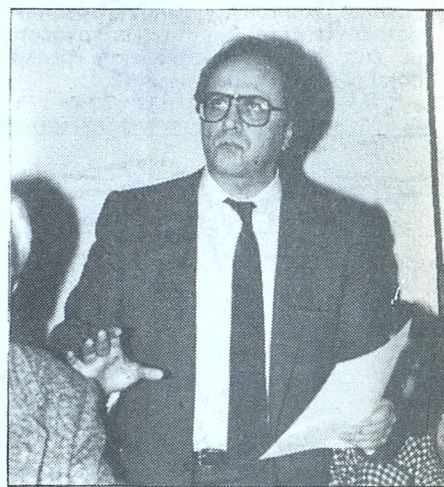
Η «βόμβα» φυσικά δεν βρέθηκε και τελικά οι δίκες που καθυστέρησαν εκ του λόγου αυτού αναβλήθηκαν λόγω απουσίας των μαρτύρων κατηγορίας, οι οποίοι φαίνεται ότι είχαν ειδοποιηθεί εκ των προτέρων για την... διαδικαστική βόμβα.

Στην έναρξη της ακροαματικής διαδικασίας ο συνήγορος του κ. Κουτσόγιωργα —ο οποίος πάντως δεν εμφανίστηκε— υπέβαλε αίτημα αναστολής της δίκης, με το αιτιολογικό ότι για την ορθή δικαστική κρίση απαιτείται πρώτα η απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου στο οποίο η προηγούμενη Βουλή παρέπεμψε τον «μπάρμπα» για παράβαση του νόμου περί ευθύνης υπουργών.

Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο συνήγορος του Γιωργάκη ο οποίος ζήτησε να μην συνεδικασθούν οι δυο υποθέσεις, επειδή ο πελάτης του «δεν έχει κανένα λόγο να συνταυτίσει την προσωπικότητά του» με εκείνην του κ. Κουτσόγιωργα. «Θέλω να γίνει η δίκη, είπε ο κ. Γ. Παπανδρέου μέσω του συνηγόρου του, αλλά να μην συνεδικαστεί μαζί με αυτή του κ. Κουτσόγιωργα, επειδή η υπεράσπιση του κατηγορουμένου θέλει να το χρησιμοποιήσει αυτό για πολιτικούς λόγους (!) και να συνδέσει τις τύχες τους».

Ο συνήγορος του «ΑΝΤΙ» και πρώην υπουργός Εσωτερικών κ. **Νίκος Κωνσταντόπουλος** είχε ζητήσει τη συνεδρίαση των δυο υποθέσεων επειδή υπάρχει συνάφεια μεταξύ τους, όπως εξάλλου είχαν αποφασίσει και τα προηγούμενα δικαστήρια. Από την πληθώρα των περιστατικών που οδηγούν σε αυτή τη διαπίστωση θα υπενθυμίσουμε μόνο ότι το σκάνδαλο Κοσκωτά μπήκε στην τελική του φάση όταν ο κ. Κουτσόγιωργας επιχείρησε να εκβιάσει πολιτικά τον κ. Γ.Α. Παπανδρέου και τον πατέρα του, στηριζόμενος στο γνωστό, έγγραφο της «Μέρυλ Λήντς» με τους αριθμούς των καταθέσεων στα ονόματα του κ. Γ.Α. Παπανδρέου, Γ. Πέτσου, Α. Λιβάνη κ.ά.

Τα επιχειρήματα περί μη συνεδίασης των υποθέσεων από το συνήγορο του κ. Παπανδρέου ήταν η αφορμή για να δουν το φως της δημοσιότητας τίτλοι (στις εφημερίδες της Τρίτης 14/11) όπως «ο γιος Παπανδρέου αποκρηύσσει τον Μένιο» και «ο Γιωργάκης κάνει πως δεν ξέρει τον Μένιο». Δεν γνωρίζουμε αν είναι αυτό το πραγματικό παρασκήνιο της υπόθεσης. Σημειώνουμε όμως ότι πριν από την έναρξη της δίκης «έσκασε μύτη» στο δικαστήριο ο **Άκης Τσοχατζόπουλος**, ο οποίος αφού συνομήλησε με τον Γιώργο Παπανδρέου αποχώρησε παρ' όλο που ήταν *μάρτυρας κατηγορίας του*

Ο συνήγορος του ΑΝΤΙ κ. Ν. Κωνσταντόπουλος την ώρα της διαδικασίας.

κ. Κουτσόγιωργα. Τι να είχε άραγε ο Άκης στον Γιωργάκη;

Τελικά, το δικαστήριο δεν δέχθηκε το αίτημα περί διαχωρισμού των δικών και ανέβαλε και τις δυο για τις 10 Ιανουαρίου 1990 λόγω της μη προσέλευσης ουσιαστών μαρτύρων κατηγορίας.

Σημειώνεται ότι είναι η δεύτερη φορά που αναβάλλεται η εκδίκαση της μήνυσης του κ. Γ. Α. Παπανδρέου λόγω μη προσέλευσης των μαρτύρων κατηγορίας. Την πρώτη φορά, Πέμπτη 14 Σεπτεμβρίου από τους 24 μάρτυρες κατηγορίας δεν είχε προσέλθει κανένας άλλος μάρτυρας εκτός από τον κ. Σπ. Λιναρδάτο. Δεν εμφανίστηκε ούτε και ο μηνυτής. Άλλωστε, οι περισσότεροι από τους μάρτυρες αυτούς δεν είχαν ρωτηθεί ποτέ αν ήθελαν να καταθέσουν σε βάρος του περιοδικού, ενώ για να καταθέσουν στον ανακριτή προσήλθαν μόνον οι κ. **Θ. Τσούρας**, **Ν. Λεβογιάννης**, **Χρ. Καζακλάρης** και **Σπ. Λιναρδάτος**. Ο τελευταίος από μάρτυρες κατηγορίας μεταβλήθηκε σε μάρτυρα υπεράσπισης.

Η ίδια σκηνή επαναλήφθηκε και την περασμένη Δευτέρα. Από τους τέσσερις μάρτυρες κατηγορίας που προσήλθαν στον ανακριτή εμφανίσθηκε μόνο ένας, ο κ. Σπ. Λιναρδάτος, του οποίου η κατάθεση είναι αθωωτική για το «ΑΝΤΙ».

Η δίκη με βάση τη μήνυση Κουτσόγιωργα αναβλήθηκε επειδή εκτός από το μηνυτή απουσίαζαν οι μάρτυρες κατηγορίας κ. **Α. Τσοχατζόπουλος**, **Αντ. Λιβάνης**, **Ι. Ντεγιάννης**, **Γ. Ρωμαίος**, **Θ. Πάγκαλος** και **Ι. Χαλαμπούπουλος**, στους οποίους επιβλήθηκε χρηματικό πρόστιμο 10.000 δραχμών και διατάχθηκε η βίαια προσαγωγή στο δικαστήριο την επόμενη φορά.

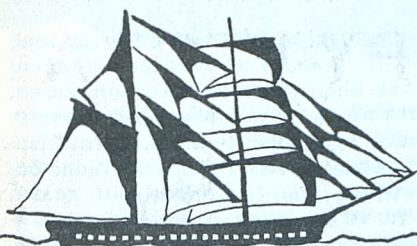
Εν αναμονή της 10ης Ιανουαρίου 1990...

Η αγένης, όπως πάντα, Συντακτική Επιτροπή του ΑΝΤΙ δεν προσφέρει θέση στον ορθό πρώην υπουργό.

Λόγια της πλώρης

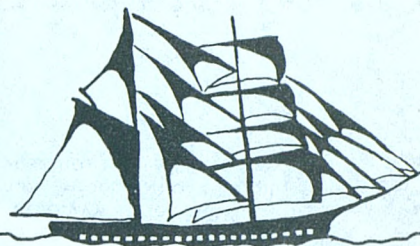
του Δημήτρη Χαντζόπουλου

ΚΙ ΟΠΩΣ ΤΟ ΚΑΡΑΒΙ ΕΠΛΕΕ
ΜΕΣΟΠΕΛΑΓΑ, ΣΤΑΜΑΤΗΣΕ ΞΑΦΝΙΚΑ.

ΤΟ ΠΛΗΡΩΜΑ ΑΠΟΡΡΟΦΗΜΕΝΟ
ΔΕΝ ΚΑΤΑΛΑΒΕ ΤΙΠΟΤΑ.

ΠΕΡΑΣΑΝ ΕΤΣΙ, ΣΤΑΜΑΤΗΜΕΝΟΙ,
ΜΕΡΕΣ ΚΑΙ ΝΥΧΤΕΣ ΠΟΛΛΕΣ.

ΤΟ ΦΙΛΟΤΙΜΟ ΠΛΗΡΩΜΑ ΣΥΝΕΧΙΣΕ ΝΑ
ΑΠΟΡΡΟΦΑΤΑΙ ΟΛΟ ΚΑΙ ΒΑΘΥΤΕΡΑ.

ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΛΟΓΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΝΑΝ
ΤΟΝ ΑΕΡΑ ΚΑΙ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ ΝΑ...

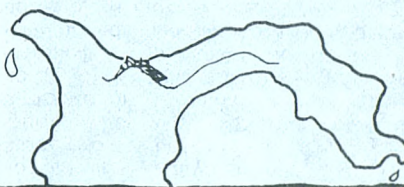
...ΛΥΣΣΟΜΑΝΟΥΝ ΑΓΡΙΩΣ ΧΩΡΙΣ
ΟΜΩΣ ΝΑ ΚΟΥΝΗΣΟΥΝ ΤΟ ΚΑΡΑΒΙ.

ΤΡΕΙΣ ΒΡΑΧΟΙ ΕΚΝΕΥΡΙΣΜΕΝΟΙ ΠΟΥ
ΤΟ ΚΑΡΑΒΙ ΔΕΝ ΕΠΕΦΤΕ ΠΑΝΩ ΤΟΥΣ...

...ΠΗΓΑΝ ΟΙ ΙΔΙΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΕΣΑΝ
ΜΕ ΟΡΜΗ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΝΩ ΤΟΥ.

ΟΙ ΤΡΥΠΕΣ ΠΟΥ ΑΝΟΙΞΑΝ ΗΤΑΝ 46,
40 ΚΑΙ 11 ΕΚΑΤΟΣΤΑ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΩΣ.

ΤΟ ΝΕΡΟ ΑΝΑΛΟΓΙΚΑ ΑΡΧΙΣΕ ΝΑ
ΜΠΑΙΝΕΙ ΜΕΣΑ ΣΤ' ΑΜΠΑΡΙΑ.

ΟΤΑΝ ΤΟ ΠΛΗΡΩΜΑ ΚΑΤΑΛΑΒΕ ΟΤΙ ΤΟ
ΚΑΡΑΒΙ ΒΟΥΛΙΑΖΕ, ΒΑΛΘΗΚΕ ΑΜΕΣΩΣ...

...ΝΑ ΤΟ ΚΑΝΕΙ ΥΠΟΒΡΥΧΙΟ!
ΗΤΑΝ ΠΟΛΥ ΦΙΛΟΤΙΜΟ ΠΛΗΡΩΜΑ.

417
Ηα

«ΠΟΛΥΤΕΧΝ

της, ως βιωματικά ασύμβατο με τους «πολιτισμένους» κανόνες του παιχνιδιού —εκει όπου η βία ασκείται επί παντός και κατά πάντων αλλά πολιτειακά συντεταγμένη— το πρόσθεσαν ως θέμα στον Πίνακα περιεχομένων της ηθικής διαπαιδαγώγησης του (δημοκρατικού) πολίτη —για να μείνει πια ως ουσία μόνος «ο ηρωισμός και η αυτοθυσία των 'ελεύθερων αγωνιζόμενων φοιτητών των ελεύθερων αγωνιζόμενων Ελλήνων...''»— το αλλοτρίωσαν προκειμένου να το απαλλοτριώσουν από τις «παράξενες» όψεις του και να το κατατάξουν σε κάποια θέση στα συμβάντα της μεταπολεμικής ιστορίας του Έθνους —ενώ εκείνα τα ξημερώματα του Νοεμβρίου, Παρασκευή προς Σάββατο, δεν υπήρχε κανείς στον τόπο του «συμβάντος» από αυτούς που συνήθως και κατά συμβατική παραδοχή δημιουργούν γεγονότα και καταγράφονται γι' αυτό στην ιστορία (εν τάξει: «πέρασαν» από τον τόπο ο μακαρίτης ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος, ο Γεώργιος Μαύρος κτλ.).

Άκρες από μήμες για «κάτι τι» που γρήγορα θα ενσωματωνόταν στα δεδομένα στρατηγικής των πολιτικών δεινοσαύρων —έτσι όπως με εκπληκτική ταχύτητα ανακαταλάμβαναν τις θέσεις από τις οποίες είχαν εκτοπισθεί τα ξημερώματα της Παρασκευής 21ης Απριλίου 1967.

Και εν τέλει, όλο το Έθνος, εκ των υστέρων και μέσω των σεπτών-νόμιμων αντιπροσώπων του, βρέθηκε ενωμένο γύρω από το «μήνυμα του Πολυτεχνείου». Χώρεσαν όλοι: αριστεροί, κεντρώοι, δεξιοί, Εαμίτες, Ζερβικοί, Εκατζήδες, παλαιομοδίτες και ανανεωτές, πολιτικοί και στρατιωτικοί, οικογενειάρχες και μοναστικοί εργένηδες, βρέφη-έφηβοι-ενήλικες-ηλικιωμένοι, εργάτες-μικρομεσαίοι-φοιτητές-νοικοκυρές.

Η ιδεολογία του «Πολυτεχνείου»

Όλοι εγκαλούνται ως ηθικά υπόχρεοι να συμμετέχουν στην ενιαύσια τελετουργία ανάμεσα στους κεντρικούς δρόμους της Αθήνας, για να δηλώσουν την αναγνώριση της «θυσίας», να διαδηλώσουν την «πίστη τους στο μήνυμα της εξέγερσης». Και αυτά τα έπρατταν στοιχισμένοι κάτω από τα πανώ μέσω των οποίων εκπροσωπούνται από και ταυτίζονται με το «κόμμα τους». Και ακριβώς με αυτό τον τρόπο οι κομματικοί μηχανισμοί προσπαθήσαν και πέτυχαν, αφ' ενός μεν να καλύψουν πολιτικά την υστέρησή τους σε ό,τι αφορά την πολιτική τους απουσία εκείνο το «τρίημερο» του Νοεμβρίου του 1973, και αφ' ετέρου να νομιμοποιηθούν κοινωνικά από τους οπαδούς τους στη

Το σύστημα, έφτασε σ' αυτό το σημείο ακριβώς επειδή το μεταπολιτευτικό πρόταγμα της κάθαρσης, το περιώνυμο «μήνυμα του Πολυτεχνείου», υπερέβαινε τα όρια του καθεστώτος που θεσμίστηκε μετά τις εκλογές της 17ης Νοεμβρίου 1974 και αμετάλλακτα συνέχισε να υπάρχει μέχρι τώρα μέσα σε συνθήκες έρπουσας και τώρα συνολικά εκδηλωμένης κρίσης.

Το «Πολυτεχνείο» μοιάζει με κατι μπλουζ: αβίωτο στους χρόνους και τους τόπους του καθεστωτικά στερεοτυπημένου κοινωνικού, αβόλευτο στα ευκολόχρηστα σύμβολα του καθημερινού, απωθημένο από τον θέσμιο κόσμο των λογής - λογής πολιτικών μηχανισμών, απομένει να ανασύρεται και να αναμνησκέται σε «εξαιρετικές στιγμές», καθ' ότι το ίδιο εγκλήθηκε ως κάτι «έκτακτο»: δηλαδή τη μοναδική και πολλαπλώς επιτρεπτή στιγμή της 17ης Νοεμβρίου: κάτι σαν επέτειος γενεθλίων ενός παράδοξου και εγνωσμένα επίφοβου πλάσματος.

Το ιδιοποιήθηκαν, για να προσπορίσει ο καθένας το μερίδιο της λείας που του αναλογούσε από την «εξέγερση» το εθνοποίησαν για να εξορκίσουν το αίμα

στρατηγική της ιδιοποίησης και ενσωμάτωσης του «μηνύματος του Πολυτεχνείου», στη χρησιμοθηρική αξιοποίησή του ως στοιχείου της ανάγκης τους να αναπαράχθουν ως οι μόνοι, καθότι «κεντρικοί» μηχανισμοί που μπορούν να εκφέρουν πολιτικό λόγο και δικαιούνται στην άσκηση πολιτικής πρακτικής. Προϋπόθεση για την κατευόδωση των δυο αυτών σκοπών ήταν η κατάταξη της μεγάλης, έστω, και «κορυφαίας» ενιαίας πορείας σε ένα από τα σημεία του φάσματος το οποίο συνιστά τη συμβατική και τρέχουσα, πολιτική πρακτική των κομμάτων. Η λογική αυτή που μεταφέρει το «Πολυτεχνείο» στο πεδίο του τρέχοντος κομματικού ανταγωνισμού προσφέρει: μια εν μέρει εξήγηση των συγκρούσεων που παρατηρούνται κάθε χρόνο μεταξύ των στελεχών των επιμέρους πολιτικών σχημάτων για το «ποιος θα έχει το κεφάλι στην πορεία» η λογική αυτή δείχνει επίσης γιατί το «Πολυτεχνείο» έπρεπε να γίνει τελετουργία προσκλητηρίου νεκρών και θέαμα ηθικιστικού προσκυνήματος «συμβόλων» και συγκαταθετικής αναγνώρισης «μηνυμάτων» από τους οπαδούς, όπως στην κλασική τους σχέση προς οποιαδήποτε πολιτική που διαχέει κεντρικά η κομματική τους ηγεσία.

Και τα χρόνια πέρασαν, και οι τελετουργίες, τα «σύμβολα» και τα «μηνύματα της εξέγερσης» αναπόφευκτα κατακερματίζονταν ολοένα και περισσότερο, διαμελιζόμενα στα δίκτυα της πόλωσης μεταξύ των παγιούμενων κομματικών μηχανισμών, μετατρέπονταν κατ' ανάγκην σε άχρωμες ψηφίδες πολιτικής ρουτίνας. Πέρσι ήταν και η πρώτη φορά που η πορεία ήταν μικρή μέσα σε ένα κλίμα κοινωνικής απογοήτευσης, πολιτικής αναξιοπιστίας, κατάρρευσης των ρητορικών προσχημάτων με τα οποία το ΠΑΣΟΚ, ο μεγαλύτερος διεκδικητής του μηνύματος του «Πολυτεχνείου», προσπάθησε να υποκαταστήσει το πολιτικό ήθος, μέσα σε μια συγκυρία όπου πρόβαλλε κυρίαρχα μια σημαντική κρίση εκπροσώπησης, οι οπαδοί των κομμάτων και οι «πολίτες» δεν αισθάνθηκαν υπόχρεοι να «τιμήσουν» αυτό που κατάλαβαν πως ουδέποτε πίστεψαν και «τίμησαν» οι ηγεσίες τους.

Κάθαρση και καθεστωτική αναπαραγωγή

Και όμως, το αίτημα της «κάθαρσης» ήταν και πέρσι και είναι πολύ περισσότερο φέτος ένας όρος *sine qua non* για ένα υποτιθέμενο Κράτος δικαίου: η «κάθαρση» ήταν και το 1974 κυρίαρχο αίτημα,

μόνον που τώρα δεν σηματοδοτείται απλώς ως πολιτική αλλά μετέχει και του πεδίου της ηθικής και του αισθήματος περί δικαίου. Αυτή η άμεση ζεύξη της πολιτικής και της ηθικής κάνει πολύ εντονότερη τη σημερινή εκδοχή της «κάθαρσης». Κυρίως όμως αυτή η ζεύξη δείχνει ανάγλυφα, ακριβώς ότι το κύριο έμμεσο παράγωγο της «εξέγερσης του Πολυτεχνείου», το πολιτικό καθεστώς της μεταπολίτευσης, έφτασε σε οριακό σημείο κρίσης με σαφή αδυναμία απρόσκοπτης, ολικής και γραμμικής αναπαραγωγής του. Και αυτό το σύστημα, έφτασε σε τέτοιο σημείο ακριβώς επειδή το μεταπολιτευτικό πρόταγμα της κάθαρσης, το περιώνυμο «μήνυμα του Πολυτεχνείου», υπερέβαινε τα όρια του καθεστώτος που θεσπίστηκε μετά τις εκλογές της 17ης Νοεμβρίου 1974 και αμετάλλακτα συνέχισε να υπάρχει μέχρι τώρα μέσα σε συνθήκες έρπουσας και τώρα συνολικά εκδηλωμένης κρίσης.

Για πολλούς λόγους που αφορούν αυτή τούτη την ιστορική και ιδεολογική υπόσταση της και την πολιτική της δύναμη η Αριστερά συγκατάνευσε στην αποχοντοποίηση, απλώς, έκδοχή της μεταπολιτευτικής κάθαρσης. Σε αυτή τη συμπεριφορά τη βοήθησε και η γνωστή μέχρι πρόσφατα αντίληψή της για την πρακτική που θα έπρεπε να έχει προς κινήματα πολιτών τα οποία δεν γεννιούνται από την κομματική της μήτρα. Με αυτή της την αντίληψη και πρακτική η Αριστερά, κατά τρόπο προγραμματικό και συνειδητό, εκώφευσε σε εναλλακτικά πρότυπα για την πολιτική και το πολιτικό, προσυπογράφοντας έτσι στους, κατ' αρχήν ξένους προς αυτήν, καθεστωτικούς κανόνες παιχνιδιού και στην ερήμην της αδιατάρακτη διαχείριση του υπο κρίση πολιτικού συστήματος.

Φέτος, ο καιρός ίσως να είναι βροχερός, χωρίς αυτό να προμηνύει το εύρος διαθεσιμότητας και κίνησης των πολιτών: φέτος, μπορεί να είναι λιγότερο ή, αντίθετα, περισσότεροι αυτοί που, προσερχόμενοι στην «πορεία» της Σταδίου και της Βασιλίσσης Σοφίας, θα εννοούν μη τελετουργικά την ανατρεπτικότητα εκείνου του αθέσμιτου τριήμερου του Νοέμβρη του 1973: φέτος το «Πολυτεχνείο» θα εορτασθεί εν μέσω επιτελικών χειρισμών για τη «λύση του κυβερνητικού προβλήματος», χωρίς να τίθεται πλέον κεντρικά το ζήτημα της «κάθαρσης» και

του «ήθους», ή και χωρίς να ακούγεται καν.

Κι όμως για την Αριστερά, που τελείται εδώσε δείγματα ριζικής αλλαγής ιδεολογικών στάσεων και πολιτικών συμπεριφορών, είναι η πρώτη φορά που το πρόταγμα της κάθαρσης τίθεται με σαφώς καθεστωτικούς όρους.

Η πρόκληση βρίσκεται σε αυτό ακριβώς το κρίσιμο σημείο: θα συνεχίσει ο Συνασπισμός το αυτόνομο εγχείρημά του, ζωτικός όρος του οποίου είναι η αυτονομία πρώτα απ' όλα έναντι ταχτικών χειρισμών και στρατηγικών συμβιβασμών που κυριαρχούν στη συμπεριφορά καθεστωτικών πολιτικών δυνάμεων; Ή αντίθετα, θα ολισθήσει και πάλι σε ρητορίες, σύμβολα και πρότυπα που της αξίωσαν μόνο τον παράπληρωματικό της ρόλο, πλάι στη «μεγάλη δημοκρατική παράταξη»; Θα κατανοήσει τουλάχιστον η Αριστερά ότι αυτή η παράταξη της προσέφερε το μέγα δώρο της οριακής κρίσης του μεταπολιτευτικού πολιτικού καθεστώτος, και ότι για το λόγο αυτό ακριβώς δεν μπορεί να υπάρξει επιστροφή στις παλιές καλές μέρες — τότε που συνειδητά ή ασυνειδητά διαχειριζόταν ως πτωχός συγγενής την καθεστωτική κρίση;

Θα εκπροσωπήσει ο Συνασπισμός το αίτημα της καθεστωτικής κάθαρσης; Ή θα συνεχίσει την τελετουργική ανάγνωση μαρτυρολογιών ηρώων, προσφέροντας δραματουργικό άλλοθι στην πολιτική της καθεστωτικής αναπαραγωγής μέσω της κρίσης;

Το τείχος: 168 χιλιόμετρα τσιμέντου και συρματοπλέγματος.

ΤΑ ΤΕΙΧΗ ΠΕΦΤΟΥΝ

Για 28 χρόνια το τείχος του Βερολίνου αποτέλεσε μνημείο πολιτικού ελέγχου ενός ολόκληρου πληθυσμού, θέατρο αποδράσεων και μυστικών αποστολών, σύμβολο μίσους της Δύσης, φυσικό και ψυχικό εμπόδιο επικοινωνίας των δύο κόσμων, επίκεντρο κατασκοπικών μυσιοστορημάτων και υπέρτατο σύμβολο του Ψυχρού Πολέμου. Το τείχος υψώθηκε εντός μιας νύχτας στις 13 Αυγούστου του 1961 για να εμποδίσει τη φυγή των κατοίκων της Ανατολικής Γερμανίας προς τη Δύση. Κάπου 200 άτομα έχασαν από τότε τη ζωή τους στην προσπάθειά τους να δραπετεύσουν στο Δυτικό Βερολίνο. Κάπου 4.000 άτομα υπολογίζεται ότι φυλακίστηκαν μετά από ανεπιτυχείς προσπάθειες να περάσουν το τείχος, ενώ άλλα 5.000 άτομα κατάφεραν τελικά να το νικήσουν με τρόπους που ανήκουν στη σφαίρα των μυσιοστορημάτων.

Τα 165 χιλιόμετρα του τείχους, τα 4,5 μέτρα ύψους με τα πολυβόλα και τους πύργους ελέγχου, το τσιμέντο και το συρματοπλέγμα δεν μπόρεσαν φυσικά να αναχαιτίσουν τη φυγή προς τη Δύση. Από το 1961 μέχρι σήμερα 2,5 εκατομμύρια Ανατολικογερμανοί πέρασαν στη Δύση.

Όλα αυτά ανήκουν βέβαια οριστικά στο παρελθόν. Το τείχος σαρώθηκε από τους ανέμους της περεστρόικα, τις πρω-

τοφανείς μαζικές κινητοποιήσεις των ιδίων των Γερμανών και τα αλληπάλληλα κύματα φυγής προς τη Δύση. Ήταν αδύνατον πλέον να σταθεί όρθιο, όταν 1,4 εκατομμύρια Ανατολικογερμανοί είχαν ζητήσει να μεταναστεύσουν στη Δύση και η Δυτική Γερμανία είχε δεχθεί απ' τις αρχές του 1989 κάπου 240.000 πρόσφυγες.

Έπεσε έτσι το φυσικό εμπόδιο που χώριζε ένα λαό. Αποκαταστάθηκε η ελεύθερη επικοινωνία. Ήταν μια συνετής πράξη που δημιούργησε συγκινητικές ανθρώπινες στιγμές.

Πέρα όμως από την ευφορία των ιστορικών αυτών στιγμών, πέρα από τις δηλώσεις, πέρα από την έκταση των εσωτερικών μεταρρυθμίσεων που προτίθεται να εφαρμόσει η νέα ηγεσία της Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας συμπεριλαμβανομένης και της διεξαγωγής ελεύθερων εκλογών διατυπώνονται αρκετά ερωτηματικά με υπέρπουσες ανησυχίες για τις εξελίξεις με επίκεντρο φυσικά την επανένωση των δύο γερμανικών κρατών.

Ο καγκελάριος Χέλμουτ Κολ, που διέκοψε επίσημη επίσκεψή του στην Πολωνία για να βρεθεί στο Βερολίνο δήλωσε: «Είναι μια μεγάλη μέρα για μας, μια μεγάλη μέρα για τη γερμανική ιστορία. Είμαστε και θα παραμείνουμε ένα έθνος... Βήμα προς βήμα πρέπει να βρούμε το δρόμο στο κοινό μας μέλλον».

Το «κοινό μέλλον» δεν είναι βέβαια τίποτα άλλο από την ένωση των δύο κρατών.

Στον αντίποδα έχουμε τις δηλώσεις του εκπροσώπου του υπουργείου Εξωτερικών της Σοβιετικής Ένωσης Γκενάντι Γκεράσιμωφ ο οποίος με σαφή και κατηγορηματικό τρόπο χαιρέτησε την «ουσιαστική καταστροφή» του τείχους σαν «θετική» εξέλιξη που επίσης «κατέστρεψε όλα τα στερεότυπα περί Σιδηρού Παραπετάσματος» αλλά και προειδοποίησε ότι τα «σύνορα παραμένουν» κι ότι «η Βόννη θα πρέπει να πάρει υπόψη της ότι κάθε πολιτική που θα αποσκοπούσε στην αλλαγή των συνόρων δεν θα άρμοζε σε καμιά κυβέρνηση στην Ευρώπη και θα προκαλούσε βαθιά δυσπιστία». Η Μόσχα δεν μπορεί να ανεχθεί την αποχώρηση της Αν. Γερμανίας από το σύμφωνο της Βαρσοβίας και την επανένωση των δύο γερμανικών κρατών.

Όμως η κατάσταση που έχει διαμορφωθεί και που συνεχώς αλλάζει με ταχύτατο ρυθμό δημιουργεί μια δυναμική στο θέμα της επανένωσης που είναι δύσκολο να αγνοήσουν τόσο η Σοβιετική Ένωση όσο και η υπόλοιπη Ευρώπη και οι Ηνωμένες Πολιτείες.

Ένα τέτοιο ενδεχόμενο ανατρέπει βέβαια όλα τα μεταπολεμικά πολιτικά και αμυντικά δεδομένα πάνω στα οποία στηρίχτηκε η πολιτική και στρατιωτική διαίρεση

ση της Ευρώπης και οι σχέσεις των υπερδυνάμεων.

Είναι όμως εξίσου βέβαιο για πολλούς παρατηρητές ότι η επανένωση είναι θέμα χρόνου, επέρχεται με τη βεβαιότητα φυσικού φαινομένου και το ζητούμενο πλέον είναι τι μορφή μπορεί να πάρει και κάτω από ποιες εγγυήσεις μπορεί να συμβεί.

Πέρα λοιπόν από την ευφορία της επικοινωνίας των ανθρώπων, πέρα απ' τις προσδοκώμενες εσωτερικές αλλαγές στην Αν. Γερμανία που όλοι χαίρετιζουν υποβόσκει σ' Ανατολή και Δύση μια βαθύτατη ανησυχία για την επανένωση. Οι ίδιοι οι Δυτικογερμανοί φροντίζουν συχνά να μη ρίχνουν λάδι στη φωτιά, σκέφτονται περισσότερο παρά συζητούν το θέμα μεγαλόφωνα, αλλά ταυτόχρονα δουλεύουν και αθόρυβα για να σφυρηλατήσουν ακόμα πιο δυνατούς δεσμούς μεταξύ των δύο κρατών. Αλλά στις άλλες δυτικές πρωτεύουσες, στο Παρίσι, το Λονδίνο και τη Ρώμη, στις Βρυξέλλες και φυσικά και στην Ουάσιγκτον αρχίζουν και σκέφτονται μεγαλοφώνως.

Ποιος θα ήταν ο ρόλος του ΝΑΤΟ με μια ενωμένη και ουδέτερη Γερμανία; Ποιος θα είναι ο νέος ρόλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και θα είναι δυνατή πλέον μια κοινή εξωτερική και αμυντική πολιτική; Τι θα γίνει με τη διεύρυνσή της προς Ανατολάς με την ένταξη χωρών όπως η Ουγγαρία και η Πολωνία και αύριο και άλλων όταν οι χώρες αυτές σίγουρα θα επιλέξουν την ουδετερότητα;

Ποια θα είναι η τύχη του άξονα Παρίσι - Βόννη πάνω στον οποίο στηρίχτηκε η μεταπολεμική οικοδόμηση της Ευρώπης; Τι ρόλο θα αναζητήσει η Βρετανία της οποίας η εθνική ταυτότητα διαμορφώθηκε τα τελευταία εκατό χρόνια μέσα από αλληπάλληλες προσπάθειες και πολέμους για να αποφευχθεί η γερμανική ηγεμονία στην Ευρώπη; Είναι τυχαίο που σοβαρές βρετανικές εφημερίδες κάνουν λόγο για τέταρτο Ραϊχ;

Η συζήτηση μόλις άρχισε και ενδιαφέρει άμεσα πολλούς. Ο πρόεδρος της Γαλλίας Μιττεράν που έχει και την προεδρία της ευρωπαϊκής κοινότητας στο β' εξάμηνο του 1989 κάλεσε για το Σάββατο 18 Νοεμβρίου έκτακτη σύνοδο κορυφής για να συζητηθούν ακριβώς αυτές οι επαναστατικές αλλαγές στον πολιτικό χάρτη της Ευρώπης. Κίνηση πανηγυρισμού ή ανησυχίας;

Αλλά ενδιαφέρουν εξίσου οι εσωτερικές διεργασίες στην Ανατολική Γερμανία. Οι διαδηλώσεις για δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις συνεχίζονται. Η κατάργηση του τείχους δεν αρκεί. Οι επιπτώσεις των διεργασιών αυτών δεν θα αργήσουν να φανούν, τόσο στο εσωτερικό της χώρας, όσο και στις άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης που ακόμα αντιστέκονται στο ρου των γεγονότων. Όταν πέφτουν τα τείχη μύρια άλλα έπονται.

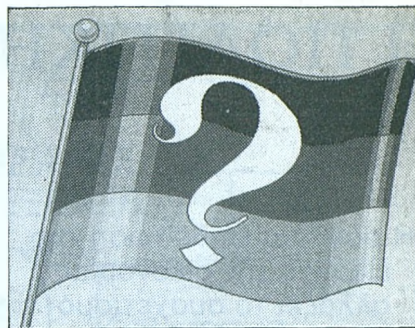
Οικονομικός υπεργίγας η ενωμένη Γερμανία

Τυχόν ενοποίηση των δύο γερμανικών κρατών θα αλλάξει όχι μόνο τον πολιτικό χάρτη της Ευρώπης αλλά και κατά δραματικό τρόπο την οικονομική της δομή. Θα δημιουργηθεί δηλαδή στην καρδιά της Ευρώπης όχι απλώς μια νέα πολιτική οντότητα αλλά και μια πανίσχυρη οικονομική δύναμη. Μόνο οι οικονομίες των Ην. Πολιτειών, της Σοβιετικής Ένωσης και της Ιαπωνίας θα είναι μεγαλύτερες σε μέγεθος αν κι όχι κατ' ανάγκη ισχυρότερες.

Μια ενωμένη Γερμανία θα έχει πληθυσμό 78 εκ. και ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σχεδόν διπλάσιο της Βρετανίας ή της Ιταλίας.

Γιατί η Ανατολική Γερμανία είναι η ισχυρότερη οικονομία της Ανατολικής Ευρώπης με άριστες επιδόσεις στον τομέα της παραδοσιακής βιομηχανίας (χημικά, υφαντουργία, οπτικά, ηλεκτρικά κλπ.), ενώ στο εργατικό της δυναμικό διακρίνεται από υψηλή ειδικευση.

Από την άλλη μεριά η Δυτική Γερμανία είναι άριστα πλασαρισμένη για να εκμεταλλευθεί οικονομικά και εμπορικά την κατάσταση που διαμορφώνεται στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Μολονότι ο όγκος του εμπορίου της με τις χώρες αυτές αντιπροσωπεύει το 6% του συνόλου του εμπορίου της εν τούτοις οι δυνατότητές της είναι τεράστιες. Οι πιστώσεις που μπορεί να δώσει στις χώρες αυτές θα αυξήσουν περαιτέρω τη διείσδυσή της στις αγορές. Ήδη ο Γερμανός Καγκελάριος Κολ υπεσχέθη στην Πολωνία 3 δισ. μάρκα. Δεν αποκλείεται η Ουγγαρία, η Πολωνία ή ακόμα και η Βουλγαρία να αποδειχθούν οι νέες Ταϊβάν και Νότιες Κορέες της περιοχής.

Ενωμένη Γερμανία: Ερωτηματικά και ανησυχίες.

Για να αντιληφθεί κανείς τις δυνατότητες των οικονομικών σχέσεων της Δυτικής Γερμανίας με τις χώρες αυτές αρκεί να δοθούν ορισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα: η γνωστή εταιρεία Volkswagen άνοιξε εργοστάσιο παραγωγής των αυτοκινήτων Polo και Golf στην Ανατολική Γερμανία όπου το εργατικό κόστος είναι το 1/3 του Δυτικογερμανικού. Η μεγάλη εταιρεία υποδημάτων της Στουτγκάρδης Salamander έχει ήδη 9 εργοστάσια στην Αν. Γερμανία και ανοίγει άλλα δύο στη Σ. Ένωση. Η εταιρεία Adidas έχει εργοστάσιο στη Σ. Ένωση, την Ουγγαρία, την Πολωνία και τη Βουλγαρία. Η Siemens κατασκευάζει τηλεπικοινωνιακό υλικό στην Ουγγαρία. Η Nivea έχει εργοστάσιο στην Αν. Γερμανία, την Ουγγαρία και την Τσεχοσλοβακία. Η Deutsche Bank, η ιδιωτική τράπεζα που ελέγχει το 1/4 του δυτικογερμανικού εξωτερικού εμπορίου ανοίγει κατάστημα στη Βουδαπέστη και τη Βαρσοβία ενώ είναι ήδη εγκατεστημένη στη Μόσχα.

Τα παραδείγματα βρίθουν, πράγμα που κάνει πολλούς στην Ευρώπη να ανησυχούν.

Αγκιστρωμένοι στο τείχος που χωρίζει.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ Κ

«Η ραγδαία επιδείνωση της εικόνας της οικονομίας αλλάζει το συσχετισμό δυνάμεων προς όφελος της ΝΔ, λένε στην οδό Ρηγίλλης. Και προσανατολίζονται στη διεξαγωγή νέων εκλογών μέχρι τα Χριστούγεννα, με την ελπίδα ότι, όπως περίπου έλεγε και ο Μαρξ, «ο κόσμος πρώτα πρέπει να γεμίσει το στομάχι του και ύστερα να ασχοληθεί με την ιδεολογία».

του Βασίλη Ζήση

Όταν το τεύχος αυτό θα αναρτάται στα περίπτερα οι πολιτικοί αρχηγοί θα ετοιμάζονται να πάρουν, για μια ακόμα φορά, την άγουσα προς την Ηρώδου του Αττικού για τη σύσκεψη με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας. Και κατά πάσα πιθανότητα, όταν οι αναγνώστες του ΑΝΤΙ θα το διαβάζουν θα γνωρίζουν ήδη την κατάληξη της «τέταρτης» διερευνητικής εντολής, αν δηλαδή θα σχηματισθεί μια κυβέρνηση, ή αν ο τόπος θα οδηγηθεί πάλι σε εκλογές.

Αν και η κρίσιμότητα των περιστάσεων σε συνδυασμό με τα τεράστια — πολιτικά και άλλα — συμφέροντα που διακυβεύονται από την έκβαση της «τέταρτης» εντολής καθιστούν απαγορευτική οποιαδήποτε πρόβλεψη, διακινδυνεύουμε την εκτίμησή ότι είναι μόνο δυο οι διέξοδοι, που απέμειναν: Ο σχηματισμός κυβέρνησης εκ προσωπικοτήτων με τη στήριξη τουλάχιστον δυο εκ των τριών κομμάτων, είτε η προσφυγή σε νέες εκλογές μέχρι τα Χριστούγεννα.

Η λύση της «οικουμενικής» πρέπει να αποκλείεται κυρίως επειδή δεν την επιθυμεί ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου. Στην περίπτωση αυτή ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ θα είχε μεν την ικανοποίηση να συνεργάζεται κι αυτός τακτικά με τον κ. Φλωράκη, έστω και με την παρουσία του κ. Μητσοτάκη, δεν θα είχε όμως τη δυνατότητα να αναπτύξει σε νέα επίπεδα τον ιδιότυπο «αντιδεξιό» και ταυτόχρονα φασίζοντα «αντικομμουνιστικό» λόγο που πριν από δεκατρείς ημέρες του επέτρε-

ψε να μην θεωρείται ο χαμένος των εκλογών. Θα έβλεπε λοιπόν τους οπαδούς του να φυλλορροούν. Αντίθετα, η λύση της «οικουμενικής» θα δικάινε αυτόματα την πολιτική που ακολούθησαν μέχρι σήμερα τόσο ο Συνασπισμός όσο και η Νέα Δημοκρατία. Τελικά, ό,τι συμφέρει για την ομαλή πορεία των εξελίξεων δεν συμφέρει στον κ. Παπανδρέου.

Για τη διακυβέρνηση της χώρας και την πληρωμή του «δώρου» μας απέμεινε μόνο η λύση της κυβέρνησης «εκ προσωπικοτήτων» βραχείας διάρκειας. (Η λύση της κυβέρνησης εκ προσωπικοτήτων «μακράς πνοής» πρέπει να αποκλείεται όχι μόνο λόγω της ηλικίας και της κατάστασης της υγείας του κ. Παπανδρέου, αλλά και επειδή οι δυο άλλοι αρχηγοί έχουν αντιληφθεί ότι με την πρότασή του αυτή ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ επιδιώκει: πρώτον να κρατήσει για τον εαυτό του το όπλο του εκβιασμού απειλώντας κάθε τόσο ότι θα αποσύρει την ψήφο εμπιστοσύνης στην κυβέρνηση, δεύτερον να πάρει τις αποστάσεις του από τη διακυβέρνηση της χώρας και τις ευθύνες της, πράγμα που θα του επιτρέψει επίσης να βάλλει εναντίον των άλλων δυο κομμάτων και, τρίτο και σπουδαιότερο, να αποφύγει το Ειδικό Δικαστήριο).

Από τα μέσα ακόμα της προηγούμενης εβδομάδας (συνάντηση Τζαννετάκη - Φλωράκη της 7.11) και ιδίως από την στιγμή που ο Συνασπισμός διέφυγε την παγίδα της συγκυβέρνησης με το ΠΑΣΟΚ, είχε αρχίσει να διαφαίνεται η πιθανότητα σχηματισμού μιας κυβέρνησης εκ προσωπικοτήτων σύντομης διάρκειας με τη στήριξη της Νέας Δημοκρατίας και του Συνασπισμού. Με την πάροδο των διερευνητικών εντολών η πιθανότητα αυτή άρχισε να καθιστάται περίπου βεβαιότητα καθώς οι προτάσεις ΝΔ και Συνασπισμού άρχισαν να είναι ταυτόσημες στο βασικό θέμα της αποφυγής δυο ακόμα εκλογικών αναμετρήσεων (η δεύτερη για τον πρόεδρο της Δημοκρατίας) σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Σημειώνεται ότι προκειμένου να πείσει το Συνασπισμό να επαναλάβει με άλλη μορφή το πείραμα Τζαννετάκη η ηγεσία της Νέας Δημοκρατίας άρχισε να συζητά ακόμα και την εφαρμογή ενός συστήματος απλούστερης αναλογικής, χωρίς βεβαίως το «συν ένα», αλλά κυρίως χωρίς τις διατάξεις του ισχύοντος εκλογικού νόμου οι οποίες πριμοδοτούν το δεύτερο κόμμα, δηλαδή το ΠΑΣΟΚ. «Το συν ένα εί-

ναι το μικρότερο κακό μπροστά σε αυτές τις διατάξεις», έλεγε χαρακτηριστικά βουλευτής Επικρατείας της ΝΔ.

Παρ' ολίγον αυτοκτονία

Φαίνεται ότι ο κ. Μητσοτάκης πρότεινε τη λύση της βραχύβιας κυβέρνησης εκ προσωπικοτήτων και στην ανάγκη μόνο με το Συνασπισμό, είτε επειδή ήθελε να επιρρίψει στον Ανδρέα την ευθύνη της ακυβερνησίας και της διεξαγωγής νέων εκλογών, είτε επειδή φοβόταν μια νέα εκλογική αναμέτρηση. «Η εντύπωσή μας είναι ότι η συσπείρωση που πέτυχε ο Ανδρέας στις εκλογές της 5ης Νοεμβρίου σε συνδυασμό με την «ηθική νίκη» του, μας έκοψε τα φτερά» έλεγε τη Δευτέρα το βράδυ κορυφαίο στέλεχος της ΝΔ. Υπέρ της σύντομης διακυβέρνησης εκ προσωπικοτήτων σε συνεργασία με το Συνασπισμό «μετρούσαν» η κούραση του εκλογικού σώματος, οι γνωστές αδυναμίες του εκλογικού μηχανισμού της ΝΔ και οι πιέσεις των οικονομικών κύκλων, οι οποίοι βλέπουν τις κάλπες να ανοίγουν και τα ταμεία τους να κλείνουν.

Παρ' όλο που αρκετά από τα κορυφαία στελέχη του Συνασπισμού — και κυρίως όσα προέρχονται από το χώρο του ΠΑΣΟΚ — είχαν ταχθεί εξ αρχής υπέρ της διενέργειας νέων εκλογών, σε κάποια φάση των διερευνητικών ο Χαρίλαος Φλωράκης άρχισε να φλερτάρει ανοικτά — ή να δίνει την εντύπωση ότι φλερτάρει — με την πρόταση της Νέας Δημοκρατίας. Σημειώνεται ότι μόλις πήρε την τρίτη εντολή δήλωσε στους δημοσιογράφους ότι δεν αποκλείεται «να έχουμε ευχάριστα αποτελέσματα», ότι «η πρόταση του Συνασπισμού για κυβέρνηση ευρείας αποδοχής έχει σήμερα περισσότερες δυνατότητες να πραγματοποιηθεί» και ότι «δεν αποκλείεται τελικά η ΝΔ να συμφωνήσει στο θέμα του συν ένα».

Το ερώτημα ήταν φυσικά «τι θα έκανε το ΠΑΣΟΚ σε αυτήν την περίπτωση». Θα υποστήριζε τη συγκρότηση της κυβέρνησης που πρότειναν τα δύο άλλα κόμματα, ή θα την καταψήφισε οπότε δεδομένου ότι ο Συνασπισμός δεν θα αποτολμούσε να συνεργαστεί εκ νέου μόνος του με τη ΝΔ, θα έπαιρνε μόνο του και την ευθύνη της νέας εκλογικής περιπέτειας;

Απαντώντας στο ερώτημα αυτό κύκλοι της Δημοκρατικής Συμπράταξης δήλωσαν τη Δευτέρα το βράδυ στο ΑΝΤΙ ότι το ΠΑΣΟΚ «δεν θα καταψήφισε μια παρό-

ΑΙ ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ

μοια κυβέρνηση». Ήταν προφανές ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου από τη μια μεριά δεν ήθελε να αναλάβει μόνος του την ευθύνη των νέων εκλογών και από την άλλη ήθελε να έχει τη δυνατότητα «να τραβήξει το χαλί κάτω από το Συνασπισμό» οπότε αυτός ήθελε.

Στην πραγματικότητα ούτε ο Χαρίλαος Φλωράκης, ούτε και ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης θα αποτολμούσαν ποτέ να στηρίξουν μόνοι τους μια κυβέρνηση εκ προσωπικοτήτων για τον απλούστατο λόγο ότι με μια παρόμοια ενέργεια θα ενεργούσαν σαν να ήθελαν να πριμοδοτήσουν ανοικτά το ΠΑΣΟΚ. Το «παιχνίδι» αφορούσε την αποκάλυψη της αφερεγγυότητας του Ανδρέα και το ποιος θα πάρει την ευθύνη της προσφυγής σε νέες εκλογές. Από τη στιγμή που ο Χαρίλαος Φλωράκης δήλωσε ότι «δεν αποκλείεται προκειμένου να εξυπηρετήσει το γενικότερο συμφέρον η ΝΔ να συμφωνήσει και στην κατάργηση του συν ένα από τον υπάρχοντα εκλογικό νόμο» ο Ανδρέας —ο οποίος πρώτος πρόσφερε στο Συνασπισμό το δέλεαρ του «συν ένα»— έπρεπε να επιλέξει είτε τη λύση της κυβέρνησης κοινής αποδοχής με τη συμμετοχή του και άρα την απώλεια όλων των δημαγωγικών ατού, είτε την ευθύνη της προσφυγής στις εκλογές.

Η ΝΔ ΘΕΛΕΙ ΕΚΛΟΓΕΣ

Παράλληλα με όλα αυτά και η ΝΔ και ο Συνασπισμός προετοιμάζονταν για τη διενέργεια εκλογών μέχρι τα Χριστούγεννα. Η πρώτη με την ελπίδα ότι θα αποσπάσει επιτέλους την πολυπόθητη αυτονομία και ο δεύτερος με την εκτίμηση ότι θα διατηρήσει τις δυνάμεις του.

Η οριστική, σύμφωνα με όλες τις πληροφορίες, στροφή της ΝΔ προς την άμεση διεξαγωγή εκλογών σημειώθηκε στη σύσκεψη κορυφής που έγινε την περασμένη Δευτέρα το βράδυ στη Ρηγίλλης υπό την προεδρία του κ. Μητσοτάκη και τη συμμετοχή των κ. Αβέρωφ, Τζαννετάκη, Ράλλη, Έβερτ, Τσαλδάρη, Κανελλοπούλου, Ανδριανοπούλου, Κούβελα, Δήμα, Βαρβιτσιώτη, Σαμαρά και Παλαϊοκρασά. Από τους συμμετέχοντες μόνο οι κ. Ράλλης και Τζαννετάκης τάχθηκαν κατά της άμεσης διεξαγωγής εκλογών και υπέρ της αναζήτησης κυβερνητικών λύσεων. Προφανώς επειδή και οι δυο επιθυμούν, ο καθένας για τους δικούς του λόγους, μια επανάληψη της κυβέρνησης

Τζαννετάκη. Όλα τα άλλα «πρωτοκλασάτα» στελέχη της ΝΔ τάχθησαν βασικά υπέρ της προσφυγής σε εκλογές και κατά της συνεργασίας οιασδήποτε μορφής με το ΠΑΣΟΚ «επειδή ο Ανδρέας θα μπορούσε να την τορπιλλήσει ανά πάσα στιγμή» («καλύτερα να σου βγει το μάτι παρά το όνομα», που λένε).

Στη σύσκεψη διατυπώθηκαν και επικριτικές κατά του κ. Μητσοτάκη εκτιμήσεις για τις αιτίες που οδήγησαν στο προηγούμενο εκλογικό αποτέλεσμα. Οι σοβαρότερες από αυτές είναι: Πρώτον, ότι «δεν έπρεπε να ασκηθεί δίωξη προσωπικά κατά του Ανδρέα Παπανδρέου, επειδή αυτό προκάλεσε μια συσπείρωση γύρω από το πρόσωπό του, σε μια στιγμή κατά την οποία είχε φθαρεί και κατέρρευσε».

Δεύτερον, ότι η προηγούμενη προεκλογική εκστρατεία της ΝΔ διεξήχθηκε «σε χαμηλότερους από όσο χρειαζόταν τόνους, με αποτέλεσμα να ωφεληθεί και πάλι το ΠΑΣΟΚ».

Οι επικρίσεις αυτές δεν φαίνεται να οδηγούν στο συμπέρασμα ότι θα μεταβληθεί η στάση της ΝΔ απέναντι στην κάθαρση. «Έτσι, που εξελίχθηκαν τα πράγματα, τώρα ο Ανδρέας πρέπει να καθήσει στο σκαμνί» λένε κορυφαία στελέχη της ΝΔ και συμπληρώνουν: «Από τη στιγμή που ξεκίνησε τίποτα δεν μπορεί να σταματήσει τη διαδικασία του Ειδικού Δικαστηρίου».

Αντίθετα, η τύχη του ήπιου κλίματος έχει ήδη κριθεί. Η επομένη προεκλογική εκστρατεία της ΝΔ θα διεξαχθεί σε υψηλούς τόνους, παράλληλα με τη δουλειά

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ
GUTENBERG

ΝΙΚΟΣ ΚΙΤΣΙΚΗΣ

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΗ
ΕΥΤΥΧΗΣ / ΜΠΕΤΣΑΚΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ
GUTENBERG

Ε. Γ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΦΕΜΕΛΙΩΜΕΝΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ
GUTENBERG

ΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΟΜΑΔΑ
ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ
ΕΡΕΥΝΑΣ

GUTENBERG

«σπίτι με σπίτι» στις κρίσιμες περιφέρειες όπου θα μετακινηθούν οι καλύτεροι προπαγανδιστές του κόμματος.

Η «ακυβερνησία», οι μονοεδρικές και ο κ. Καραμανλής

Βασικό σύνθημα της ΝΔ στις νέες εκλογές θα είναι «η έννοια της ακυβερνησίας». Με τον τρόπο αυτό ο κ. Μητσοτάκης ελπίζει ότι θα εξουδετερώσει το βιωματικό λόγο του κ. Παπανδρέου, προσελκύοντας νέους ψηφοφόρους από τις τάξεις «εκείνων που νοιάζονται πρώτα απ' όλα για την τσέπη τους» και βλέπουν να απειλούνται από τα μέτρα του κ. Χαλικιά τα οποία «ευνοούν μόνο τη ΝΔ».

Σημειώνεται ότι κατ' αρχήν ο κ. Μητσοτάκης ήθελε τις εκλογές μετά τα Χριστούγεννα και «μέσα στο Γενάρη» με την προϋπόθεση ότι μέχρι τότε θα κυβερνούσε τον τόπο «όποια κυβέρνηση, μπορούσε να σχηματίσει με το Συνασπισμό», μόνο και μόνο «για να κόψει τον αέρα του Ανδρέα». Η ραγδαία όμως επιδείνωση της εικόνας της οικονομίας φαίνεται πως άλλαξε ριζικά την κατάσταση υπέρ της ΝΔ και γι' αυτό μέχρι την Τετάρτη το βράδυ τουλάχιστον ο κ. Μητσοτάκης φαινόταν να πείθεται από όσους του πρότειναν «εκλογές το Δεκέμβριο». Πάντως, για καλό και για κακό, την ερχόμενη εβδομάδα αναμένεται η εξαγγελία νέων μέτρων από τον κ. Χαλικιά.

Η άμεση προσφυγή σε νέες εκλογές θα εξαρτηθεί και από μια ενδεχόμενη συμφωνία της ΝΔ με το Συνασπισμό για τις μονοεδρικές εκλογικές περιφέρειες. Το θέμα αυτό αναμενόταν να συζητηθεί στη συνάντηση Μητσοτάκη - Φλωράκη της περασμένης Τρίτης, σε συνδυασμό με τη διαβεβαίωση της ΝΔ ότι θα κατοχυρώσει και θα ενισχύσει την ΑΤΑ.

Ένας άλλος και πολύ σημαντικός λόγος που αναγκάζει τον κ. Μητσοτάκη να επισπεύσει τη διεξαγωγή των εκλογών με την ελπίδα ότι θα γίνει επιτέλους πρωθυπουργός είναι και η μόνιμη για τον ίδιο απειλή του κ. Καραμανλή. Του κ. Καραμανλή ο οποίος τον τελευταίο καιρό πολλαπλασίασε τις δημόσιες εμφανίσεις του και τις δηλώσεις του περί «τρελοκομείων», «δέχεται συνεχώς κόσμο» και κάθε τόσο στέλνει στη Ρηγίλλης τον εκπρόσωπό του επί του Τύπου, τον κ. Παπαθανασόπουλο, για να «υπενθυμίζει» στον κ. Μητσοτάκη ότι «δεν πρέπει να ξεχνά να αναφέρει το όνομά του κ. Καραμανλή όταν μιλά για τις προεδρικές εκλογές». Πολιτικοί παράγοντες που γνωρίζουν πολύ καλά τον τρόπο που σκέφτεται ο πρώην πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν αποκλείουν ότι μελετά να επανέλθει τώρα στον πολιτικό στίβο για να «βοηθή-

σει» και να εισπράξει αργότερα από όλους το αντίτιμο αυτής της βοήθειας.

Όσο κι αν αυτό φαίνεται παράδοξο, υπέρ της αυτοδυναμίας της ...Νέας Δημοκρατίας είναι αυτή τη στιγμή και αρκετά κορυφαία στελέχη της Δημοκρατικής Συμπράταξης και του ΠΑΣΟΚ, με το εξής επιχείρημα: «Αν ο Μητσοτάκης γίνει τώρα πρωθυπουργός θα έχει να αντιμετωπίσει την κακή οικονομική κατάσταση και το χάος που θα παραλάβει, τον ...χειμώνα και τις απεργίες που του ετοιμάζουμε». Και συμπληρώνουν: «Μέχρι το Μάρτιο που θα πάμε για την εκλογή του νέου προέδρου, εμείς θα έχουμε προλάβει να ανασυγκροτηθεί το ΠΑΣΟΚ και να εξομαλύνουμε τις σχέσεις με το Συνασπισμό». Βέβαια, τα ίδια στελέχη του ΠΑΣΟΚ δέχονται ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την ευόδωση αυτών των ονείρων τους είναι να πεισθεί «ο Ανδρέας ότι δεν πρόκειται να γίνει πρωθυπουργός, ούτε πρόεδρος της Δημοκρατίας και να μας αφήσει να αναδιοργανώσουμε το Κίνημα στο νέο ρόλο του».

Αυτά ήταν τα δεδομένα του πολιτικού παιγνίου μέχρι την Τετάρτη το βράδυ και αν δεν υπήρχε ο απροσδιόριστος παράγων που λέγεται «Ανδρέας» θα μας οδηγούσαν αναγκαστικά στην πρόβλεψη ότι «πάμε για εκλογές». Από τη στιγμή που ο ένας εκ των τριών παικτών είναι ο κ. Παπανδρέου η μόνη «σίγουρη» πρόβλεψη είναι ότι όλα θα κριθούν στο τραπέζι των συνομιλιών, κάποια ώρα σήμερα.

Ποιος μπορεί να είναι οι απρόβλεπτες κινήσεις; Για παράδειγμα, υπουργός της κυβέρνησης Τζαννετάκη και στενός συνεργάτης του κ. Μητσοτάκη μας εξομολογήθηκε ότι φοβούνται μήπως ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ προτείνει σήμερα Παρασκευή τη σύσταση μιας κυβέρνησης οικουμενικής ή κοινής αποδοχής υπό την πρωθυπουργία του Ράλλη, ή άλλου ιστορικού ηγέτη της ΝΔ. Μια παρόμοια κίνηση του Ανδρέα θα τον έβαζε βέβαια μέσα στο κυβερνητικό παιχνίδι και θα του στερούσε τη δυνατότητα του «αντιδεξιού λόγου», ταυτόχρονα όμως «θα εξουδετέρωνε οριστικά και τον κ. Μητσοτάκη». Γι' αυτό ίσως την Τρίτη το βράδυ οι κ. Μητσοτάκης και Φλωράκης συμφώνησαν στη συγκρότηση οικουμενικής, επιτιθέμενοι κατά μέτωπον στον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ.

Ας ελπίσουμε ότι και αποσαφήνιση της κατάστασης θα υπάρξει, το πόκερ και οι «άσσοι» θα αποβληθούν από την πολιτική μας ζωή και ότι η λύση της οικουμενικής — όποιας μορφής — θα σηματοδοτήσει το τέλος των ανευθυνούπευθύνων....

ΤΟ ΔΙΔΥΜΟ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

του Θ. Κεϊνσιανού

Το αποτέλεσμα των εκλογών της 5ης Νοεμβρίου 1989 και τα μετέπειτα γεγονότα έθεσαν τον ευρύτερο χώρο που καλύπτει η ΝΔ προ πολλών διλημμάτων.

Ανεξάρτητα λοιπόν, από το ποια έκβαση θα έχει η λεγόμενη 4η φάση των διαβουλεύσεων των πολιτικών αρχηγών υπό την προεδρία του κ. Σαρτζετάκη, που βρίσκotan «επί θύραις» όταν χαράσσονταν «επί χάρτου» οι γραμμές αυτές, ο συγκεκριμένος κομματικός χώρος οφείλει να δώσει —μεσοπρόθεσμα, τουλάχιστον— απαντήσεις στα διλήμματα αυτά, που αφορούν τις γενικότερες τακτικές του επιλογές.

Αναλυτικότερα:

Η «μη αυτοδυναμία» της 5ης Νοεμβρίου επανέθεσε, με επιτακτικό τρόπο αυτή τη φορά, το θέμα πολιτικών συμμαχιών για τη ΝΔ. Πολύ απτά και συγκεκριμένα... Και με ζήτημα «αιχμής» το ερώτημα αν μπορεί να υπάρξει συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ ή όχι. Το πρόβλημα αυτό υπολάνθανε εδώ και αρκετό καιρό, στις παρυφές του ευρύτερου φιλελεύθερου χώρου και απασχολούσε όχι τους ηγήτορες και τα στελέχη του, αλλά κατά κανόνα διάφορους οικονομικούς παράγοντες, που ανησυχούσαν για την πορεία και την τύχη των συμφερόντων τους και συνιστούσαν στους «δύο μεγάλους» «να τα βρούνε» από τότε...

Να, όμως που υπήρξε το αποτέλεσμα της 5ης Νοεμβρίου και το κυβερνητικό αδιέξοδο που προέκυψε την επαύριο.

Η οποιαδήποτε βραχύβια λύση (αυτού του αδιεξόδου) ήθελε προκύψει στο πλαίσιο της συνάντησης των τριών αρχηγών στο προεδρικό μέγαρο θα μπορούσε να πει κανείς ότι απλώς παρακάμπτει το υφιστάμενο πρόβλημα για τη ΝΔ και δεν το επιλύει συνολικά. Και τούτο γιατί, όπως εξομολογούνται κορυφαία ηγετικά στελέχη του κόμματος, ακόμη και αν η ΝΔ επιτύχει την αυτοδυναμία στις επερχόμενες εκλογές, αυτή θα είναι οριακή και με δεδομένα: πρώτον, τη σοβαρότητα των προβλημάτων της χώρας και δεύτερον, τη συμπαγή αντιπολίτευση που θα έχει από την άλλη πλευρά, δεν θα επιτρέψει στο κόμμα να κυβερνήσει αποτελεσματικά.

Προς την κατεύθυνση της συνεργασίας ΝΔ και ΠΑΣΟΚ κινούνται παρασκηνιακά αλλά και εκ του εμφανούς, επιχειρηματικοί παράγοντες και εργοδοτικές οργανώσεις. Ενώ, όπως λέγεται, η εν λόγω προοπτική αντιμετωπίζεται με ενθουσιασμό από τον «συμμαχικό παράγοντα», ο οποίος,

άλλωστε, δεν την ανακάλυψε τώρα.

Υπάρχει όμως και ένα αδύνατο σημείο που δεν εκφεύγει της προσοχής των «υπερατλαντικών». Ένα τέτοιο σενάριο θα αναδείξει σε μείζονα αντιπολίτευση την Αριστερά και είναι βέβαιο ότι θα δώσει άλλη διάσταση στην επιρροή της στο εκλογικό σώμα.

Σαν «φάρμακο» για την περίπτωση αυτή συζητείται μία τροποποίηση του εκλογικού συστήματος προς την κατεύθυνση της ενισχυμένης αναλογικής, με ψηλό «πλαφόν» για τη Β' κατανομή.

Οι θιασώτες, λοιπόν, της συνεργασίας των δύο μεγαλύτερων κομμάτων, προτείνουν συγκυβέρνηση για ένα διάστημα (το πολύ) 1-2 ετών και στη συνέχεια προσφυγή στις κάλπες με σύστημα ενισχυμένης και «πλαφόν» ποσοστού, που πιστεύουν ότι θα επιτρέψει την αποδυνάμωση της κοινοβουλευτικής εκπροσώπησης της Αριστεράς. Από εκεί και πέρα, «τους ζυγούς λύσατε» και το «παιχνίδι» θα ανοίξει και πάλι, με νέα τράπουλα ίσως και με νέους πρωταγωνιστές.

Πρέπει να σημειωθεί ότι το ίδιο σενάριο προβλέπει στο μεσοδιάστημα την επιστροφή στην προεδρία της Δημοκρατίας του κ. Κ. Καραμανλή, το πρόσωπο

του οποίου θεωρείται ότι μπορεί να συμβολίσει «τη σύγκλιση του 87% του ελληνικού λαού».

Είναι σαφές ότι στο σενάριο αυτό αντιτίθεται ο κ. Κ. Μητσοτάκης. Γιατί είναι ξεκάθαρο ότι κινδυνεύει να βγει εντελώς από το παιχνίδι, σαν «πρόσωπο που δημιουργεί πολωτικές καταστάσεις με το 41% του ελληνικού λαού που ψήφισε ΠΑΣΟΚ».

Αντίθετα, ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ κ. Α. Παπανδρέου εντάσσει μία τέτοια εξέλιξη μέσα στα επιδιωκόμενα από τον ίδιο, παρόλο που διαβλέπει ότι η συνεργασία ΠΑΣΟΚ και ΝΔ θα δημιουργήσει μία νέα δυναμική ικανή να υπερβεί και αυτόν και τον «αιώνιο αντίπαλό» του, αρχηγό της ΝΔ. Το μεγάλο κίνητρο του κ. Α. Παπανδρέου είναι ότι αν πραγματοποιηθεί αυτό το σενάριο τίθεται τέρμα μια για πάντα στην υπόθεση της υποδικίας για τα σκάνδαλα και ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ από παράγων - «σφήνα» που μπλοκάρει τις πολιτικές εξελίξεις αναδεικνύεται σε βασικό άξονα του νέου status πολιτικής ισορροπίας, το οποίο αναπτύσσεται πλέον γύρω από το «δίδυμο» Καραμανλής - Παπανδρέου, όπου ο Μητσοτάκης ασφαλώς... «περισεύει»

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ · ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ · ΣΤΡΑΤΗΣ ΤΣΙΡΚΑΣ · ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Επτά κείμενα για το Νίκο Καββαδία.
Συναγωγή άρθρων για τον ποιητή Νίκο Καββαδία.

ΔΑΝΙΗΛ Ι. ΙΑΚΩΒ
Η αρχαιογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη.
Συστηματική καταγραφή των αρχαιοελληνικών πηγών του Οδυσσέα Ελύτη.

Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ
«ΑΡΙΑΔΗΝ». Μια σπουδή στον ερωτικό Σέφερν.
Προσπάθεια αποκρυπτογράφησης της ερωτικής ποιητικής του Γ. Σεφέρν, μέσα από την προσέγγιση του ποιήματος «Αριάδνη».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«Είς την οδόν των Φιλελλήνων» του Α. Εμπειρίκου.
Ανάγνωση φιλολογική και κριτική του ποιήματος και διερεύνηση των μορφών αφήγησης.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και πνευματική ζωή.
Συναγωγή κειμένων για το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΛΙΟΡΗΣ
Ο γλωσσικός αφελληνισμός.
Πέραν του μισοξενισμού και της υποτέλειας.
Εξέταση του θέματος της συστηματικής χρήσης ξένων λέξεων, οι οποίες παραμένουν έξω από τη μορφολογία της ελληνικής γλώσσας.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«Ο έρωτας στα χιόνια» του Αλ. Παπαδιαμάντη
Υφολογική προσέγγιση του διηγήματος «Ο έρωτας στα χιόνια».

ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ
Ούτως ή άλλως: Αναγνωστάκης, Εγγονόπουλος, Καχτίσης, Χατζής.
Τέσσερις μεταπολεμικοί συγγραφείς, δυο ποιητές και δυο πεζογράφοι επιλεγμένοι παραδειγματικά αλλά και παρουσιασμένοι με υποδειγματικά διαφοροποιημένες μεθοδεύσεις.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21 τηλ.: 7249300

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΛΛΑΠΛΗ ΕΓ

του Δημήτρη Μιχαήλ

Ο σκεπτικισμός φαίνεται να έχει διαδεχθεί τις πρώτες ενθουσιώδεις και «ριζοσπαστικές» απόψεις για το εκλογικό αποτέλεσμα μέσα στους ηγετικούς κόλπους του ΠΑΣΟΚ και ιδιαίτερα εκείνες για τη διεξαγωγή πρόωρων εκλογών με μετωπικό χαρακτήρα απέναντι στη ΝΔ και το Συνασπισμό.

Ο ΛΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ —με τελευταίο τον κ. Κώστα Λαλιώτη— προσχώρησαν τις τελευταίες ημέρες στην ιδέα ότι μάλλον πρέπει να αποφευχθεί μια νέα εκλογική αναμέτρηση γιατί δεν είναι καθόλου σίγουρη μια νέα νίκη, μια νέα αύξηση του εκλογικού ποσοστού του Κινήματος. Αντίθετα τόσο η κάθοδος της «ΔΗΑΝΑ» ως αυτοτελούς κόμματος (που ενίσχυσε προεκλογικά και εκλογικά το ΠΑΣΟΚ) όσο και ο κίνδυνος της «κυβερνητικής σταθερότητας» —με έμφαση στα θέματα της οικονομίας— κρίθηκε σε ειδικές συσκέψεις στην Εκάλη και τη Χαριλάου Τρικούπη ότι μπορεί να αποδειχθούν πολλαπλά ζημιογόνες.

ΑΦΕΝΟΣ να κατεβάσουν το ποσοστό 40,6% του ΠΑΣΟΚ πιο κάτω και αφ' ετέρου να δράσουν ενισχυτικά για την αυτοδυναμία της «Νέας Δημοκρατίας». Αρκεί και μόνο, όπως παρατηρήθηκε, να υπολογίσει κανείς ότι τρεις έδρες μπορεί να κερδηθούν εύκολα από τη «Νέα Δημοκρατία»: Εκείνη της Λευκάδας, όπου ο «Συνασπισμός» δεν πρόκειται να υποστηρίξει και πάλι κοινό υποψήφιο, εκείνη της Ζακύνθου (με επιτόπια παρουσία μιας εβδομάδας του κ. Τζ. Τζαννετάκη και έντονη κομματική στήριξη) και εκείνη της Λέσβου, που χάθηκε για 80 ψήφους.

ΑΥΤΑ και άλλα δεδομένα οδήγησαν σε περίσκεψη την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, η οποία εστίασε το ενδιαφέρον και τους χειρισμούς της σε ορισμένες επιλογές —άλλοι για την περίπτωση μιας νέας εκλογικής αναμέτρησης:

- προβολή του «συναινετικού» προσώπου του ΠΑΣΟΚ προς την Αριστερά·
- επιμονή σε κυβέρνηση μακράς διαρκείας και συμφωνία που θα περιλαμβάνει και το νέο πρόεδρο της Δημοκρατίας·

• εμμονή στην κατάργηση του «συν ένα» με την προοπτική μιας «προοδευτικής· δημοκρατικής διακυβέρνησης» στο μέλλον με επικεφαλής το ΠΑΣΟΚ.

Ο ΑΞΟΝΑΣ των θέσεων αυτών δεν ήταν ωστόσο καθόλου εύκολος να παραμείνει σταθερός και κυρίαρχος. Υπήρχαν τόσο οι προτάσεις του «Συνασπισμού» και της ΝΔ όσο και οι γνωστές αντιφάσεις των τελευταίων ημερών. Αντιφάσεις όπως εκείνες που προκλήθηκαν στις σχέσεις του ΠΑΣΟΚ με τους «Οικολόγους· Εναλλακτικούς» εξαιτίας του γνωστού δημοσιεύματος της «Αυριανής» για τη «νέα Τσιτσιολίνα» και άλλες. Όπως λ.χ. εκείνες για την επιλογή του νέου προέδρου της Δημοκρατίας, που ανάγκασε τον κ. Α. Παπανδρέου σε υπαναχώρηση την περασμένη Τετάρτη.

ΟΙ ΑΡΧΙΚΕΣ σκέψεις και σχεδιασμοί ότι η φιλολογία γύρω από τον κ. Κ. Καραμανλή θα δημιουργούσε προβλήματα συνοχής στη «Νέα Δημοκρατία» αποδείχθηκε φρούδα ελπίδα, από τη στιγμή, που ο Κ. Μητσοτάκης φαίνεται αποφασισμένος να υποστηρίξει έως το τέλος (και σήμερα στη σύσκεψη της Προεδρίας) μια τέτοια λύση. Ο κ. Παπανδρέου δήλωσε ότι θεωρεί την έναρξη των διαδικασιών για το νέο πρόεδρο της Δημοκρατίας (την οποία ταύτιζε παλαιότερα με την σταθερότητα και τη βεβαιότητα ότι δεν θα γίνουν νέες εκλογές το Μάρτιο) με ισχυρισμούς ότι το θέμα είναι πρόωρο και οπωσδήποτε προσβλητικό για το σημερινό πρόεδρο της Δημοκρατίας. Αίφνης ο κ. Α.Π. ανεκάλυψε ότι υπάρχουν λόγια και ενέργειες που «προσβάλλουν». Παραλείποντας όλα τα υποβολιμαία δημοσιεύματα εναντίον του κ. Χρ. Σαρτζετάκη.

ΣΤΟ ΒΑΘΟΣ των συλλογισμών και της μεταστροφής του είναι ότι «ο άσος στο μανίκι» όχι μόνο δεν χρησίμευσε για τον σκοπό του, αλλά κινδύνευσε να δημιουργήσει προβλήματα συνοχής στο ίδιο το ΠΑΣΟΚ. Αρκεί και μόνο να σημειωθεί ότι πρόσωπα επιρροής, όπως οι κ. Γεννηματάς, Απ. Κακλαμάνης και Θ. Πάγκαλος θεωρούσαν ότι όχι μόνο η τελική επιλογή αλλά και η «όλη πρόωση φιλολογία» για υποστήριξη του ΠΑΣΟΚ στο πρόσωπο του κ. Κ. Καραμανλή θα δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα. Μακροπρόθεσμα προβλήματα συνοχής και πολιτικής συνέπειας (!) και βραχυπρόθεσμα προβλήματα «αντιδεξιού συνδρόμου» που κρίνεται ότι δικαιώθηκε στις εκλογές της 5ης Νοεμβρίου και «ίσως το χρειασθούμε και πάλι σε νέες πρόωρες εκλογές».

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ, η αποκάλυψη ότι ο κ. Παντ. Οικονόμου —που «αποδοκιμάστηκε» δημόσια από το Γραφείο Τύπου του

ΙΘΕΣΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΛΑΠΛΗ ΣΥΓΧΥΣΗ

ΠΑΣΟΚ— ενεργούσε κατ' εντολήν του κ. Α. Παπανδρέου— ο οποίος είχε διαβάσει προηγουμένως το άρθρο του στην «Καθημερινή» κατά της απλής αναλογικής— ήλθε να επιτείνει τα προβλήματα ενότι-
τας, πορείας και αξιοπιστίας σε ηγετικό επίπεδο.

Η ΠΟΛΛΑΠΛΗ επίθεση έγινε πολλαπλή σύγκρουση. Ο κ. Γ. **Μαγκάκης** φέρεται ότι πρόβηκε να συλληφθεί η **διακυβέρνηση Γρίβα** ως τις νέες εκλογές με κάποιες προσθαφαιρέσεις υπουργών. Η «Οικουμενική διαρκείας» των κ. **Α. Πεπονή, Κ. Λαλιώτη** και **Γ. Γεννηματά** συρρικνώθηκε στο 12μηνο και στη συνέχεια στο εξάμηνο (έως τα μέσα Απριλίου) ενώ οι προγραμματικές προτάσεις στο «Συνασπισμό» δεν απαντούσαν σε θέματα-κλειδιά, όπως εκείνα για την οικονομία, τις δίκες της «κάθαρσης» και το μέλλον των βάσεων. Οι κ. **Γ. Αλευράς** και **Κ. Σημίτης** συνηχίζουν τον εθελοντικό παρολισμό τους, ο κ. **Α. Τσοχατζόπουλος** και οι άλλοι εκτελεστικοί είναι πλήρως υποβαθμισμένοι και τα μέλη της «Δημοκρατικής Συμπράταξης» μοιάζουν αυτοεγκλωβισμένα.

ΔΕΝ επιθυμούν και πάλι εκλογές (με

πρώτους τους κ. Γ. Μπούτο, Γερ. Αρσένη, Α. Μπριλλάκη και Μ. Νικολινάκο) αλλά δεν μπορούν να προτείνουν πρωτοβουλίες και επιλογές, οι οποίες δεν εξυπηρετούν ή έρχονται σε αντίθεση με τις σκοπιμότητες της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ.

ΟΙ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΕΣ αυτές εντάσσονται σε ένα σχέδιο επίδειξης επιρροής, δύναμης και αυτοπεποίθησης – έστω και εάν είναι επιφανειακό, γυάλινο. Θέλουν, όπως διαβεβαιώνουν σε κατ' ιδίαν συζητήσεις να εξυπηρετήσουν συναινετικές σκοπιμότητες και εκσυγχρονιστικές προσαρμογές αλλά έχουν φραγμούς το παραδοσιακό εκλογικό «αντιδεξί συνδρόμο», τη νοοτροπία του «αυριανισμού».

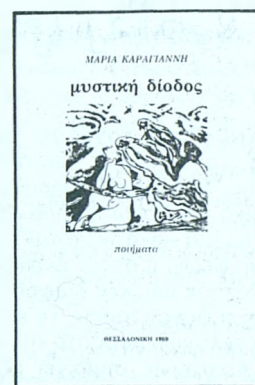
ΑΥΤΕΣ οι αντιφάσεις έγιναν ορατές τις τελευταίες ημέρες, χωρίς βέβαια να χαρακτηρίζονται πάντοτε από έλλειψη επιδεξιότητας. Ωστόσο, υπήρξαν και παραμένουν κυρίαρχες. Και αναμένεται σήμερα να οδηγήσουν ή στην αλλαγή των αρχικών όρων και προϋποθέσεων του κ. Α. Παπανδρέου ή στην έξοδο του Μεσολογγίου — την εκλογική αναμέτρηση με μεγάλο μέρος ευθύνης καταλογιζόμενο στο ΠΑΣΟΚ.

τρία νέα
ποιητικά βιβλία

Ι. Π. ΣΩΤΗΡΙΟΥ / *ὡσάν ποιήματα*

2. Μ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ / μυστική δίοδος

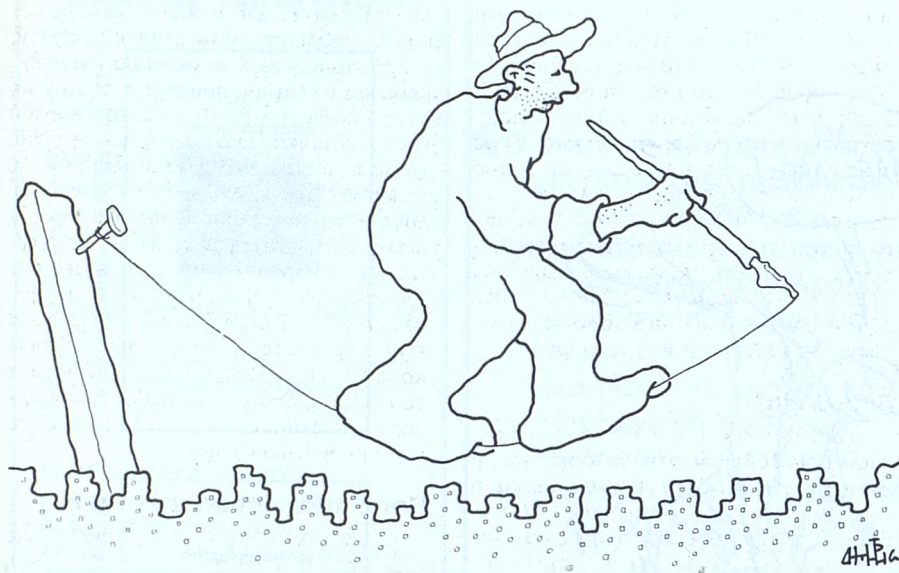

3. Θ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ / ὕπνοι καὶ θάνατοι

Κεντρική διάθεση
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Διαγώνιος, Τηλ. 263.867,
βιβλιοπωλείο Π. Ραγιά, Τηλ. 229.010,
ΑΘΗΝΑ: Ν. Βασιλάκης, Τηλ. 4621050,
βιβλιοπωλείο «Παρουσία», Τηλ. 3615147,
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ: Τηλ. 031/237.463.

ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ: ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ

ΕΙΝΑΙ ΕΥΝΟΗΤΟΙ οι λόγοι για τους οποίους το εκλογικό αποτέλεσμα της 5ης Νοεμβρίου δημιούργησε στο εσωτερικό του Συνασπισμού και των κομμάτων του μια «κινητικότητα» εκτιμήσεων και απόψεων, η οποία μερικές φορές τροφοδότησε οριακές διαφοροποιήσεις και κεντρόφυγες τάσεις: το κατώτερο του 11% εκλογικό ποσοστό της συνασπισμένης Αριστεράς σημαίνει αξιολογικές απώλειες (της τάξεως του -16,4% ως προς τη δύναμη που είχε καταγράψει πριν 4 μήνες περίπου, στις 18 Ιουνίου) ενώ, παράλληλα, το 40,67% του ΠΑΣΟΚ έδινε λαβή για να τεθεί ένα γενικότερο ζήτημα: το κατά πόσο ήταν ορθή η επιθετική στρατηγική του Συνασπισμού όλο αυτό το χρόνο, ζωτική προϋπόθεση - εκτίμηση της οποίας ήταν το «σπάσιμο» του ΠΑΣΟΚ. Αυτόματως, η σχετική συζήτηση επεκτάθηκε και στο δίδυμο στοιχείο αυτής της επιθετικής στρατηγικής, δηλαδή στο ζήτημα της σύμπραξης με τη ΝΔ, στο τρίμηνο της κυβέρνησης Τζαννετάκη.

Φοβικά ανακλαστικά

ΠΙΣΩ από τα δύο αυτά ζητήματα, σε κατ' ιδίαν επίσημα εκφρασμένες απόψεις ηγετικών παραγόντων του Συνασπισμού, υπήρχε ο φόβος μιας ενδεχόμενης νέας συρρίκνωσης της επιρροής της Αριστεράς στις αμέσως επερχόμενες εκλογές, συρρίκνωσης της οποίας οι παράγωγες συνέπειες θα ήταν ακόμα και διαλυτικές γι' αυτή τούτη την ύπαρξη του Συνασπισμού. Ήδη τη Δευτέρα του μεσημέρι, 6 Νοεμβρίου, ηγετικό στέλεχος της ΕΑΡ διατύπωνε την άποψη ότι για το Συνασπισμό το 11% δεν είναι ανελαστικά δεδο-

μένο και πως θα μπορούσε να συμπιεστεί και στο 9%.

ΟΠΕΡ ΕΣΤΙ μεθερμηνευόμενο ότι θα πρέπει να διασωθεί ένα ελάχιστο όριο βουλευτικών εδρών για την Αριστερά στις επρχόμενες εκλογές, και αυτό μπορεί να υλοποιηθεί με μια «ευέλικτη» τοποθέτηση απέναντι στο ΠΑΣΟΚ στο θέμα της τροποποίησης του εκλογικού νόμου: μια τροποποίηση που είχε ανεπίσημα, έστω και κατά το γνωστό νεφελώδη τρόπο, προταθεί προς την Αριστερά από στέλεχος του ΠΑΣΟΚ ήδη από τα ξημερώματα της Δευτέρας 6 Νοεμβρίου. Προς την κατεύθυνση αυτή, στέλεχη του Συνασπισμού είχαν ήδη σπεύσει σε επικοινωνία με τους Οικολόγους για να διερευνήσουν προθέσεις τους για πιθανή στήριξη μιας «κυβέρνησης απλής αναλογικής», από το ΠΑΣΟΚ, το Συνασπισμό και τον κ. Λάζαρη. Και οι «οικολογικές» προθέσεις, συνεπείς προς το νεοελληνικό μικρομπακαλισμό, ήταν κατ' αρχήν καταφατικές (ποιος είπε, αλήθεια, στους Οικολόγους ότι στις επρχόμενες εκλογές με αναλογικότερο σύστημα θα βγάλουν και δεύτερη έδρα; Κι αν συνέβαινε όμως κάτι τέτοιο, τι σχέση έχει αυτός ο ιδιότυπος «κοινοβουλευτικός κρετινισμός» με την άλλη αντίληψη για την «πολιτική της κοινότητας των πολιτών»;!).

ΗΔΗ την Πέμπτη 9 Νοεμβρίου το μέλος των ΕΓ της ΕΑΡ και της ΕΕ του Συνασπισμού κ. Πέτρος Κουναλάκης δημοσιοποιεί ευθέως αυτή την άποψη προτείνοντας ως «πιο ρεαλιστική» λύση την κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ - Αριστεράς - Οικολόγων - Λάζαρη, την οποία μάλιστα ορίζει ως

«κυβέρνηση (μόνο για την καθιέρωση της) απλής αναλογικής» διευκρινίζοντας παράλληλα και αρκετά ευθαρσώς ότι οι όροι του Συνασπισμού για «φερέγγυα πλειοψηφία» του ΠΑΣΟΚ και «φερέγγυα πρόσωπα» στην κυβέρνηση μπορεί και να μην ισχύσουν, αφού «είναι τελείως περιορισμένο το περιεχόμενο αυτής της κυβέρνησης». Πρόκειται για τακτικισμό (αντί της πολιτικής τακτικής) ή για συμπεριφορά πολιτικής ωμότητας; Ή μήπως πρόκειται για εκτιμήσεις υπό το κράτος του πανικού, που οδηγούν σε ατυχίες, καθώς ατελέσφορες, πολιτικές «προτάσεις»;

ΕΝΑ άλλο ανώτατο ηγετικό στέλεχος του Συνασπισμού, δήλωσε επίσης σε επικοινωνία του με δημόσιο πρόσωπο από το χώρο της δημοσιογραφίας, ότι «η Αριστερά δεν είναι μόνον αρχές, είναι και αριθμοί», προβληματίζόμενο προς ποια κατεύθυνση πρέπει να «κοιτάξει» ο Συνασπισμός μετά την 5η Νοέμβρη. Και όταν θέτεις ως αρχή τους «αριθμούς» ως προς τις «αρχές» και δεν βλέπεις την αναγκαία και αμοιβαία σχέση τους, διαπράττεις δύο λάθη αλληλένδετα: αλλοιωνίζεις προς το ΠΑΣΟΚ με το οποίο είχες, ούτως ή άλλως, την κεντρικότερη από τις αντιπαλότητές σου και με τον τρόπο αυτό απωθείς σε δεύτερη θέση το ενδεχόμενο μιας τόσο δραματικής απώλειας στο εκλογικό σου ποσοστό που ο όποιος εκλογικός νόμος δεν θα μπορούσε να σε σώσει από τη βέβαιη, τότε, κατάρρευση και διάλυση.

ΑΥΤΗ η φαινομενικά πραγματιστική αντίληψη περί αριθμών εκφράστηκε τις πρώτες μετά τις εκλογές ημέρες με διαφορετικό τρόπο από ένα άλλο ηγετικό στέλεχος του Συνασπισμού: «*εκείνο όμως που ενδιαφέρει εμένα είναι τι θα κάνει η Αριστερά αν έχουμε γρήγορα κι άλλες εκλογές*». Σε αυτή τη φράση υπάρχει πάλι ο φόβος για τον κίνδυνο της σύνθλιψης του Συνασπισμού, υπάρχει η επιλογή του προβαδίσματος της κοινοβουλευτικής του διάσωσης απέναντι στην μέχρι τώρα τολμηρή πολιτική του ως προς την κατάργηση των τεχνητών διαχωριστικών γραμμών. Παραπέρα, η ανάγκη της περαιτέρω επεξεργασίας μιας προγραμματικής αυτονομίας που θα αξίωνε την Αριστερά ως τρίτο πόλο στη διάταξη πολιτικών δυνάμεων και συσχετισμών, κάπου υποβαθμίζεται εκ των πραγμάτων, μιας και ο Συνασπισμός οπισθοχωρεί πάλι ετεροπροσδιοριζόμενος: θετικά ως προς τον ένα και αρνητικά ως προς τον άλλο από τους δύο «μονομάχους».

ΠΡΙΝ ΤΗ ΣΑΦΗΝΕΙΑ

του Ρεπόρτερ

Οι λοιπές... δυνάμεις

ΑΝ ΟΜΩΣ αυτές οι αντιλήψεις παραγόντων του Συνασπισμού χαρακτηρίζουν μian επιεικώς τακτικιστική αντίληψη περί πολιτικών χειρισμών και σηματοδοτούν την έλλειψη συνοχής στα «μακρόπνοα» προτάγματα της Αριστεράς κατά τους τελευταίους μήνες και αν οι αντιλήψεις αυτές τείνουν εκ των πραγμάτων να αναδιατάξουν τα μέτωπα στο σχήμα δεξιά - αντιδεξιά, υπάρχουν οι άλλες απόψεις που ευθέως «τσουβαλιάζουν» το Συνασπισμό μαζί με το ΠΑΣΟΚ: μιλώντας σε ραδιοφωνικό σταθμό λίγες ημέρες μετά τις εκλογές, ο κ. **Δρεττάκης** υποστήριξε ότι η Βουλή της 5ης Νοεμβρίου μπορεί να δώσει «δημοκρατική - προοδευτική κυβέρνηση» και «εξήγησε» ότι στη συντριπτική τους πλειοψηφία οι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ κατατάσσονται στις δημοκρατικές δυνάμεις. Θα πρέπει να περάσουν λίγες ημέρες ακόμα μέχρις ότου ο **Χαρ. Φλωράκης**, μιλώντας στην Πολιτική Επιτροπή του Συνασπισμού το Σάββατο πρωί 11 Νοεμβρίου, αναφερθεί στο «νεοφασισμό» που συνιστά το ρεύμα του «αυριανισμού» και που καθιστά αδύνατη οποιαδήποτε πιθανότητα σύγκλισης με το σημερινό ΠΑΣΟΚ μέχρις ότου δηλαδή *τεθεί εκ νέου* ο όρος της φερεγγυότητας, όχι μόνον των υπουργίσμων βουλευτών αλλά και αυτής ταύτης της κοινοβουλευτικής ομάδας του «κινήματος». Ένας όρος αναγεγραμμένος στο εκλογικό πρόγραμμα του Συνασπισμού και μη αναφερόμενος στις επίσημες τοποθετήσεις αρκετών στελεχών του τις πρώτες μετά τις εκλογές ημέρες.... Έτσι και αν ο Δ. Τσοβόλας συγκεντρώνει 115.000 περίπου σταυρούς στην Β' Αθηνών...

- Και από αυτή την άποψη, ως προς την πολιτική φερεγγυότητα και ήθος επίλεκτων στελεχών του κ. Παπανδρέου, τα δεδομένα είναι χειρότερα από αυτά του Ιουνίου.

ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ του ΚΚΕ και της ΕΑΡ οι σχετικοί προς το δέον γενέσθαι προβληματισμοί διαμόρφωναν σαφείς τάσεις: στο ΕΓ της ΕΑΡ η πλειοψηφία τάσσεται μεν υπέρ της «κυβέρνησης κοινής αποδοχής» αλλά σε περίπτωση που αυτή είναι «ανέφικτη» επιλέγεται ως εναλλακτική λύση η «περιορισμένη σύγκλιση» με το ΠΑΣΟΚ, δηλαδή σε μια σύγκλιση για την τροποποίηση του εκλογικού κόσμου. Στην ΚΕ της ΕΑΡ η συλλογιστική αυτής της πλειοψηφίας του ΕΓ συναντά αποδοκιμασία. Αντίθετα, στην ΚΕ του ΚΚΕ αναβιώνουν κατά κανόνα τα λαϊκομετωπικά

και κατ' ουσίαν «αντιδεξιά σύνδρομα», με μια ενδιάμεση τάση που συνοψίζεται στην εξής αντίληψη: να προσεγγισθεί το ΠΑΣΟΚ αλλά με τέτοιους μαξιμαλιστικούς όρους που να μην μπορεί να τους δεχθεί κι έτσι να «ξεμπροσσιαστεί» για ασυνέπεια, ή ακόμα και να «σπρωχτεί» σε συνεργασία με τη ΝΔ, αφού και οι δύο «πιέζονται από πολλούς κύκλους να τα βρουν». Τέλος, στην ΕΕ του Συνασπισμού υπήρχαν και αυτοί που είχαν βιώσει το τι σημαίνει ΠΑΣΟΚ και διαμήνυσαν ότι είναι διατεθειμένοι να φθάσουν στα όρια αν απειληθούν από κάποιες επιλογές να κάνουν πολιτικό χαράκιρι.

Ανασύνταξη

ΟΙ ΔΥΟ αποφάσεις της ΕΕ του Συνασπισμού που δόθηκαν στη δημοσιότητα, η γενική της Τετάρτης 8 Νοεμβρίου και η εξειδικευμένη της Παρασκευής 10 Νοεμβρίου, αποτελούν ένα είδος συνισταμένης των τάσεων: ειδικά εκείνη της Παρασκευής, που ήταν και η περισσότερο δύσκολη, διασκεδάζει την αίσθηση «αλλοιθωρισμού» προς το ΠΑΣΟΚ που είχε κάπως δημιουργηθεί από την πρώτη απόφαση. Και οι δύο, όμως, πολύ απέχουν από τις αντιλήψεις της πλειοψηφίας του ΕΓ της ΕΑΡ και τα «λαϊκομετωπικά» σημεία που συγκεντρώναν την πλειοψηφία στην ΚΕ του ΚΚΕ.

Η ΕΔΡΑΙΑ απόφαση για «βραχύβια κυβέρνηση κοινής αποδοχής αποτελούμενη από φερέγγυα πρόσωπα», συνιστούσε πλέον βασικό στοιχείο στην πολιτική του Συνασπισμού απέναντι στις διαδοχικές «εντολές» και σηματοδοτούσε τις αναγκαίες αποστάσεις απέναντι στους δύο μεγάλους. Ταυτόχρονα, αποτελούσε επαναβεβαίωση της θέλησης για αυτοπροσδιορισμό του Συνασπισμού και υπενθύμιζε στους δύο μεγάλους ότι δεν είναι διατεθειμένος να περιοχθεί στη θέση του φτωχού συγγενούς ή του συγκαλούμενου για «ανευθυνότητα» όταν οι δύο μονομάχοι συγκεντρώνουν το 87% των ψήφων και επιμένουν να ομιλούν μεταξύ τους με τη λογική της απωλεσθείσας ή προσδοκώμενης αυτοδυναμίας.

ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟ και την Κυριακή 11 και 12 Νοεμβρίου, ο Συνασπισμός, δια στόματος **Χαρ. Φλωράκη**, οριοθέτησε ακόμα περισσότερο τα μέτωπά του: στην εισήγηση του στη συνεδρίαση της Πολιτικής Επιτροπής του Συνασπισμού ο Χ. Φλωράκης «εξειδίκευσε» το τι σημαίνει ο όρος φερέγγυα πρόσωπα: αναφέρθηκε στον αυριανισμό χαρακτηρίζοντάς τον ως «νεοφασισμό», αποκλείοντας κάθε σχέση με

το ΠΑΣΟΚ στο βαθμό που αυτό όχι μόνο δεν παίρνει τις αποστάσεις του αλλά και κυριαρχείται από αυτό το ρεύμα: επίσης ο πρόεδρος του Συνασπισμού έθιξε έμμεσα και το ζήτημα που δημιουργείται με τους υπόδικους βουλευτές της ΚΟ του ΠΑΣΟΚ θέτοντας υπό αμφισβήτηση το κατά πόσο μπορεί ο Συνασπισμός μαζί με το ΠΑΣΟΚ, τον κ. Λάζαρη και τους Οικολόγους να αποτελέσουν μια σταθερή, αδιατάρακτη πλειοψηφία. Τις θέσεις αυτές ο κ. Φλωράκης επαναδιατύπωσε την Κυριακή το μεσημέρι μετά τη συνάντησή του με τον Α. Παπανδρέου: αυτή τη φορά είχε περισσότερη άνεση στο να αποκρούσει τη «λαϊκομετωπική» πρόταση του ΠΑΣΟΚ, δεδομένου ότι οι Οικολόγοι είχαν αποφασίσει να μη στηρίξουν κανένα κυβερνητικό σχήμα.

Ποιοι είναι «προοδευτικοί»;

ΤΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟ όμως σημείο στις κυριακάτικες δηλώσεις του κ. Φλωράκη είναι ότι για πρώτη φορά, μιλώντας εκ μέρους της Αριστεράς, έθεσε το ερώτημα του τι σημαίνει «η ταμπέλα προοδευτικός, προοδευτικές δυνάμεις». Αυτό υποδηλώνει και κάποια βούληση του Συνασπισμού να αποστασιοποιηθεί από πολιτικούς φορμαλισμούς και αυθαίρετες ονοματοθεσίες που το μόνο το οποίο υπηρετούν είναι η παγίδευση της Αριστεράς. Συμπληρωματικό στοιχείο στο ερώτημα που έθεσε ο Χ. Φλωράκης είναι και η «ενόχληση» που εξέφρασε για το κλίμα της πόλωσης στη βάση του γνωστού σχήματος *δεξιά - αντιδεξιά*: αυτό αποτελεί έμμεσα και υπενθύμιση μιας βασικής θέσης του Συνασπισμού, που είχε ευθέως και άμεσα διατυπωθεί το καλοκαίρι προς το ΠΑΣΟΚ ότι, δηλαδή, δεν μπορεί έτσι εύκολα να αποκλείεται εκ προοιμίου, και σε έκτακτες συνθήκες, μάλιστα, ένα κόμμα που πλειοψήφισε στο εκλογικό σώμα ξεπερνώντας το 46% των ψήφων. Αυτή η θέση δεν είναι άσχετη με τη γενικότερη αντίληψη του Συνασπισμού για το πώς πρέπει να λειτουργούν οι κανόνες του παιχνιδιού σε ένα πολιτειακό συντεταγμένο κράτος.

ΜΕΧΡΙ τις στιγμές που γράφονταν αυτές οι γραμμές, η πολιτική του Συνασπισμού σ' αυτή την εξαιρετικά σύνθετη και λεπτή συγκυρία έχει αποσαφηνιστεί προς την κατεύθυνση και σύμφωνα με τη λογική ενός αυτόνομου πόλου. Πολιτική που «πληρώθηκε» μεν εκλογικά, αλλά που δεν μπορεί να εγκαταλειφθεί, επ' απειλή μιας ανεπανόρθωτης συρρικνώσεως της Αριστεράς.

ΕΔΩ ΕΙΝΑΙ ΒΑΛΚΑΝΙΑ!

Οι πολιτικοί της Αριστεράς συμπεριφέρονται ορισμένες φορές σαν να ανακαλύπτουν τώρα την Αμερική. Δίνουν πολλές φορές εντύπωση ότι ο επαγγελματισμός τους εξαντλείται σε ασκήσεις πολιτικής αριθμητικής. Και πολλούς εσαγήνευσε η προοπτική της κατάργησης του «συν ένα» με το σκεπτικό ότι είναι προτιμότερος ο συνδυασμός μικρότερων εκλογικών ποσοστών και σχετικά αυξημένων εδρών — σε σχέση με το 11% και τις 21 έδρες υπό το σημερινό εκλογικό σύστημα — παρά ο συνδυασμός των σημερινών συσχετισμών ποσοστών -εδρών ή ενδεχόμενα χαμηλότερων ποσοστών και εδρών.

Πρόκειται δηλαδή για έναν ψυχρό υπολογισμό των εκλογικών δεδομένων και ίσως των πιθανών τάσεων του εκλογικού σώματος στο άμεσο μέλλον, που σύμφωνα με τη λογική αυτή υπαγορεύει σε αυτή τη φάση την κατοχύρωση του υψηλότερου δυνατού επιπέδου εδρών για τον Συνασπισμό.

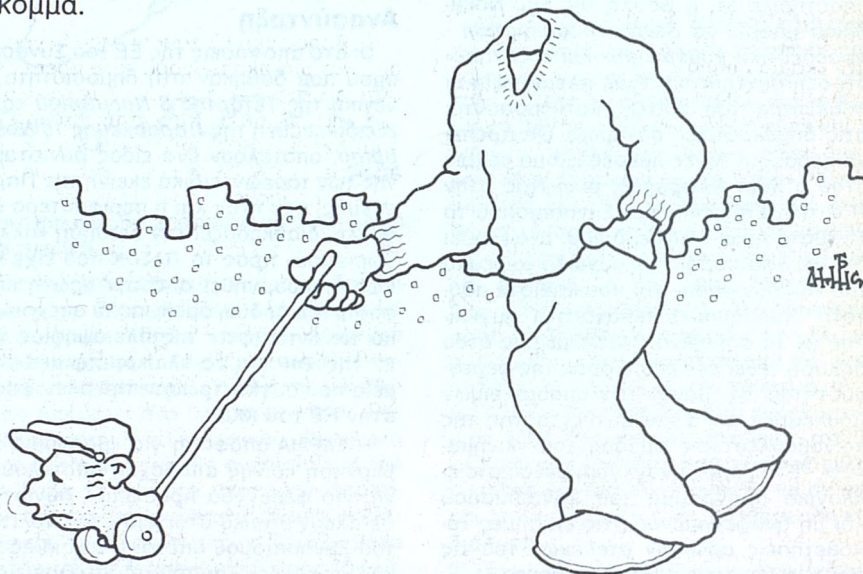
Ωστόσο, φαίνεται, ότι ο Συνασπισμός έχει εμπλακεί σε μια λογική από την οποία διστάζει να απομακρυνθεί: η κατάργηση του «συν ένα» ή η επίτευξη συστήματος απλής και άδολης αναλογικής, όπως ονομάζεται, το οδηγεί κατ' ευθείαν στις αγκάλες του ΠΑΣΟΚ, το μόνο ενδιαφέρον του οποίου για την κατάργηση του περίφημου «συν ένα» εντοπίζεται στην άμεση επάνοδό του στην εξουσία, η απώλεια της οποίας του στοιχίζει ακριβά και θα του στοιχίζει όσο παραμένει εκτός.

Το ότι αυτός είναι ο μοναδικός στόχος του ΠΑΣΟΚ, είναι κοινό τοις πάσι. Ο Συνασπισμός, προσπαθεί να αποκρούσει την επίθεση αυτή «φιλίας» του ΠΑΣΟΚ, που μέχρι πρότινος έφτανε σε έσχατα όρια χυδαιολογίας και ύβρεων εναντίον της ηγεσίας του ΣΥΝ μέσω των επισήμων και ανεπίσημων δημοσιογραφικών και ραδιοτηλεοπτικών οργάνων του, απολογούμενος στη βάση των οπαδών του και των ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ για το συν ένα. Θέλει μεν αλλά...

Είναι «αιχμάλωτος» ο ΣΥΝ της βάσης του, κυρίως του ΚΚΕ, η οποία έχει διαπαιδαγωγηθεί με το «όραμα» της «προοδευτικής και δημοκρατικής» συγκυβέρνησης με το ΠΑΣΟΚ. Ο ΣΥΝ τροφοδοτεί ακόμα αυτές τις αυταπάτες που ο ίδιος με την πολιτική του δημιούργησε διστακτικός στο να δαμάσει τη «δίψα της εξουσίας» και του «ρυθμιστικού ρόλου».

Ενώ θα πρέπει να εξηγήσει με παρρη-

Ο Συνασπισμός θα πρέπει να εξηγήσει με παρρησία και προς την εκλογική του βάση και προς τον ελληνικό λαό ότι η απλή αναλογική είναι αναγκαία πλέον όχι για να παίξει ο ίδιος εσαεί το μπαλαντέρ στον σχηματισμό κυβερνήσεων αλλά για να οδηγηθεί το πολιτικό σύστημα της χώρας σε εκσυγχρονισμό, σε μορφές πολιτικού διαλόγου και συνεργασίας που έχει ανάγκη ο τόπος. Θα πρέπει δηλαδή να εξηγηθεί ότι η καθιέρωση της απλής αναλογικής ως πάγιου εκλογικού συστήματος ανταποκρίνεται στις ζωτικές ανάγκες της χώρας. Δεν συνδέεται με αναγκαστική κυβερνητική σύμπραξη με το ένα ή το άλλο κόμμα.

σία και προς την εκλογική του βάση και προς τον ελληνικό λαό ότι η απλή αναλογική είναι αναγκαία πλέον όχι για να παίξει ο ίδιος εσαεί το μπαλαντέρ στον σχηματισμό κυβερνήσεων αλλά για να οδηγηθεί το πολιτικό σύστημα της χώρας σε εκσυγχρονισμό, σε μορφές πολιτικού διαλόγου και συνεργασίας που έχει ανάγκη ο τόπος. Θα πρέπει δηλαδή να εξηγηθεί ότι η καθιέρωση της απλής αναλογικής ως πάγιου εκλογικού συστήματος ανταποκρίνεται στις ζωτικές ανάγκες της χώρας. Δεν συνδέεται με αναγκαστική κυβερνητική σύμπραξη με το ένα ή το άλλο κόμμα. Και είναι δικαίωμα και υποχρέωση του ΣΥΝ όχι μόνο να πει ευθέως τη γνώμη του για τη φύση και τον χαρακτήρα του ΠΑΣΟΚ, για τις αντιφατικές δυνάμεις που περικλείει, οφείλει να πει ευθέως την άποψή του, αν την πιστεύει, ότι η Αριστερά δεν μπορεί σήμερα να συγκυβερνήσει με το ΠΑΣΟΚ, όπως είναι κι ότι δεν είναι υποχρεωμένη να ε-

πιλέγει μεταξύ δυο κακών. Κι αυτό δε σημαίνει ούτε απεμπόληση των πολιτικών της ευθυνών ούτε απόσυρση στη γωνία. Δεν μπορεί όμως να βάλλεται πανταχόθεν για να λύσει προβλήματα για τα οποία δεν ευθύνεται ή να ρίχνει σωσίβια σε κινδυνεύοντες ηγέτες και πολιτικά κόμματα.

Οι ψηφοφόροι της Αριστεράς την ψήφισαν πάντα χωρίς την προσδοκία συμμετοχής σε οποιαδήποτε κυβέρνηση. Σήμερα με τη διάσπαση της ιδεολογικής μονολιθικότητας της εκλογικής της βάσης η κατάσταση παρουσιάζεται πιο πολύπλοκη και τα δεδομένα δεν είναι πλέον δεδομένα. Αλλά αυτή η εξισορρόπηση των τάσεων στην εκλογική βάση του ΣΥΝ που επιδιώκεται με τους χειρισμούς της ηγεσίας μόνο συμψηφιστικά αποτελέσματα μπορεί να έχει προσωρινού χαρακτήρα. Υπάρχει όμως μια αξιολογική βάση από την οποία ο ΣΥΝ μπορεί να εξορμήσει και να διαμορφώσει μια πιο σαφή ι-

δεολογική και πολιτική ταυτότητα σε όλους τους κοινωνικούς χώρους η οποία θα αποδώσει και εκλογικά, ανεξάρτητα από το εκλογικό σύστημα.

Το πρόβλημα λοιπόν του εκλογικού νόμου σε συνδυασμό με μια εξαναγκαστική κυβερνητική σύμπραξη με το ΠΑΣΟΚ θα βρίσκεται πάντα μπροστά στον ΣΥΝ, ο οποίος αν τα αριθμητικά εκλογικά δεδομένα αλλάξουν στις προσεχείς εκλογικές αναμετρήσεις και τα «κουκιά» βγαίνουν στη Βουλή θα υποχρεωθεί να συμπράξει. Διότι ακόμα διέπεται από τη λογική της πολιτικής διαπραγμάτευσης που υπαγορεύει να αδράχνονται οι «ιστορικές» ευκαιρίες, όποτε παρουσιάζονται, ανεξάρτητα από το ηθικό και πολιτικό κόστος, το κόστος αξιοπιστίας που θα κληθεί να πληρώσει σε μια τέτοια περίπτωση ο ΣΥΝ. Γι' αυτό και το ΠΑΣΟΚ δυσκολεύεται να κατανοήσει γιατί ο ΣΥΝ αρνείται το «πιάτο της εξουσίας» που του προσφέρεται και γιατί κατέχεται από ενδοιασμούς, όταν το ίδιο δεν αισθάνεται «καμιά πικρία».

Αλλά το κλειδί βρίσκεται στην αυτοδύναμη και αυτοκαθοριζόμενη πολιτική παρουσία του ΣΥΝ με βάση τα άλματα που πραγματοποίησε στους τελευταίους μήνες. Πρέπει να εδραιώσει τις κατακτήσεις αυτές που του έδωσαν αυτόνομο λόγο, ηθική αξιοπρέπεια και πολιτική συνέπεια. Κάθε άλλος δρόμος οδηγεί σε έναν οππορτουνισμό ο οποίος μπορεί πρόσκαιρα να αποδώσει οφέλη αλλά σύντομα θα καταποντίσει τους εμπνευστές του, πολιτικά και εκλογικά.

Γι' αυτό το μέτωπο που άνοιξε ο ΣΥΝ πρόσφατα εναντίον του αυριανισμού, είναι άκρως επίκαιρο μολονότι έρχεται με κάποια καθυστέρηση. Αλλά είναι τουλάχιστον αφελές να πιστευεται ότι με μια φραστική καταδίκη του φαινομένου ήπιας ή οξύτατης από τον κ. Παπανδρέου.

το Εκτελεστικό Γραφείο ή της Κεντρικής Επιτροπής λύνεται το πρόβλημα. Ο «αυριανισμός» έχει ισχυρή κοινοβουλευτική εκπροσώπηση και ισχυρή εκλογική βάση. Έχει παγιδεύσει κομματικές δυνάμεις του ΠΑΣΟΚ και κοινωνικά στρώματα. Έχει καταστεί επικίνδυνος και για το ΠΑΣΟΚ και για την ελληνική κοινωνία και για την πολιτική ζωή της χώρας.

Πώς είναι δυνατόν να επιτευχθεί η μετεξέλιξη του ΠΑΣΟΚ σε σύγχρονο ευρωπαϊκό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, όπως οραματίζεται ο κ. Θ. Πάγκαλος ο οποίος μάλιστα προβλέπει και συγχώνευση με τον ΣΥΝ στο μέλλον, με το καρκίνωμα του αυριανισμού; Αλλά και πώς είναι δυνατόν το ΠΑΣΟΚ σε αυτήν τη φάση να στερηθεί αυτής της πολύτιμης εκλογικής βάσης και της στήριξης που παρέχεται από το συγκρότημα του Ταύρου; Είναι εξαιρετικά δύσκολο, αν όχι αδύνατο. Εδώ είναι Βαλκάνια. Ποιος σκέφτεται το αύριο;

Το βάρος πέφτει λοιπόν στον Συνασπισμό για μια ακόμα φορά που πρέπει να αντιμετωπίσει το φαινόμενο με ιδεολογικές και πολιτικές διαδικασίες κι όχι να συμμαχήσει μαζί του μέσω «συνάντησης» με το ΠΑΣΟΚ. Και θα πρέπει πειστικά και υπομονετικά να εξηγήσει σε όλους αυτούς του ΠΑΣΟΚ που απεχθάνονται μεν αλλά ανέχονται το φαινόμενο ότι η στάση του δεν είναι προσχηματική για να αποφύγει τη συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ. Η συνεργασία και η σύγκλιση θα καταστούν αναγκαίες και εφικτές στο μέλλον μέσα από ιδεολογικές και πολιτικές διαδικασίες που θα μειώσουν τον τόνο της αντιπαράθεσης, εκεί όπου δεν υπάρχει λόγος, θα συγκλίνουν στον κοινωνικό χώρο, θα αποκαταστήσουν συνθήκες σοβαρού πολιτικού διαλόγου στα κρίσιμα θέματα της ελληνικής κοινωνίας. Κάθε άλλη ευκαιριακή σύμπραξη σε κυβερ-

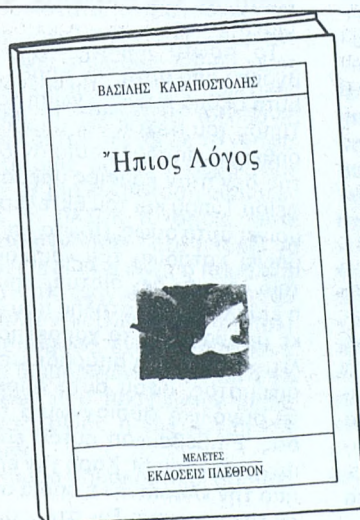
νητικό επίπεδο είναι καταδικασμένη σε αποτυχία και θα ανοίξει ακόμα πιο διάπλατα το δρόμο για τις συντηρητικές λύσεις.

Αρκει η κάθε πλευρά να κατανοήσει ότι η απώλεια κυβερνητικών αξιωμάτων δεν είναι το τέλος του κόσμου. Το ΠΑΣΟΚ πρέπει, αργά ή γρήγορα, να κατανοήσει από τη σταθερή στάση του ΣΥΝ ότι δεν μπορεί να τον πειθαναγκάσει σε συνεργασία με δέλεαρ οποιοδήποτε συν ένα ή πλην ένα λεηλατώντας την εκλογική του βάση. Κάπου υπάρχει ένα όριο και το όριο αυτό, είναι λογικό να υποθέσει κανείς, ότι έχει ήδη προσεγγισθεί.

Κι από την άλλη μεριά ο Συνασπισμός θα πρέπει να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια σοβαρού πολιτικού διαλόγου με τις δυνάμεις του ΠΑΣΟΚ που πραγματικά επιθυμούν την απομόνωση και εξουδετέρωση του αυριανισμού. Εγχείρημα δύσκολο που περιπλέκεται από τις τακτικές ανάγκες της συγκυρίας και το ένστικτο πολιτικής επιβίωσης και αυτοσυντήρησης.

Οι πολιτικοί της Αριστεράς είναι κι αυτοί επαγγελματίες. Αντιλαμβάνονται τους κανόνες του παιχνιδιού και είναι απόλυτα φυσιολογικό και κατανοητό ότι προσπαθούν να μεγιστοποιήσουν τα οφέλη για την παράταξή τους. Θα έχαναν όμως κάθε «raison d'être» αν στο παιχνίδι αυτό υπέτασσαν τα οράματα και τις προοπτικές της Αριστεράς που πρέπει να εξυπηρετούνται σε κάθε τακτική κίνηση της πολιτικής συγκυρίας. Διότι τότε θα υπονόμωσαν τα ίδια τα θεμέλια πάνω στα οποία στηρίζεται η ιδεολογική και πολιτική νομιμοποίηση της κοινωνικής αλλαγής που επαγγέλλεται η Αριστερά, γι' αυτό εξακολουθεί και υπάρχει. Το σήμερα προετοιμάζει το αύριο.

Κ.Β.

Έκδόσεις Πλέθρον

Σειρά: **ΜΕΛΕΤΕΣ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ**

Β. ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
Ήπιος Λόγος

Ένα βιβλίο για τις
τελευταίες αντίστασεις του
Πολιτισμού στην βαρβαρότητα

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ-ΕΚΔΟΣΕΙΣ:
Μασσαλίας 20Α, 106 80 Αθήνα
τηλ.: 36.41.260 - 36.45.057

ΠΑΣΟΚ - ΑΥΡΙΑΝΙΣΜΟΣ: ΒΙΟΙ ΠΑ

Το «ΑΝΤΙ» έγκαιρα είχε προειδοποιήσει ότι ο «αυριανισμός» δεν είναι ένα τυπικό φαινόμενο λαϊκισμού. Σήμερα, ο «αυριανισμός» ως οιονεί «κόμμα» έχει μετατραπεί σε παραγωγό πολιτικής. Συστηματικά καλλιεργεί ένα «πολιτικό και ιδεολογικό ρεύμα» παρά το «ΠΑΣΟΚ», με νεοφασιστικά χαρακτηριστικά, και απειλεί να αναζητήσει μέχρι και τη «δική του έκφραση».

Διεκδικεί, δηλαδή, το αντίστοιχο μερίδιο που το ΠΑΣΟΚ του επέτρεψε να «ορίζει» ως δικό του στις διαδικασίες παραγωγής πολιτικής στη «δημοκρατική παράταξη και το Κίνημα». Απέναντι σε αυτό το άλμα του «αυριανισμού» το ΠΑΣΟΚ σιωπά και ο πολιτικός κρίκος του «αυριανισμού» γίνεται ο μόνος διαμεσολαβητής του με κοινωνικά στρώματα που το ακολουθούν.

Είναι μια θωπεία που οδηγεί στην επώαση του αυγού του φιδιού. »

Την περασμένη Δευτέρα έκπληκτοι ακούσαμε τον Πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ κ. Ανδρέα Παπανδρέου να διαβάσει ο ίδιος στους δημοσιογράφους ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του κόμματός του που αποδοκίμαζε το χυδαίο δημοσίευμα της «Αυριανής» της προηγούμενης Κυριακής για την βουλευτή των Οικολόγων Εναλλακτικών κ. Μαρίνα Δίζη. Η πράξη, αν ερμηνευθεί κάτω από τη συνήθη λογική, μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι έγινε για να τονισθεί η σημασία της αποδοκίμασας. Ο ίδιος ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ που αν και επανηλειμμένα έχει πλέξει το εγκώμιο της «Αυριανής» έγκυρα αποδοκίμαζει ένα χυδαιογράφημα

για να τονίσει εκ μέρους συνολικά του κόμματός του ότι δεν τον εκφράζει. Τι άλλο πιο φυσικό μπορεί να υποθέσει κάποιος.

Το γεγονός όμως ότι επιστρατεύεται ο ίδιος ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ να διαβάσει στους δημοσιογράφους τη δήλωση αποκήρυξης του συγκεκριμένου δημοσιεύματος εκ μέρους του ΠΑΣΟΚ. Είναι μια πράξη η οποία αν δεν μας απατά η μνήμη μας πρώτη φορά συμβαίνει στη μεταπολιτευτική περίοδο. Αυτό και μόνο δείχνει ότι η ερμηνεία της τόνωσης και της εγκυρότητας της αποδοκίμασας δεν ευσταθεί για δυο λόγους.

Πρώτον: Γιατί αν ο κ. Παπανδρέου ήθελε να διαχωρίσει τη θέση του από τέτοιου είδους χυδαιογραφήματα όφειλε να είναι ένα τουλάχιστον βήμα μπροστά από το Γραφείο Τύπου του κόμματός του και φυσικά λογικά θα έπρεπε όχι μόνο να γίνει ο εκφωνητής της ανακοίνωσης αλλά να διατυπώσει τη δική του γνώμη, αφού ο ίδιος έκφραζε εκείνη τη στιγμή το κόμμα του.

Δεύτερον: Το ότι επιστρατεύθηκε ο ίδιος ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ να εκφωνήσει την ανακοίνωση δεν είναι δείγμα έγκυρης αποδοκίμασας από την «κεφαλή» του Κινήματος αλλά αντίθετα δείγμα εξάρτησης του Κινήματος από την «Αυριανή»...

Το πρώτο λοιπόν συμπέρασμα που βγαίνει από αυτή την πράξη είναι ότι και αυτή ακόμα η ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του ΠΑΣΟΚ δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως αποδοκίμασία αν ο εκφωνητής της δεν ήταν κάποιος υπεράνω του Γραφείου Τύπου και του Εκτελεστικού. Τι σημαίνει αυτό όμως; Πρώτα απ' όλα δεν σημαίνει καταδίκη του «αυριανισμού». Τέτοια «αίχμη» δεν διατυπώθηκε. Αντίθετα, η επίκληση της στήλης που δημοσιεύθηκε υποβαθμίζει το χαρακτηρισμό ως πολιτικά και ηθικά απαράδεκτου του δημοσιεύματος, αφού αυτό αποκόβεται από τη συνολική φυσιογνωμία της εφημερίδας. Επιβεβαίωση αυτού είναι και η «απάντηση» του Μ. Χάρη την επόμενη μέρα από την «Αυριανή» η οποία αποκαθιστούσε την «αποκήρυξη» στο χιούμορ και την

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ

του Γιάννη Φλώρου

πολιτική.

Το δεύτερο συμπέρασμα προέρχεται από τη σιωπή και του Γραφείου Τύπου του ΠΑΣΟΚ αλλά και του Α. Παπανδρέου απέναντι στον «αυριανισμό» είναι η σιαμαία σχέση που έχει το συγκρότημα του Ταύρου με το ΠΑΣΟΚ. Ακριβώς η εκφώνηση της «αποκήρυξης» του δημοσιεύματος από τον πρόεδρο του Κινήματος επιβεβαιώνει αυτή τη σχέση.

Και εδώ έχει σημασία να δούμε τις διαστάσεις του φαινομένου του «αυριανισμού» που δεν είναι πλέον αυτόνομο, αλλά βαδίζει παράλληλα με το ΠΑΣΟΚ. Πρόσφατα χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της παράλληλης πορείας ήταν τα δημοσιεύματα της «Αυριανής» για τους «Κυρκοφλωράκηδες», τις βίλλες, τα κότερα και τα οικόπεδα στελεχών της Αριστεράς, στη συνέχεια τα περί προδοσίας με κορύφωση την «Εξόρμηση» με το απαράδεκτο δημοσίευσμά της για τον Λ. Κύρκο. Ο «αυριανισμός» ξεπερνώντας το λαϊκισμό, την καλλιέργεια της υποκουλούρας, της υπεραπλούστευσης και της ισοπέδωσης με όλα τα χαρακτηριστικά μιας νεοφασιστικής ιδεολογίας μετατράπηκε σε πολιτική πρακτική με την έννοια ότι έγινε παραγωγός πολιτικής, παράλληλα προς και μέσα στο ΠΑΣΟΚ.

Αυτό ακριβώς είναι και το «ποιοτικό άλμα» του «αυριανισμού» σε αυτή τη συγκυρία. Δεν είναι τώρα έκφραση λαϊκισμού —που άλλωστε υπάρχει και σε άλλες παρατάξεις— ούτε απλώς μια μορφή χυδαίου λαϊκισμού που τροφοδοτεί τον εκφασισμό της κοινωνίας γιατί τέτοιες μορφές είναι υπαρκτές και σε άλλους χώρους, ανεξάρτητα από το μέγεθος και τη βαρύτητα που έχουν στη διαμόρφωση καταστάσεων κάθε άλλο παρά αντίθετων σε διαδικασίες κοινωνικού εκφασισμού.

Το άλμα συνίσταται στη σταδιακή μετατροπή της ιδεολογίας του «Αυριανισμού» σε οιονει πολιτικό κόμμα-χώρο διαμόρφωσης και παραγωγής πολιτικής με υπόβαθρο τη λαϊκίστικη ιδεολογία που φθάνει ή και ταυτίζεται με το νεοφασισμό. Σαν τέτοιος αυτός ο χώρος βρίσκεται πλέον σε μια κατάσταση σιαμαίων σχέσεων με το ΠΑΣΟΚ το οποίο, ούτε μπορεί να τον αγνοήσει ούτε μπορεί να τον ξεπεράσει. Και εκεί είναι ο παράλληλος βίος με το ΠΑΣΟΚ γιατί αυτή η σχέση δημιουργεί πλέον κοινωνικούς και πολιτικούς συσχετισμούς, έχει ιδεολογικά ερείσματα και διαμορφώνει πλέγματα αλληλεξαρτήσεων που προχωρούν πέραν της συνθηματολογίας ή της αντιδεξιάς π.χ. ιδεολογίας.

Ποιο π.χ. κόμμα δημοκρατικό, σοσιαλι-

στικό, αστικό, σοσιαλδημοκρατικό δεν θα έβλεπε με τρόμο την απειλή των «αυριανιστών» να φτιάξουν δικό τους κόμμα; Πώς εξηγείται και τι σημαίνει μια τέτοια απειλή;

Γιατί δεν πρόκειται για απειλή απόσυρσης της υποστήριξης που δίδει π.χ. μια εφημερίδα σε ένα πολιτικό χώρο ή σε μια εξουσία ή σε μια συνεργασία κομμάτων. Ούτε πρόκειται για ένα εκδοτικό παιχνίδι από τα όσα συμβαίνουν —θεμιτά ή αθέμιτα— με όλα τα συγκροτήματα Τύπου του κόσμου. Ούτε βέβαια περιορίζεται στη σχέση που έχει ένα κόμμα με τον Τύπο και την επιθυμία του να εξασφαλίσει υποστήριξη, ανοχή ή ουδετερότητα για να πετύχει καλύτερους συσχετισμούς.

Αυτό το άλμα του «αυριανισμού» που τείνει να τον μετατρέψει πλέον σε κατ'εξοχήν εκφραστή ενός πολιτικοϊδεολογικού χώρου με νεοφασιστικά στοιχεία και χαρακτηριστικά δεν έγινε από μόνο του. Στο δυνάμωμά του συνετέλεσαν το χάϊδεμά του από το ΠΑΣΟΚ και σε ορισμένες περιπτώσεις η υποστήριξη που του προσέφεραν στελέχη του σε κάποιες δύσκολες φάσεις, η απορρόφηση ως είχαν εκφραστών του «αυριανισμού» στο ΠΑΣΟΚ και μάλιστα σε περίοπτες θέσεις, η χρησιμοποίηση της «Αυριανής» και των υπόλοιπων μέσων του συγκροτήματος του Ταύρου σε οριακές στιγμές για το Κίνημα. Όλα αυτά και κυρίως η συνέκφραση μιας ιδεολογικής ταυτότητας, που άλλοτε αγκάλιαζε το ΠΑΣΟΚ, άλλοτε την «παράταξη», μετέτρεψαν τον «αυριανισμό» σε δεύτερο «εγώ» του ΠΑΣΟΚ με αποτέλεσμα να αφαιρούνται σταδιακά από το Κίνημα εκείνα τα στοιχεία που θα του επέτρεπαν να αποκοπεί από τον «αυριανισμό».

Ο μόνος τρόπος για να αποκτήσει το ΠΑΣΟΚ, έλεγε πρώην ηγετικό του στέλεχος τα πρώτα χρόνια της ίδρυσής του και έκτοτε «παροπλισμένος» σε ανύποπτο χρόνο πριν τις εκλογές του Ιουνίου, ένα χαρακτήρα σοσιαλδημοκρατικού ευρωπαϊκού κόμματος που θα του επέτρεπε να διαμορφώσει άλλες σχέσεις με τις κοινωνικές δυνάμεις που εκφράζει είναι να αποκοπεί από τον «αυριανισμό». Ο ομφάλιος λώρος που τους δένει όμως πρόσθετε έχει μετατραπεί σε θέμα ζωής για το ΠΑΣΟΚ. Αν δεν αποκοπεί εγκαίρως κατέληξε θα υπάρχει μια συνεχής τροφοδότηση του «αυριανισμού» που το ΠΑΣΟΚ αναγκαστικά και θα αποδέχεται και θα καλύπτει.

Φυσικά τα παραπάνω δεν οδηγούν σε εξισώσεις του τύπου ΠΑΣΟΚ = «αυριανι-

Κυκλοφόρησε

Martin Gardner

Η ΜΑΓΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΟΞΩΝ

• Μία πνευματώδης και συναρπαστική συλλογή μαθηματικών παραδόξων που αναπτύσσουν τη διαίσθηση, την κρίση, τη φαντασία, την ικανότητα επιλύσεως προβλημάτων.

Με στυλ κόμικς περιγράφονται παράδοξα από τις περιοχές της Λογικής, της Γεωμετρίας, των Αριθμών, της Στατιστικής, των Πιθανοτήτων, της Συνδιαστικής, της Διαδικαστικής και της Σχετικότητας.

• «Μια υπέροχη συλλογή... Δύσκολες μαθηματικές έννοιες μεταδίδονται με ευκολία, χάρη, διαύγεια και διασκέδαση.»

Science

Ένα βιβλίο εύκολο για τους νέους και δύσκολο για τους μεγάλους.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **τροχαλία** ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Γριβαίων 5 (πάρδος Σουφά 64)

106 80 Αθήνα τηλ. 3646426

σμός» ή το αντίστροφο. Σήμερα όμως το κόστος της αποκοπής από τον «αυριανισμό» στοιχίζει στο ΠΑΣΟΚ πολλαπλάσια. Ουσιαστικά μια τέτοια κίνηση το αναγκάζει να προχωρήσει σε ανατροπή παγιωμένων πλέον σχέσεων που έχει διαμορφώσει με σεισμικές αντιδράσεις στο εσωτερικό του τις οποίες αδυνατεί πλέον να ελέγξει. Δεν είναι τυχαία εδώ η στάση στην περίπτωση της κ. Δίξης που αν και υπονόμει και αυτή ακόμα την πολιτική του ΠΑΣΟΚ η «επιχείρηση» αποδοκιμασίας της ήταν προσεκτική και άκρως ισορροπημένη με την όλη πολιτική των εντύπων του Ταύρου.

Η παράλληλη λοιπόν πορεία ΠΑΣΟΚ - «αυριανισμού» που οικοδομήθηκε μέσα από πλήθος σχέσεων έχει μετατραπεί σε κρίκο που συνδέει ιδεολογικά αλλά και πολιτικά πλέον το Κίνημα με κοινωνικά στρώματα. Και διαμεσολαβητής - εκφραστής γι' αυτή τη σύνδεση δεν είναι το ΠΑΣΟΚ αλλά ο «αυριανισμός».

Τα ενοποιητικά στοιχεία αυτού του ρεύματος με τα νεοφασιστικά χαρακτηριστικά, τον άκρατο και χυδαίο λαϊκισμό με το μανδύα της αντιδεξιότητας σημαίας λειτούργουν —επειδή ακριβώς παράγουν και πολιτική— ως συγκοινωνούντα δοχεία με το ΠΑΣΟΚ μιας και αποτελούν τη «λαϊκή φωνή», το διαμεσολαβητή τελικά ανάμεσα στο ΠΑΣΟΚ και λαϊκά στρώματα τα οποία για ιστορικούς και άλλους λόγους κυριαρχούνται από την αντικομμουνιστική ιδεολογία. Εξ ου και οι χυδαίες επιθέσεις εγκύρων εκφραστών του «αυριανισμού» εναντίον της Αριστεράς και ηγετικών της στελεχών και όλη η αντιαριστερή υστερία που κυριαρχεί στα έντυπα του Ταύρου.

Ένας από αυτούς ο κ. Διακογιάννης έγραφε στη μόνιμη στήλη του στην «Αυριανή» πριν μερικές μέρες:

«Ο Χ. Φλωράκης λοιπόν έσφαζε, εμείς είμαστε νεοφασίστες. Ο Χ. Φλωράκης και η κλίκα του βύθιζαν την Ελλάδα στο χάος, στον όλεθρο, στην αλληλοσφαγή εμείς είμαστε νεοφασίστες! Ο Χ. Φλωρά-

κης και η κλίκα του εξολόθρευαν τα ελληνικά νιάτα, γέμιζαν τον τόπο σταυρούς και ερείπια από τη μια, οι σημερινοί σύμμαχοί του της Δεξιάς, από την άλλη, εμείς είμαστε νεοφασίστες!...».

Κι όμως το ΠΑΣΟΚ δια του προέδρου του Α. Παπανδρέου είχε χαρακτηρίσει

ΤΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΓΙΓΑΝΤΩΝΕΤΑΙ

Σήμερα το «συγκρότημα του Ταύρου» εκδίδει τέσσερις ημερήσιες πολιτικές εφημερίδες («Αυριανή», «Αυριανή Βόρειας Ελλάδας», «Δημοκρατικός Λόγος», «Νίκη»), μια επίσης ημερήσια αθλητική εφημερίδα («Φίλαθλος»), δυο εβδομαδιαία αθλητικά περιοδικά («Στάνταρ 13άρι» και «Μπάσκετ») και σχεδιάζει την έκδοση μιας «αντιεφημερίδας». Η τελευταία θα «σχολιάζει» την ειδησεογραφία των άλλων εφημερίδων «αποκαλύπτοντας τα ψέμματά τους» —μια κλασική δηλαδή μέθοδος υπονόμησης. Οι Κουρήδες ανέλαβαν επίσης εργολαβικά την αγγλόφωνη έκδοση του σοβιετικού Argumenti e Facti.

Ο γιγαντισμός του συγκροτήματος είναι ήδη εμφανής και στον τομέα των ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης, όπου στους δυο ραδιοφωνικούς σταθμούς («Ράδιο - Αθήνα» και «Ράδιο - Θεσσαλονίκη») προστέθηκε ήδη και ένας σταθμός τηλεόρασης, το «Κανάλι 29».

«πρότυπο ελευθεροτυπίας και έγκυρη εφημερίδα» την «Αυριανή» και ο κ. Διακογιάννης για ένα διάστημα ήταν σχολιαστής στην τηλεόραση, δηλαδή κρατικός σχολιαστής με ευθύνη και υπόδειξη του ΠΑΣΟΚ!

Αυτός ο «λαϊκός αντικομμουνισμός» της μετεμφυλιακής δεκαετίας σε συνδυασμό με το χυδαίο λαϊκιστικό αντιδεξιισμό που καλλιεργεί η «Αυριανή» και επικροτεί το ΠΑΣΟΚ συγκροτούν σήμερα

το «αυτόνομο πολιτικό και ιδεολογικό ρεύμα» που απειλεί να αναζητήσει και να φτιάξει «τη δική του έκφραση». Σε αυτά προστίθενται ο κοινωνικός ρατσισμός και η υποκοιλούρα.

Ορισμένες κινήσεις το τελευταίο διάστημα στο χώρο του ΠΑΣΟΚ όπως π.χ. οι προσπάθειες στο χώρο του Τύπου που σηματοδοτούν τάσεις απεγκλωβισμού από τα έντυπα του Ταύρου δείχνουν ότι η γιγάντωση του «αυριανισμού» αρχίζει να προβληματίζει. Κατά μια ερμηνεία αυτές οι κινήσεις στοχεύουν σε μια «εξισορρόπηση» συσχετισμών. Η αποκοπή όμως από τον «αυριανισμό» δεν μπορεί να στηριχθεί σε τέτοιες κινήσεις και έγκειται πλέον στο ίδιο το ΠΑΣΟΚ να κάνει το αποφασιστικό βήμα, πριν έρθει και η σειρά του ίδιου να το παραλάβουν συνολικά.

Η μέχρι τώρα πρακτική όμως του Κινήματος δείχνει το αντίθετο. Θύλακες π.χ. του «αυριανισμού» κάνουν την εμφάνισή τους και μέσα από το επίσημο όργανο του ΠΑΣΟΚ την «Εξόρμηση» με πλέον κορυφαία εκδήλωση την επίθεση εναντίον του Λ. Κύρκου πριν τις εκλογές. Ο Κουρής δηλώνει ότι παραιτείται από βουλευτής, αφού —όπως γράφτηκε και δεν διαψεύστηκε— την προηγούμενη είχε «μακρά συνομιλία» με τον Κ. Λαλιώτη. Στελέχη του ΠΑΣΟΚ συναγωνίζονται για το ποιος θα έχει την τιμή να «αποθωωθεί» στις εκπομπές του κ. Γαργαλάκου κ.ά.

Όλα αυτά ίσως να μην είχαν καμιά σημασία ή να μην συντελούσαν στην ενίσχυση της φαιάς φύξης του «αυριανισμού» αν δεν αποτελούσαν στοιχεία παραγωγής πολιτικής. Ο «αυριανισμός» έκανε καθαρό από την πλευρά του ότι δεν σκοπεύει να αφήσει έξω από τις διαδικασίες παραγωγής πολιτικής στο χώρο του ΠΑΣΟΚ το «κόμμα των αυριανιστών». Το ΠΑΣΟΚ μέχρι τώρα για διάφορους λόγους ενθάρρυνε αυτή την τάση. Τώρα οφείλει να επιλέξει αν στις διαδικασίες διαμόρφωσης της πολιτικής του ο «αυριανισμός» θα είναι συνεταίρος του ή όχι.

ΟΕΚΔΩΓΗ

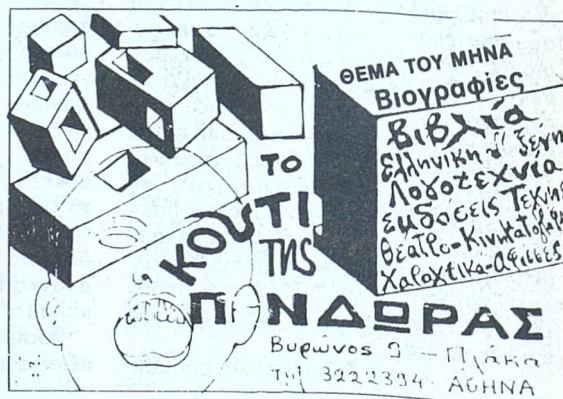
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

καραολη & δημητρίου 12

152 32 χαλανδρί

τηλεφ. 68.13.222

ΚΩΝΣΤ. ΑΓΓ. ΒΛΑΧΟΣ

ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΑ
Βιογραφίες
Βιβλία
Ελληνική & Ξένη
Λογοτεχνία
Εκδόσεις Τέχνης
Θεατρικό - Κινηματογράφος
Χαροχτικά - Αφίσες

ΤΟ
ΚΟΥΤΙ
ΤΗΣ
ΠΙΝΔΑΡΑΣ

Βυρώνος 9 - Πλάκα
Τηλ 3222334 - ΑΘΗΝΑ

ΔΑΙΔΑΛΟΣ - Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ
ΑΡΧΑΙΟΓΝΩΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

J.-P. VERNANT

ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Μετάφραση
ΣΤΕΛΛΑ ΓΕΩΡΓΟΥΔΗ

(β' έκδοση)

Ἡ β' έκδοση, σέ ἀναθεωρημένη μορφή, περιλαμβάνει τὰ τρία νέα κεφάλαια:

- Δομική ἀνάλυση καὶ μύθος τῶν γενῶν.
- Ἀπὸ τὸν παρουσιασμό τοῦ ἀοράτου στὴ μίμηση τοῦ φαινομένου.
- Ἡ καταγωγή τῆς φιλοσοφίας.
- Βιβλιογραφία.

J.-P. VERNANT - P. VIDAL-NAQUET

ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Μετάφραση
ΣΤΕΛΛΑ ΓΕΩΡΓΟΥΔΗ

ΣΙΝΑ 7, 106 80 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 3604829
ΑΡΣΑΚΗ 6, 105 64 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 3233271

ΑΠΙΣΤΕΥΤΑ ΚΑΙ

τράμ εἶνε θάνατος διὰ τοὺς ἡλικιωμένους. Μία ἀπρόσεκτη θεία μου ἀπὸ τράμ τὴν χάσαμεν.

★ ★ ★

Ἡ συνεχὴς ἀναφορά τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ΠΑΣΟΚ στὶς «Δημοκρατικὲς προοδευτικὲς δυνάμεις», μοῦ ἐθύμισε ζωηρῶς ἓνα παλὸν χρονολόγημα τοῦ ἀειμνήστου Ψαθά. Πρὸ πολλῶν ἐτῶν κάποιοι ἀφστηρὸς ἱεράρχης ὀνόματι Ἀμβρόσιος, ἐγγραφὲ πύρινα ἄρθρα εἰς ἐκκλησιαστικὰ περιοδικὰ κατηφιόζων τὴν ἀνηθικότητα τῆς νεολέας, πού ἀντὶ νὰ προσέρχεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐπρωτίμα νὰ πηγένει εἰς τοὺς χοροὺς διὰ νὰ κἀν ὄργια, σέξ καὶ διαφόρους ἀκολασίας. Κε ὁ Ψαθάς, σχολιάζοντας τὴν ἀρωστημένη φαντασία καὶ τὸ πάθος τοῦ Ἀγίου, πού ἦταν προϊόν ἀσκητικῆς στερεώσεως, ἐγγραφὲ «Λέμε, λέμε, πάτερ Ἀμβρόσιε, ἀλλὰ τὸ μυαλό μας ὅλο ἐκεῖ...».

Ἔτσι καὶ τώρα ὁ Πάτερ-Ἀνδρέας, μιλάει μὲ τὸν Φλωράκη, μιλάει μὲ τὸν Λάζαρη, ἀκόμα καὶ μὲ τὸν Στεφανόπουλο γιὰ κυβέρνηση μακρᾶς πνοῆς μὲ τὰς «προοδευτικὰς δημοκρατικὰς δυνάμεις». Λέμε, λέμε, λέμε καὶ τὸ μυαλό μας ὅλο ἐκεῖ. Πῶς νὰ ἐνωθούμε εἰς σάρκα μίαν μὲ τὸν Συνασπισμόν, διὰ νὰ ὀργιάσωμεν ἀκολούθως μαζί του ἐν ἐφθέτῳ χρόνῳ.

★ ★ ★

Ὁ ὑπουργὸς ἐξωτερικῶν τῆς Σοβιετικῆς ἐνόσεως, κ. Ἐντβαρ Σεβαρντνάντζε ἐδήλωσεν ὅτι ἡ δύσις δὲν πρέπει νὰ πανικοβάλεται ἐπειδὴ ἓνα ἑκατομῆριον Ἀνατολικο-Γερμανῶν ἔσπασαν τὸ τεῖχος καὶ πῆγαν εἰς τὸ Βερολῖνον. Ἀφτό ἦτο φησικόν νὰ συμβῇ μετὰ τὴν περυστρίκα. Ἦδη οἱ περισσότεροι ξαναγύρισαν μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν βιτρινῶν καὶ τὴν ἀναζήτησιν ἐργασίας.

Ὁμολογῶ ὅτι ἐγὼ δὲν πανικοβλήθηκα. Ἀντιθέτως ἐχάρηκα πού φέτος θὰ ἔχομαι ἀνεπτυγμένον τουρισμόν, ἐπειδὴ τουλάχιστον 100 χιλιάδες ἀπὸ ἀφτούς τοὺς περιφερόμενους Γερμανούς, θὰ μᾶς ἔρθουν ἐδῶ. Ἀφτό πού κυρίως μὲ ἀνησχηεῖ εἶναι μὴ σπάσουν καὶ οἱ Κινέζοι τὸ Σινικὸν τεῖχος καὶ ξεχυθοῦν ἀποτόμως 60.000.000 Ἀνατολικο-Κινέζοι πρὸς τὴν Δῆσιν. Διότι ἐάν μὲ τὴν ἀφτὴν ἀναλογίαν ἔρθουν πρὸς ἐμᾶς 6 ἑκατομῆρια Κινέζοι, ἡ χώρα μας θὰ γίνῃ Πεκῖνον. Κε πῶς θὰ συνοουμέθα μὲ ἀφτούς τὴν στιγμὴν πού δὲν ξέβρομεν Κινέζικα; Ἐάν

Πολύ πονηροὶ ἀφτοὶ οἱ Τοῦρκοι. Γιὰ νὰ μάθουν πού βρίσκεται ἡ Μάλτα, ἔδωσαν ἐντολή σ' ἓναν Τοῦρκο πλοίαρχο, τὴν ὥρα πού τὸ ἀρεοπλανοφῶρον θὰ μεταφέρῃ τὸν Γκορμπατῶφ στὴν συνάντησιν κορυφῆς τῆς Μάλτας, νὰ πάρῃ ἀπὸ πίσω μὲ τρόπον τὸ Ρωσικόν πολεμικόν σκάφος κι ἔτσι νὰ ἐντοπίσουν τὴν ἄγνωστον ἀφτὴν νῆσον. Ἐπίσης εἶπαν στὸν πλοίαρχο —εἰς περίπτωσιν καὶ τὸν ἀντιληφθοῦν— νὰ μὴν πῇ ὅτι εἶναι Τοῦρκος, ἀλλὰ ὅτι ἐκπροσωπεῖ κάποιαν Μουσουλμανικὴν μειονότητα. Ὅλοι ὁμως εἰς τὸ Τουρκικόν Ναβαρχεῖον ἀνησηχοῦν μήπως ἀναβληθῇ ἡ συνδιάσκεψις στὶς 3 Δεκεμβρίου καὶ χαθῇ ἀφτὴ ἡ μοναδικὴ ἐφεκέρεια ἐντοπισμοῦ τῆς Μάλτας.

★ ★ ★

Μετὰ τὴν Ἑλλήν Ἀλεξίου πού πέθανε 95 ἐτῶν, τὴν Μαρίαν Ἰορδανίδου πού ἔφυγε στὰ 92, ἀπεβίωσεν καὶ ἡ Πασιονάρια εἰς ἡλικίαν 93 ἐτῶν. Ἀφτὰ λοιπόν πού λέγουν οἱ οἰκολόγοι ὅτι ἀπὸ τὸ νέφος συντομέβεται ἡ ζωὴ μας, ἐγὼ δὲν τὰ πιστέβω. Ἀντιθέτως πιστέβω ὅτι καὶ ἄλλες ἐλκυστικὲς γυνέκες, ὅπως ἡ Θάσερ, Κόρασόν Ἀκίνο καὶ Μποῦτο, θὰ εἶναι μακρᾶς πνοῆς, ἀρκεῖ νὰ εἶναι προοδευτικὴ ἡ ρύπανσις τῆς ἀτμοσφέρας. Καὶ γιὰ νὰ μιλήσουμε πιὸ ἐπιστημονικά, ἡ σύγκλισις τῆς ρυπάνσεως καὶ ἡ φερεγγυότης τοῦ νέφους, ἐξασφαλίζει τὴν μακροβιότητα τῶν προσωπικοτήτων. Ἐπομένως ἡ ἐπιμονὴ τῶν οἰκολόγων νὰ μποῦν τράμ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην διὰ ἀφῆσιν τοῦ ὀξυγόνου, πιθανόν νὰ ἀποβῇ μοιρέα διὰ τὴν ζωὴν δεκάδων Μακεδονομάχων πού χάρις εἰς τὸ νέφος διανέουν τὸ ἑκατοστόν δεκάτον ἔτος τῆς ἡλικίας των καὶ τοὺς χερόμεθα εἰς τὰς παρελάσεις. Ἄλλοστε τὰ

ΟΜΩΣ ΑΛΗΘΙΝΑ

Μαδο62.

μέ σταματήσουν εις τόν δρόμον μερικοί Κινέζοι κέ μέ ρωτήσουν νά τούς πώ ποιό δρόμο πρέπει νά πάρουν γιά νά δούν τό Μουσείον τής 'Ακροπόλεως μέ τά 'Ελγί-νια μάρμαρα ή πιό Μετρό νά ακολουθή-σουν τί νά τούς πώ; "Όλοι βλέποντάς με νά μήν άπαντώ έξ αιτίας του τείχους τής γλώσσης, θά νομίζουν ότι κάνω διαχωρι-στικές γραμάς, έπειδή είναι κιτρίνου χρώματος κέ θά άπομακρύνοντε πιστέ-βοντες ότι έπεσαν εις ρασιιστή. 'Αλλά έ-γώ όπος έχω δηλόση, δέν έχω ταμπού, ούτε κάνω διαχωρισμούς. Είμαι άνθρω-πος άπλός, δημοκρατικός, καί μέ τόν έρ-γαζόμενον είμαι φίλος, αλλά καί ό βιομή-χανος πού θέλει νά δόση άφξησεις εις τούς εργάτες θά μέ έχει πάντα εις τό πλεβρόν του.

★ ★ ★

Τά άναφέρω όλα άφτά διά νά τά έχο-μαι ύπ' όφιν, ώστε, νά σχηματίσωμεν τό ταχύτερον κυβέρνησιν μακράς πνοής, διά νά δοθούν λύσεις εις τά άμεσα προ-βλήματα του τόπου. Δεν είναι μόνον αί βάσεις κέ τά οικονομικά πού πρέπει νά τυχουν προτερρότητος αλλά κέ τό όξύ Κι-νεζικόν πρόβλημα πού καθημερινώς θά γίνεται όξύτερον. "Όλα τά Κουμμουνιστι-κά καθεστότα καταρέουν κέ γίνοντε Σο-σιαλιστικά, όπος είχαν προβλέψη κέ χα-ράξη γραμμήν τό ΠΑΣΟΚ υπό τήν ήγεσίαν του κ. Α. Παπανδρέου. Προτείνω νά γίνη διάλογος μέ τήν Τουρκίαν κέ ή νέα Τουρ-κική κυβέρνησις νά έξοπλίση τούς Κούρ-δους, ώστε εάν διαπιστωθή ότι οι Κινέζοι ύπερβένουν τά 6 έκατομήρια, νά συγκρα-τήσουν τήν μεγάλην κάθοδον των Κινέ-ζων προς τά έδω. Κατά τή γνώμην Μου, ό σχηματισμός «κυβερνήσεως προσωπο-κίτων» δέν πρόκειται νά δόση λύσιν εις τό θέμα, διότι τί λύσιν ήμπορεί νά δόση μία προσοπικότης πού δέν γνωρίζει Κινέζι-κα; Προσοπικότης πού δεν γνωρίζει Κινέ-ζικα, δι' έμέ πάβει νά είναι προσοπικότης. 'Η λύσις είναι μία κέ μοναδική: 'Η πάση θυσία διαφύλαξις του Σινικού τείχους μέ-χρι συγκροτήσεως έδω ίσχυρās κυβερ-νήσεως κοινής άποδοχής. "Εζησαν πού έζησαν οι κάτοικοι τής Κίνας μέ τό αί-σχος του Σινικού τείχους επί μίαν χιλιε-τηρίδα. Δέν βλάπει εάν κάνουν μίαν ύπο-μονήν έως τόν Μάρτιον ώστε νά άποκτι-σωμεν κι έμεις ένα ίσχυρόν πρόεδρον Δη-μοκρατίας. Θέλησις ύπάρχει, κιμονό ύ-πάρχει, άρα μέ διάλογον θά έβρεθ ή λύ-σις.

★ ★ ★

'Η Κίνα έχει τήν στιγμήν άφτήν 1 δισε-κατομήριον κατοίκους. 'Ημπορεί λοιπόν ανά πāsαν στιγμήν νά έπιστρατέψη 100 έκατομήρια στρατιώτας διά νά διαφηλά-ξουν τό Σινικόν τείχος κέ νά πυροβολούν άδιακρίτως όποιον Κινέζον βλέπουν νά πλησιάζη προς τά εκεί μέ σκοπόν νά τό γκρεμίση. Κι έμεις διά νά διαφηλάξομεν τό Πολυτεχνείον εις καλήν κατάστασιν είχαμε στείλη στρατόν κάποτε κέ τό κρα-τήσαμε διατηρητέον ως κτίριον μέ άπώ-λειαν μόνον λίγων νεκρών κέ τραυμα-τίων. 'Αφτό πρέπει νά κάνη κέ ή Κινεζική Κυβέρνησις, τόρα πού τά στρατέμματα της μέ τήν έγκερν έπέμβασιν στην Πλα-τείαν τής Ούράνιας γαλήνης, έστερέο-σαν μίαν κυβέρνησιν μακράς πνοής. 'Αλλά κι αν άκόμη ή πείσις των Κινέζων διασπά-ση τό τείχος διά νά άπολάψη τās πολυ-τελείς μας βιτρίνας μέ τά ρολόγια των 2 έκατομηρίων καί τά κοστούμια των 120 χιλιάδων, τά 100 έκατομήρια των στρα-τιωτών ήμπορούν νά τό ξαναχτίσουν ά-φήνοντες άπ' έξω τούς 60.000.000 πε-ριέργους Κινέζους πού φλέγοντε από έ-πιθυμίαν νά μάθουν πώς ζούμε έδω μέ τās τāsας πλουσίας γραβάτας κέ τήν τό-σην χλιδήν ακριβών άρομάτων κέ ποτών.

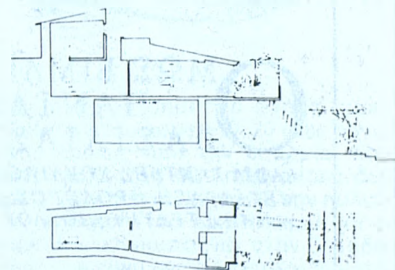
Τόρα είναι έφκερία νά έλθουν πολλοί Κι-νεζοι, διότι μέ τά μέτρα του Χαλικιά πού δέν μās δίνη πιστόσεις νά φέρουμε καί άλλα, εντός όλίγου δέν θά ύπάρχουν στάς βιτρίνας ή θά άνέλθουν πολύ αι τι-μαι όποτε θά είναι άσύμφορα κέ διά Κινέ-ζους κέ διά "Ελληνας. "Αν καί έγώ πιστέ-βω ότι μέ τήν έλλειψιν ρεφστότητος, τό άρνάκι πού σήμερα έχει 1.600 τό κιλόν, λόγω στενότητος χρήματος θά προσφέ-ρετε προς 800 μέ τάσεις περετέρω ύποτι-μήσεως. "Ηδη άρχισαν νά φτηνένουν οι έφημερίδες. 'Εφημερίδες πού τό χαρτί των μόνο κοστίζει 17 δραχμάς πολοϋντε προς 20 διά νά προσελκήσουν αναγνώ-στας. Διαφημίζεται κέ μία άλλη πού θά προσφέρεται προς 10. Πολλοί πού άλοτε πετούσαν στα Θεοφάνεια δραχμάς κέ δι-δραχμα κατά των αντιπάλων χωρίς νά λογαριάζουν τό χρήμα μιάς σφύζουσας οικονομίας, σήμερα τό φυλάτουν ως κό-ρην όφθαλμού αναμένοντες νά κυκλοφο-ρήσουν κέ άδέσμεφται έφημερίδες τής μιάς δραχμής όπος τά γιασεμιά γιά νά μάθουν τήν αλήθεια, διότι ή αλήθεια εί-ναι φθηνή. Οι Κινέζοι πού πρώτοι έφέ-βρον τό χαρτή, πρέπει νά έλθουν έδω νά δούν πόσον έχουμε τελιοποίηση έμεις τās τιμάς του χάρτου. Μας συνδέουν κοι-

νοί άγώνες των γραφικών τεχνών. 'Εάν άφτοι μέ μίαν έφημερίδα τοίχου θεο-ρουνται Δράκοντες τής Τυπογραφίας, έ-μεις σήμερον είμεθα Ταϋροι των έκδόσε-ων.

Καλώς νά έρθουν εις τήν πάγκαλον χώραν μας, τής φεδράς πορτοκαλέας οι κάτοικοι τής άνθισμένης κερασέας. Στά κεράσια λέμε Ναι. Κέ στο ρύζι λέμε ναι. Κέ στο τσαί λέμε ναι. "Οχι, λέμε μόνο στο βύσινο. Βεβέως, δέν είναι έφχάριστον νά μετακινείται ένας πληθυσμός 6 έκατομη-ρίων από τό Πεκίνον γιά νά έλθη έδω, α-λά δέν είναι κάτι διά τό όποιον ένας Κινέ-ζος θά πρέπει νά στεναχορείται άενάως. Κι έμεις έδω είδαμε νά φέβγη ένας όλό-κληρος πληθυσμός Λάρισας (130.000 ψυ-χαί) κέ νά πηγένει εις τό ΠΑΣΟΚ, αλλά δέν τό πήραμε κατάκαρδα παρ' όλον πού δέν είμεθα άχανής χώρα όπως ή Κίνα. "Όταν έχης αισιοδοξίαν, τό ξεπερνάς. □

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥ
ΤΥΠΟ

ΑΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΣΠΙΤΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

Εουλόχιο Σουάρες
49 ΜΙΚΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ
Μετάφραση:
Δανάη Στρατηγοπούλου
Πρόλογος: Γιάννης Ρίτσος

Χούλιο Κορτάσαρ
ΜΠΡΕΝΤΑ ΡΟΤΣΑ
ΤΟΣΟ ΒΙΑΙΑ ΓΛΥΚΙΑ
Πρόλογος: Σέρχιο Ραμίρες
Εισαγωγή: Τόμας Μπόρχε

ΘΑΝΑΣΗ
ΒΑΚΑΛΙΟΥ
*Κρίσιμη
Ώρα*
του
*Υπαρκτού
Σοσιαλισμού*
ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
& ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ
ΠΡΟΛΟΓΙΖΕΙ
Ο
ΛΕΩΝΙΔΑΣ
ΚΥΡΚΟΣ

ΟΜΩΣ ΕΙΜΑΙ
ΠΑΝΤΑ
ΒΑΣΙΛΙΑΣ
ΔΑΒΙΔ ΣΑΝΤΣΕΣ ΧΟΥΛΙΑΟ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ-ΠΡΟΛΟΓΟΣ:
ΔΑΝΑΗ ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Α' Βραβείο
ΚΟΛΟΜΒΙΑΝΙΚΗΣ ΝΟΤΒΕΛΛΑΣ

Σωτήρης Κακίσης
ΜΑΡΙΑΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ

Εικονογράφηση:
Γ. Σταθόπουλος
Α. Φασιανός

(κυκλοφορεί 1 Δεκεμβρίου)

Μάνος Λουκάκης

ΝΑ ΜΕ ΒΑΦΤΙΣΟΥΝ
ΙΛΙΑΔΑ,
ΣΚΕΦΤΕΣΑΙ

Εικονογράφηση:
Μαριλένα Ζαμπουρά

(κυκλοφορεί σύντομα)

ΑΛΕΧΟ ΚΑΡΠΕΝΤΙΕΡ

ΚΟΝ
ΤΣΕΡ
ΤΟ
ΜΠΑ
ΡΡΟ
ΚΟ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΔΑΝΑΗ ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΑΡΙΑΣ ΔΙΟΥΔΑΚΙ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΤΟΜΟΣ Α

ΜΑΝΤΙΝΑΔΕΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΕΙΣ»

ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ: ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΚ ΤΟΥ ΠΡΟΧΕΙΡΟΥ

Η τρίτη, μέσα σε λιγότερο από δύο μήνες, πανελλαδική συνδιάσκεψη της Ομοσπονδίας Οικολογικών και Εναλλακτικών Οργανώσεων, το περασμένο Σαββατοκύριακο, αποτέλεσε ίσως και την πιο σοβαρή δοκιμασία συνοχής του νέου αυτού πολιτικού σχήματος. Εξαιτίας μιας απίστευτης συγκυρίας και συγκεκριμένα της κατάστασης που διαμόρφωσε το εκλογικό αποτέλεσμα, οι Οικολόγοι - Εναλλακτικοί βρέθηκαν να ρυθμίζουν την τύχη ιδιαίτερα της δεύτερης εντολής, που κατά το ΠΑΣΟΚ μπορούσε να αποδώσει κυβέρνηση της δημοκρατικής και προοδευτικής πλειοψηφίας».

Πανικόβλητος ο κ. Μητσοτάκης, έσπευσε σε μια ακόμα από τις συνήθειες γκάφες του, να αμφισβητήσει την έδρα των οικολόγων, ενισχύοντας τα αντιεοδημοκρατικά σύνδρομα που δεν σπανίζουν στην Ομοσπονδία. Από την άλλη πλευρά επιστρατεύθηκε μέχρι και ο υπεύθυνος της ΡΛΟ στην Αθήνα, για να κλείσει ραντεβού του κ. Τσοχατζόπουλου με τους οικολόγους σε μια προσπάθεια να πεισθούν οι τελευταίοι για το προοδευτικόν του εγχειρήματος στήριξης κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ - Συνασπισμού. Και βεβαίως το πέτυχε, εννοώ το ραντεβού, συναινούντος και του οργανωτικού «χάους» που επικρατούσε πριν αλλά και μετά τις εκλογές στην Ομοσπονδία. Δεν πέτυχε ωστόσο, ελπίζω όχι γιατί και ο παρευρισκόμενος πρέσβης της Νικαράγουα αγνοούσε την ελληνική, τους απώτερους στόχους του.

Η Ομοσπονδία αρνήθηκε να υποστηρίξει ή και να ανεχθεί ακόμη κυβερνητική λύση συνεργαζόμενη με τους τρεις μεγάλους των πρόσφατων εκλογών. Η απόφαση της μη συνεργασίας πλειοψηφισε άνετα στην πανελλαδική συνδιάσκεψη, παρά το γεγονός ότι μεγάλες —συγκριτικά— ομάδες που διαδραμάτισαν αποφασιστικό ρόλο στην ίδρυση της Ομοσπονδίας ή ακόμη και γνωστά στελέχη του οικολογικού χώρου, αγωνίστηκαν για το αντίθετο αποτέλεσμα, δηλαδή ουσιαστικά για τη συνεργασία με ΠΑΣΟΚ και Συνασπισμό.

Η παράδοση αυτή θέσει για οικολόγους και μάλιστα εναλλακτικούς σε μια εποχή που και ο κ. Φλωράκης αρνείται να στηρίξει τον «αυριανισμό», συνάντησε τη σθεναρή αντίσταση της ανώνυμης βάσης της Ομοσπονδίας αλλά ίσως και πρέπει να προσεχθεί περισσότερο και από το προκύψαν θετικό αποτέλεσμα. Και τούτο γιατί αποκαλύπτει ορισμένες από τις σοβαρότερες αδυναμίες της Ομοσπονδίας που συνδέονται με την ίδρυση και τη μέχρι σήμερα λειτουργία της. Εννοώ συγ-

κεκριμένα δυο πράγματα: την έλλειψη ιδεολογικοπολιτικής συγκρότησης και τη συνεπαγόμενη αλλά σε συνθήκες κεντρικής παρέμβασης, άκρως επικίνδυνη οργανωτική της χαλαρότητα. Η πρώτη δεν επέτρεψε σε όλη τη διάρκεια του προεκλογικού αγώνα να προβληθεί η Ομοσπονδία ούτε ως οικολογική ούτε ως εναλλακτική.

Είναι βέβαιο ότι με ιδεολογήματα περί «κοινωνίας των πολιτών» σε αντίθεση με την «πολιτική των πολιτικών», ο δρόμος προς τα δεκάδες μου-λου είναι ανοικτός. Τα ίδια ισχύουν με τους όρκους περί «αμεσοδημοκρατικών» οργανωτικών σχημάτων που επιπλέον αποτρέπουν κάθε πολίτη, οικολόγο ή όχι αλλά στερούμενο φωνής ογδόντα ντεσιμτέλ να συμμετάσχει στις συλλογικές διαδικασίες. Χωρίς συζήτηση και άποψη περί των πολιτικών κομμάτων, την σχέση τους με τα κινήματα, τις θέσεις και την επιμέρους «συμβολή» τους στην περιβαλλοντική κρίση αλλά και την τωρινή πολιτική κρίση, δεν είναι δύσκολο να τσουβαλιάζονται όλοι και όλα, με τη μανιχαϊκή εμμονή κάθε δογματισμού στην όχθη των «κακών». Έτσι, με το πρώτο δόλωμα π.χ. την απλή αναλογική να υπάρξουν «καλοί» οικολόγοι - εναλλακτικοί έτοιμοι να διαπραγματευθούν με πολιτικούς και όχι μόνον απατεώνες... για το καλό του περιβάλλοντος!

Από την άλλη αν σύντομα δεν υπάρξει ρεαλιστική οργανωτική πρόταση, φοβάμαι ότι λίγοι θα αντέξουν το σημερινό καθεστώς λειτουργίας της Ομοσπονδίας. Η απόφαση για κάθοδο στις εκλογές, έστω και αν στέφθηκε από επιτυχία, ανταποκρινόμενη στην κοινωνική διαθεσιμότητα για κοινοβουλευτική εκπροσώπηση των οικολόγων, οδήγησε και στο θρίαμβο του γνωστού βολонταρισμού και ακτιβισμού ομάδων της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς που από παλιότερα, αλλά κυρίως πρόσφατα προσχώρησαν στο οικολογικό κίνημα. Για λόγους αντικειμενικούς —προεκλογικός αγώνας— κατοπιήθηκε όχι η άμεση αλλά σχεδόν κάθε δημοκρατική διαδικασία. Για λόγους υποκειμενικούς —ανωριμότητα σε στοιχειώδη διαδικαστικά θέματα, δογματικές προκαταλήψεις περί εκπροσώπησεων— η Γραμματεία και οι Συνδιασκέψεις ενίσχυσαν τους μαραθωνοδρόμους και τους τεχνόνους σε βάρος των όποιων σκεπτομένων, έστω και λιγότερο εναλλακτικώς. Στις έντεκα το βράδυ του Σαββάτου, η αίθουσα της Συνδιάσκεψης περισσότερο θύμιζε γήπεδο αν όχι διάλειμμα νηπιαγωγείου. Η ατμόσφαιρα αυτή δηλητηριασμένη και από μια ευεξήγητη κατόπιν όλων των παραπάνω καχύποπτη ανα-

σφάλεια απέτρεψε και την έκδοση μιας λιγότερο σεκταριστικής απόφασης, προς την ίδια βέβαια κατεύθυνση. Για παράδειγμα την υπερψήφισή με όρους (Ολυμπιακοί, νέφος, δάση) μιας οικουμενικής κυβέρνησης.

Όλα αυτά είναι απογοητευτικά. Αλλά δεν πρέπει να κρύβονται ή και να μην συζητούνται δημόσια. Η «οργανωτική» διάσκεψη του επόμενου Δεκεμβρίου πρέπει να δώσει λύση στο ζήτημα της λειτουργίας της Ομοσπονδίας. Το ίδιο επείγουσα πια είναι η προγραμματική συζήτηση ενώπιον του ιδρυτικού συνεδρίου της ά-

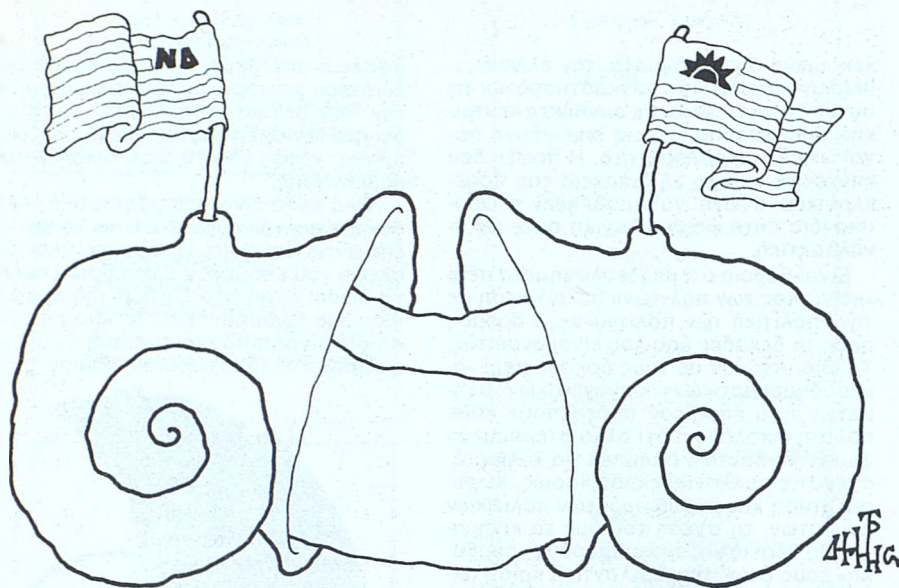

νοιξης, όταν το σημερινό σχήμα πάρει την οριστική του μορφή. Οι 20 νέες οργανώσεις, κυρίως από την επαρχία, που προστέθηκαν στις 60 υπάρχουσες δείχνουν ότι θέληση υπάρχει για την πολιτική συγκρότηση του οικολογικού και εναλλακτικού κινήματος και στην Ελλάδα. Το ερώτημα είναι αν υπάρχει και δυνατότητα έγκαιρης υπέρβασης των αδυναμιών που επισημάναμε, όσοι ζούμε πιστεύοντας αλλά και ερευνώντας αυτή τη νέα συλλογική περιπέτεια.

Λ. Λουλουδής

Η ΤΟ ΤΙΜΗΜΑ ΤΗΣ ΕΑΦΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

ΝΑ ΤΕΛΕΙΩΝΟΥΜΕ ΜΕ Τ

Η Ευρώπη αλλάζει με εκπληκτική ταχύτητα. Το τείχος του αίσχους καταρρέει. Η ένωση των δύο Γερμανιών δεν είναι ιδεολόγημα της διατήρησης της διαίρεσης, αλλά πραγματικότητα που με τη μια ή άλλη μορφή ανήκει στο άμεσο μέλλον της Ευρώπης. Η ένωση της χώρας στο επίπεδο της ανθρώπινης επικοινωνίας έγινε ήδη πραγματικότητα από τη νύχτα της 9ης Νοεμβρίου.

Το πρόβλημα πια είναι πρόβλημα οργανωτικής - ρυθμιστικής, διοικητικής, νομισματικής και θεσμικής αναπροσαρμογής υπό συνθήκες αμετάκλητης κοινωνικής πίεσης. Ο Ζακ Ντελόρ συζητά ήδη την είσοδο της Ανατολικής Γερμανίας στην ΕΟΚ. Η ευρωπαϊκή πολιτική ως ανατολική πολιτική και η ανατολική πολιτική ως ευρωπαϊκή πολιτική δικαιώνει τη μακρόπνοη και μακροχρόνια στρατηγική του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας.

Η Ευρώπη αλλάζει, ο κόσμος αλλάζει. Η Ευρώπη από τον Ατλαντικό ως τα Ουράλια μοιάζει χειροπιαστή πραγματικότητα. Η ενωμένη Γερμανία δεν φοβίζει πια κανένα και η προοπτική της ένωσης της σηματοδοτεί την αρχή του 21ου αιώνα. Μπροστά στα αδιέξοδα του μοντέλου ανάπτυξης σε Ανατολή και Δύση, μοντέλων που οδήγησαν στους υπερεξοπλισμούς, στην οικολογική καταστροφή, στην απίθανη ανισότητα κατανομής της παραγωγικότητας και των αγαθών και στα τεράστια οικονομικά και κοινωνικά αδιέξοδα του σοσιαλιστικού κόσμου, φαίνεται ο ορθολογισμός να κερδίζει έδαφος.

Η Γερμανία είναι το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα. Όπως είπε ο ανατολικο-γερμανός συγγραφέας Στέφαν Χάιμ, πρόκειται για την πρώτη δημοκρατική επανάσταση που πραγματοποιείται σε γερμανικό έδαφος. Αυτό και μόνο αρκεί για να γίνει αντιληπτή η διάσταση των εξελίξεων. Οι δυτικοί εκπληκτικοί απλώς παρακολουθούν. Από τον Μπους μέχρι τον Κολ προσπαθούν να καταλάβουν και να ανταποκριθούν στα γεγονότα. Οι πρωτοβουλίες Γκορμπατσόφ μετουσιώνονται σε πρωτοβουλίες —υπό την καταλυτική σκιά των κοινωνικών απαιτήσεων— ολοκλήρου του ανατολικού ευρωπαϊκού χώρου. Οι ελάχιστοι εναπομείναντες θα ακολουθήσουν. Η έκφραση «κοσμοϊστορικές εξελίξεις» είναι πολύ κοινότοπη για να εκφράσει αυτό που συμβαίνει.

Ο Δ. Χαραλάμπης είναι επίκουρος καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

Στη χώρα μας τα γεγονότα έχουν φθάσει με τη μορφή της καθημερινότητας της ηλεκτρονικής εικόνας, όμως εδώ άλλα κυριαρχούν την πολιτική σκέψη, τον πολιτικό χώρο. Κάτι άλλο που θέλει και αυτό να παρουσιαστεί ως ιστορικό γεγονός, το αν τα βρει ο κ. Μητσοτάκης με τον κ. Παπανδρέου... Το μπεκετικό γελοίο σε όλη τη μεγαλειότητα της απομυθοποιητικής του δύναμης.

Οι πολιτικοί στόχοι είναι ευκρινείς, αλλά η πολιτική έχει χαθεί: ο κ. Μητσοτάκης παλεύοντας με την όντως γι' αυτόν άτυχη αρνητικότητα των αριθμών προσπαθεί να βρει τρόπους για να αυξήσει ελάχιστα ακόμη την πελατεία του για να γίνει τελικά πρωθυπουργός. Έστω και αν ο αριθμός δεν βγαίνει και τον αναγκάζει σε «εθνικές θυσίες» και «για τη σωτηρία της χώρας που προέχει αδιαφορεί αν γίνει πρωθυπουργός»... Ευτυχώς υπάρχει και η λίστα, γιατί το μεγάλο πρόβλημα είναι η πειθαρχία του κόμματος και της κοινοβουλευτικής ομάδας. Ο κ. Παπανδρέου ξέρει ότι δεν μπορεί να γίνει πάλι πρωθυπουργός, ο Συνασπισμός δε φαίνεται —ενώ οι δυνάμεις υπέρ αυτής της εκδοχής υπάρχουν στο εσωτερικό του, και στις αρχές της προηγούμενης εβδομάδας μετά τις εκλογές, πολλά έδειχναν αυτή την κατεύθυνση - διατεθειμένος να παίξει πάλι το άλογο επί του οποίου τροπαιοφόρος θα επιβάλει την πρωθυπουργία του ο κ. Παπανδρέου και την απόλυτη επιβολή του το ΠΑΣΟΚ (δες και Αντί τεύχος 421 της 10.11.89 σελ. 30-31). Ο κ. Παπανδρέου θέλει και αυτός πάσει θυσία να αυξήσει την πελατεία του —πράγμα που πέτυχε στις τελευταίες εκλογές— για να αχρηστεύσει το Ειδικό Δικαστήριο, γεγονός το οποίο, από ό,τι φαίνεται, έχει ήδη πραγματοποιηθεί και κάθε πολιτική λύση θα το πετυχαίνει όλο και πιο ολοκληρωμένα.

Πρέπει να ομολογήσουμε, ότι ο κ. Παπανδρέου κατάφερε κάτι που δεν το περίμενε ίσως κανείς. Η στιγμή που ύστερα από 8 χρόνια εξουσίας του κόμματός του, δηλαδή του ίδιου προσωπικά, η πρωθυπουργία χανόταν και το κόμμα δεν θα μπορούσε με τίποτα να ξαναπαρουσιαστεί αυτοδύναμο, με την ανόητη συμφωνία όλων (λάθος υπολογισμοί της ΝΔ, λάθη στην κατανόηση της ελληνικής κοινωνίας από τον ΣΥΝ) κατάφερε να περάσει αυτόν τον περίφημο εκλογικό νόμο, με τον οποίο μπλοκάρισε τις διαδικασίες εναλλαγής στην εξουσία. Όλοι, οι μη ΠΑΣΟΚ, συζητούσαν μέχρι πριν μερικούς

ΘΕΑΤΡΟ

του Δημήτρη Χαραλάμπη

μήνες με ποιο τρόπο θα (αναγκαστεί να) παραδώσει την κυβερνητική εξουσία το ΠΑΣΟΚ. Πολλοί έφτιαχναν τρελά σενάρια γιατί κάπου φαινόταν αδύνατο, ή πολύ δύσκολο, το ΠΑΣΟΚ να παραδώσει την εξουσία. Η άρση της νομιμότητας ήταν ασφαλώς αδύνατη, τη σκέψη θόλωνε και η μακρά προεκλογική περίοδος, έτσι ο κ. Παπανδρέου και οι συν αυτώ ειδικοί εκμεταλλευόμενοι την τότε κοινοβουλευτική δύναμη του κόμματος και τη στρατηγική αδυναμία των άλλων πέτυχε με πλήρη διατήρηση της νομιμότητας, αυτό που πολλοί φοβόντουσαν και κανείς δεν φανταζόταν πως θα μπορούσε να γίνει. Πέτυχε να μπλοκάρει την εναλλαγή στην εξουσία. Η δημοκρατική νομιμότητα στην υπηρεσία της αναιρέσης μιας από τις θεμελιωδέστερες αρχές της. Στην πρώτη φάση ο λογαριασμός δεν φάνηκε να βγαίνει. Έτσι, επιστρατεύτηκε όλο το οπλοστάσιο περί προδοσίας της Αριστεράς, συνεργασίας κτλ., γιατί η Αριστερά τόλμησε να λειτουργήσει αντίθετα από ότι ο κ. Παπανδρέου περίμενε και ο αυριανός του λόγος απαιτούσε. Ο ΣΥΝ τόλμησε να συνεργαστεί με τη ΝΔ για να αποφευχθεί αυτή η πολιτική του μπλοκαρίσματος (και όλες οι σκανδαλώδεις στην κυριολεξία συνέπειές της για το Κράτος Δικαίου), πιστεύοντας ότι η υπεράσπιση της λειτουργίας των θεσμών ανταποκρίνονταν στο ζητούμενο από την ελληνική κοινωνία.

Η ελληνική κοινωνία όμως στην πλειονότητά της αντιλαμβάνεται τους θεσμούς μόνο στη διάσταση των διαδικασιών και όχι των περιεχομένων, αυτές μάλιστα οι διαδικασίες είναι αποδεκτές όχι ως συμβολαιακές κανονιστικές ρυθμίσεις, αλλά ως ελαστικά μέσα επίτευξης σκοπών. Το περιεχόμενο των κανόνων του παιχνιδιού θεωρείται δευτερεύον, εφόσον είναι οι διαδικασίες —μέσα εκείνες οι οποίες επιτρέπουν τη συμμετοχή στα πλεονεκτήματα του ελέγχου των κρατικών πόρων. Αυτό αποτέλεσε το περιεχόμενο του παραδοσιακού πελατειακού συστήματος, αλλά και το συνεκτικό ιστό του σύγχρονου λαϊκισμού: του πλέγματος των συντεχνιακών συμφερόντων που συντίθενται με μήτρα την κομματική και κυβερνητική εξουσία. Το σημείο δηλαδή, στο οποίο υπάρχει και η σχετική αντιπαλότητα συμφερόντων που εκφράζεται από τα δύο μεγάλα κόμματα.

Το μπλοκάρισμα των διαδικασιών που προέκυψε μετά την 5η Νοεμβρίου επέφερε μια κατάσταση καταρχήν αδιεξοδικής ισοπαλίας, εφόσον η συνέχιση της κυ-

βερνητικής συνεργασίας ΝΔ - ΣΥΝ δεν στάθηκε δυνατόν να λειτουργήσει λόγω των ιδεολογικών εσωτερικών ορίων του Συνασπισμού και της διαφορετικής σκοποθεσίας των δύο κομμάτων. Το μπλοκάρισμα αυτό επέτρεψε την περιθωριοποίηση των θετικών αποτελεσμάτων της κυβέρνησης Τζαννετάκη και προφανώς το κλείσιμο των πολιτικών και ποινικών ευθυνών της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ. Ποιες είναι οι συνέπειες αυτής της κατάστασης;

Η «εθνική πολιτική» των δύο μεγάλων κομμάτων, που συνοψίζεται στο στόχο της αύξησης της επιμέρους πελατείας έφτασε τα όριά της, λόγω της ουσιαστικής εξισορρόπησης των επιρροών. Λύση δεν είναι πια παρά η ουσιαστική συνεργασία των δύο μεγάλων με στόχο την κατανομή των πεδίων άσκησης της εξουσίας και νομής των αγαθών της κάτω από ένα κάποιο τυπικό κυβερνητικό πέπλο ίσως, το οποίο θα αποκρύπτει κάπως τον κυνισμό και την ωμότητα της επιλογής. Αυτά, γιατί η λύση της Κεντροαριστεράς δεν πραγματοποιείται, αφού τελικά η πόλωση που θα ακολουθούσε μπορούσε να αποβεί για όλους ιδιαίτερα δυσλειτουργική, και γιατί οι παλαιοκοινοβουλευτικές προσπάθειες ή τάσεις του κ. Μητσotάκη να πετύχει κοινοβουλευτική πλειοψηφία με τρόπο που θα αναβίωνε όλο το χάος της κρίσης μιας νέας αποστασίας ήταν και εκ των πραγμάτων ακατόρθωτες και έγιναν από ηγετικά πρόσωπα του κόμματος κατανοητές ως καταστροφικές.

Όμως αυτή η λογική συνεργασία συναντάει το εμπόδιο του μύθου της αντιπαλότητας των κοσμοθεωριών και της αντιπαλότητας των δύο «μονομάχων». Νομίζω ότι το επίθετο «λογική» έχει εδώ τη σωστή του θέση, εφόσον στα πλαίσια της ελληνικής κοινωνίας η διαδικασία εξορθολογισμού και εκσυγχρονισμού του πολιτικού συστήματος περνάει μακροπρόθεσμα από μια τέτοια διαδικασία, η οποία θα οδηγήσει σε μια προοπτική εξισορρόπησης επιρροών και κέντρων εξουσίας μέσα στο κράτος. Ασφαλώς πρόκειται για μια —κάτω από οποιονδήποτε μανδύα— αυταρχική προοπτική, η οποία όμως είτε το θέλουμε, είτε όχι φαίνεται να αντανάκλα τις κοινωνικές συνθήκες, παρουσιάζοντας όμως και μια σχετικά θετική δυνατότητα.

Ο καταμερισμός εξουσιών θα μπορούσε να δημιουργήσει —αν μπορούσε να σταθεροποιηθεί— μέσα από την εξισορρόπηση, αντικειμενικούς όρους λειτουργίας (στη βάση βέβαια πελατειακών - λαϊ-

κιστικών συναρθρώσεων τουλάχιστον για την πρώτη μεσοπρόθεσμη φάση), εφόσον οι επιρροές, οι προσβάσεις και οι έλεγχοι θα ήταν δεδομένοι και δεν θα επρόκειτο για άλωση του κράτους μετά από κάθε εκλογική αναμέτρηση, αλλά για σχετική μετατόπιση των κέντρων ελέγχου.

Ασφαλώς πρόκειται για μια κυνική - λειτουργιστική αντίληψη του εκσυγχρονισμού του τρόπου κυριαρχίας και για τη σύγκλιση του παραδοσιακού ελληνικού κρατισμού με το σύγχρονο τεχνοκρατικό κρατισμό. Παρόλη την αρνητικότητα του γεγονότος από την άποψη της χειραφέτησης της κοινωνίας νομίζω, ότι αυτή είναι η πορεία της χώρας δεδομένων των όρων και συνθηκών συναίνεσης που λειτουργούν σήμερα. Ποιος όμως ο ρόλος της Αριστεράς σε ένα τέτοιο αυταρχικό μοντέλο; Εδώ τα πράγματα νομίζω ότι θα μπορούσαν να μην είναι τόσο αρνητικά.

Ως μόνη ουσιαστική αντιπολίτευση η Αριστερά θα μπορούσε να επιβάλει όρους στο παιχνίδι, εφόσον η μοναδικότητά της θα της επέτρεπε να αποτελέσει —επιτέλους πια εφόσον όλοι οι άλλοι θα ακολουθούν πολιτική «προδοσίας» των αρχών τους— ένα κεντρομόλο πόλο συσπείρωσης και απομυθοποίησης των περι «άλλου δρόμου» του ΠΑΣΟΚ κτλ. Έτσι θα μπορούσε να επηρεάσει και ίσως να επιβάλλει μακροπρόθεσμη την τήρηση κάποιων ρυθμιστικών κανόνων. Γι' αυτό το λόγο η μεγαλύτερη επιτυχία θα ήταν να κρατηθεί ο ΣΥΝ έξω από το παιχνίδι των οικουμενικών, έξω δηλαδή από το παιχνίδι της καλυμμένης συγκυβέρνησης ΝΔ - ΠΑΣΟΚ διαφορετικά κινδυνεύει να υπαχθεί στο έλεος των επιλογών τους. Προφανώς αυτό δεν θα γίνει και ο ΣΥΝ θα συμπράξει στην όποια μορφής κυβέρνηση οικουμενικής υποστήριξης, δέσμιος μιας κατάστασης, όπου καλείται να σώζει πολιτικά αδιέξοδα χωρίς να αποκτά πολιτικά ωφέλη από αυτή τη λειτουργία του. Παρόλα αυτά, έστω και υπό συνθήκες συν-υποστήριξης η Αριστερά έχει τη δυνατότητα να αποδειχθεί η μόνη και σταθερή αντιπολίτευση απέναντι στους όρους νομής της εξουσίας από τους δύο μεγάλους. Αυτό θα αποτελέσει και τον καθοριστικό πυρήνα των εκάστοτε πολιτικών επιλογών της στα δεδομένα πλαίσια των οικουμενικών υποστηρίξεων. Όμως η συμφωνία ΝΔ - ΠΑΣΟΚ δεν είναι εύκολη υπόθεση και συναντά έντονες αντιδράσεις κυρίως στα εσωτερικά του ΠΑΣΟΚ (μεσαία και κατώτερα στελέχη, οπαδοί). Δεν είναι εύκολο ουσιαστικά να μη-

δενίσεις μύθους που για μεγάλο διάστημα αποτέλεσαν την ιδεολογία διαμόρφωσης της υποτιθέμενης διαφορετικότητάς σου. Γι' αυτό ο κ. Παπανδρέου παίζει το θέατρο των δισταγμών, λέει πολλά περί δύο δρόμων, που δεν αποτελούν τείχος ή συγκρουσιακή κατάσταση, αλλά που σηματοδοτούν δύο πορείες, οι οποίες όμως δεν γνωρίζουμε τι θα γίνουν όταν συζητήσουν στην τέταρτη φάση κτλ.

Προφανώς μας προετοιμάζει, γιατί γνωρίζει ότι έχει κερδίσει στα σημεία, στα βασικά σημεία (Ειδικό Δικαστήριο, μπλοκάρισμα διαδικασιών, αποφυγή αυτοδυναμίας ΝΔ), αλλά αυτοδυναμία δεν μπορεί να αποκτήσει, άρα θα πρέπει να διαπραγματευθεί την τελική μορφή επιρροής του ΠΑΣΟΚ στον έλεγχο του κράτους, ώστε να μπορέσει σιγά σιγά να αποχωρήσει ως άσπιλος και νικητής. Γι' αυτό χρειάζεται όμως πολλά, χρειάζεται το άλλοθι της συμμετοχής του Συνασπισμού, τη διατήρηση του εκβιαστικού όρου του καθορισμού ως προέδρου της Δημοκρατίας, την εκβιαστική απειλή της επανάληψης των εκλογών και κυρίως, αν το πετύχει τελικά, κυβέρνηση μακράς πνοής. Πρώτον γιατί αυτό ανταποκρίνεται στη θέληση του κεφαλαίου, του οποίου έτσι επανακτά την εμπιστοσύνη.

δεύτερον γιατί έτσι θα δοθεί ο χρόνος ώστε να σταθεροποιηθεί ο καταμερισμός της νομής της εξουσίας και τρίτον γιατί έτσι είναι σίγουρος ότι θα συνεχίσει να κυριαρχεί στο παιχνίδι για να λύσει με βεβαιότητα το θέμα του Ειδικού Δικαστηρίου. Το οριακό αποτέλεσμα των εκλογών, η απειλή της απλής αναλογικής και τα τραντάγματα της ηγεσίας του δένουν άλλωστε τον κ. Μητσοτάκη στην αποδοχή των όρων αυτής της οικουμενικής, την οποία προτείνει, μην μπορώντας να κάνει τίποτα άλλο.

Άλλωστε ο περίγυρος, ο καταλυτικός περίγυρος φωνάζει και πιέζει. Ο ΣΕΒ με τις δηλώσεις του απαιτεί συνεργασία και σταθερότητα γιατί το ζητούμενο είναι οικονομικό και κοινωνικό και δεν ενδιαφέρεται για τα πολιτικά παιχνίδια των κομμάτων. Ο κ. Χαλικιάς εκφράζοντας και τη διεθνή πολιτική των Ευρωπαϊκών Κεντρικών Τραπεζών (που είναι και πολύ πιο ουσιαστική από την πολιτική των επιμέρους συντηρητικών κομμάτων), πιέζει με τις νέες αποφάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος ασφυκτικά προς την ίδια κατεύθυνση, υπό το πνεύμα της λιτότητας και της επιδότησης των ιδιωτικών επενδύσεων. Πιέζει βέβαια όχι τόσο τα κόμματα όσο για τη δημιουργία ατμόσφαιρας συγ-

κεκρίμενης στη δημοσιότητα ώστε η λύση της ουσιαστικής συνεργασίας να γίνει αποδεκτή από το κοινό ως λογική και σωτήρια, πάντοτε υπέρ των κεφαλαιουχικών συμφερόντων.

Προφανώς μια βραχύβια οικουμενική δεν θα ήταν διέξοδος, εφόσον θα κάλυπτε την απίθανη έξαρση των πελατειακών πολιτικών μέχρι τις επόμενες εκλογές, πράγμα που η οικονομία δεν μπορεί να σηκώσει εφόσον θα ήταν ταυτόσημη με διοικητική και οικονομική απραξία. Αλλά ακόμα και αυτό μπορεί να καταφέρουν τα τελευταία υπόλοιπα της κρίσης της δεκαετίας του '60, που η χώρα έχει την ατυχία να βρίσκονται στην κορυφή των δύο μεγάλων κομμάτων. Εκτός βέβαια και αν ο κ. Παπανδρέου πετύχει την κατάργηση του +1 και σε μια επόμενη εκλογική ανμέτρηση μπορέσει να σχηματίσει κυβέρνηση με τον Συνασπισμό να ξαναελέγξει δηλαδή την Αριστερά και τη μονοσήμαντη νομή της εξουσίας. Ίσως η απομυθοποίηση της αντιπαλότητας των δύο μεγάλων παρατάξεων να αποτελέσει και την ελπίδα της Αριστεράς σ' αυτό τον τόπο και ίσως αυτό να είναι και η μόνη ελπίδα σωτηρίας της χώρας από τον αυριανισμό.

□

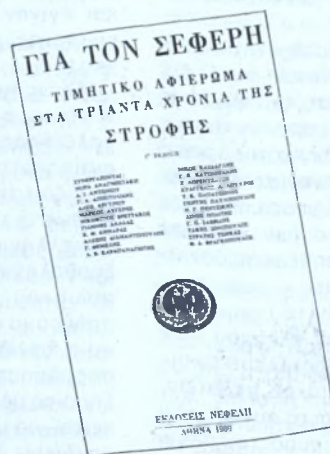
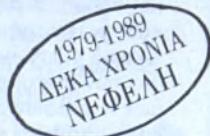
ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΕΦΕΡΗ

ΤΙΜΗΤΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΓΙΑ ΤΑ ΤΡΙΑΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΣΤΡΟΦΗΣ

Ένα βιβλίο που —μέ την πρώτη έκδοσή του, 1961— αποτέλεσε σταθμό στα χρονικά της νεοελληνικής κριτικής και των σεφερικών μελετών, και που η προσφορά του σήμερα εξακολουθεί να παραμένει άξεπέραστη.

Επιμέλεια
Γ. Π. ΣΑΒΒΙΔΗΣ
ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΖΕΝΑΚΟΣ

ΝΕΦΕΛΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

1979-1989
ΔΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ
ΚΕΝΤΡΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΙΛΕΑΝΑ ΤΟΥΝΤΑ

16-29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1989
ΑΡΜΑΤΟΛΩΝ ΚΑΙ ΚΛΕΦΤΩΝ 48 - ΑΘΗΝΑ

ΟΛΕΣ ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, ΜΑΚΕΤΕΣ ΚΑΙ ΑΦΙΣΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ,
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ, ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΠΡΩΤΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ϒψιλον/διβλία

αντι δεσσεις στον κοσμο

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ:

Τέλος και για τον Ζίβκωφ

Στις συγκλονιστικές στιγμές που ζούμε για όσα διαδραματίζονται στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης η παραίτηση του Τοντόρ Ζίβκωφ από όλα τα κομματικά και κρατικά αξιώματα φαντάζει σαν μικρή λεπτομέρεια. Είναι όμως εξόχως σημαντική, γιατί μπορεί να σηματοδοτήσει αλλαγές στη γειτονική Βουλγαρία που ενδιαφέρουν άμεσα όλα τα βαλκανικά κράτη.

Ο γηραιότερος κομμουνιστής ηγέτης, ηλικίας 78 ετών και ο μακροβιότατος στην εξουσία, για 35 ολόκληρα χρόνια, ο Τοντόρ Ζίβκωφ παραιτήθηκε την περασμένη Παρασκευή από τη θέση του γενικού γραμματέα του ΚΚ της Βουλγαρίας, από τη θέση του ως πρόεδρος του Κρατικού Συμβουλίου και από το Πολιτικό Γραφείο. Μολονότι η παραίτησή του εξέπληξε πολλούς εν τούτοις αναμενόνταν όχι μόνο λόγω της ηλικίας του, αλλά γιατί θα ήταν κάπως αφύσικη η παραμονή του επικεφαλής μιας χώρας που πάντα εθεωρείτο η πιστότερη σύμμαχος της Σοβιετικής Ένωσης. Η βουλγαρική ηγεσία δεν παρέλειψε όλα αυτά τα χρόνια να αποτιεί φόρο τιμής στην περεστρόικα και στην γκλάσνοστ του Γκορμπατσόφ, στην πράξη όμως ελάχιστα πρακτικά βήματα είχε κάνει για να ανταποκριθεί στο κάλεσμα των καιρών. Ο άνεμος της περεστρόικα επννε μόνο υπόγεια και η κατάσταση ελεγχόταν και ελέγχεται από τον κομματικό και κρατικό μηχανισμό. Ο Ζίβκωφ κι άλλοι κομματικοί επίσημοι υποσχέθηκαν να διαχωρίσουν το κράτος από το κόμμα και να προβούν σ' ορισμένες μεταρρυθμίσεις δημοκρατικού χαρακτήρα με διάφορες τροπολογίες του βουλγαρικού συντάγματος. Τα όρια όμως αυτών των «μεταρρυθμίσεων» δεν έχουν καταστεί σαφή και δεν είναι δυνατόν να προβλέψει κανείς τι προοπτικές θα ανοιχτούν. Δεν είναι ακόμα σαφής η διάταξη των κομματικών δυνάμεων, η ισχύς και η ποιότητα της μεταρρυθμιστικής πτέρυγας του κόμματος. Δεν έχει ακόμα εκδη-

λωθεί σαφώς η βούληση για τον εκδημοκρατισμό του κράτους και της κοινωνίας.

Αλλά έχουμε ήδη τα πρώτα συμπτώματα των αντιδράσεων της βάσης. Πριν δυο βδομάδες χιλιάδες διαδηλωτών συγκεντρώθηκαν στη Σόφια. Ήταν η πρώτη μεγάλη εκδήλωση μιας ανεπίσημης ακόμα αντιπολίτευσης που καλύπτεται με οικολογικό ένδυμα (Ecoglasnost) αλλά δεν έχει ακόμα δείξει τη δύναμή της. Άλλες ομάδες για ανθρώπινα δικαιώματα και ανεξάρτητα εργατικά συνδικάτα έχουν επίσης κάνει δειλά την εμφάνισή τους.

Τον Ζίβκωφ αντικατέστησε στη γενική γραμματεία ο υπουργός Εξωτερικών, από το 1971, Πέταρ Μπλαντένωφ, 53 ετών, που είναι μέλος του Πολιτικού Γραφείου από τον Δεκέμβριο του 1977. Θα πρέπει να περιμένει κανείς για λίγο διάστημα ώστε να διευκρινιστούν οι προθέσεις της νέας ηγεσίας, για να διαπιστωθεί αν οι αλλαγές θα θίξουν ολόκληρο τον κομματικό μηχανισμό και τη βασική του στελέχωση κι αν θα παρθούν τα πρώτα μέτρα

Τοντόρ Ζίβκωφ: αποχώρησε εθελουσίως.

που θα δείχνουν ότι και η Βουλγαρία, από τα μόνα οχυρά αντιστασης μαζί με την Τσεχοσλοβακία και το ολοκληρωτικό καθεστώς του Τσαουσέσκου της Ρουμανίας στον άνεμο της αλλαγής, ακολουθήσει την πορεία των άλλων χωρών της Ανατολικής Ευρώπης.

Εκείνο που μπορεί να πει κανείς με βεβαιότητα είναι ότι το εύρος και το περιεχόμενο των αλλαγών καθορίστηκαν και επιταχύνθηκαν στις άλλες χώρες από τις μαζικές κινητοποιήσεις και την ισχυρή και αμείωτη πίεση της κοινής γνώμης, όταν αυτή αφέθηκε ελεύθερη να εκφραστεί.

Δεν είναι βέβαιο ότι το ίδιο θα συμβεί και στην περίπτωση της Βουλγαρίας ό-

που ασφαλώς το ΚΚ θα επιδιώξει να διατηρήσει το μονοπώλιο της εξουσίας και να ελέγξει το ρυθμό και την έκταση των αλλαγών. Βέβαιο όμως είναι ότι η γειτονική μας χώρα μπαίνει σ' ένα δρόμο χωρίς επιστροφή. Οι γείτονές της στα Βαλκάνια θα παρακολουθήσουν με μεγάλη προσοχή τις αλλαγές αυτές και τις επιπτώσεις που ενδέχεται να έχουν στις ενδοβαλκανικές σχέσεις.

Η επικείμενη συνεδρίαση της ΚΕ αναμένεται με τεράστιο ενδιαφέρον. Δεν αποκλείεται ο Μπλαντένωφ να αποτελέσει μια μεταβατική λύση, διότι ο ίδιος αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα υγείας. Εν αναμονή λοιπόν των εξελίξεων.

ΙΣΠΑΝΙΑ:

Τελευταίος αποχαιρετισμός στην Πασιονάρια

Πέθανε σε νοσοκομείο της Μαδρίτης την περασμένη Κυριακή σε ηλικία 93 ετών η Ντολόρες Ιμπαρουόρι, η θρυλική «Πασιονάρια». Ηρωική μορφή του παγκόσμιου κομμουνιστικού κινήματος που ενέπνευσε χιλιάδες αγωνιστών της δημοκρατικής παράταξης στον Ισπανικό εμφύλιο πόλεμο (1936-1939) αλλά και σύμβολο παγκόσμιο. «No pasaran!», «δεν θα περάσουν», βροντοφώναξε η «Πασιονάρια» το 1936 ενώ πυκνωναν τα σύννεφα της εμφύλιας σύρραξης, σύνθημα αντίστασης απέναντι στις φασιστικές ορδές του Φράνκο. Η «Πασιονάρια», που σημαίνει «ανθός του πάθους», γεννήθηκε το 1895 από πατέρα μεταλλωρύχο στην πόλη Γκαλιάρτα της χώρας των Βάσκων. Το 1920 έγινε μέλος του ΚΚ Ισπανίας και το 1930 μέλος της Κεντρικής του Επιτροπής. Στο διάστημα 1931 έως το 1933 ήταν αρχισυντάκτης της εφημερίδας του κόμματος Mundo Obrero (Εργατικός Κόσμος) ενώ το 1932 έγινε μέλος του Πολιτικού Γραφείου.

Το 1935 εξελέγη αναπληρωματικό μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής της Κομμουνιστικής Διεθνούς, ενώ τον Μάιο του 1936 εξελέγη βουλευτής. Από τότε, έμεινε ιστορικό το «δε θα περάσουν» μετά από ομιλία της στη Βουλή.

Μετά τη νίκη του Φράνκο κατέφυγε αρχικά στη Γαλλία και μετά στη Σοβιετική Ένωση, απ' όπου το ΚΚ καθοδηγούσε τον αντιστασιακό αντιδικτατορικό αγώνα κατά του Φράνκο.

Το 1942 διαδέχτηκε στη θέση του γενικού γραμματέα του κόμματος τον Χοσέ Ντιάθ, ενώ το 1960 έγινε επίτιμη πρόεδρος του κόμματος. Επέστρεψε στην Ισπανία το 1977, μετά την πτώση του Φράνκο και τον ίδιο χρόνο εξελέγη βουλευτής στην περιοχή των ανθρακωρύχων, την Αστούρια. Είχε πλούσιο συγγραφικό έργο.

Σε ηλικία 20 ετών παντρεύτηκε τον

κομμουνιστή ανθρακωρύχο Χούλιαν Ρούιτ με τον οποίο απέκτησε 6 παιδιά, 4 από τα οποία πέθαναν στην παιδική τους ηλικία. Ο γιος της Ρούμπεν, κατατάχτηκε εθελοντής στον Κόκκινο Στρατό και σκοτώθηκε στη Μάχη του Στάλινγκραντ το 1943.

Αυτή η προσφορά της «Πασιονάρια», η μαυροφορεμένη μορφή της, θα μείνει ανεξίτηλα χαραγμένη στη μνήμη όλων των αγωνιστών του αντιφασιστικού αγώνα. «Είναι καλύτερα να πεθάνεις όρθιος παρά να ζεις γονατιστός», είχε πει. Ελαφρό το χώμα που θα την σκεπάσει.

ΤΟΥΡΚΙΑ:

Κάτω από την επιφάνεια

Ενώ ο Οζάλ ετοιμάζεται να μεταπηδήσει στην προεδρία κι ενώ εναγωνίως προσπαθεί να προβάλλει τα «οικονομικά επιτεύγματα» της πολιτικής του στην Ευρώπη, ενώ προσπαθεί να εκμαιεύσει μια θετική απάντηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην αίτηση ένταξης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, απάντηση που αναμένεται στον ερχόμενο μήνα, ενώ μοιράζει δεξιά και αριστερά «αμυντικά συμβόλαια» για να δαλεάσει τις χώρες-μέλη, ενώ επιδιώκει να διαδώσει με διάφορες ακριβοπληρωμένες εταιρείες δημοσίων σχέσεων μια εικόνα «εκσυγχρονισμένης» Τουρκίας, η κοινωνική

πραγματικότητα της χώρας του είναι τελείως διαφορετική. Η κοινωνική καθυστέρηση, ο παραδοσιακός χαρακτήρας της τουρκικής κοινωνίας αποκαλύπτεται ανάγλυφα από μία έρευνα που διεξήγαγε η ερευνητική ομάδα της τουρκικής εφημερίδας «Χουριέτ» και που εκδόθηκε σε βιβλίο με τίτλο «Τουρκία 1989».

Σταχυολογούμε ορισμένα στοιχεία που δημοσιεύτηκαν σε αγγλόφωνη εβδομαδιαία επισκόπηση του τουρκικού Τύπου.

Γάμος: 48,1% του τουρκικού πληθυσμού παντρεύεται κάποιον ή κάποια που δεν έχει γνωρίσει πριν το γάμο, μετά από διευθετήσεις στενών φίλων και συγγενών. Οι προξενιάδες δηλαδή σε πλήρη δράση. Το 28,4% παντρεύεται με τη βοήθεια φίλων και συγγενών ακόμα κι αν υπάρχει γνωριμία με το έτερο ήμισυ πριν το γάμο.

Στα χωριά το ποσοστό όσων δεν γνωρίζουν το έτερον μέρος «της εις γάμου κοινωνίας» ανέρχεται σε 30% ενώ στις πόλεις στο 50%. Ο μέσος όρος των γάμων μεταξύ συγγενών ανέρχεται σε 19,5%.

Η περίοδος της «αμοιβαίας υπόσχεσης γάμου» είναι σύντομη. Το 50% των ζευγαριών παντρεύονται εντός ενός έτους από τον αρραβώνα τους. Το 61% των κοριτσιών που διακόπτουν τον αρραβώνα, δυσκολεύονται πολύ να βρουν νέο υποψήφιο σύζυγο. Μόνο 12,8% των ζευγαριών ξεκινούν για ταξίδι του μέλιτος.

Έλεγχος των γεννήσεων: Μετά το γάμο το 36% των τουρκικών οικογενειών εφαρμόζουν κάποια μέθοδο αντισύλλη-

ψης. Κάπου 22% των οικογενειών σχεδιάζουν να κάνουν δύο παιδιά, το 19% θέλουν τρία, το 14% τέσσερα και 8% πέντε. Δεν είναι περιεργό που ο πληθυσμός τους Τουρκίας αυξάνεται με ετήσιο ρυθμό 2%.

Όσο για την κατανομή των βαρών στο νοικοκυριό 54% των ανδρών τάσσονται εναντίον κάθε βοήθειας. Πιστεύουν ότι «η θέση της γυναίκας είναι στο σπίτι» και αντιδρούν στη γυναικεία εργασία εκτός της οικίας.

Οι Τούρκοι είναι «κουτσομπόληδες και προληπτικοί». Κάπου 75% ενδιαφέρονται για το κουτσομπολιό, το 41% των γυναικών πιστεύει στο «φλυτζάνι» και σε διάφορες προλήψεις.

Το 60% του πληθυσμού δεν κάνει καθόλου διακοπές.

Για ένα καρβέλι ψωμί ο Τούρκος εργάτης πρέπει να δουλέψει 50 λεπτά και για ένα κιλό κρέας, 11 ώρες και 46 λεπτά.

Αλλά η τηλεόραση έχει για τα καλά εισδύσει σε κάθε τουρκικό νοικοκυριό. Το 86% των νοικοκυριών έχουν τηλεοπτική συσκευή και το 45% την παρακολουθούν επισταμένως κατά τη διάρκεια του Σαββατοκύριακου χωρίς να κάνουν τίποτα άλλο.

Κάτω από τις βαρύγδουπες «εκσυγχρονιστικές» διακηρύξεις του Οζάλ και του καθεστώτος που ελέγχουν και διαχειρίζονται οι στρατιωτικοί υπάρχει μια διαφορετική κοινωνική πραγματικότητα, μια παραδοσιακή κοινωνία της οποίας οι αντιστάσεις απέναντι στον αυταρχικό καπιταλιστικό εκσυγχρονισμό είναι ήδη έντονες.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΕΛΕΝΗ ΣΑΒΒΑΚΗ

ΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ ΕΑΥΤΟΙ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΕΞΙ ΒΟΥΒΟ ΗΜΙΣΦΑΙΡΙΟ

σελ. 134, 650 δρχ. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ **τροχαλία** ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64), 106 80 Αθήνα,

Τηλ.: 3646426

7 ΕΙΔΙΚΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ:

ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ Η ΡΑΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Α. Βεργανελάκης, Π. Κρητίδης, Α. Οικονόμου

Γ. Παπάζογλου, Ε. Παπανικολάου, Α. Σιδέρης, Θ. Σιμόπουλος

ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ Η ΡΑΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ

389 σελ., 2.200 δρχ. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ **τροχαλία** ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64), 106 80 Αθήνα,

Τηλ.: 3646426

ΕΠΙ
σημαί
νουμε

Ηθική της ευθύνης ή τακτική οπισθοχώρησης;

«Κανένας πολιτικός δεν μπορεί να ενεργεί έλλογα με αποκλειστικό οδηγό μόνον την πίστη του σε μια αξία ή έναν σκοπό, χωρίς να λάβει υπόψη του και να σταθμίσει με βάση την ηθική της ευθύνης, τις άμεσες και ενδεχόμενες συνέπειες.

(Από την εισαγωγή του Μιχ. Κυπραίου στην «Πολιτική ως επάγγελμα» του Max Weber).

Η διαδικασία των διερευνητικών εντολών διανύει ήδη την τελική ευθεία. Από το πόρισμα της πρόκειται να κριθεί η μετέπειτα πορεία της πολιτικής στον τόπο αυτό — ανεξάρτητα από τη λύση που θα προκύψει ανεξάρτητα από το αν η χώρα αποκτήσει μία νέα μεταβατική κυβέρνηση, ή αν οι πολίτες της κληθούν ξανά, άμεσα στις κάλπες.

Προέχει βέβαια η ευθυκρισία και η ηθική ακεραιότητα που θα απορρέει από την κατάληξη αυτών των διαδικασιών· και αν θα διασφαλισθεί η κατοχύρωση των δύο βασικών επιτευγμάτων της κυβέρνησης Τζαννετάκη, η *διαλεύκανση του δημόσιου βίου* και η *προάσπιση των θεσμών*. Προέχει η κατοχύρωση της συνέχειας στο έργο της κάθαρσης, και όλων εκείνων των ενεργειών που θα οδηγήσουν στην τιμωρία των ενόχων.

Τις μέρες που πέρασαν το φάντασμα της ακυβερνησίας φάνηκε να καθορίζει την πολιτική πράξη παρακάμπτοντας διακριτικά από το τραπέζι των διαπραγματεύσεων το ζήτημα της κάθαρσης ή αποσιωπώντας το έντεχνα.

ΕΣ

Ο πρόεδρος του «ανανήψαντος» ΠΑΣΟΚ τολμήσε να προτείνει κυβέρνηση μακράς πνοής υπό την ηγεσία του. Παρα το γεγονός ότι η εξέτασή του από τις δικαστικές αρχές στο θέμα των σκανδάλων εκκρεμεί, παρόλο που η μη εγκαίρως ανάληψη από μέρους του, των πολιτικών του ευθυνών για τα σκάνδαλα οδήγησε τη χώρα στα σημερινά αδιέξοδα.

Ο πρόεδρος της ΝΔ παρέλειψε έντεχνα τη λέξη - κλειδί από τις αναφορές του στο θέμα της τιμωρίας των ενοχών.

Τον λόγο έχει και πάλι η Αριστερά. Υπό την προϋπόθεση ότι δε θα παρασυρθεί από το δελεαστικό παιχνίδι της εξουσίας ούτε θα τραπεί σε άτακτη φυγή, κατεχόμενη από το σύνδρομο της ηττοπάθειας.

Υπό την προϋπόθεση ότι θα δράσει με βάση τα τολμηρά βήματα του εκσυγχρονισμού και της αυτονομής που έκανε στο τρίμηνο της κυβέρνησης Τζαννετάκη, με βάση τις προγραμματικές διατάξεις που στοιχειοθέτησε αναλογιζόμενη όχι «τις υπουργικές καρέκλες» αλλά τις τραγικές συνέπειες που θα είχε για τον τόπο η παραγραφή των σκανδάλων και τα επακόλουθά της: η έκλειψη ηθούς και η εγκαθίδρυση της λαϊκίζουσας αντιδημοκρατικής ιδεολογίας του κινήματος του ΠΑΣΟΚ. Υπό την προϋπόθεση ότι θα δράσει προασπιζόμενη την αυτονομία και τον έλεγχο των χειρισμών της, με βάση την ηθική της ευθύνης.

Τριάντα χρόνια δουλειά του Δημοσθένη Κοκκινίδη*

Πάντα νιώθω συστολή όταν πρόκειται να μιλήσω για ζωγραφική μπρος στα ίδια τα έργα. Προπαντός όταν τα έργα μιλάνε μόνα τους, όπως εδώ, δεν είναι γριφώδη, αινιγματικά ή γεμάτα αναφορές από την ιστορία, τη φιλολογία, τους μύθους.

Τη δουλειά του Κοκκινίδη τη γνωρίζω από το 1960, όταν πρωτοείδα έργο του στην Πανελλήνια. Θαύμασα την ποιότητα, ένοιωσα αμέσως συνάφεια μαζί του κι επιδίωξα να γνωρίσω το δημιουργό του.

Από τότε παρακολουθώ τη δουλειά του Κοκκινίδη — έχω λείψει μόνο από μια έκθεσή του, τον Απρίλη 1967. Είχε κλείσει πρόωρα. Οι ευθείες αναφορές του στο Βιετνάμ δεν πηγαιναν στους συνταγματάρχες.

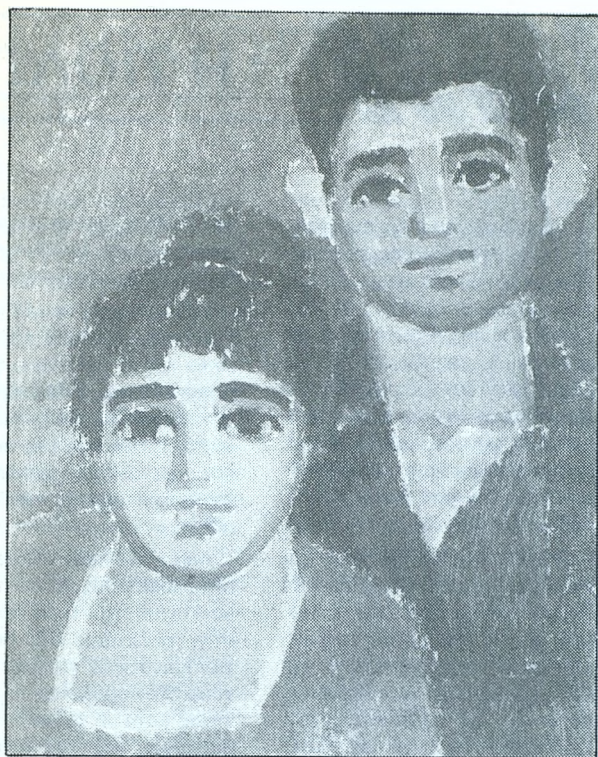
Τώρα έχω μόνο λίγα λόγια

να προσθέσω στα πολλά δικά μου που παραθέτει ο κατάλογος, από μια σημερινή ματιά σε ολόκληρο το έργο του όπως τόσο ωραία παρουσιάζεται εδώ:

1. Τα έργα του Κοκκινίδη που βλέπετε σημαδεύουν την πορεία του ζωγράφου από το ξεκίνημά του γύρω στα 1958 ως τη σημερινή, πρόσκαιρη, κατάληξή της, με τους πίνακές του στο Γενί Τζαμί που είναι του 1986.

2. Σημαδεύουν επίσης τη διαρκή πάλη του Κοκκινίδη με το τρίλημμα: φως-χρώμα-μορφή· το αгаιακό φως που σκοτώνει το χρώμα, το χρώμα που αναιρεί το φως, και τη μορφή που διαλύεται μέσα στην αμάχη φωτός σε χρώμα. 3. Για να επικοινωνήσει πέρα από τον εαυτό του με τον γύρω του άνθρωπο, ο Κοκκινίδης αναρωτιέται συνέχεια, με το πινέλο στο χέρι: να ενδώσει στη γοητεία του χρώματος, στη θαλπωρή του κάποτε πύρινου φωτός, ή να ακολουθήσει την ψυχρή λογική της μορφής, της κοινής και αναγνωρίσιμης σε όλους μας. Δεν μου φαίνεται να έχει λύσει την απορία του.

4. Αποφεύγει το επεισοδιακό, το συμβάν, την αφήγηση. Όμως αγκιστρώνεται από ένα θέμα για να αρθρώσει το μήνυμά που, πέρα από τον ίδιο, θα μιλήσει και στον ευρύτερο γύρω του κόσμο. Έτσι νοιώθει πιο άνετα πραγματευόμενος θέματα έξω από τον εαυ-

τό του, που προσφέρουν πιο έντονα ερεθίσματα και στον ίδιο, και σε μας όλους: το χτισμένο ανθρώπινο τοπίο των προσφυγικών συνοικισμών ή των Κυκλάδων, τη βία του Βιετνάμ, την καταπίεση της Χούντας τις έντονες αντιπαραθέσεις της πρώτης μεταχουντικής φάσης, θέματα που ανήκουν σε μια κοινή εμπειρία πάνω στα οποία μπορεί να μοσχεύσει το δικό του όραμα και να μας κάνει αδιάστατα καταφάσκοντες κοινωνούς του.

5. Όμως, όταν προσπαθεί —με πόση τέχνη!— να μεταδώσει τον πιο προσωπικό αισθησιασμό ενός καλοκαιριάτικου μεσημεριού δίπλα και μέσα στη θάλασσα, αφήνεται σε μια χαλάρωση της αυστηρά ψυχραιμής ατένισης του (όχι και τόσο) συγκεκριμένου θέματος, και παρασύρεται στην περιγραφή ενός προσωπικού ηδονισμού μέσα στη φωτεινή καταχνιά, όπου ο ήλιος αφομοιώνεται με το χρώμα θάλασσας και άμμου, όπου χάνεται ο ορίζοντας, και από όπου αναθρώσκουν καμπύλα ανθρώπινα μέλη, που τα μαντεύεις γυναικεία, μορφές που δεν προλαβαίνεις να τις αγκαλιάσεις καν με τα μάτια και χάνονται, οπτασίες μέσα στην αχλύ. Ίσως εδώ ο Κοκκινίδης να ενδίδει όχι τόσο στον αισθησιασμό, αλλά σε ένα περιγραφικό αισθησιασμό που θυμίζει άλλες τέχνες, π.χ. τη λαμπυρίζουσα «θα-

λασσα» του Ντεμπουσύ, και το θέμα του ξεφεύγει μέσα στη διαλυτική απόλαυση της στιγμής. Όσπου να βρει πάλι το θέμα-κλειδί, ο τριχασμός του Κοκκινίδη μορφή-χρώμα-φως θα παραμείνει μέσα στο έργο του, πιστεύω για καλό του, και για κέρδος όλων μας.

Θεσσαλονίκη 10.11.89

Αλέξανδρος Ξύδης

*** Κουβέντα ειπωμένη στα εγκαίνια της αναδρομικής έκθεσης έργων του Δημ. Κοκκινίδη στο Μακεδονικό Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης, Θεσσαλονίκη 10.11.1989 σαν προοίμιο συζήτησης για το έργο του ζωγράφου με τον καθηγητή Δημήτρη Μαρωνίτη.**

● Στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Ιλεάνα Τούντα (Αρματολών και Κλεφτών 48, τηλ. 64.39.466) εκτίθενται από την Πέμπτη όλα τα βιβλία των εκδοτικών οίκων «Άγγρα» και «Υψίλον» καθώς και φωτογραφίες των συγγραφέων, πρώτες εκδόσεις χειρόγραφα, πρωτότυπες μακέτες και έργα καλλιτεχνικών ειδικών για τις εκδόσεις. Η έκθεση γίνεται με αφορμή τον εορτασμό των 10 χρόνων από την ίδρυση των δυο οίκων μέσα στα πλαίσια του οποίου θα μιλήσουν ο εκδότης της «Άγγρας» Σταύρος Πετσόπουλος (Τρίτη 21.11, 8 μ.μ.) και θα συζητήσουν με το κοινό συγγραφείς του «Υψίλον» (Δευτέρα 27.11, 8 μ.μ.). Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 29 Νοεμβρίου.

Δύο Έλληνες ερμηνευτές και έντεχνη μουσική

Στο όνομα της προσπάθειας που πιστεύουμε ότι πρέπει να καταβληθεί, για να γίνουν πιο γνωστές οι «δραστηριότητες» κάποιων Ελλήνων ερμηνευτών στο χώρο της έντεχνης μουσικής, θα αναφερθούμε σε δύο ελληνικές παραγωγές αξίες λόγου.

Από τη σειρά του «Ρεσιτάλ» του «Σείριου» ο ένας δίσκος που όπως σημειώνεται «*απευθύνεται μόνο σε αυτούς που έχουν μάθει ν' αφουγκράζονται την μουσική, και όχι σε αυτούς που καταναλώνουν ήχους, είδωλα και δίσκους*».

● Ο Χριστόδουλος Γεωργιάδης παίζει: Frescobaldi - Schumann - Χατζιδάκι.

Μέσα από την έντεχνη δημιουργία τεσσάρων αιώνων, τρία διαφορετικά «στιγμιότυπα». Τρεις διαφορετικές «εικόνες» αισθητικής, μουσικού προβληματισμού και τεχνολογίας, επιλεγμένες να ακροαστούν σε μία συνέχεια.

Ένα εγχείρημα που ανάλογα με το αποτέλεσμα του, κινδυνεύει να αναδείξει ή την αδυναμία του εκτελεστή να προσαρμόσει την ερμηνεία του, στις απαιτήσεις του εκάστοτε έργου, ή —μέσα από μια στείρα εκτέλεση— την αδυναμία ανεύρεσης κάποιου ενωποιητικού στοιχείου, που να δηλώνει την αιτία συνύπαρξης των διάφορων μεταξὺ τους ήχων.

Οι ορατοί αυτοί κίνδυνοι ίσως κατά κάποια τρόπο, λειτουργήσαν σαν αιτία της απόπειρας αυτής. Σαν αιτία για να αναδείξουν την ευχέρεια με την οποία ο καλλιτέχνης που «έχει θέσει τη δεξιότητα του στην υπηρεσία της έκφρασης» μπορεί το ίδιο άνετα να εκφράσει τα ζητούμενα της εποχής του μπαρόκ όσο και της ρομαντικής περιόδου.

Ενδεικτικός είναι ο χαρακτηρισμός για τον Χριστόδουλο Γεωργιάδη ότι «σφραγίζει κάθε κομμάτι με το ίδιο ψάξιμο, το ίδιο πάθος καρδιάς και

μυαλού».

Ο Ελληνοκύπριος πιανίστας που έχει αναγνωριστεί και σαν «μοναδικός πρέσβης της σύγχρονης ελληνικής μουσικής στο εξωτερικό» ερμηνεύει τα ακόλουθα έργα:

Μουσικά λουλούδια 1635 (Fiori musicali). Το τελευταίο έργο που εξέδωσε ο Τζιρολάμο Φρεσκομπάλντι (1583 - 1643) συνθέτης των αρχών της εποχής του μπαρόκ, που για την αντιστικτική του τέχνη —που προαναγγέλει τον Μπαχ— ονομάστηκε «ο Μπαχ της Ιταλίας». Το έργο είναι ένα από τα χαρακτηριστικότερα της διαύγειας του ύφους του.

Τραγούδια της αυγής έργο 133, 1853 (Gesänge der Frühe) του Ρ. Σούμαν. Έργο γεμάτο από τον πλούτο των συναισθηματικών εκφράσεων της ρομαντικής περιόδου, και ένα από τα τελευταία του συνθέτη, ενδεικτικό της περιόδου αυτής.

Για μια μικρή λευκή αχιβάδα έργο 1, 1947 του Μάνου Χατζιδάκι, που κατά τα λόγια του, είναι «ένα αντιρομαντικό έργο, τουλάχιστον με την έννοια που δίνουν στη λέξη ο Κόπλαντ και ο Προκόφιεφ *μεσ' από τη μουσική τους*».

Και συνδυαστικός κριτικός, η εκφραστικότητα της ερμηνείας, και η γνώση του εκτελεστή να εμβαθύνει στο περιεχόμενο των έργων που παρουσιάζει.

Από την «Musica Viva» είναι ο επόμενος δίσκος με την «Ντιάνα Βρανούσι» που ερμηνεύει μικρά κομμάτια για πιάνο των: Ι.Σ. Μπαχ, Μπετόβεν, Σοστακόβιτς, Προκόφιεφ και Τάνσμαν.

Είναι τα χαρακτηριζόμενα «εύκολα» κομμάτια γνωστών συνθετών, που μέσα από απλές και σύντομες φόρμες εμφανίζουν όμως μία ενδιαφέρουσα πληρότητα στη δομή τους.

Σημαντικό στοιχείο είναι πως για κάποια απ' αυτά (χορογραφικές μινιατούρες του Σοστακόβιτς) δεν υπάρχει άλ-

Δώδεκα μικρά πρελούδια του Γιόχαν Σ. Μπαχ, επιλεγμένα από τις σειρές 6 μικρά πρελούδια, και 12 μικρά πρελούδια.

Νεκτάρης Μητρόπουλος

● Την Τετάρτη 22 Νοεμβρίου και ώρα 7 μ.μ. εγκαίνιαζονται τα νέα γραφεία των «Φίλων της Ελληνικής Αρκούδας» στην οδό Αρμένι Βραίλα 12 (κάθετη στη λεωφόρο Αλεξάνδρας). Ο εορτασμός θα πλαισιωθεί από έκθεση φωτογραφίας για την ελληνική φύση του Χρήστου Τσουροπλή προβολή διαφανειών από τα ελληνικά βουνά του Αλέξη Μηλαράκη και φυσικά (!) μουσική με υπαρκτά φωνή και κρσάι χωρίς χημικά παράθετα υπό τη συνοδεία ζωντανής μουσικής.

Παρ' ὅλα αὐτὰ τὸ περιεχόμενον τοὺς δὲν περιορίζεται μόνο σε κείμενα ἀρχαίων ἢ ἀλεξανδρινῶν συγγραφέων.

Στα πλαίσια της έκθεσης ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να προσεγγίσει όχι μόνον αντίτυπα σπάνων φιλολογικών επιτευγμάτων όπως την έκδοση των *Ομηρικών Επών* από τον *Δημήτριο Χαλκοκονδύλη* ή τα *Ολύμπια του Πινδαρου* από τον *Ζαχαρία Καλλέργη* αλλά και δείγματα της δημόδους γλώσσας της εποχής εκείνης, αναπόσπαστα

[illegible]

ΑΡΧΑΛΩΝΙΟΥ ΡΟΔΙΟΥ
ΑΡΧΟΝΤΙΚΩΝ ΓΡΩΤΩΝ.

A ΕΞΟΜΟΙΟΥΜΕΝΟΙ ΕΙΜΕΝ ΔΕ
ΔΙΔΙΜΟΙΝ ΚΑΙ ΕΣΤΙΝ
ΜΕΜΟΙΝΟΙ· ΟΙ ΠΟΙΝΤΟΙ
ΚΑΤΑ ΤΟΥΝΑ. ΚΑΙ ΑΙ ΠΙΣΤΕΙΣ,
ΚΥΝΗΓΕΙΣ, ΔΙΑΒΟΛΟΙ ΕΝΕΜΟΙΤΙΝ ΠΙΣΤΑΙ,
ΜΥΣΤΕΡΙΟΝ ΜΥΣΤΑ ΚΑΙ ΕΛΠΙΣΤΙΝΟΝ ΑΛΛΑΒΑΙ ΑΥΤΩ.
ΤΟΥΝΑ ΓΡΑΦΕΙ ΚΑΤΙΝ ΕΞΑΥΤΩ ΔΕ ΜΗΝ ΟΠΙΣΘ,
ΜΟΡΑ ΝΕΜΕΙ ΣΤΕΦΕΝ ΕΝ ΤΩΝ ΕΝΕΜΟΝΟΝ ΟΠΙΣΘΙΟΝ,
ΑΝΘΩΠΙΟΙ ΣΥΝΕΛΘΟΝ ΤΩΝ ΕΝΕΜΟΝΟΝ ΑΝΗΝΤΙ.
ΑΥΤΩΝ ΟΤΙ ΜΥΣΤΕΡΙΟΝ ΤΟΥΝΑ ΚΑΤΑ ΕΛΠΙΝ ΕΝΕΜΟΝ
ΣΕΙΣΙΜΟΙΣΙ ΠΕΡΕΒΑ ΕΙΔΩ ΔΙΑ ΠΟΛΙΝ ΑΝΑΤΕΡΕΣ,
ΑΛΛΑ ΜΗ ΕΣΤΙΝ ΕΛΠΙΝ ΤΩΝ ΕΝΕΜΟΝΟΝ ΑΛΛΑ ΕΛΠΙΝ
ΚΑΙ ΑΙΣΙΝ ΕΣΤΙΝ ΠΕΛΑΓΟΝ ΤΩΝ ΕΝΕΜΟΝΟΝ ΠΡΟΚΟΙΝ.

[illegible]

Απολλώνιος Ρόδιος, Αργοναυτικά, Φλω-
ρεντία 1496, αντίτυπο από τη συλλογή
του Κ. Σταύκου.

τήματα της νεοελληνικής παράδοσης. Και φυσικά να απολαύσει τη γοητεία που αποπνέει η γραφή τους και τα κατατάσσει αναντίρρητα στο χώρο των καλών τεχνών.

A. K.

Η ανισότητα στη διάδοση των διαφορών γλωσσών, ως αποτέλεσμα των γεωπολιτικών, ιστορικών και κοινωνικοοικονομικών συνθηκών και εξαρτήσεων διά κάθε χώρας, είναι φαινόμενο διαχρονικό και η αναπαράγωγή του θεωρείται, λίγο ως πολύ, δεδομένη. Στα πλαίσια όμως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας το ζήτημα αποκτά ειδικότερη σημασία και η αντιμετώπισή του θα πρέπει να θεωρείται όχι μόνον σκόπιμη αλλά και επιβεβλημένη. Κατ' αρχήν είναι σκόπιμη διότι οι γλωσσικές ανισότητες επηρεάζουν τους όρους ελευθερίας, δυσχεραίνουν αλλά και περιορίζουν, ποιοτικά και ποσοτικά, την κυκλοφορία των προσώπων, των αγαθών, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων. Η άμβλυνση τους επομένως θα βελτίωνε τις συνθήκες του ανταγωνισμού και θα συνέβαλλε στη δικαιότερη κατανομή των πλεονεκτημάτων που προκύπτουν από τη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς.

Όμως η άμβλυνση των γλωσσικών ανισοτήτων δεν είναι μόνον σκόπιμη αλλά είναι επιπλέον και επιβεβλημένη διότι αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τη διατήρηση και την ανάδειξη της πολιτιστικής πολυμορφίας της Κοινότητας, ιδιαίτερα όταν κατά τη διαδικασία της ενοποίησης, οι περισσότερο διαδεδομένες γλώσσες, που είναι συνήθως οι γλώσσες των οικονομικών, πολιτικών και επιστημονικών συναλλαγών έχουν την τάση να ισχυροποιούνται.

Η ανάπτυξη μιας πολιτικής υπέρ των μικρών γλωσσών προβάλλει λοιπόν σαν ελάχιστη

προϋπόθεση για τη στήριξη των γλωσσικών και πολιτιστικών ιδιαιτεροτήτων της Κοινότητας.

Οι επιδιώξεις αυτές βεβαίως βαρύνουν κυρίως τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη που θίγονται άμεσα και κατά δεύτερο λόγο την Κοινότητα που εκ των πραγμάτων η πολιτική της εκφράζει, κατ' αρχήν το συσχετισμό των δυνάμεων μεταξύ των κρατών μελών.

Από κοινοτικής πλευράς, δεν είναι λοιπόν τυχαίο, ότι η προτεραιότητα μέχρι τώρα έχει δοθεί στην επέκταση της διάδοσης των κοινοτικών γλωσσών και όχι τόσο στην άμβλυνση της ανισότητας κατά της διάδοσής τους. Η άμβλυνση της ανισότητας σαν στόχος έχει μεν αναφερθεί στη Γενική Έκθεση της Επιτροπής Παιδείας ήδη από το 1980, όμως το μόνο μέτρο που επιστρατεύεται είναι μία έκκληση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, να εξασφαλίζει στις παρεμβάσεις της, «μεγαλύτερες δυνατότητες για την εκμάθηση των λιγότερο διαδεδομένων κοινοτικών γλωσσών».

Πράγματι, από κοινοτικής πλευράς, το ζήτημα των γλωσσικών ανισοτήτων αντιμετωπίζεται με αυτό το πνεύμα, ως έμμεση δηλαδή και παρεπόμενη επιδίωξη άλλων γενικότερων πολιτικών.

Είται στα πλαίσια της εκπαιδευτικής πολιτικής, οι κοινοτικές δραστηριότητες σχετικά με τη γλώσσα, επικεντρώνοντας κυρίως σε ενέργειες υπέρ της ενίσχυσης της διδασκαλίας των ξένων γλωσσών, καθιερώνοντας κατ' αρχήν στα κράτη μέλη την υποχρεωτική διδασκαλία μιας τουλάχιστον κοινοτικής γλώσσας.

Ας σημειωθεί ότι από το 1985 έχει συσταθεί και λειτουργεί ad hoc Επιτροπή Εθνικών Εμπειρογνημών με αποστολή την εξέταση μέτρων που πρέπει να αναληφθούν σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο για τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών.

Η πιο πρόσφατη συμβολή

ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΙΚΡΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

της Καλλιρόης Μαλλιώρη

στην προώθηση της γνώσης ξένων γλωσσών στην Κοινότητα αποτελεί το πρόγραμμα LINGUA που εγκρίθηκε το Μάιο του 1989 από το Συμβούλιο Υπουργών Παιδείας στις Βρυξέλλες.

Το πρόγραμμα, με συνολικό προϋπολογισμό 200 εκατ. ECU και χρονική διάρκεια 5 χρόνων, περιλαμβάνει δράσεις για την προώθηση της αρχικής και συνεχούς επιμόρφωσης των καθηγητών ξένων γλωσσών, για την προώθηση των ανταλλαγών νέων και για την προώθηση της γνώσης ξένων γλωσσών που χρησιμοποιούνται στην οικονομική ζωή και στις επιχειρήσεις.

Με όλη την θετική σημασία που έχει η υιοθέτηση ενός τέτοιου προγράμματος είναι πάντως χαρακτηριστικό, ότι η έγκρισή του κατέστη δυνατή μόνο χάρη στην επίμονη προσπάθεια της ισπανικής προεδρίας η οποία υποστηριζόμενη από την πλειοψηφία των αντιπροσωπειών κατάφερε να αντιπαρέλθει τις γενικές επιφυλάξεις της Γερμανίας και της Μεγάλης Βρετανίας. Το αποτέλεσμα ήταν να επιβληθεί τελικά συμβιβαστική πρόταση, που έγινε αποδεκτή από όλες τις αντιπροσωπείες, με αποδυναμωμένες όμως τις εκπαιδευτικές δράσεις του προγράμματος καθώς και τις δράσεις διαφοροποίησης στην εκμάθηση ξένων γλωσσών που είχαν προταθεί υπέρ των λιγότερο διαδεδομένων γλωσσών!

III Ως συμβολή της Κοινότητας θα πρέπει επίσης να αναφερθούν προγράμματα όπως το πρόγραμμα «ΕΡΑΣΜΟΣ» που αφορά την κινητικότητα των σπουδαστών και των καθηγητών, το πρόγραμμα «Νεολαία για την Ευρώπη» που αφορά ευρύ πρόγραμμα ανταλλαγών νέων της Κοινότητας, το COMETT σχετικά με τη συνεργασία πανεπιστημίων και επιχειρήσεων καθώς και το τρίτο πρόγραμμα ανταλλαγών νέων εργαζομένων. Τα προγράμματα αυτά αποτελούν

την κυριότερη συμβολή της Κοινότητας στην έμμεση προώθηση του στόχου της διάδοσης των κοινοτικών γλωσσών.

IV Η διατήρηση των εθνικών ιδιαιτεροτήτων και η ανάδειξη της πολιτιστικής πολυμορφίας της Ευρώπης έχουν επανειλημμένα αναφερθεί ως συστατικά στοιχεία της ευρωπαϊκής πολιτιστικής ταυτότητας. όμως οι κοινοτικές πρωτοβουλίες για τον πολιτισμό κινούνται διαρκώς σε επίπεδο εξαγγελιών ή διακηρύξεων, ενώ οι κοινοτικές δράσεις που αναλαμβάνονται, παραμένουν αποσπασματικές και είναι εντελώς περιορισμένης εμβέλειας. Ανάλογο είναι και το ενδιαφέρον για την αντιμετώπιση του ζητήματος της ανισότητας στη διάδοση των γλωσσών. Σε πολύ περιορισμένα πλαίσια, έχουν διατεθεί κάποια κονδύλια για μελέτες, συνέδρια και φεστιβάλ γλώσσας καθώς και για τη συγχρηματοδότηση ενός γραφείου για την προώθηση των λιγότερο διαδεδομένων «αυτόχθονων» γλωσσών και πολιτισμών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που έχει έδρα το Δουβλίνο και του οποίου οι εν γένει δραστηριότητες δεν είναι ιδιαίτερα γνωστές.

V Μία πρόσφατη συμβολή της Κοινότητας στον πολιτιστικό τομέα είναι το πενταετές πρότυπο σχέδιο ενίσχυσης λογοτεχνικών μεταφράσεων, που θα εφαρμόσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εντός του 1989, στα πλαίσια της πολιτικής της για το βιβλίο. Όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση στην Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (1.9.89 αριθ. C 25/02), η οικονομική ενίσχυση θα καλύπτει το 100% της αμοιβής του μεταφραστή, θα αφορά μεταφράσεις σύγχρονων λογοτεχνικών έργων αντιπροσωπευτικών του ευρωπαϊκού πολιτισμού και θα δίνει προτεραιότητα στη μετάφραση έργων, των οποίων η γλώσσα του πρωτοτύπου είναι λιγότερο διαδεδομέ-

νη.

Το πρόγραμμα αυτό αποτελεί στην πραγματικότητα τη συνέχεια των δραστηριοτήτων στον τομέα του βιβλίου και της μετάφρασης, που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προωθούσε πειραματικά τα τελευταία χρόνια. Ήδη από το 1982, η δέκατη Γενική Διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που είναι η αρμόδια διεύθυνση για την Πληροφόρηση, την Επικοινωνία και τον Πολιτισμό, επιχορηγούσε με μικροποσά της τάξεως των 20.000 ECU ετησίως, περιορισμένο αριθμό μεταφράσεων έργων, που είχαν γραφεί σε λιγότερο διαδεδομένη γλώσσα της Κοινότητας. Ας σημειωθεί, ότι από τις έντεκα μεταφράσεις που επιχορηγήθηκαν τη διετία 1984-1985, οι επτά αφορούσαν μεταφράσεις έργων Ελλήνων συγγραφέων και συγκεκριμένα των εξής: Κ. Ταχτσής, Μ. Καραπάνου, Κ. Καραούλη, Μ. Αναγνωστάκη, Κ. Μουντή, Μυριβίλλη, Α. Αλεξάκη.

Στην προκειμένη περίπτωση, το πενταετές πρόγραμμα που εγκαινιάζεται, θα διαθέτει το ποσό των 200.000 ECU ετησίως, για την επιχορήγηση 30 περίπου μεταφράσεων κάθε χρόνο. Την ευθύνη των επιλογών θα έχει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Γεν. Δ/νση X), η οποία θα προεδρεύει μιας συμβουλευτικής επιτροπής ευρωπαίων εμπειρογνομόνων, επιφορτισμένων με το έργο της αξιολόγησης τόσο των προτάσεων των εκδοτών, όσο και των γνωμοδοτήσεων των εθνικών εμπειρογνομόνων.

(Οι αιτήσεις επιχορήγησης θα πρέπει, το αργότερο μέχρι την 1η Δεκεμβρίου, να υποβληθούν ταυτόχρονα στην Επιτροπή και στο Γραφείο Συνδέσμου της χώρας προέλευσης, των ενδιαφερομένων. Γραφείο Συνδέσμου για τους Έλληνες ενδιαφερόμενους: κ. Αλκίσιος Σουλογιάννης. Τμήμα Γραμμάτων, Υπουργείο Πολιτισμού. Ερμού 17. 10186 Αθήνα).

Ας σημειωθεί επίσης, ότι το πρότυπο αυτό σχέδιο χρηματικής ενίσχυσης της λογοτεχνι-

κής μετάφρασης είχε σε γενικές γραμμές αποφασιστεί επί δανικής προεδρίας (ψήφισμα της 9.11.87) και αποτελεί μία από τις οκτώ (8) ενέργειες του πρόσφατου ψηφίσματος για την προώθηση του βιβλίου και της ανάγνωσης, που επί ισπανικής προεδρίας, εγκρίθηκε από το Συμβούλιο και τους αρμόδιους για τα πολιτιστικά θέματα υπουργούς (ψήφισμα της 18.5.89).

Οι υπόλοιπες ενέργειες του ψηφίσματος, που εγκρίθηκαν για άμεση υλοποίηση, είναι οι εξής:

1. Οδηγός του συγγραφέα και του μεταφραστή.

2. Πρόγραμμα δημοσίευσης στατιστικών (1989-1992) — τομέας βιβλίου.

3. Ευρωπαϊκό λογοτεχνικό βραβείο και βραβείο καλύτερων μεταφράσεων λογοτεχνικών έργων (οι λεπτομέρειες απονομής των βραβείων αυτών θα καθοριστούν πριν από τα τέλη του 1989).

4. Υποτροφίες και επιδόματα ταξιδιού για εκπαιδευτική παραμονή σε κολλέγια λογοτεχνικής μετάφρασης. Δημιουργία δικτύου των Κολλεγίων αυτών και άλλα μέτρα προώθησης της λογοτεχνικής μετάφρασης.

5. Συντήρηση βιβλίων εκτυπωμένων σε χαρτί, που περιέχει οξέα και χρησιμοποίηση χαρτιού μακράς διάρκειας ζωής.

6. Συγκριτική μελέτη των μέτρων ενίσχυσης για την εξαγωγή του βιβλίου.

7. Εκστρατεία ευαισθητοποίησης του ευρωπαϊκού κοινού για το βιβλίο και την ανάγνωση.

Τελειώνοντας, μπορούμε να πούμε επιγραμματικά ότι η άμβλυνση της ανισότητας στη διάδοση των κοινοτικών γλωσσών θα μπορέσει να προωθηθεί και να επιβληθεί σαν στόχος στα πλαίσια των κοινοτικών πολιτικών, αν, εκ μέρους των ενδιαφερομένων κρατών μελών υπάρξει συντονισμένη εκπαιδευτική και πολιτιστική πολιτική όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε κοινοτικό επίπεδο.

ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΑΠΟΨΗ ΓΙΑ ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ

Τα ναρκωτικά έχουν εισδύσει και στην ελληνική κοινωνία, πλήττουν δε αλύπητα τα ελληνικά νιάτα. Αυτή η κοινωνική πληγή δεν επιδέχεται μονομερείς θεραπείες, αποτελεί δε σύμπτωμα των πολύπλευρων δεινών που μαστίζουν τις σύγχρονες κοινωνίες.

Το «ΑΝΤΙ» δημοσιεύει ένα κείμενο απόψεων πάνω στο θέμα που θα αποτελέσει αντικείμενο διεξοδικής συζήτησης σχετικού Συνεδρίου στην Αθήνα. Δεν χρειάζεται να συμφωνεί κανείς με τη λογική του άρθρου αυτού και τις απόψεις που εκφράζει. Αποτελεί ένα στοιχείο προβληματισμού που δεν έχουμε το δικαίωμα να αγνοήσουμε μπροστά στη σοβαρότητα του προβλήματος.

Στις 18 και 19 Νοεμβρίου, θα γίνει στην Αθήνα, στο Ζάππειο Μέγαρο, το Συνέδριο για τα Ναρκωτικά: ΕΝΑ πρόβλημα ΠΟΛΛΕΣ λύσεις, που οργανώνει η L.I.A. (Διεθνής Αντιαπαγορευτική Οργάνωση) και η ΕΣΕΑΝ και που χρηματο-

δότησε η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.

Στο συνέδριο θα παραστούν: ο ευρωβουλευτής της L.I.A. Marco Tabares και ο πρόεδρος της CORA (Ριζοσπαστικού αν-

τιαπαγορευτικού συντονισμού) Giancarlo Armao και από ελληνικής πλευράς πολλές προσωπικότητες της πολιτικής, της οικονομίας, της νομοθεσίας, της ιατρικής, και της δημοσιογραφίας.

Το συνέδριο θα ασχοληθεί με το θέμα της αποτυχίας της απαγορευτικής πολιτικής και τους νέους ορίζοντες που ανοίγονται από τη Διεθνή Αντιαπαγορευτική Οργάνωση.

Αλλά ποιοι είναι οι στόχοι της L.I.A.; Ας εξετάσουμε τις πολιτικές αποφάσεις του ιδρυτικού συνεδρίου της Ρώμης.

«Εσείς, που είστε αστυνομικοί, με ρώτησε πριν καιρό μια γυναίκα, μου λέτε πώς μπορώ να ανακαλύψω αν ο γιος μου παίρνει ναρκωτικά»; «Κυρία μου, της απάντησα, γιατί δεν τον ρωτάτε;». Μα στην πραγματικότητα, εξηγεί ο Jose Manuel Garcia, υπάλληλος της ισπανικής αστυνομίας, εφόσον η χρήση ναρκωτικών παραμένει απαγορευμένη, τιμωρείται με φυλάκιση, θεωρείται εγκληματική και επαίσχυντη, δεν θα είναι εύκολο να επιτύχουμε ομολογίες, ούτε να παρέχουμε έγκαιρη βοήθεια.

«Με τη νομιμοποίηση των ναρκωτικών», παρατηρεί ο Georg Thamm, ιδρυτής της γερμανικής ένωσης για την έρευνα και θεραπεία των τοξικοεξαρτήσεων, «έχουν σχέση λόγοι οικονομικής πολιτικής και ασφάλειας. Μόνο έτσι θα αφαιρέσουμε από τον εγκληματικό κόσμο την πιο σημαντική πηγή εσόδων και αυτό δεν θα σημαίνει παραχώρηση στο έγκλημα, αλλά αντίθετα τη χρήση, επιτέλους, ενός αποτελεσματικού όπλου».

Οι Garcia και Thamm είναι δύο από τα σαραντατρία μέλη της Διεθνούς Αντιαπαγορευτικής Οργάνωσης για τα ναρκωτικά, που ιδρύθηκε στις 31 Μαρτίου στη Ρώμη με πρωτοβουλία του Ριζοσπαστικού Κόμματος. Σαραντατρείς επιφανείς μελετητές του «πλανήτη - ναρκωτικά»: δικαστές, οικονομολόγοι, γιατροί, εγκληματολόγοι, κοινωνιολόγοι, υπάλληλοι της αστυνομίας, που συγκεντρώθηκαν από τα δεκατέσσερα μεγαλύτερα βιομηχανικά κράτη της Δύσης. Παρόλη την ποικιλία διαφορετικών θέσεων και προτάσεων, «συναντιούνται» γύρω από την «ελάχιστη κοινή άποψη» ενός πολιτικού ντοκουμέντου που είναι συγχρόνως ανάλυση και ανακοίνωση προθέσεων. Και του οποίου είναι προϋπόθεση η διαπίστωση ότι: εις πείσμα ενός διεθνούς καθεστώτος απαγορευτισμού, η ηρωίνη και η κοκαΐνη είναι όλο και πιο ευρέως διαθέσιμες στο λαθρεμπόριο και ότι οι νόμοι που τιμωρούν τη χρήση δεν καταφέρνουν να περιθωριοποιήσουν μια πολυεθνική σπείρα, στην οποία ευδοκίμουν και οικογένειες μαφιόζων, «απειλώντας την ησυχία και ασφάλεια των ιδιωτών και τη

σταθερότητα των κυβερνήσεων».

«Η αποτυχία του απαγορευτισμού», δηλώνει η L.I.A., «έχει μεταβάλλει ένα ζήτημα προσωπικής επιλογής και υγείας σε ένα δράμα παγκοσμίων διαστάσεων. Ποτέ τόσο κακοί νόμοι, φτιαγμένοι βέβαια με καλές προθέσεις, δεν είχαν αποτελέσματα τόσο καταστροφικά. Η νέα έκδοση του απαγορευτισμού έχει μεταβάλει τις μεγάλες μας πόλεις σε πεδία μαχών, χωρίς να καταφέρει να περιφρουρήσει αυτούς που είχε πρόθεση να προστατεύσει. Οι ευκαιριακοί χρήστες κινδυνεύουν με φυλάκιση, ενώ οι μόνιμοι ωθούνται στις ασθένειες (εκ των οποίων το AIDS είναι η χειρότερη) και στο έγκλημα, στο οποίο καταφεύγουν για να χρηματοδοτήσουν τη συνήθειά τους. Οι κοινοί πολίτες καταλήγουν να βρίσκονται σε κίνδυνο. Το κόστος της αποτυχημένης προσπάθειας απαγόρευσης της χρήσης ορισμένων ψυχοτροπικών ουσιών, ενώ επιτρέπεται η διαφήμιση και η πώληση άλλων, όπως το αλκοόλ και ο καπνός, είναι παγκόσμιο και ανυπολόγιστο. Η ίδια η ελευθερία βρίσκεται σε κίνδυνο χωρίς κανένα όφελος για τα άτομα ή την κοινωνία».

Και τώρα; Τώρα λοιπόν, γεννιέται η Οργάνωση για να δώσει φωνή σε μια λύση - επιλογή, που βρίσκεται ακόμα υπό συζήτηση και υπό διάθρωση, αλλά που έχει ήδη δύο βασικές αρχές: την κατάργηση κάθε νόμου που τιμωρεί τους χρήστες και την επέμβαση των κρατών, που θα αποσπάσει από τις εγκληματικές οργανώσεις και από τη λαθρεμπορία το εμπόριο των ναρκωτικών. Με μια λέξη: νομιμοποίηση.

Μια υποχώρηση, όπως λέει ο υπουργός Amato, μια άρνηση στον αγώνα; Ή μήπως «αποσταθεροποίηση, επιθετική απολογία της παρέκκλισης (παρεκτροπής)», σύμφωνα με την αυστηρότητα και ανεπιεικία του Vincenzo Muccioli;

Το χρέος της Οργάνωσης θα είναι τόσο δύσκολο που μόνο μια σωστή διάδοση και εκλαΐκευση θα μπορέσει να απαλλάξει από την αντιδημοτικότητα. Αλλά δυστυχώς, οι περισσότεροι από αναμενόμενες επιχειρηματολογίες πολλών διακριμένων πνευματικών ανθρώπων, αντί να χρησιμοποιηθούν για μια ανοιχτή αμφισβήτηση, για μια αντιπαράθεση με την κοινή γνώμη και αντίπαλους ιδεολογικούς και πολιτικούς, χτυπούν πάνω σε ένα τοίχο από λάστιχο, στημένο από τους κυριότερους εισηγητές: κυβερνητικούς και ειδήμονες. Εξουδετερωμένες στην καλύτερη περίπτωση σαν ανεφάρμοστες, οι προτάσεις της Οργάνωσης έχουν υποστεί λογοκρισία, (όχι ιδιαίτερα κατανοητή, ολοκληρωτική από μέρους ορισμένων οργάνων πληροφόρησης), αποτελεσματική στην υποτίμησή τους.

που δημιουργείται από την πλειοψηφία των μέσων επικοινωνίας. Ένα δύσκολο έργο, λοιπόν, κυρίως για τον πρώτο πρόεδρο της L.I.A. (Διεθνούς Οργάνωσης Αντιαπαγορευτισμού), την Καναδή Marie Andree Bertrand.

Διδάκτωρ του Πανεπιστημίου του Μοντρεάλ, κάτοχος της έδρας της εγκληματολογίας, γνώστης του δικαίου, ψυχαναλύτρια, κοινωνιολόγος, η Marie Andree Bertrand ασχολείται με τα ναρκωτικά από το 1969, όταν ο τότε πρωθυπουργός Trudeau τη διόρισε στην επιτροπή κυβερνητικής έρευνας πάνω στο πρόβλημα, το έργο της οποίας οδήγησε στη δημοσίευση τεσσάρων βιβλίων, που τώρα αναφέρονται στις διεθνείς βιβλιογραφίες.

«Τα συμπεράσματα της επιτροπής», λέει η Bertrand, «δεν ήταν ασφαλώς αντιαπαγορευτικού προσανατολισμού και ακόμα και σήμερα υπάρχουν στον Καναδά πολύ σκληροί νόμοι ενάντια στη χρήση κάθε τύπου ναρκωτικών. Αλλά, μετά από τέσσερα χρόνια μελέτης εγώ τάχτηκα ενάντια σε κάθε ποινικοποίηση της χρήσης. Εκείνο για το οποίο δεν μπορούσα να κάνω κάτι περισσότερο από το να επισημάνω, είναι ότι: το λαθρεμπόριο ναρκωτικών εκθέτει σε κινδύνους, χρησιμοποιεί και εκμεταλλεύεται τα πιο αδύναμα κοινωνικά υποκείμενα: φτωχούς, περιθωριακούς, παιδιά, γυναίκες. Είναι ένας στρατός ανεξάντλητων εφεδρειών, που στρατολογείται μέσω της επαφής με την τοξικοεξάρτηση και που οδηγείται χωρίς καθυστέρηση για σφαγή μέσα από την ατομική καταρράκωση και τις φυλακές. Όχι, η τιμωρία των θυμάτων δεν ωφελεί, είναι αντίθετα αντιπαραγωγική. Το γέμισμα των φυλακών με μικρά "βαποράκια" δεν μειώνει τη δύναμη των μεγάλων οικογενειών της Μάφιας».

Η Marie Andree Bertrand ολοκλήρωσε την παρέμβασή της στο συνέδριο ζητώντας επιμόνως πιο ολοκληρωμένες μελέτες πάνω στις αιτίες που οδηγούν στη μόνιμη λήψη ναρκωτικών. Πριν από αυτήν ο Eddy Engelsen, εκπρόσωπος του ολλανδικού υπουργείου Υγείας, υπογράμμισε πόσο οι κίνδυνοι των ναρκωτικών εξαρτώνται όχι μόνο από τα χαρακτηριστικά των ελκυσμένων ουσιών, αλλά επίσης από τις περιστάσεις και από τα κίνητρα που οδήγησαν στη χρήση τους.

Η Bertrand εξέφρασε μια παρατήρηση πάνω στην τοξικοεξάρτηση και την κοινωνική θέση των γυναικών. Με την εμπειρία της, ως εγκληματολόγου, και στηριγμένη σε μια δεύτερη και παράλληλη δραστηριότητα, εκείνη της μαχητικής φεμινίστριας, ίδρυσε στο Πανεπιστήμιο του Μοντρεάλ μια Επιτροπή για το Γυναι-

κειο Ζήτημα. Σε συνεργασία με άλλες διδάκτορες φιλοσοφίας, ιστορίας, θεολογίας, κοινωνιολογίας και ψυχολογίας, πραγματοποιεί ετήσια σεμινάρια που αφορούν τη σχέση μεταξύ των γυναικών και των ηθικών, κοινωνικών και δικαστικών νόμων. Από την εμπειρία της Επιτροπής γεννήθηκε το Ινστιτούτο Έρευνας του Γυναικείου Ζητήματος, ένα παρατηρητήριο που δρα στο εσωτερικό του καναδικού εδάφους και που, λέει η Marie Andree, «πάει πολύ, πολύ καλά».

«Η πιο βασική διαπίστωση που προβάλλει από αυτές τις εμπειρίες είναι ότι η οικονομική εξάρτηση, ακόμα και σήμερα τόσο συνηθισμένη για τη γυναίκα, στην περίπτωση των τοξικοεξαρτούμενων γίνεται ένα βασικό στοιχείο της σκλαβιάς τους. Σε αυτό το πεδίο η καταπίεση αγγίζει επίπεδα σχεδόν αρχαϊκά. Η γυναίκα καταλήγει στην τοξικομανία, που σχεδόν πάντα έχει αρχίσει από έναν άνδρα. Το αντίστροφο δεν συμβαίνει σχεδόν ποτέ. Πολύ συχνά πρόκειται για πρόσωπα με σοβαρά προβλήματα σχέσεων, με μια πολύ δυνατή συναισθηματική εξάρτηση από τον άνδρα. Είναι χαρακτηριστικό το υψηλό ποσοστό των κακοποιημένων γυναικών ανάμεσα στις ναρκομανείς και τις αλκοολικές. Στη συναισθηματική και οικονομική εξάρτηση προστίθεται τελικά και αυτή που δημιουργείται από την κατάχρηση των ψυχοτροπικών ουσιών. Είναι η είσοδος σε ένα τούνελ χωρίς σωτηρία, προς την πορνεία και τα μικροεγκλήματα. Έτσι, εγώ βλέπω τη νομιμοποίηση σαν ακόμα μια δυνατότητα που δίνεται σ' αυτές τις γυναίκες να ελευθερωθούν από μια απ' τις πιο τρομερές μορφές εξάρτησης, που είναι η εξάρτηση από έναν άντρα.

Πιστεύω, παραδείγματος χάριν, ότι η σχέση που υπάρχει με τα επιτρεπόμενα ναρκωτικά, αλκοόλ και καπνό, δεν εξαρτάται πια από έναν εκμεταλλευτή ή έναν προμηθευτή, αλλά μόνο απ' την ίδια τους τη θέληση.

Η νομιμοποίηση της επιτρέπει να βγούμε από την ανηθικότητα και την ντροπή, γιατί όσο μια κατάσταση θεωρείται κοινωνικά επαίσχυντη, τόσο περισσότερο είναι δύσκολο για τη γυναίκα να ομολογήσει ότι είναι θύμα της.

Χρειάζεται πολύ περισσότερος χρόνος για την παρέμβαση και τη βοήθεια: με τη νομιμοποίηση αντίθετα θα πρόκειται για την επισήμανση ενός αντικειμενικού γεγονότος και για την αντιμετώπισή του κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να εγγραφεί το μέγιστο ελέγχου και παρουσίας σε βοήθεια και το ελάχιστο σε κοινωνικές ζημιές».

Tudy Giordanelli
Elisabetta Casalotti

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΠΟΥ ΠΕΘΑΝΕ

του Μήτσου Αλεξανδρόπουλου

«Σταλινολογία - τέρμα!» —σαν να θέλει να μας πει ο Μήτσος Αλεξανδρόπουλος. Πέρα από το Στάλιν, πέρα ακόμα και από τις ιδιομορφίες της ρωσικής ιστορίας, υπάρχουν κάποιοι βαθύτεροι λόγοι της τραγωδίας που ακόμα συγκλονίζει τον κόσμο και μια από τις χτυπητές εκδηλώσεις της ήταν το φαινόμενο του σταλινισμού. Και φαίνεται πως έχει έρθει η στιγμή να στραφεί η σκέψη στις ίδιες τις πηγές του. Πολυ περισσότερο σήμερα που οι εξελίξεις στις σοσιαλιστικές χώρες θέτουν ζητήματα που πάνε μακρύτερα από τον σταλινισμό σαν φαινόμενο αυταρχισμού. Στο βιβλίο του «Ο βασιλιάς που πέθανε» που ετοιμάζεται να

κυκλοφορήσει, ο Μήτσος Αλεξανδρόπουλος κάνει μια προσπάθεια να καταθέσει τις δικές του εμπειρίες και τις σκέψεις του ξεχωρίζοντας μέσα σε όλη τη συρροή των αιτιών και των αποτελεσμάτων την προσωπική σχέση του καθενός και μαζί μ' αυτό τον ξεχωριστό ρόλο που έχει παίξει η ίδια η ιδεολογία («ο ιδεολογικός παροξυσμός των ημερών που ζήσαμε»).

Το κείμενο που ακολουθεί είναι ο επίλογος του βιβλίου. Νομίζουμε πως δίνει μια ευανάγνωστη εικόνα των προβληματισμών για τις ιδεολογικές στρεβλώσεις και παροξυσμούς.

Αρχισα αυτό το βιβλίο μιλώντας για ένα νέο παιδί και να τώρα, εντελώς συμπτωματικά, το κλείνω με έναν άλλο νέο που σε κάποια στιγμή έβαλε κι αυτός τέρμα στη ζωή του, πέφτοντας κάτω στην άσφαλτο από τον δέκατο όροφο του σπιτιού που έμενε. Αυτός ο δεύτερος νέος είχε αναπτύξει κάποιες δραστηριότητες με τις παράνομες εκδόσεις, τον δίκασαν, έκανε στη φυλακή, στο στρατόπεδο, τα πέρασε όλα αυτά. Ήταν, όπως κι ο άλλος, δάσκαλος και λογοτέχνης. Οι φίλοι του λένε πολλά γι' αυτόν, κάνουν διάφορα εγκώμια για το ήθος του και την αγωνιστικότητά του. Η φωτογραφία δείχνει ένα συμπαθητικό πρόσωπο που εντυπωσιάζει μ' εκείνη την ιδιαίτερη φωτογένεια που δίνει στους νέους η σοβαρή και τολμηρή σκέψη. Να μνημονέψω και το όνομά του και ας μην μας λέει κάτι το ιδιαίτερο, απλώς για το γνήσιο της καταγραφής — Ιλιά Γκαμπάι.

Αυτός ο νέος, απολογούμενος στο δικαστήριο, έδωσε σε μια δική του διατύπωση τον ορισμό του σταλινισμού και είπε το εξής: «Είναι το δάχτυλο που αιωνίως κανοναρχεί κι αιωνίως απειλεί μέσα στην τόσο περίπλοκη και αντιφατική περιοχή της σκέψης, των πεποιθήσεων, της δημιουργίας». Επισήμανση πάρα πολύ ουσιαστική γιατί και αντισταλινικά πράγματα να κανοναρχείς, απειλώντας κιόλας από πάνω, πάλι σταλινικός είσαι. Αυτή είναι μια πρώτη παρατήρηση που θα ήθελα να τονίσω για τον δικό μου αναγνώστη. Ας πω ακόμα ότι αυτοκτονεί ένας αγωνιστής όταν βλέπει τις ελπίδες του να νίγονται σ' όλες τις μεριές του ορίζοντα. Αλλά τον δικό μου αναγνώστη θέλω να τον παρακινήσω να το ξεπεράσει κι αυτό το όριο, να ξεπεράσει τη σχέση των παιδιών προς τους καταπιεστικούς πατέρες και ο ίδιος, σαν ένας ερευνητής, να ρίξει ματιές γύρω του και μέσα του και να προσπαθήσει να δει τι γίνεται, τι μπορεί να συμβαίνει και εκεί που κανένα δάχτυλο δεν υψώνεται. Ο σταλινισμός του Στάλιν μπορεί να περιγραφεί με ακρίβεια, αυτή η ακρίβεια όμως είναι κι ένα πολύ σοβαρό

εμπόδιο για να δει κανείς σε βάθος όλη την τραγωδία, πολυπρόσωπη κι επί της ουσίας ασύλληπτη, καθώς μπορεί να παρουσιάζεται με κάποιες μάσκες, σταλινικές και αντισταλινικές, αλλά μπορεί και δίχως καθόλου μορφή

—αόρατος, άυλος ο Θεόδοτος.

Η μια εκρηκτικότερη από την άλλη αυτές οι συναντήσεις με τον Καβάφη, το πιο αμείλικτο πνεύμα, όσο ξέρω ο ίδιος τουλάχιστον, απάνω στο τέλειο γύμνωμα της αλήθειας και στο ακαριαίο της κάρφωμα, ώστε όλη της η φρίκη να σπαρταράει στις λιτές του εικόνες.

★

Για τις δημοσιεύσεις που ακολούθησαν, αφού είχα τελειώσει τη δουλειά μου, εδώ κι ένα χρόνο περίπου, νομίζω πως χρειάζεται να πω με λίγα λόγια ποιά ήταν η γενική τους κίνηση, στο βαθμό που μπόρεσα να τις παρακολουθήσω, γιατί το τι τυπώνεται τώρα και τι λέγεται είναι σωστός κατακλυσμός. Με δυο λόγια είναι αυτή η ίδια γραμμή που έπρεπε και να περιμένουμε —από τα έξω προς τα μέσα, στο εσωτερικό της υπόθεσης, στις ίδιες τις πηγές. Για ένα παράδειγμα μπορώ να ξεχωρίσω το πώς εξελίσσεται η μυθολογία για το πρόσωπο του Στάλιν που συνεχίζει την ανθοφορία της, πολλά πράγματα όμως έχουν τώρα αλλάξει, χρησιμοποιούνται άλλα χρώματα, γίνονται στροφές πραγματικότερες και γονιμότερες, ώστε πολύ καλύτερα φαίνεται ότι ο Στάλιν ήταν ένα από τα πολλά —κι όχι το πιο σπουδαίο. Ένα χρόνο πριν, τον Σεπτέμβριο του 1988, η «Φιλολογική εφημερίδα» της Μόσχας είχε παραχωρήσει ένα ολοσέλιδο σε ομάδα γιατρών που συζητούσαν την αποψη για την παράνοια του Στάλιν —έχω μιλήσει γι' αυτό το ζήτημα και ο αναγνώστης ξέρει πως όλοι όσοι έλαβαν μέρος σ' εκείνη τη συζήτηση έμειναν στην αποψη του καθηγητή Μπέχτερεφ, πρόσθεταν μόνο κάποια ζωηρότερα χρώματα: Χίτλερ, Καλλιγούλας, ο βασιλιάς Ηρώδης... Εφέτος τον Αύγουστο έχει επαναληφθεί η συζήτηση πάλι με ένα μεγάλο ολοσέλιδο δημοσίευμα —«Ιατρικό Συμβού-

λιο»—, έλαβαν μέρος έντεκα επιστήμονες κι ένας μόνο, συνεπικουρούμενος κι από τη σύμφωνη γνώμη απόντα συναδέλφου του, επέμεινε στην παλιά διάγνωση, οι άλλοι έχουν διαφοροποιηθεί με κάποια άλλα σχόλια πάνω στη γνώμη του παλιού δάσκαλου, με άλλα σκεπτικά και συμπεράσματα· και εκεί, μεταξύ των άλλων, ακούγονται και μερικές κουβέντες που πρέπει να πιστέψουμε πως έρχονται πολύ κοντά στην πιο αποδοτική για την έρευνα κατεύθυνση, ιδιαίτερα όταν γίνεται λόγος για τον πρωτογονισμό του Στάλιν.

Μέσα από αυτές τις επιμερισμένες κρίσεις, που είναι και πιο ζυγισμένες, ξεχωρίζουν καλύτερα οι λεπτομέρειες, ξεκαθαρίζει η αλήθεια και προχωρεί και η αντίληψη για το μέγεθος του δικού του ρόλου. Αποσύρεται στη γωνία του αυτός ο άνθρωπος, αφήνοντας να έρθουν μπροστά οι άλλοι συντελεστές της ιστορίας, ο χ ώ ρ ο ς , όπου δραματίστηκαν τα γεγονότα (η Ρωσία με όλες τις ιδιομορφίες της), η ε π ο χ ή με την επανάσταση, τη δική της ψυχολογία, τις ανάγκες της και τις υπερβολές της, και, τέλος, η ι δ ι α η μ α ρ ξ ι σ τ ι κ ή ι δ ε ο λ ο γ ί α , όλα αυτά, πολύ πιο βαρυσήμαντα από τον Στάλιν, γιατί αυτά είναι που τον πήραν και τον σήκωσαν.

Αν ο αναγνώστης τα λάβει όλα αυτά υπόψη του, θα έχει μια καλύτερη εικόνα και για τους άξονες της δικής μου δουλειάς σ' αυτό το βιβλίο.

Ο διάλογος τώρα μόλις αρχίζει, καθώς κατακάθεται η έ-ξαψη που κράτησε ψηλά σε όλη περίπου την έκταση, τα πλακάτ με τις καινούριες προσωπογραφίες του Στάλιν. Όπως φαίνεται, οι διαμάχες θα βαστήξουν πολύ. Κανείς δεν μπορεί να ξέρει από τώρα τι άλλα φαινόμενα θα σχηματιστούν. Πρόκειται για ζητήματα πολύ δύσκολα από την ι-δ ι α την κοσμογραφία τους που είναι εξαιρετικά κακοτράχαλη, αλλά και για το λόγο ότι η επίσημη ιδεολογία επι Στάλιν, με την αδιάσειστη μαρξιστική βούλα, αντί όλα αυτά να τα απελευθερώσει για την έρευνα, προτίμησε να τα πνίξει, κι έτσι βλέπουμε τώρα όλες τις δυνάμεις να τινάζονται με την ορμή του καταπιεσμένου και μάλιστα με την αλόγιστη εκείνη δύναμη που ξεπετιέται τις πρώτες στιγμές της απελευθέρωσης. Τόσο δεσπόζει σήμερα αυτή η στιγμή που κανείς δεν μπορεί να πει ποιές από τις δυνάμεις αυτές είναι πραγματικά ζωντανές και τι απλώς έχει βρικολακιάσει.

Δε θ' απασχολήσω περισσότερο τον αναγνώστη με το τι συμβαίνει αυτές τις μέρες στο χώρο της ρωσολογίας και της σοβιετολογίας. Είναι ιστορίες που θα πάρουν πολύ καιρό. Θα προσθέσω όμως μερικά πράγματα ακόμα, συμπληρώνοντας όσα έχω ήδη πει για τον ειδικό ρόλο της ιδεολογίας σε όλη εκείνη την υπόθεση.

★

Όποια και να 'ταν η ρωσική καθυστέρηση —η ανέτοιμότητα για το σοσιαλισμό—, η σταλινική περιπέτεια δεν

μπορεί να θεωρηθεί ρωσικό φαινόμενο. Αλλωστε δεν περιορίστηκε στο ρωσικό χώρο. Επήγε παντού, ακολουθώντας σαν ένα σύνδρομο όλες περίπου τις πολιτικές πραγματοποιήσεις του μαρξισμού —και αυτές τις κομματικές. Οι αντίπαλοι του μαρξισμού είναι φυσικό να δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στις ευθύνες και στις απώλειες της ιδεολογίας. Μα και οι φίλοι του μαρξισμού έχουν κάποιους πολύ σοβαρούς λόγους να επιμείνουν σ' αυτήν την ίδια άποψη. Είναι ένας οφειλόμενος αυτοκριτικός έλεγχος.

Ευθύνες ζητά κανείς από τους ανθρώπους. Όλα στο τέλος καταλήγουν στα μυαλά και στα χέρια που κάνουν τις ερμηνείες, τις προσαρμογές και τις εφαρμογές. Οι ιδέες, και μάλιστα η σκέψη του Μαρξ, και αυτό που εμφάνιζαν κατά καιρούς ως μαρξισμό όσοι τον ακολουθούσαν (όπως και οι άλλοι που τον πολεμούσαν), δε συνέβαινε πάντα να είναι το ίδιο πράγμα —αυτά επρόλαβε και τα είδε με τα μάτια του ο Μαρξ. Δεν ήταν καθόλου σπάνιο η μαρξιστική ιδεολογία και οι μαρξιστές που αναλάβαιναν να τη χειριστούν, να βαδίζουν διαφορετικούς δρόμους. Μπορούσαν να ξεκινούν σαν δυο καλοί σύντροφοι, απολύτως σύμφωνοι σε όλα, στη συνέχεια όμως, περνώντας από ένα ζήτημα σε άλλο, γινόταν αντιληπτό ότι σε πολλά δε συμπίπτουν. Η ασυμφωνία μπορούσε να είναι και πάρα πολύ μεγάλη. Να λέγονται και να γίνονται άλλα αντ' άλλων. Σε μια από τις ιστορίες του ο Παπαδιαμάντης μιλάει για έναν τεχνίτη στον ταρσανά, τον Γιάννη τον Καλούμπα, που είχε το μεράκι του πότου και του άσματος στην ταβέρνα με τους φίλους, αλλά αυτοί οι φίλοι ενίοτε του προκαλούσαν μια ακατανίκητη επιθυμία να τους πιάσει και να τους δείρει, ακόμα και να τους μαχαιρώσει. Η περιγραφή είναι η ακόλουθη:

« Άλλοτε έκαμνε συντροφιάν με τον Νικολόν τον Αγιώτην, κι ενίοτε με τον Τσουήλην Πατσούλην. Είς το τέλος της συναναστροφής· έγινοντο από δύο χωριά με τον Νικολάν και ως τελευταίον αποχαιρετισμόν του έκραζε:

— Σώπα, βρε κέρατο.

Με τον Τσουήλην Πατσούλην είχαν βγάλει μαχαιρία μίαν φοράν. Εκείνος του είχε δώσει δύο γρόνθους, κι ο Καλούμπα· τον ετραυμάτισεν ελαφρώς εις τον πλευρόν μ' έν μαχαιριδίον.

Άλλοτε, όταν ετύγχανε να συναντηθεί με δυο ή τρεις εις το ίδιον τραπεζάκι του καπηλείου, εσηκόνετο εν τω μέσω του πότου, επλησίαζεν προς το αντικρυνόν τραπέζι, εκύπτειν εις το ους του ενός εκ της συντροφιάς, και του έλεγε:

— Κοιτάζε με τι τερατα έμπλεξα αποψε!...

Και παλιν επανηρχετο εις την παρεάν του».

«Η περιπέτεια στις σχέσεις μεταξύ ιδεολογίας και ιδεολόγων (και μάλιστα των πολιτικών) πρέπει να είναι πολύ πιο περίπλοκη απ' όσο μπορεί κανείς αυτά τα πράγματα να τα πει και να τα περιγράψει. Λίγο πολύ τον έχουμε κι εμείς ζήσει το χώρο, γιομάτων σφοδρότητα βιώματα, αισθήματα, ιδέες και προσπάθειες που την τιμιότητα και την ψυχι-

κή τους ευγένεια κανείς δεν μπορεί ν' αμφισβητήσει και ο καθένας, που κάπως τα συμμερίστηκε αυτά, αισθάνεται μια ικανοποίηση σαν άνθρωπος που κάτι εσήκωσε και με τα δικά του χέρια. Αλλά έρχεται μια μέρα και καταλαβαίνεις ότι κάπου μπερδεύτηκαν τα πράγματα. Κάπου στο γερό σώμα άρχισαν να σχηματίζονται όγκοι (άλλοι θα το πούνε ακόμα πιο παραστατικά: *μ ι α κ α μ π ο υ ρ α σ τ η ρ ά χ η*), όπου από διάφορες διαμαρτίες στο κυκλοφοριακό μαζεύτηκαν κάποιες ιδέες, κάποιες δυνάμεις για να κάνουν εκεί μέσα μια κλειστή ζωή, κομμένη από την άλλη που εξακολουθεί να βαδίζει στο δρόμο της και σε κάποια στιγμή γίνεται αμείλικτη για τα πολύτιμα πράγματα που της πήραν και τα 'χωσαν στο σακούλι. Από έναν τέτοιο γυλιό και ποιος δεν εκουβάλλησε; Τελοσπάντων τώρα μπορεί κανείς να τον βλέπει —έστω στην πλάτη του άλλου. Από ένα σημείο και πέρα την εξουσία οι ιδέες την ενδιαφέρουν μόνο σε σχέση με την καμπούρα, από την οποία αντλεί την απαραίτητη αυτοδικαίωση και επίσης την ψευδαίσθηση ότι έτσι μπορεί ακόμα και ολόκληρη έρμη να διασχίσει χωρίς να πεινάσει και να διψάσει... Είναι πολλά ακόμα που κυκλοφορούν και σήμερα στους δρόμους και περνούν για μαρξιστικά, χωρίς να έχουν καμία σχέση με τον μαρξισμό, αλλά μόνο με την καμπούρα, με τη δική της θεόκλειστη λειτουργικότητα.

Παρ' όλη τη γοητεία που ασκεί ο μαρξισμός, παρόλο τον άγρυπνο έλεγχο της μονομέρειας και τις τόσο πειστικές του προτροπές για συνθετικές δημιουργίες, στις πρακτικές εφαρμογές, και μάλιστα στις πολιτικές, μπαίνει και η θεωρία αυτή μόνο με τις παρορμήσεις της, ενεργοποιημένες στο έπακρο, ενώ οι αghαστολές της μπορεί να είναι ακόμα και μηδενισμένες —και είναι πολύ δύσκολο να λειτουργούν τα φρένα. Στην πολιτική αυτός είναι ο κανόνας. Σαν από παράδοση, η πολιτική που ασκήθηκε εν ονόματι του μαρξισμού, αδίκησε τη νοημοσύνη της θεωρίας, κατεβάζοντάς την, σαν τον υδράργυρο στο θερμόμετρο, ως ένα μέσο επίπεδο και εκεί έτεινε να «ισιώσει» τα πάντα. Ο Στάλιν ήταν ακραία περίπτωση μιας πολύ συγκεκριμένης πείρας που δεν περιορίστηκε σ' έναν εθνικό χώρο. Κάποτε εκμυστηρευόταν και σ' άλλους τις σκέψεις του για το «ίσιασμα των ανθρώπων». Όπως ισιώνει ο μάστορας την πέτρα. Η έκφραση είναι δική του, πολύ χαρακτηριστική για το πόσο τα πράγματα μπορούν να απλουστεύονται, πόσο χαμηλά μπορεί να πέσει στις πρακτικές της εφαρμογές μια θεωρία με τέτοιο πνευματικό εξοπλισμό, όπως ο μαρξισμός. Τα σχόλια που συνοδεύουν αυτές τις μαρτυρίες δείχνουν ότι πρόκειται για άποψη φυτεμένη στην καρδιά ενός συστήματος. Τη θέση του ανθρώπου μπορούσε να πάρει ο,τιδήποτε άλλο, η επιστημονική γνώση, η τέχνη, η φύση, η ίδια η επαναστατική θεωρία.

Δεν πρωτοτύπησε ο Στάλιν σ' αυτά. Συνέχισε μια παρά-

δοση, συνήθειες ριζωμένες ως το όριο μιας αναπόφευκτης μοίρας. Οι πειρασμοί βρίσκονται στην ίδια τη θερμοκρασία που σχηματίζεται στον καθένα, πολύ περισσότερο στα οργανωμένα σύνολα. Είναι στις πρώτες κιόλας ψυχικές επαφές με μια τόσο εκρηκτική ιδεολογία που μπορεί να συνεπάρεται και πολύ ψύχραιμους χαρακτήρες, στις συνθήκες μάλιστα ενός τόσο σκληρού αγώνα, σαν αυτόν που υποχρεώνονται να κάνουν οι πιο φτωχές, καθυστερημένες και καταπιεσμένες κοινωνικές δυνάμεις. Πανίσχυρο το γέμισμα και οι αντιστάσεις μηδαμινές. Και ανεπιθύμητες άλλωστε. Χρειάζονται πολύ δυνατά μυαλά, μεγάλα πνεύματα και ισχυροί χαρακτήρες. Αλλά αυτοί ακριβώς παθαίνουν τη μεγαλύτερη φθορά. Είναι οι πρώτοι που πληρώνουν τα σπασμένα. Πολύ νωρίτερα από άλλους καταλαβαίνουν πώς ακριβώς γίνονται τα πράγματα. Και είτε οι ίδιοι προσπαθούν να τα διευκολύνουν με την ελπίδα ότι κάποτε θα ξεπεραστεί κι αυτό, είτε αντιστέκονται, αλλά έχουν ν' αντιμετωπίσουν καταστάσεις που δεν ανατρέπονται με τίποτα, όταν μάλιστα η πρακτική δύναμη είναι στα χέρια άλλων ανθρώπων, εκείνων που με τα προσωπικά τους δεδομένα έχουν βρεθεί σε μια πολύ φυσική σύμπνοια με τη συλλογική συνείδηση που μοιραία περιβάλλεται και την υποχρεωτικότητα του κανόνα, ενώ η απόσταση από τις αρχικές προϋποθέσεις μπορεί να είναι πια ανεπανόρθωτα μεγάλη. Αρχίζουν να σχηματίζονται φαινόμενα που κανείς δεν μπορούσε να προβλέψει. Το πιο επικίνδυνο: αποχαλινώνεται η υπεροψία της εξουσίας, η οποία, όταν έχει και το χρίσμα μιας θεωρίας με τόση ηθική και πνευματική ακτινοβολία, αποχτά τρομακτικές διαστάσεις απάνω κυρίως στην στείρα αυτοπεποίθησή της, γίνεται ακατανίκητη, για ένα διάστημα τουλάχιστον, που όμως είναι αρκετό για κάποιες καταστροφές. Όλοι, ακόμα και πολύ έξυπνοι άνθρωποι, πέφτουν θύματα μιας τραγικής αυταπάτης, καθώς εξακολουθούν να πιστεύουν στο αδιαφιλονίκητο κύρος μιας θεωρίας, η οποία όμως με αυτά που συμβαίνουν έχει τόση σχέση, όση και οι τίτλοι της καταγωγής με τον εκφυλισμένο απόγονο. Από τη θεωρία μένει ό,τι υπάρχει στην καμπούρα. Και καθόλου απαραίτητη δεν είναι μια Ρωσία για να συμβούν τέτοια πράγματα. Ο κάθε λαός είναι εξίσου ευάλωτος· μάλιστα με τα σημερινά μέσα που μπορεί να χρησιμοποιήσει η πανίσχυρη μηχανή της ομαδικής παραπλάνησης και της βίας.

Όλη αυτή η λυπητερή ιστορία, στην κριτική που ασκείται τώρα για το σταλινισμό, γίνεται βέβαια και αντικείμενο ιδεολογικής —και πολλών άλλων ειδών— εκμετάλλευσης. Την ευνοούν και οι καιροί όσο ποτέ άλλοτε. Αυτή είναι μια άλλη συνέχεια στην αλυσίδα, άσχετη με την προσπάθεια που κάνει όποιος θέλει να δει πώς ακριβώς έγιναν τα πράγματα χωρίς να επιδιώκει να κουκουλώσει κάτι και επομένως δε διστάζει να κόβει με το νυστέρι ακόμα κι ό-

ταν το αισθάνεται μες στο κορμί του.

★

Τελευταία διάβασα τα γράμματα που έστειλε στον Στάλιν ένας μεγαλοφυής άνθρωπος, ο καθηγητής Κάπιτσα, και του διατύπωνε τα παράπονά του για τον Μπέρια που τον είχαν διορίσει προϊστάμενο στην επιτροπή για την ατομική βόμβα. Ο Μπέρια είχε αναλάβει, πελεκώντας κατάλληλα, να «ισιώσει» τον Κάπιτσα, που δεν εννοούσε όμως να υποκύψει και ν' αφήσει να τον λαξέψουν. Και μάλλον είναι ο μόνος που αντιτάχτηκε στον παντοδύναμο Λαυρέντη, κατορθώνοντας να διατηρήσει το κεφάλι του σχεδόν ανέπαφο. Τον εξόργιζε ο Μπέρια με τους τρόπους του και με την τέλεια άγνοια των ζητημάτων, για τα οποία μιλούσε και προήδρευε, κουνώντας τη μπαγκέτα όπως ο σιδεράς το βαριό. Μα τελοσπάντων —διαβάζουμε σ' ένα από τα γράμματα— ας περάσει ο Μπέρια από το ινστιτούτο να του πούμε μερικά πράγματα να μάθει να διαβάσει τουλάχιστον την παρτιτούρα ώστε να πάψει ν' ανεβοκατεβάζει στα τυφλά τη ράβδο...

Τα γράμματα αυτά, γραμμένα από έναν άνθρωπο που ήξερε να διαβάσει καλύτερα από πολλούς άλλους το βιβλίο της ζωής, τη φύση και την ιστορία, είναι πολύ διαφωτιστικά και για κείνον που θα θελήσει να σκεφτεί πώς στη Σοβιετική Ένωση, ενώ οι άνθρωποι έζησαν κι εδούλεψαν κάτω από έναν πολύ σκληρό, συστηματικό, ψυχρό και θερμό καταναγκασμό, δημιουργήθηκε ένα τόσο μεγάλο έργο. Ας δεχτούμε ότι δεν είναι σοσιαλιστικό. Είναι όμως ένας κόσμος που φτιάχτηκε και η βάση που έχει δημιουργηθεί θα καθορίσει στο τέλος και την έξοδο από τη σημερινή κρίση. Ασφαλώς, και με τη βία μπορούν να γίνουν πολλά, τι άλλο να κάνει ο άνθρωπος; Σκύβει και συμμορφώνεται μ' αυτό που του λένε, δουλεύει, με όλη την κυριολεξία, αλλά ο Κάπιτσα δεν αποφεύγει να πει στον Στάλιν: όταν καταπιέξεις τον επιστήμονα, δεν τον σέβεσαι και δεν τον εμπιστεύεσαι, μην περιμένεις να σου αποδώσει ό,τι μπορεί με το ταλέντο του και τις γνώσεις του, με την έμπνευση και τον ενθουσιασμό του, όρος απαραίτητος για τη δική του δουλειά. Δεν θα στο δώσει ποτέ. Και μάλιστα εδώ σε μας που δεν έχεις και να τον πληρώσεις για τη δουλειά που σου κάνει, όπως πληρώνει κι αγοράζει τις πνευματικές αξίες η Αμερική...

Ο Κάπιτσα όλο και κάτι κέρδιζε με την αντίστασή του, αλλά βέβαια αυτά που ζητούσε δε δόθηκαν. Κι όμως αυτοί οι άνθρωποι έλυσαν το πρόβλημα που ήθελαν να λύσουν. Και το έλυσαν ακριβώς γιατί το ήθελαν. Όλη εκείνη η υπόθεση δεν ήταν γι' αυτούς μια διαταγή του Μπέρια, αλλά πρόκληση της ίδιας της επιστήμης τους και της συνείδησής τους, του δικού τους χρέους, έτσι όπως το καταλάβαιναν, απέναντι στην πατρίδα τους και στους συνανθρώπους τους.

Μιλώντας για τον Μπέρια και τον Μαλενκόφ, ο Κάπιτσα γράφει: «Φέρονται στην επιτροπή σαν να είναι τίποτα υπεράνθρωποι... Αλλά φτάνει να τους ακούσει κανείς να μιλάνε για την επιστήμη και μόνο από ευγένεια συγκρατεί ένα χαμόγελο, τόσο αφελείς είναι. Νομίζουν πως αφού έμαθαν ότι δύο και δύο κάνουν τέσσερα, κατέχουν πια όλα τα βάθη των μαθηματικών και μπορούν να έχουν γνώμη έγκυρη. Αυτή είναι η πρώτη και σπουδαιότερη αιτία της ασέβειας προς την επιστήμη και πρέπει να ξεριζωθεί γιατί εμποδίζει τη δουλειά μας...».

Υπάρχει στο φωτισμένο άνθρωπο μια ανώτερη νοημοσύνη και μια ανώτερη θέληση —όπως υπάρχει και στη συλλογική σύνεση όλων μαζί των ανθρώπων, αυτή που τελικά τους οδηγεί σαν ένα ένστικτο έστω. Και υπάρχουν στιγμές που η πολιτική εξουσία, όσο πιο υπεροπτική και καταπιεστική είναι, τόσο πειστικότερα αποκαλύπτει την αναρμοδιότητα, την ανευθυνότητα και την άνοια της ακόμα. Ένας άνθρωπος αληθινά φωτισμένος τι να περιμένει από τον πολιτικό του ηγέτη που με τόση ισχυρογνωμοσύνη επιδεικνύει την πλήρη του στραβομάρα κι ακαταλληλότητα. Στην περίπτωση αυτή ή παραλύουν μέσα και σε σένα εκείνες οι δυνάμεις που έχεις ή έρχεται και σ' εμψυχώνει ένα άλλο αίσθημα. Το παίρνεις απόφαση πως ο ίδιος θα αντλήσεις από μέσα σου και εκείνα που οι άλλοι δεν μπορούν ή δεν θέλουν να στο δώσουν. Τι σχέση μπορούσαν να έχουν με την επιστήμη του Ρέζερφορντ και του Κάπιτσα, αλλά και με αυτή την τετραπέρατη σκέψη του μαρξισμού, ο Μπέρια και ο Μαλενκόφ —ο δεύτερος δεν ξέρω αν ζει ακόμα, αλλά σε μια δημοσίευση είδα ότι ως τελευταία ζούσε κι επήγαινε κι έψελνε στον μητροπολιτικό ναό της Μόσχας και ήταν κι εκεί μέσα ο πιο πρόθυμος κι αφοσιωμένος ψάλτης. Τίποτα δεν αφήνει να πάει χαμένο η ζωή όταν θέλει να ειρωνευτεί την πνευματική κουφαμάρα και την έπαρση του ανθρώπου. Ο σοφός Κάπιτσα ήξερε πως αυτά που έγραφε στον Στάλιν είχαν μια παράδοση. Και πράγματι, θα μπορούσε κανείς να επιμεληθεί μια συλλογή κειμένων από τα πρώτα χρόνια της επανάστασης, ένα βιβλίο που θα κρατούσε μερικές στιγμές πολιτικής παραφροσύνης. Προμετωπίδα μια φράση του Λένιν, όπως την έχει καταγράψει ένας από τους μεγάλους σκοτωμένους, ο Ράντεκ. Μια μέρα ξεφύλλιζε έναν τόμο που μόλις είχε κυκλοφορήσει, επιλογή άρθρων του Λένιν της τελευταίας δωδεκαετίας λίγο πριν, λίγο μετά την επανάσταση. Πέρασε ο Λένιν και τον είδε. «Καλά κάνετε, του είπε. Πρέπει και οι ίδιοι να διαβάζουμε τα βιβλία μας για να μην ξεχνάμε πόσο ανόητοι υπήρξαμε σε πάρα πολλά πράγματα». Ένα τέτοιο βιβλίο θα χρησίμευε όχι για να δοθούν κάποιοι χαρακτηρισμοί σε ανθρώπους και προσπάθειες, αλλά για να φανεί καλύτερα η ιστορία. Τα κείμενα του Μπουχάριν και του Τρότσκι θα ήταν τα εντονότερα απ' όλα, τα πιο τρελά. Αλ-

λά και μερικά του Λένιν. Μόνο που αυτός κάπου στις επόμενες σειρές έχει πατήσει το φρένο, ο μόνος που μέσα στο μυαλό του έδουλεψε η θεωρία και με τις αναστολές της —η διαλεκτική, όπως το έλεγε ο ίδιος και δεν έπαυε να το θυμίζει στους άλλους.

Ο πολιτικός παροξυσμός στη σοσιαλιστική επανάσταση έδωσε ένα από τα πιο εντυπωσιακά στερεότυπα της δυσαρμονίας που ξανοίγεται μεταξύ ιδέας και πρακτικής. Από την άποψη αυτή, σε μια σύγκριση με άλλες επαναστάσεις, η ρωσική υπήρξε ανεπανάληπτη: όσο λιγότερες οι πραγματικές δυνατότητες, τόσο υψώθηκε ο τόνος στα λόγια. Στο στόχαστρο εμπήκε όλο το σύμπαν και αυτή η φύση. Υπάρχουν κάτι διατυπώσεις στον Τρότσκι, για έναν οικολόγο σήμερα φριχτό ανάγνωσμα. Και να σκεφτεί κανείς ότι ο άνθρωπος αυτός ήταν από τους πιο διαβασμένους και στο παρελθόν είχε ακολουθήσει την άλλη πτέρυγα, τους μενσεβίκους, που ακριβώς με τη μετριοπάθειά τους ήθελαν να διακρίνονται από τους οπαδούς του Λένιν. Δεν έχω το ίδιο το κείμενο, το πνεύμα είναι περίπου αυτό: στον πόλεμο που προγραμματίζει η προλεταριακή επανάσταση για τη ριζική αναμόρφωση του κόσμου, η φύση θα έχει τη μοίρα ενός τέρατος, που η επανάσταση θα το ξεδοντιάσει και θα το βάλει να δουλέψει τον αφέντη προλετάριο σαν το καλό μηχάνημα. Μένει η εντύπωση πως ο ουρανός θα βρέξει μόνο σαν το πει ο προλετάριος... Αστέια φαίνονται τώρα αυτά. Αστέιο θα ήταν και να επικρίνει κανείς εκείνους τους ανθρώπους γιατί είχαν τόσο τολμηρά όνειρα. Δε γίνεται να υπάρξουν αληθινά επαναστατημένοι άνθρωποι δίχως υπερβολές στους ενθουσιασμούς τους, στις εξάρσεις, στα οράματα και στις πλάνες, δίχως παράτολη φαντασία, αλλά και πρακτική συμπεριφορά, δεν κουνιέται αλλιώς κι η ιστορία. Δεν εκφράζαν όμως οι επαναστάτες τότε, μορφωμένοι και καλλιεργημένοι όπως ήταν σχεδόν όλοι τους, τη ρωσική καθυστέρηση. Ο πυρετός ήταν κατά κύριο λόγο από την ιδέα, όπως θα έλεγε ο Ντοστογιέφσκι, και μάλιστα «από τη δυτική ιδέα». Και το κακό δεν ήταν τόσο το κόστος που είχαν εκείνη τη στιγμή, επιτόπου, αυτές οι υπερβολές —αυτά ήταν κατά κάποιο τρόπο αναπόφευχτα— όσο η παράδοση που έμεινε, όταν μάλιστα μπορούσε να συνεχίζεται και εν ψυχρώ...

Ο Κάπιτσα είναι αρκετά σαφής στους υπαινιγμούς του. Μιλάει για τη συμπεριφορά της πολιτικής εξουσίας απέναντι στην πραγματική αλήθεια. Μιλάει για την υπεροψία της εξουσίας, για την αμάθειά της, το σκαίο της τρόπο, τον δεσποτισμό και την ανελευθερία της. Κι έχει υπόψη του όλο το χρονικό, όπως το έζησε κι ο ίδιος από την αρχή. «Είναι μια παλιά ιστορία αυτή, γράφει στον Στάλιν. Μας την άφησε φεύγοντας η επανάσταση». Μαζί με όλη τη σοφία του, πολύ καλός μαρξιστής είναι αυτός ο άνθρωπος όταν γράφει σε άλλο του γράμμα: «Ακόμα και οι κοινωνικές επιστήμες, όσο μεγάλες και να 'ναι οι ιδέες του Μαρξ,

οφείλουν ν' αναπτύσσονται και να προχωρούν». Πολύ καλύτερα πρέπει να αισθάνεται ο μαρξισμός μέσα στα μυαλά των φωτισμένων ανθρώπων που δεν καταχτούνται από τη θεωρία, αλλά οι ίδιοι την καταχτούν, τη σκέφτονται και οι κριτικές τους εκτιμήσεις μένουν ανεπηρέαστες από τις παλινωδίες των ψυχώσεων, όπως αυτή τώρα με τη θανάσιμη αμφισβήτηση του μαρξισμού που μέσα σε μια ορισμένη πολιτική ατμόσφαιρα γνωρίζει τη μεγαλύτερη δημοτικότητα της. Δεν θα ήταν όμως εύκολη λύση να πιστέψει κανείς πως η δύναμη της μαρξιστικής ιδεολογίας ήταν όλη μέσα στις παρερμηνείες της και στις πρακτικές της παραμορφώσεις; Αυτά έρχονται και παρέρχονται. Μια εποχή κρίσης, όπως η σημερινή, δεν είναι η κατάλληλη στιγμή για κατηγορηματικά συμπεράσματα. Η πολιτική συγκυρία μπορεί ν' αποδειχτεί πολύ απατηλή και για τις κακές προφητείες, όπως ήταν και για τις καλές —τότε που ο άλλος μια ολόκληρη εποχή, που πρέπει ν' απαιτηθεί για τη δημιουργία μιας πραγματικά καινούριας κοινωνίας, προλάβει να την οικονομήσει μέσα σ' ένα διάστημα μικρότερο και της δεκαετίας. Μιλούν για το θάνατό του μαρξισμού και του σοσιαλισμού σαν να είναι το ίδιο πράγμα και σαν η αστική κοινωνία να μην έχει καταγράψει στο χρονικό της τέτοιους και χειρότερους τραυματισμούς, από τους οποίους κατόρθωνε να επιβιώνει χάρη στις υποχωρήσεις που έκανε μπροστά στις πιέσεις που ασκήθηκαν κατά κύριο λόγο από τον μαρξισμό, υποχωρήσεις που την έκαναν κι εκείνη την ίδια αγνώριστη. Η κοινωνία αυτή, όπως είναι τώρα, έχει σε ικανό βαθμό καθοριστεί από την ενέργεια που απελευθέρωσε η ρωσική επανάσταση, παρά από ιδέες δικές της. Έχει υποστεί βαθιές αλλαγές μέσα σ' ένα κλίμα ασίγαστου ανταγωνισμού, γιατί η εξουσία ήταν αντίθετη στο πνεύμα των αλλαγών και υποχρεωνόταν να υποχωρεί βήμα προς βήμα. Σ' αυτή την καθημερινή τριβή έπαθαν μεγάλη φθορά όλες εκείνες οι ιδέες που εξασφάλιζαν μια ευρύτερη κοινωνική συνοχή και ορισμένη ταξική ταυτότητα. Κλονίστηκε η ίδια η ταξική συνείδηση και αυτό είναι το σημαντικότερο που συνέβη, γιατί δεν αφορά μόνο την αστική τάξη. Η σύγχρονη κοινωνία εγιόμισε φέουδα, οργανωμένες δυναμικές συντεχνίες που διεκδικούν την αυτονομία τους και είναι αποτελεσματικές στους αγώνες τους, τόσο που τα μεγάλα κοινωνικά μέτωπα, που είχαν μια εκτεταμένη οριζόντια διάταξη, αντικαταστάθηκαν από πολλά άλλα μικρότερα με πυκνή κάθετη αντιπαλότητα και η κρατική εξουσία είναι πια πολύ δύσκολο να εναρμονίζει αυτές τις δυνάμεις και ν' αποσοβεί τις εκρήξεις τους. Σ' αυτή την κατάσταση έχει περιέλθει η «αστική κοινωνία». Έχει δρομολογηθεί η αντίστροφη μέτρηση. Με χίλιους τρόπους η κεντρική εξουσία χάνει την αυτοδυναμία της. Το σπουδαίο είναι ότι σε μια παράλληλη κατεύθυνση οδηγούνται και οι σοσιαλιστικές χώρες, όσο θ' απελευθερώνονται από τις παλιές τους δεσμεύσεις. Εκεί όλα ρυθμίζονται

στηκαν χωρίς εσωτερικές αντενέργειες, με διατάγματα εκ των άνω, ενώ οι έξω από τους σχεδιασμούς ζωντανές φωνές εξουδετερώθηκαν και η θεωρία, όπως το είπαμε, σκέβρωσε κι εκαμπούριασε. Η μαρξιστική θεωρία υποχρεώθηκε να συνοδοιπορήσει με πρακτικές που έφεραν σε φαινόμενα ξένα στην ιδιοσυγκρασία της και στους δικούς της σκοπούς, όπως συνέβη με τον κρατικό μηχανισμό, που, αντί σιγά-σιγά να φυλλορροεί, εγνώρισε μια τόσο φοβερή ανάπτυξη. Βλέπουμε όμως τώρα ότι οι άνθρωποι εκεί βγαίνουν από αυτή την περιπέτεια έχοντας διαμορφώσει μια δραστήρια αντικρατική θέση και μάλιστα μια θέση που δεν εκφράζει ταξικές συνειδήσεις (ταξικά είναι μάλλον απελευθερωμένοι, γιατί εκεί μέσα οι τάξεις αποδυναμώθηκαν από την ίδια τη ζωή· ουσιαστικά καταλύθηκαν), όσο εκφράζει την ανθρώπινη αντίθεση στον κρατικό καταναγκασμό και, μαζί με αυτό, μια ιδιαίτερα απαιτητική συνείδηση της προσωπικής ελευθερίας και του βιοποριστικού συμφέροντος. Θα είναι πολύ δύσκολο οι άνθρωποι αυτοί να ξαναμπούν «στου αυγού το τσόφλι». Δεν ξέρουμε πως θα εξελιχθούν αυτές οι ιστορίες, είναι όμως φανερό η βαθύτερη συνάντηση των ανθρώπων —και των εκεί και των εδώ— απάνω στα ίδια ζητήματα της ζωής και της ελευθερίας που δίνουν το πιο σπουδαίο περιεχόμενο στη σημερινή εποχή. Παρ' όλες τις διαφορές και τις αποστάσεις, είναι μια ταυτόσημη χειρονομία που θέτει, μεταξύ των άλ-

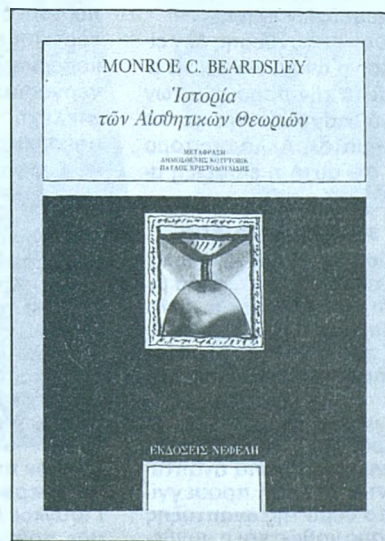
λων, και το ερώτημα τι συνέχειες μπορούν να υπάρξουν για εκείνες τις κοινωνικές μορφές και ιδέες που φιλοδόχησαν να κινηθούν σε μια γραμμή κριτική και απελευθερωτική, κατά πόσο θα μπορέσουν να ανασυνταχθούν και να επιβιώσουν — να συνοδέψουν τον άνθρωπο και στις σημερινές του προσπάθειες. Εκεί κάπου περιμένει ακόμα τη δική της ώρα μια ακριβέστερη εκτίμηση και της ίδιας της ρωσικής επανάστασης, όταν η συνείδηση αυτού του γεγονότος θα γίνει πραγματικά ιστορική, ξεπερνώντας τα σημερινά της μοιράσματα ανάμεσα στην άρνηση και στην αυτοεπιδοκιμασία. Μπορεί και να μην αποδειχτεί πέρα για πέρα φανταστικό πως αύριο η ιστορία αυτές τις δεκαετίες που ακολούθησαν τη ρωσική επανάσταση κι έσπασαν τον κόσμο στα δύο, θα τις χειριστεί στο ίδιο κεφάλαιο κάτω από έναν τίτλο περίπου σαν αυτόν: «Δυο δρόμοι προς το σοσιαλισμό...». Μα ζούμε τώρα μια άλλη στιγμή. Για την ώρα το εντυπωσιακότερο όλων είναι το φάντασμα που πλανιέται στην Ανατολική Ευρώπη. Νομίζω πως δε θα βρεθούν τελικά έξω από την πραγματικότητα όσοι επιμένουν να προσέχουν κι εκείνες τις φωνές που τις τραγικές δοκιμασίες του σοσιαλισμού σ' αυτές τις πρώτες του φάσεις τις αντιμετωπίζουν σαν κρίσιμη πρόκληση για την αναγέννηση των πραγματικών του αξιών. Μέσα σ' αυτές τις προσπάθειες θα φανεί τι ακριβώς είναι αυτό που πέθανε.

Αύγουστος '89

MONROE C. BEARDSLEY

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΙΣΘΗΤΙΚΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ

Τό βιβλίο εξετάζει με σαφήνεια, ευθυκρισία και ευρύτητα αντιλήψεων τη γραμματεία πάνω στην Τέχνη και τό ώραίο από τήν Έλληνική αρχαιότητα ως τίς μέρες μας.

ΝΕΦΕΛΗ

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΤΡΙΤΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Ένα Forum αλλιώτικο από τα άλλα

Μέσα στα έρεβος των μετεκλογικών εξελίξεων πέρασε απαρατήρητη και μια πολύ σημαντική Συνδιάσκεψη του forum των Δελφών που έγινε στο Ναύπλιο από 8-13 Νοεμβρίου, με την υποστήριξη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και άλλων διεθνών οργανισμών. Θέμα της Συνδιάσκεψης ήταν οι συμφωνίες LOME, που συνδέουν τις χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με τις χώρες ΑΚΕ (Αφρική, Καραϊβική, Ειρηνικός).

Στόχος της Συνδιάσκεψης ήταν να παρουσιαστούν στους πολιτικούς υπεύθυνους και στους μη κυβερνητικούς οργανισμούς των αντιστοιχών χωρών οι προτάσεις του Forum των Δελφών για την βελτίωση της διεθνούς συνεργασίας.

Αναλύθηκαν θέματα που αφορούν τις πολιτικές των διαρθρωτικών αναπροσαρμογών και των αναντιστοιχιών τους με τις εσωτερικές λογικές και δυναμικές του Τρίτου Κόσμου, θέματα μεθόδου αντιμετώπισης και ανάλυσης των σημερινών κοινωνιών (Ευρωπαϊκών και Αφρικανικών), θέματα των πολιτιστικών αξιών που καθορίζουν τις διαδικασίες ανάπτυξης στην Ευρώπη και την Αφρική, θέματα τεχνολογιών και περιβάλλοντος καθώς και θέματα των πολιτικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει η ευρωπαϊκή αριστερά σε επίπεδο ευρωπαϊκό και διεθνούς συνεργασίας.

Πενιχρότατη η ελληνική συμμετοχή, δείχνει φυσικά και το μέγεθος του ενδιαφέροντος όχι μόνο των πανεπιστημιακών αλλά και των κυβερνητικών στελεχών, πολιτικών υπευθύνων κλπ.

Εν μέσω πλήρους αποσύνθεσης δεν είναι δυνατόν βέβαια να αναμένει και να απαιτεί κανείς μάλιστα την παρουσία των Ελλήνων, οι οποίοι ασχολούνται με τα «δικά τους προβλήματα». Αλλά σύντομα θα διαπιστώσουν ότι αυτή η επίδειξη α-

διαφορίας θα καταστεί «αμοιβαία» κι ότι και οι άλλοι θα πάψουν να ενδιαφέρονται και να συζητούν τα «δικά μας» προβλήματα.

Γιατί η ίδια η Συνδιάσκεψη έδειξε το πόσο δύσκολη είναι η εννοιολογική επικοινωνία μεταξύ του Βορρά και του Νότου, το πόσο μεγάλα προσπάθει πρέπει να καταβληθεί ώστε να γίνει κατανοητό και αναγνωρίσιμο το πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορούν να αναζητηθούν λύσεις για τις χώρες ΑΚΕ που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ιδίων των χωρών κι όχι στα αφηρημένα σχήματα των θεωρητικών οικονομολόγων ή τις προκαταλήψεις των υπευθύνων της Διεθνούς Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Πώς μπορεί η ευρωπαϊκή αριστερά να διαμορφώσει μια συνεπή στάση απέναντι στις σχέσεις αυτές; Πως πρέπει να αντιμετωπίσει τις χώρες αυτές και με ποιους τρόπους θα μπορούσε να παρέμβει; Γύρω από αυτό το πρόβλημα αναπτύχθηκε ενδιαφέρον διάλογος, όπως ενδιαφέρον παρουσίασαν και οι τοποθετήσεις ορισμένων ακαδημαϊκών της Αφρικής που υποστήριξαν ότι η στάση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας θα πρέπει να ευνοεί την κατάργηση των δικτατορικών και μονοκομματικών καθεστώτων στην Αφρική κι ότι θα πρέπει ενεργά να υποστηριχθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι πολιτικές δημοκρατικές ελευθερίες.

Στη Συνδιάσκεψη συμμετείχαν εξήντα πολιτικοί υπεύθυνοι και διανοούμενοι από το χώρο της ευρύτερης αριστεράς, ευρωβουλευτές, διευθυντικά στελέχη κυβερνητικών οργανισμών διεθνούς συνεργασίας και ανάπτυξης, διευθυντικά στελέχη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, πρεσβευτές και στελέχη μη κυβερνητικών οργανισμών.

Τι είναι το Forum των Δελφών

Το Forum των Δελφών είναι διεθνής οργανισμός που εδρεύει στην Αθήνα. Συστήθηκε το 1984 με συμμετοχή πολιτικών και διανοομένων από χώρες του Βορρά και του Νότου με σκοπό την επίτευξη πέντε βασικών στόχων:

- 1) Την ανάγκη εμβάθυνσης της προβληματικής γύρω από τα αίτια και τις επιπτώσεις της παγκόσμιας κρίσης και τη διατύπωση εφικτών προτάσεων εξόδου από την κρίση.
- 2) Την επείγουσα ανάγκη για καθιέρωση νέου τύπου σχέσεων μεταξύ Βορρά-Νότου.
- 3) Την ανάγκη δημιουργίας ενός τόπου μόνιμου διαλόγου μεταξύ των πολιτικών και επιστημόνων, μεταξύ όλων των πλευρών που συμβάλλουν στον προβληματισμό, συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων και διαχειρίζονται τα πράγματα.
- 4) Τη βούληση να δημιουργηθεί ένας τόπος συναντήσεων, προβληματισμού και αντιπαράθεσης για τις προοδευτικές δυνάμεις Βορρά-Νότου και
- 5) την ανάγκη μόνιμης αντιπαράθεσης των επιστημών του ανθρώπου ώστε να γίνει καλύτερα κατανοητή η πολυπλοκότητα της πραγματικότητας.

Το Forum των Δελφών λειτουργεί με διεθνείς επιτροπές που εργάζονται σε ειδικά κάθε φορά θέματα και παρουσιάζουν τα αποτελέσματα των εργασιών τους σε διεθνείς συνδιασκέψεις που συνέρχονται τακτικά στην Ελλάδα. Μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί οι εξής:

- α. Επαναπροσδιορισμός των σχέσεων Βορρά-Νότου (Δελφοί, Νοέμβριος 1985) - Εκδόσεις Εξάντας 1988.
- β. Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα: Ευκαιρία ή καταναγκασμός για τον κοινωνικό μετασχηματισμό (Δελφοί, Νοέμβριος 1986) - Εξάντας 1988.
- γ. Κριτική και Εγκώμιο των Μοντέλων Ανάπτυξης (Αθήνα, Ιούνιος 1987), Εξάντας 1989.

Οι εργασίες της περιόδου 1988-89 καλύπτουν τη διεθνή συνεργασία μέσα από τις Συμφωνίες του LOME IV.

Οι θεωρίες της Ανάπτυξης

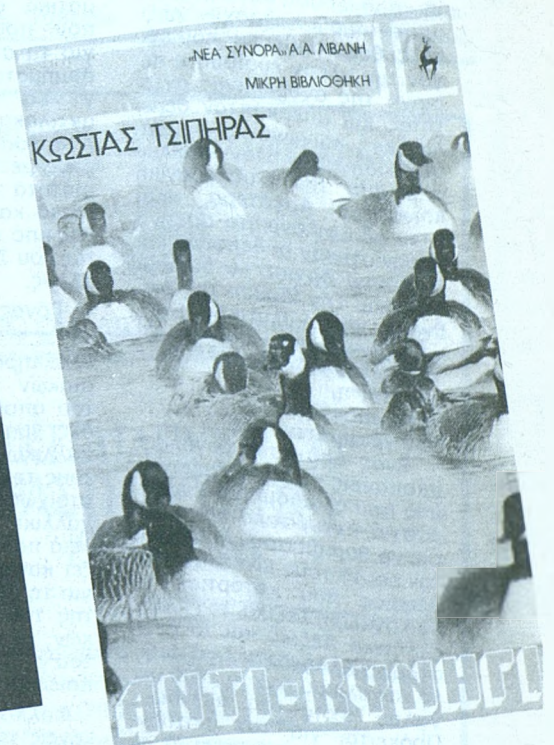
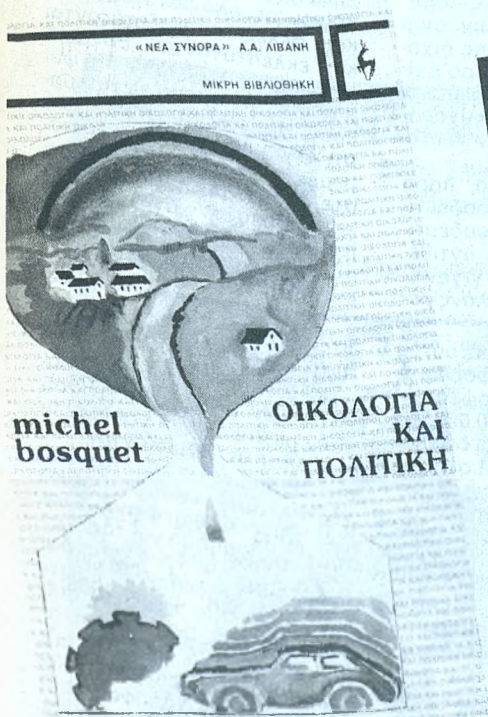
Από τις εκδόσεις «Εξάντας» μόλις κυκλοφόρησε το τρίτο κατά σειρά βιβλίο του Forum των Δελφών με τίτλο *Κριτική και Εγκώμιο των Θεωριών Ανάπτυξης* με πρόλογο της Σοφίας Μάππα που επιμελείται και της σειράς αυτής.

Στο πρώτο μέρος του βιβλίου υπάρχουν άρθρα που αναφέρονται στις θεωρίες και τα πρότυπα ανάπτυξης. Αναφέρονται δηλαδή προσεγγίσεις γενικές στο θέμα της ανάπτυξης και της εξάρτησης καθώς και η σύνθεση των συζητήσεων που έγιναν πάνω στα βασικά κείμενα σε Συνδιάσκεψη του Forum των Δελφών. Σε αυτό το μέρος του βιβλίου γράφουν ο Μωυ-

σής Ικόνικοφ για ορισμένες εσφαλμένες θέσεις για την εκβιομηχάνιση του Τρίτου Κόσμου, ο Κώστας Βεργόπουλος για τις θεωρίες ανάπτυξης, ο Νίκος Μουζέλης για την κρίση της κοινωνιολογίας της ανάπτυξης και ο Αντρέ Γκούντερ Φρανκ.

Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου δημοσιεύονται μια σειρά αναλύσεων «εθνικών» περιπτώσεων ανάπτυξης ή μάλλον υπανάπτυξης από την Λατινική Αμερική, την Αφρική μέχρι και τη Γιουγκοσλαβία. Για το ιαπωνικό «θαύμα» γράφει ο Ισίγιο Μούτο, για την Αργεντινή ο Μ. Ικόνικοφ, για την κρίση της Αφρικής νοτίως της Σαχάρας ο Ζεράρ Γκρελέ και για την Γιουγκοσλαβία ο Μ. Μπάμπιτς.

ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

από τις εκδόσεις **ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ**

Σόλωνος 94, 106 80 Αθήνα, Τηλ.: 3600398-3610589-3644409 FAX 3617791

βιβλίο

Στο άβατο του φροϋδισμού

**Η Μάρη Θεοδοσοπούλου
γράφει για το βιβλίο του
Ζαν Λαπλάνς «Ζωή και
θάνατος» στην
ψυχανάλυση», Μετ.
Ναταλία
Παπαγιαννοπούλου, εκδ.
Νεφέλη, Αθήνα 1989**

Η ψυχανάλυση με γνωστικό πεδίο στα διεπιστημονικά χωρία ψυχολογίας και ψυχιατρικής, μετά από μια εκατοντάχρονη πορεία, εξακολουθεί να διατηρεί σχεδόν αλώβητη την παλαιότερη έλξη της μαζί με κάποια δόση συντεχνιακού μυστικισμού. Καταρχήν, ρηξικέλευθες υποθέσεις που έθιγαν την πλέον ευαίσθητη περιοχή της ανθρώπινης οντότητας και υπέσκαπταν θεμελιώδεις κοινωνικές συμβάσεις, οδήγησαν στον αποκλεισμό από την επιστημονική κοινότητα. Αργότερα, πλάι στον αδιαφιλονίκητο αρχηγό εμφανίστηκαν οι δελφίνοι και το δόγμα άρχισε να διαμορφώνεται. Την ίδρυση της Διεθνούς Ψυχαναλυτικής Εται-

ρείας του 1910, ακολούθησε η αθρόα αποσκίρτηση της πρώτης γενεάς πιστών. Ωστόσο, πολυάριθμοι νεότεροι πύκνωσαν τις γραμμές για να υπερασπιστούν την Ορθοδοξία που δοκιμαζόταν από τη φθοροποιό δράση της εξάπλωσης, εκλαίκευσης και δημοσιότητας. Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος και το φυσικό τέλος τους πατέρα της «μεταψυχολογίας» μετατόπισαν το κέντρο βάρους με ακραίες συνέπειες για την επιστημονική καθαρότητα θεωρίας και πρακτικής: από την αμερικάνικη ιδιοποίηση και προσαρμογή στη γηγενή νοστροπία μέχρι τη γαλλική αναδόμηση της φροϋδικής πληρονομιάς στα μέτρα ενός καινούργιου ιεροφάντη.

Ιδιαίτερα στη Γαλλία, παρά τα πολλαπλά σχίσματα του ψυχαναλυτικού κινήματος, η θεωρία κατόρθωσε να απεγκλωβιστεί από το στενόχωρο επιστημονικό πλαίσιο και να ασκήσει επιρροή σε ποικίλες εκφάνσεις του ανθρώπινου πνεύματος. Μετά, όμως, τις ιδεολογικές ανακατατάξεις του Μάη του '68, ο φροϋδισμός εγκαινιάζοντας την ακαδημαϊκή του πορεία, αναδιπλώθηκε σαν κοινωνικό πνευματικό φαινόμενο γεγονός που προκάλεσε ανησυχίες για τη στερεότητα του οικοδομήματος στην τρίτη πλέον γενεά —λακανικών και αντιλακανικών— αναλυτών. Ανάμεσά τους ξεχώρισε, κυρίως με την έντονη δραστηριότητά του στον πανεπιστημιακό και εκδοτικό χώρο, ένας από τους πρώτους θιασώτες του Ζακ Λακάν, ο Ζαν Λαπλάνς.

Γόνος αστικής καθολικής

οικογένειας, με σπουδές στη φιλοσοφία και αργότερα στην ιατρική όπως ο συνομήλικός του Μισέλ Φουκώ, άρχισε —την εποχή του πρώτου σχίσματος, το 1953— την ανάλυσή του κοντά στον Ζακ Λακάν, αμύητος ακόμη στο δόγμα και τις διαβουλεύσεις του. Η θέση του στην πρώτη αιρετική και αποκρησμένη ψυχαναλυτική εταιρεία και η σύνταξη του «Λεξικού ψυχαναλυτικών όρων», δεν ήταν παρά το φυσικό επακόλουθο της θητείας του στο λακανικό ανάκλιτρο.

Όμως παρά την κυρίαρχη παρουσία του δασκάλου, κατόρθωσε να αποκρυσταλλώσει ένα δικό του, ιδιότυπο ίζημα. Δέκα χρόνια αργότερα εμφανίστηκε το πρώτο δείγμα αυτονομίας του τόσο στο θεωρητικό όσο και στο πρακτικό επίπεδο: Στην περιώνυμη ρήση του Ζακ Λακάν: «το ασυνείδητο είναι δομημένο όπως η γλώσσα», δηλαδή η γλώσσα αποτελεί συνθήκη υπαρχής του ασυνείδητου, αντιπρότεινε την υπόθεση: «το ασυνείδητο είναι η συνθήκη της γλώσσας». Παράλληλα, σε συγχорδία με άλλους «μαθητευόμενους» απαίτησε να συμμορφωθεί η λακανική ψυχαναλυτική πρακτική με τους κανόνες της Διεθνούς: απάρβατος όρος για την αναγνώριση. Η έκβαση της διχογνωμίας ήταν το δεύτερο σχίσμα —1963— και η παρεπόμενη κατοχύρωση της ψυχαναλυτικής εταιρείας των νεότερων.

Από τότε, η ομάδα, παρά την αναγνώριση, προοδευτικά συρρικνώνεται, προοδευτικά συρρικνούνται σε αντίθεση με τον λακανικό γιγαντισμό, ωστόσο ο Ζ. Λαπλάνς μέ-

νει σταθερός στις απόψεις του: Σήμερα, αν και η ψυχαναλυτική, πρακτική στη Γαλλία είναι ουσιαστικά ανεξέλεγκτη, η ψυχανάλυση —για όσους το επιθυμούν— διδάσκεται σε πανεπιστημιακό επίπεδο και επιπλέον κατοχυρώνεται με εμώνυμο δίπλωμα —επίτευγμα που χρειάστηκε μακρύ αγώνα και χαμαιλεόντιο παρασιτισμό σε παραπλησίους επιστημονικούς τομείς. Σαν επιστέγασμα αυτής της ακαδημαϊκής στροφής, ήρθε η εκ νέου μετάφραση των έργων του Φρόυντ. Ορυσ Magnum εικοσιένα τόμων με τον Ζ. Λαπλάνς στο επίκεντρο του εγχειρήματος. Απαλείφει όρους - κλειδιά, επινοεί νεολογισμούς και σε πείσμα όσων του προσάπτουν υστερόβουλη απο-λακανοποίηση, ισχυρίζεται ότι μοναδικός γνωμονας για την αποκρυπτογράφηση του εννοιολογικού φορτίου που η γλωσσολογική ιδιοφύα του Φρόυντ ήθελε να προσδώσει στα σημειώματα, είναι το γερμανικό πρότυπο.

Το βιβλίο του Ζ. Λαπλάνς προτείνει μια καινούρια αναγνώστη των κλασικών αναλυτικών έργων για να καταδειχθεί η διαχρονική αναφορικότητά τους: άλλες υποθέσεις κρίνονται ελάχιστα πιθανές και άλλες επανεξετάζονται και εκλεπτύνονται. Εργασία αναγκαία γιατί ο βίος της ψυχανάλυσης προμηνύεται μακρύς, αφού η επιστήμη προς στιγμή απλώς ψηλαφεί τα περιμερή φαινόμενα. Άλλωστε, το ανθρώπινο πνεύμα —τουλάχιστον στην Ευρώπη— πάντα θα κολακεύεται από την ψυχαναλυτική εκδοχή, αντίθετα μάλλον θα απωθεί-

Το Γαλλοελληνικό Λεξικό του Ηπίτη, μέγα απόκτημα των γραμμάτων μας

Ένας από τους μεγάλους σκαπανείς των γραμμάτων μας που οικοδόμησαν ένα τεράστιο πνευματικό έργο χωρίς να θορυβήσουν γύρω από τον εαυτό τους είναι και ο άνθρωπος που κατάρτισε τα δύο ογκώδη λεξικά, το Γαλλοελληνικό Λεξικό και το αντίστροφο Ελληνογαλλικό Λεξικό συνολικού όγκου 7000 μεγάλου σχήματος σελίδων. Πρόκειται για τον αντισυνταγματάρχη Α. Ηπίτη, ο οποίος πριν 70 χρόνια έθεσε στον εαυτό του ως καθήκον και ως έργο ζωής να φιλοτεχνήσει τα δύο αυτά πολύτιμα λεξικά που συνέδεσαν άρρηκτα την ελληνική γλώσσα με τη γαλλική και, διαθέτοντας

ολόκληρο τον εκτός υπηρεσιακών καθηκόντων χρόνο του αποθησαύρισε σε χιλιάδες χιλιάδων ελληνικών και γαλλικών λέξεων δίνοντάς τους την ερμηνεία τους αντιστοίχως στην ελληνική και τη γαλλική γλώσσα. Μια δουλειά που καθώς την εξιφυλλίζει κανείς τους φέρνει ίλιγγο για τη δαπάνη σε ώρες μελέτης του συντάκτη των λεξικών, αλλά και για το πάθος του για τις δυο γλώσσες τις οποίες κατείχε στην εντέλεια.

Φυλλομετρώντας λοιπόν κανείς τις 3.500 σελίδες των τριών τόμων του Ελληνογαλλικού Λεξικού του Ηπίτη, το οποίο ο εκδοτικός οίκος Αφών Τολιδή αναπαρήγαγε φωτομηχανικά και το διαθέτει στην αγορά αντί 15.000 κατε-βάζοντας έτσι την βιβλιοπω-

λική τιμή του σπανίου αυτού λεξικού κατά δέκα φορές αφού η δυσέρετη πρώτη έκδοση του κοστίζει 150.000. Το λεξικό του Ηπίτη είναι ό,τι καλύτερο έχει συσταθεί στη λεξικογραφία και ιδίως την ελληνογαλλική. Εκτός από τον άπειρο καταύου των λέξεων που καταχωρούνται, δίνεται και ο κοινωνικός σφυγμός της εποχής, αφού στα λήμματα του λεξικού έχουν περάσει όλοι οι όροι της προόδου μιας σημαντικής εποχής και όλα τα επιτεύγματα της τεχνολογίας. Ωστόσο οι εκδότες Αφοί Τολιδή έχοντας επίγνωση της χρονικής απόστασης της εποχής της κυκλοφορίας του λεξικού με τη σημερινή εποχή αλματικών προόδων στη ζωή και τον πολιτισμό, πρόσθεσαν ένα λεξικογραφικό επίμετρο

στο οποίο ειδικοί Έλληνες επιστήμονες όλων των κλάδων σταχυολόγησαν τις νέες ορολογίες και τις νέες λέξεις που καθιερώθηκαν στη γαλλική ορολογία, μεταφράζοντάς τις επιτυχώς στην ελληνική γλώσσα. Επομένως το Λεξικό του Ηπίτη, αληθινά αναντικατάστατο βοήθημα για τους μεταφραστές και τους σπουδαστές της γαλλικής, καλύπτει όλο το φάσμα και των δύο γλωσσών και δεν παρουσιάζει κανένα πρόβλημα από πλευράς κοινωνικής ή χρονικής συγκυρίας. Είναι ένα απόκτημα και ένα απαραίτητο εργαλείο μελέτης, αλλά και κόσμημα κάθε βιβλιοθήκης, δεμένο καλλιτεχνικά από ειδικό τεχνίτη.

B.

ται από τις βιοχημικές και μηχανιστικές θεωρίες που ανθούν κυρίως πέραν του Ατλαντικού. □

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΚΛΕΟΠΑΣ

Αν και

Εκδ. Έψιλον, Αθήνα 1989

Αν και ποιητικής καταγωγής οι σύντομες πρόζες του Ε.Κ. σχολιάζουν περισσότερο από ό,τι εν-τυπώνουν εικόνες. Παρατηρήσεις και στοχασμοί αποτυπώνονται κυρίως ως γνωρίσματα του ύφους του καθώς ο συλλογισμός του δεν μπορεί να αναπτυχθεί στο πλαίσιο μιας πεποιθήσεως όπως π.χ. αυτή: «Παλιότερο ο φιλόσοφος ήταν λίγο ποιητής λίγο επιστήμονας. Σήμερα στη μεταφιλοσοφική εποχή ο φιλόσοφος προσπαθεί να σφηνώσει στα κενά ανάμεσα από τις επιστήμες και την ποίηση».

ΧΑΡΙΣ ΑΛΕΞΙΟΥ

Η ατέλειωτη λέξη

Εκδ. Γνώση, Αθήνα 1989

«Κι ένα βράδυ την ώρα που οι άνθρωποι κοιμόντουσαν άνοιξαν τις πόρτες κι έφυγαν όλοι μαζί». Το λυρικό αφήγημα της Χάρις Αλεξίου είναι η η

ατελείωτη λέξη» της μέσα στον ρευστό κόσμο τον δικό της αλλά και τον δικό μας. Η φαντασία στην καθημερινή ζωή είναι μια υπόθεση δύσκολη. Η συγγραφέας δοκιμάζει την αυτοαναφορά με το πρόσωπο ενός παραμυθιού σκληρού, όπως όλα τα παραμύθια που προϋποθέτουν γνώση ζωής.

ΧΕΝΡΙ ΦΙΛΝΤΙΓΚ

Η ζωή του κ. Τζονθαν του Μεγάλου

Εκδ. «Σύγχρονη Εποχή», Αθήνα 1989

Ο Χένρι Φιλντιγκ (1707-1754) θεωρείται ο μεγαλύτερος εκπρόσωπος της λογοτεχνίας του αγγλικού διαφωτισμού. Το συγγραφικό έργο του το χαρακτηρίζει η εξαιρετικά καυστική σάτιρα, πλουτισμένη και συνδυασμένη με το χαρακτηριστικό αγγλικό χιούμορ. Αντικείμενο της σάτιρας του Φιλντιγκ είναι η εξαγορά και η παρακμή των ηθών στην κοινωνική και πολιτική ζωή της εποχής του.

Ο Τζονθαν Ουάιλντ, ήρωας αυτού του μυθιστορηματος του Φιλντιγκ υπήρξε πραγματικό πρόσωπο: κλέφτης, μικροαπατεώνας, οργανωτής συμμοριών, δανδής, δολοπλόκος. Με επίκεντρο τη

ζωή του ο Φιλντιγκ, δίνει ένα ολοκληρωμένο και πλούσιο σε δράση και περιστατικά μυθιστόρημα, όπου ξεκινώντας από τις περιπέτειες του ήρωά του στηλιτεύει χαρακτηριστικά την παρακμή, τη διαφθορά, την αντιστροφή των εννοιών του ηθικού και του ανήθικου, του τίμιου και του ανέντιμου, του «μεγαλειώδους» και του ποταπού. Οι έννοιες και τα προβλήματα που απασχολούν τον Φιλντιγκ συζητούνται πολύ και στις μέρες μας, και συχνά αντιστρέφονται, σε βαθμό που, διαβάζοντας τις σελίδες του, να νομίζει κανείς ότι αυτές γράφτηκαν για σημερινές καταστάσεις... Είναι από αυτή την άποψη ένα επίκαιρο μυθιστόρημα του 18ου αιώνα (γράφηκε το 1743). Τη μετάφραση έκανε η Ιωάννα Καρατζαφέρη. Από την ίδια έχουν γραφεί σημειώσεις που βοηθούν στην καλύτερη κατανόηση των καταστάσεων της εποχής.

ΜΕΛΕΤΕΣ

ΤΣΕΤΑΝ ΤΟΝΤΟΡΟΦ

Ποιητική

Μετάφραση: Αγγέλα Καστρινάκη

Εκδ. «Γνώση», Αθήνα 1989

Η συμβολή του Τσβετάν

Τοντόροφ στη μελέτη της λογοτεχνίας είναι γνωστή. Η εξαιρετικά σημαντική μελέτη του για την Ποιητική και μάλιστα η δεύτερη, αναθεωρημένη, έκδοση του 1973 παρουσιάζεται στον τόμο αυτό μεταφρασμένη με προσοχή από την Αγγέλα Καστρινάκη. Το ολισθηρό έδαφος της απόδοσης των γαλλικών όρων στη γλώσσα μας αντιμετωπίζεται με ακρίβεια αλλά και ευαισθησία.

Στον τόμο αυτό περιλαμβάνεται επίσης, σε συνεπτυγμένη μορφή, το έργο «Γραμματική του Δεκαήμερου», από το οποίο φαίνεται η συμβολή του Τοντόροφ στην ανάλυση του λογοτεχνικού κειμένου. Στο επίμετρο παρατίθεται κριτική του έργου από τον Jonathan Culler και μια σύντομη ιστορία της «Ποιητικής».

Θα πρέπει, όμως, να υπογραμμίσουμε την εισαγωγική συμβολή της Αγγέλας Καστρινάκη που προσπάθησε να σταθμίσει τις διαφορές ανάμεσα στην πρώτη και τη δεύτερη έκδοση της Ποιητικής. Οι παρατηρήσεις της αποτυπώνουν με διεισδυτικότητα το ποσοτικό αλλά και το ποιοτικό στίγμα των αναθεωρήσεων του Τσβετάν Τοντόροφ ως

Ανανεωμένη – Σύγχρονη – Επίκαιρη

Εννέα Σημειώσεις για το
Μίλαν Κούντερα
της
Δήμητρας Λιάνη - Παπανδρέου

Εκδόσεις
Νεφέλη '89

Συνεντεύξεις με τους
Μ. Γλέζο
Γ. Μπούτο
Μ. Νικολινάκο

Σ. Χτούρης : Λαϊκισμός και εξάρτηση
Θ. Βακαλιός : Που βαδίζει η Ουγγαρία
Γ. Βαθίζος : Για το Οικολογικό Κίνημα

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Τακτικό Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ίνστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (E.G.A.T.I.N.)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1989 - 1990

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΟΜΑΔΙΚΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ: Εισαγωγή στην Ομαδική Ψυχοθεραπεία
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ: Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχιατρική
ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ: Εισαγωγή στην Δυναμική Ψυχιατρική
ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ: Εισαγωγή στις Αξιολογήσεις

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΩΝ ΟΜΑΔΑΣ (Group Analysts)
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΥΤΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΙΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

Σ. ΧΑΛΛΑΜΠΗ 9-11 & ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΤΡΙΚΟΥΠΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 644.7533 - 643.5980

προς την προσέγγιση της λογοτεχνίας.

ΑΛΜΠΕΡΤ ΜΑΝΦΕΡΝΤ
Ρουσό, Μαρά, Ροβεσπιέρος.
Μορφές της Γαλλικής
Επανάστασης

● Μαρά, Ροβεσπιέρος, Σεν-Ζιστ.
Κείμενα.
Εκδ. «Σύγχρονη Εποχή», Αθήνα
1989

Δυο βιβλία των εκδόσεων «Σύγχρονη Εποχή» για τη Γαλλική Επανάσταση. Το πρώτο βιβλίο περιέχει 4 κείμενα του σοβιετικού ιστορικού Αλμπέρτο Μάνφρεντ (1906-1976). Τα κείμενα είναι: «Ζαν-Ζακ Ρουσό, πρόδρομος της Επανάστασης», «Πολ Μαρά, ο φίλος του λαού», «Ροβεσπιέρος, ο Αδιάφθορος», και «Διαμάχες γύρω από τον Ροβεσπιέρο».

Σε αυτές τις μελέτες ο συγγραφέας, σε συνδυασμό με άφθονες — και συχνά άγνωστες — βιογραφικές πληροφορίες, περιγράφει και αναλύει τις κοινωνικές και πολιτιστικές συνθήκες μέσα στις οποίες έζησαν οι 3 μορφές που σφράγισαν, ίσως περισσότερο από κάθε άλλον, τη Γαλλική Επανάσταση. Στο βιβλίο παραθέτονται κείμενα και απόψεις και άλλων ιστορικών. Το βιβλίο είναι ένα αξιόλογο βοήθημα για την κατανόηση της Γαλλικής Επανάστασης και της εποχής της.

Στο δεύτερο βιβλίο έχει γίνει μια επιλογή κειμένων των τριών Γάλλων επαναστατών (Μαρά, Ροβεσπιέρος, Σεν-Ζιστ) που μεταφράστηκαν από αντίστοιχες γαλλικές εκδόσεις που επιμελήθηκαν ο Αλμπέρ Σομπούλ, Μισέλ Βοβέλ και Ζαν Ποπρέν. Στο βιβλίο περιέχεται και χρονολογικός πίνακας που επιτρέπει στον αναγνώστη να εντοπίσει τη συγκυρία μέσα από την οποία γράφτηκε ή εκφωνήθηκε το κάθε κείμενο. Όπως σημειώνει ο μεταφραστής των κειμένων Μ. Βερέττας στον πρόλογό του, κατά τη σημερινή μετάφραση οι πολυάριθμοι όροι της εποχής αποδίδονται με τη σημερινή αντιστοιχία τους, έτσι που, χωρίς να προδίδεται το κείμενο, να έχουν αποφευχθεί οι πολυάριθμες σημειώσεις που διαφορετικά θα ήταν απαραίτητες.

ΝΤΙΝΟΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Περί γοητειών και μαντείας
Εισαγωγή - Σημειώσεις: Ελένη
Ψυχογιού

Εκδ. Ν.Ε.Λ.Ε. Ηλείας/Εκ
παραδρομής, Λεχαινά 1989

Μια εξαιρετικά φροντισμένη έκδοση, που εκδόθηκε με πρωτοβουλία της πολιτιστι-

κής ομάδας «Φράγμα» και του περιοδικού «Εκ παραδρομής», είναι το βιβλίο του Ντίνου Ψυχογιού, *Περί γοητειών και μαντείας*. Το έργο του Ντίνου Ψυχογιού είναι σχεδόν όλο συγκεντρωμένο στο περιοδικό που εξέδιδε ο ίδιος, τα *Ηλείακ*. Η συγκρότηση και παρουσίαση, σήμερα, αυτού του τόμου μας δίνει το μέτρο της σημασίας λογίων της ελληνικής επαρχίας, που με σύστημα και πείσμα δούλεψαν για τη συγκέντρωση και επεξεργασία λαογραφικού υλικού της περιοχής τους. Με το βιβλίο αυτό παρουσιάζεται μικρό μόνο μέρος των μελετών του συγγραφέα που εκτός από την λαογραφία είχε ασχοληθεί συστηματικά και με την ιστορία.

Η *Περί γοητειών και μαντείας* μελέτη αναφέρεται στις μαγικές, μαντικές και δεισιδαίμονες συνθήκες του λαού της Ηλείας. Μαζί δημοσιεύονται τα άρθρα «Το Μοσχονέρι» και «Σαραντολόγιο» που αναφέρονται στο ίδιο θέμα. Επισυνάπτονται και τα «Μετεωρολογικά Ηλείωτικα»: «Κάπου γράφει ο Καρκαβίτσας ότι "οι καμπίσοι είναι όλοι όπως οι παλαιοί Χαλδαιοί, δόκιμοι μετεωροσκόποι" και πολύ πετυχημένα». Με αυτά τα λόγια ξεκινά τη συναγωγή λέξεων, εκφράσεων που αναφέρονται στις καιρικές συνθήκες αλλά και στις μεταφορικές τους χρήσεις. Ο λεκτικός αυτός θησαυρός προσφέρει ένα υποδειγματικό υλικό και η συστηματοποίηση του παρουσιάζεται με την καθιερωμένη διάταξη της μετεωρολογικής Επιστήμης. Αυτό όμως που έχει τη μεγαλύτερη σημασία είναι ότι ο πλούτος των αθησαυρίστων λέξεων υπερβαίνει κατά πολύ την λαογραφική του καταγωγή και προτρέπει για την λεξικογραφική του αξιοποίηση. Άξιος τοπικός λόγιος ο Ντίνος Ψυχογιός φαίνεται πως έχει και την πρόσθετη τύχη αξίων διαδόχων στα Λεχαινά.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Το 3ο τεύχος του μηνιαίου περιοδικού «Ο κόσμος του βιβλίου» περιέχει μεταξύ άλλων αποσπάσματα από το έργο του Ε.Μ. Σιράν και κείμενα των Αγ. Τερζάκη, Αν. Βιστωνίτη και Κωστή Παπαγιώργη, μια συνέντευξη του Μ. Θεοδωράκη με αφορμή την παρουσίαση στη Ηρώδειο της καντάτας του «Κατά Σαδουκαίων Πάθη» για τη μελο-

ποίηση ποιητικών κειμένων και δύο κείμενα του Ρόναλντ Λαίνγκ. Ακόμη θα βρεθεί επιλογές από πρόσφατες εκδόσεις, ποιήματα, σχόλια κλπ. Επίσης ο Αλ. Σχινάς μιλάει για την πρώτη έκδοση του βιβλίου του «Αναφορά περιπτώσεων» (Αθήνα 1986).

ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ

Το 6ο τεύχος της «Νέας Κοινωνιολογίας» (εκδόσεις Παπαζήση) περιέχει ένα αφιέρωμα στο Νίκο Πουλαντζά με αφορμή τα δέκα χρόνια από το θάνατό του. Γράφουν οι Σπ. Μακρής, Κ. Βρατσάλης και Μ. Σακαλής. Στο ίδιο τεύχος υπάρχουν άρθρα για το ρόλο του τουρισμού στη σύγχρονη κοινωνία (Π. Λύτρας). Την πολιτισμική προπαγάνδα και διαμόρφωση στερεοτύπων στα παιδικά εικονογραφημένα περιοδικά (Κ. Αντωνίου). Την έννοια της κοινωνίας δράσεως κατά τον Μαξ Βέμπερ (Χριστίνα Στρατηγούλου) κ.ά.

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Το δεύτερο τεύχος της «Κοινοβουλευτικής Επιθεώρησης» περιλαμβάνει άρθρα των Γ. Παπαδημητρίου (εκλογικό σύστημα και σύστημα διακυβέρνησης), Ηλία Νικολάκου (το εκλογικό σύστημα ως χειραγωγικός μηχανισμός), Σίμου Μηναιδή (Ο επικαιρος κοινοβουλευτικός έλεγχος), Νίνας Σακκά - Νικολοπούλου (Οι «Υπηρεσιακοί» υπουργοί και το άρθρο 52 του Συντάγματος 1975/1986), Νέδας Κανελλοπούλου Η δυνατότητα αναπομπής στη Βουλή νομοσχεδίου από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας), Θ. Ξηρού (τα ιδιόχειρα λευκά ψηφοδέλτια στην εκλογική νομοθεσία), Παν. Σαλαμαλίκη (Η δυνατότητα κατάρτησης του «συν ένα» σύμφωνα με τον κανονισμό της Βουλής και το Σύνταγμα καθώς και συνέντευξη με τον πρόεδρο της Γαλλικής Εθνοσυνέλευσης Λωράν Φαμπιούς).

Από το τεύχος αυτό η «ΚΕ» δημοσιεύει περίληψη κάθε άρθρου στα αγγλικά και γαλλικά ώστε να εξασφαλίζεται η ενημέρωση των ξένων πανεπιστημιακών και ερευνητών και να διευκολύνεται η καταχώρηση των άρθρων και στους βιβλιογραφικούς καταλόγους των διεθνών οργανισμών και ξένων ερευνητικών ιδρυμάτων. Να σημειωθεί ότι η «ΚΕ» εκδίδεται κάθε τρεις μήνες.

ΕΝΤΕΥΚΤΗΡΙΟ

Το όγδοο τεύχος του λογο-

τεχνικού και καλλιτεχνικού περιοδικού «εντευκτήριο» είναι αφιερωμένο στην πρόωρα χαμένη λαογράφο Άλκη Κυριακίδου - Νέστορος. Περιλαμβάνει μια εκτεταμένη και εξομολογητική συνέντευξη που είχε δώσει η ίδια λίγους μήνες πριν το τέλος της στο «εντευκτήριο». Ακόμα μια παρουσίαση από την ίδια και πέντε συνεργατίδες της, των αποτελεσμάτων ενός μεταπτυχιακού φροντιστηρίου - έρευνας για τη σχέση της λαογραφίας με την προφορική ιστορία.

Για την επιστημονική συνεισφορά και την ευρύτερη παρουσία και δράση της Άλκης Κυριακίδου - Νέστορος στα πνευματικά και πολιτιστικά ζητήματα το τόπου γράφουν οι Νόρα Σκουτέρη - Διδασκάλου, Μαν. Ανδρόνικος, Δημ. Φατούρος, Βάσω Τοκατλίδου, Φάνης Σ. Κακριδής, Αντ. Κωτίδης και Έφη Βουτυρά.

Στο ίδιο τεύχος δημοσιεύονται ένα άρθρο του Θ. Κοροβίνη για το θάνατο στο ρεμπέτικο και λαϊκό μας τραγούδι, ένα δοκίμιο του Ουμπέρτο Έκο για τον σοβιετικό σημειολόγο και μελετητή του Ραμπλαί, Μ. Μπαχτίν, υπάρχει εκτεταμένη αναφορά στη μετάφραση από τον Δ. Δημητριάδη της τραγωδίας του Ευριπίδη «Ιππόλυτος» καθώς και άρθρα για τα εικαστικά, ποιήματα, πεζά και ειδικό ένθετο στη δημιουργική φωτογραφία.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΠΕΤΡΟΥ ΒΡΑΣ. ΠΟΓΗ
Η φιλοσοφία της δημοκρατικής
συμβίωσης
Αθήνα 1988

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΝΑΚΑΚΗΣ
Βλέπω τα δάκρυά σου
Εκδ. Libro, Αθήνα 1989

ΛΙΛΗ ΖΩΓΡΑΦΟΥ
Η γυναίκα που χάθηκε καβάλα
στ' άλογο
Τρίτη έκδοση
Εκδ. Γαβριηλίδης, Αθήνα 1989

ΠΑΝ. Ν. ΓΕΝΝΗΜΑΤΑ
Στρατηγική για την κοινωνική
συνείδηση
Εργοδοσία και κοινωνία των
πολιτών
Αθήνα 1989

CHRISTIAN ROSENKREUTZ
Ο χυμικός γάμος
Σχόλια: Margaret Bennell - Isabel
Wyatt
Μετ. Θεόδωρος Σιαφαρίκας
Εκδ. Ιάμβλιχος, Αθήνα 1989

ANNIE BESANT
Ο άνθρωπος και τα σώματά του
Μετ. Θεόδωρος Σιαφαρίκας
Εκδ. Ιάμβλιχος, Αθήνα 1989

C. G. JUNG & C. KERENYI
Η επιστήμη της μυθολογίας
Μετ. Κώστας Ζάρρας
Εκδ. Ιάμβλιχος, Αθήνα 1989

δια λογος

ΤΟ ΜΠΑΧΤΣΙΣΙ ΚΑΙ Η «ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ» ΤΟΥ

• Σχετική με προηγούμενο άρθρο συνεργάτη μας — αλλά αισιόδοξη στην πίστη του για απόρριψη της «ιδεολογίας» της «λαβιτούρας», είναι η επιστολή που ακολουθεί:

Αγαπητό ANTI,
Νομίζω ότι το, φαινομενικά ηττοπαθές, άρθρο του κ. Δ. Μιχαήλ στο φύλλο σου 421 αποτελεί προϊόν έντονου προβληματισμού του που βρίσκεται σε εξέλιξη. Εγώ δεν θα διαφωνήσω μαζί του στο ότι το ΠΑ.ΣΟ.Κ. περιέχει ιδεολογία και ιδιαίτερη φυσιογνωμία. Θα εκφράσω μόνο αμφιβολία για το κατά πόσον αυτή η τελευταία μπορεί να είναι θετική. Από τη στιγμή που όλα τα ελληνικά πολιτικά κόμματα αποφάσισαν να δεχθούν τη διαβίωση της χώρας στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ομοσπονδίας, θα δημιουργούσε σοβαρές αρνητικές τριβές η μη αποδοχή, από μέρους μας, κάποιων θεμελιωδών δυτικών θέσεων όπως λ.χ. των αναφερομένων στη συμπεριφορά των δημοσίων λειτουργών σχετικά με τη διαχείριση του δημοσίου πλούτου. Η Ανατολή — που φυσικά μας διέκδικει κι εκείνη αλλά δεν διαθέτει Ε.Ο.Κ — έχει σε αυτά μία, από παράδοση, χαλαρή θέση με αποτέλεσμα να συνδυάζει την όχι αγχώδη και μη πραγματοποιημένη ζωή, με το μπαχτσίσι του αξιωματούχου, την αποφυγή της εργασίας κ.λπ.

Αν ο κ. Δ.Μ. νομίζει ότι η ιδεολογία του ΠΑ.ΣΟ.Κ. είναι σε τελευταία ανάλυση, μια ενστικτώδης τάση του ελληνισμού να διατηρήσει — στο ευρωπαϊκό πλαίσιο — ένα μέρος της ανατολικής φυσιογνωμίας του, θα ήθελα να του υπενθυμίσω ότι αυτό όχι μόνο δεν θα μισέσει να γίνει αναφορικά με κάποια σημεία όπως ασυμβίβαστα με το χώρο που μας υποδέχθηκε, αλλά και γιατί περιλαμβάνει και στοιχεία μη ανατολικά αλλά αρνητικά δυτικού χαρακτήρα. Η προσπάθεια λ.χ. των κλαδικών στους χώρους εργασίας για συγκέντρωση όλων των υπαρχόντων προνομίων, με φυσική συνέπεια την εκρηκτική αντίδραση των υπολοίπων, θυμίζει ορισμένες αρνητικές δυτικές παραδόσεις.

Η πρόταση λοιπόν του άρθρου του κ. Δ. Μιχαήλ — φυσικά έμ-

μεση και με την προϋπόθεση ότι τον ερμηνεύω ορθά — για συμβιβασμό της (ως τώρα τουλάχιστον) πλειοψηφίας με τη μειοψηφούσα «ιδεολογία», είναι λίγο δύσκολο να γίνει δεκτή, όπως εκείνος το επιθυμεί μέσα απ' την προφανή αγωνία του για το ενδεχόμενο ενός νέου εθνικού διχασμού. Νομίζω όμως ότι πρέπει να είμαστε λίγο αισιόδοξοι αν λάβουμε υπ' όψη μας:

α) ότι η δεδομένη πια εξάρτηση της ισχυρής οικονομίας μας από εκείνη της Ευρώπης απαγορεύει την αποχώρησή κι έτσι οδηγεί σε αναγκαστική προσαρμογή σε βασικούς τρόπους συμπεριφοράς του ευρωπαϊκού κόσμου στο δημόσιο βίο.

β) τη μετά από 7 χρόνια επίδρασης παραμονή του λαού μας — σε ποσοστό άνω του 50% — σε πλήρη αντίθεση προς τα ανησυχητικά στοιχεία της ιδεολογίας αυτής. Στο κάτω κάτω χωρίς πίστη και ελπίδα δεν γίνεται ποτέ τίποτα.

Ευχαριστώ
ο αναγνώστης σου
Γιάννης Ζωγράφος
πρώην δημόσιος λειτουργός

ΤΟ ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΖΑΧΑΡΙΑ Η Η ΦΑΥΛΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

• Σχετικό με προηγούμενο σχόλιο μας γιά τους διορισμούς «ατζέντηδων» του Ελληνικού Κινηματογράφου από το τρίδυμο Μ. Ζαχαρία — Μ. Κουτούζη — Σπ. Μερκούρη που λειτουργήσε με τις ευλογίες του διδύμου Μ. Μερκούρη — Κ. Αλαβάνου, είναι το υλικό και οι επιστολές που μας έστειλε ο Βασίλης Κορωνάκης. Το σχόλιο μας αναφερόταν στο διορισμό του κ. Καλογερόπουλου αλλά η ιστορία πάει πιο μακριά: αφορά τη διαχείριση Μπουρλά. Απάντηση δεν πήραμε έκτοτε. Το πορτραίτο του κ. Μ. Ζαχαρία, όπως αναδύεται και από αυτήν την υπόθεση δεν προκύπτει και πολύ κολακευτικό για έναν άνθρωπο που επικαλείτο κάποτε τις προοδευτικές του ιδέες. Στη συνέχεια δημοσιεύσαμε την επιστολή που έστειλε στο ANTI και στους συλλόγους σκηνοθετών και κριτικών κινηματογράφου. Κρατάμε την επιστολή προς τον κ. Μ. Ζαχαρία:

Αγαπητό «Αντί»,
σας στέλνω αντίγραφω επιστολής μου στον κ. Μάνο Ζαχαρία, όπως κοινοποιήθηκε στην Ε.Ε.Σ. και στην Π.Ε.Κ.Κ. Πιστεύω ότι σας ενδιαφέρει γιατί ασχολείται μ' ένα θέμα που θίξατε κι εσείς το καλοκαίρι. Ρωτούσατε για τον ...περίεργο διορισμό ενός μόνιμου κάτοικου Αμερικής ως αντιπροσώπου του Κέντρου στην Αμερική. Το πρόσωπο αυτό βέβαια είναι ο κ. Καλογερόπουλος και ο διορισμός του, όπως καταγγέλλω, είναι σκανδαλώδης.

Υπάρχει, όπως θα ξέρετε, ένας ολόκληρος φάκελος για τις καταχρήσεις του Μπουρλά

— επίσης σκανδαλωδώς χορηγηθέντος από το Κέντρο και το Υπουργείο για τα Φεστιβάλ Ελληνικού Κινηματογράφου στην Αμερική. Το περίεργο είναι ότι ο κ. Ζαχαρίας (που ομολογεί πως τον κ. Μπουρλά τον επέβαλε ο κ. Μερκούρης και τον ανέχθηκε... απλώς, αυτός) ετοιμάζει τώρα την ίδια στρατηγική Μπουρλά με τον κ. Καλογερόπουλο.

Σας παρακαλώ διαβάστε το γράμμα μου προς τον κ. Ζαχαρία και τα 2 σωματεία και αποφασίστε αν είναι εφικτό να γίνει μια έρευνα πάνω σ' αυτά τα σκάνδαλα. Αν συντάκτης σας αποφασίσει να ερευνησει το θέμα (σαν συνέχεια του αναπάντητου, νομίζω, ερωτήματος που θέσατε το καλοκαίρι) θα μπορούσα να σας δώσω περισσότερες «παρασκηνικές» πληροφορίες.

Θέλω, επί τη ευκαιρία, να επισημάνω ένα μεγάλο θέμα που προκύπτει από αυθαιρεσίες σαν αυτές του Κέντρου. Άνθρωποι σαν εμέ που έχουν σπουδάσει Humanities στο εξωτερικό έχουν ένα φοβερό πρόβλημα με την επιστροφή τους στην Ελλάδα. Κέντρα όπως αυτό του Κινηματογράφου δεν ανακοινώνουν

ποτέ ότι πρόκειται να προσλάβουν. Οι προσλήψεις γίνονται μυστικά με νικητές πάντα φίλους. Και κάτι ακόμα: Το resumé σου, η ιστορία σου στο χώρο, δεν μετράει ποτέ.

Θα 'ρθει ποτέ η στιγμή που όλοι αυτοί οι οργανισμοί θα υποχρεούνται να συμπεριφερθούν σαν «Equal Opportunity Employers» ή θα κλείνουν πάντα οι πόρτες για μας που έχουμε σπουδάσει κάτι που παλιότερα δεν σπουδαζόταν και που οι υπηρεσίες αρνούνται ακόμα να το δεχτούν σαν ίσο μιας άλλης επιστημονικής κατάρτισης; Ένα ντοκτορά στα οικονομικά μετράει θαρρώ, όταν απευθύνεται για πρόσληψη σε μια εταιρεία ή ένα πανεπιστήμιο. Ένα ντοκτορά όμως στον κινηματογράφο, στο θέατρο, στις τέχνες δεν μετράει όταν έχεις να κάνεις με οργανισμούς όπως το Κέντρο όπου κλείνουν τις πόρτες συνέχεια σε όποιους δεν ξέρουν προσωπικά. Είναι αδύνατο για ορισμένους από μας να εισχωρήσουμε σ' αυτές τις κλειστές συντεχνίες όπως η τηλεόραση, ο κινηματογράφος, οι πολιτιστικές υπη-

ΕΚΔΡΟΜΕΣ ΣΕ...

Χριστουγεννιάτικα Δώρα

ΒΙΕΝΝΗ - ΠΡΑΓΑ - ΜΟΝΑΧΟ

11 ημέρες 22/12 - 1/1. 1990
(4 εργάσιμες ημέρες)
75.000 δρχ.

ΕΛΒΕΤΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ ΜΟΝΑΧΟ

11 ημέρες 22/12 - 1/1. 1990
(3 εργάσιμες ημέρες)
70.000 δρχ.

ΑΥΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ ΜΟΝΑΧΟ

10 ημέρες 23/12 - 1/1. 1990
(3 εργάσιμες ημέρες)
65.000 δρχ.

ΙΤΑΛΙΑ - ΕΛΒΕΤΙΑ ΠΑΡΙΣΙ - ΜΟΝΑΧΟ

12 ημέρες 21/12 - 1/1. 1990
(6 εργάσιμες ημέρες)
85.000 δρχ.

4 ΗΜΕΡΕΣ ΕΚΔΡΟΜΗ
ΟΧΡΙΔΑ - ΤΥΡΑΝΙΑ από 24.000 δρχ.

ΟΚΤΑΗΜΕΡΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ

1) ΒΙΕΝΝΗ - ΣΑΤΣΜΟΥΡΓΚ - ΜΟΝΑΧΟ	2) ΒΙΕΝΝΗ - ΒΟΥΛΟΠΕΤΗ	δρχ.
		(55.000)
		(50.000)

ΕΞΑΗΜΕΡΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ

1) ΒΙΕΝΝΗ	2) ΒΟΥΛΟΠΕΤΗ	δρχ.
42.000	42.000	

GAZIS TOURS

ΠΑΤΟΥΣΑ 3 (ΠΛ. ΚΑΝΙΓΓΟΣ) ΤΗΛ. 36.41.109 - 36.09.290
(ΓΙΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ).

ρεσίες του κράτους κ.λπ. Πώς να γυρίσουμε στην Ελλάδα;

Φιλικά,
Βασίλης Κορωνάκης

• Και η επιστολή προς τον Σ.Ε.Σ. και την ΠΕΚΚ:

Προς: Σύλλογο Ελλήνων
Σκηνοθετών
Ενώση Κριτικών
Κινηματογράφου

Αγαπητοί φίλοι,
σας εσωκλείω αντίγραφο γράμματος μου προς τον κ. Ζαχαρία νομίζω πως σας ενδιαφέρει. Ξέ-

ρω βέβαια πως είναι περίοδος μεγάλων μετελάδων για τον Ελληνικό Κινηματογράφο και ίσως το πρόβλημα που θίγω να μην είναι «πρωτοσέλιδο». Υπάρχει όμως μία δευτερεύουσα πλοκή που οδηγεί σε ενδιαφέροντα συμπεράσματα: η επιμονή της κινηματογραφικής γραφειοκρατίας σε μικρόρους σφύττα, η σκληρή απομόνωση όλων των μη ημετέρων και η κατάφωρη θέση του κ. Ζαχαρία σε ένα σωρό μαγειρέματα εκ των οποίων δύο μόνο αποκαλύπτω τώρα εγώ.

Να σας πω με δυο λόγια ποιος είμαι και τι ζητώ: Έχω σπουδάσει κινηματογράφο στην Αμερική (Columbia University) και Ιαπωνία (Waseda University). Έχω εργαστεί στην τηλεόραση του Hong-Kong και με Ινδούς σκηνοθέτες (Mrinal Sen, κτλ.). Οργάνωσα το πρώτο Φεστιβάλ Ελληνικού Κινηματογράφου στη Νέα Υόρκη, το Φλεβάρη του '74.

Βοήθησα στον υποτιτλισμό και τη διανομή των ταινιών Αγγελόπουλου στην Ιαπωνία. Ήμουνα σύμβουλος του Public Theatre για τον Φεστιβάλ Ελληνικού Κινηματογράφου το '83. Κάνω την παραγωγή της εκπομπής «Meet the Filmmaker» στην καλωδιακή τηλεόραση του Μανχάταν από το '85 και διδάσκω κινηματογράφο στη Νέα Υόρκη και στο Κυότο. Ο μόνος λόγος που αναφέρω αυτό το πρόχειρο «resumé» είναι γιατί μη έχοντας τον χρόνο (και τη διάθεση ίσως) να κάνω δημόσιες σχέσεις στην Ελλάδα μέχρι τώρα βλέπω τις διάφορες πόρτες που χτυπώ να κλείνουν αμέσως. Το πιο πρόσφατο παράδειγμα είναι αυτό του Κέντρου. Το Κέντρο, με παρέμβαση του κ. Μερκούρη, ανέθεσε το Φεστιβάλ Ν. Υόρκης στον κ. Μπουρλά πριν από λίγα χρόνια. Οι καταχρήσεις κ.λπ. του κ. Μπουρλά, όπως διαβιβαστήκαν μέσω γραφείου τύπου Ν. Υόρκης στους αρμόδιους (μεταξύ των οποίων και ο κ. Ζαχαρίας) δεν συγκίνησαν κανέναν και η επιχορήγηση του κ. Μπουρλά συνεχίστηκε. Ήλθα τότε σ' επαφή με τον κ. Ζαχαρία ο οποίος, πάντα υποκρινόμενος, έκφρασε την ευχή ότι οι άνθρωποι πίεσεις θα σταματούσαν και η κατάσταση θα άλλαζε. Με κάλεσε μάλιστα τότε στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης να τα «συζητήσουμε» μαζί με τον κ. Κουτούζη. Ανέπτυξα τις ιδέες μου τότε και στους δύο κι αργότερα, στην Αθήνα, ξεχωριστά στον καθένα και αμφότεροι υποσχέθηκαν ότι θα με ειδοποιούσαν «όταν έλθει η ώρα». Τώρα βλέπω ξαφνικά έναν άνθρωπο χωρίς προσόντα, με πολλές όμως «διασυνδέσεις», τον κ. Καλογερόπουλο, να παίρνει «κεκλεισμένων των θυρών» τη δουλειά.

Δεν με στενοχωρεί απλώς η πρόσληψη του κ. Καλογερόπουλου και το μήνυμα που μου στέλνει η «εξουσία» ότι με μόνο εφόδιο το «resumé» μου, την

ιστορία μου, δεν υπάρχω γι' αυτούς. Αυτό είναι ένα μικρό ποτήρι που πρέπει να πω — μου λένε, κοντολογίς ότι εγώ δεν μπορώ να γυρίσω στην Ελλάδα γιατί σε τέτοιους θεσμούς δουλεύει δεν θα βρω χωρίς μέσο: έτσι, απλά και κραυγαλέα όπως στην Ελλάδα του '60 που θυμάμαι. Αλλά είπα, δεν είναι μόνο αυτό. Είναι και η λάθος δρομολόγηση της «Hellasfilm» που υπογράφεται μ' αυτή την πρόσληψη. Να σας το πω ξεκάθαρα: Ο Ελληνικός Κινηματογράφος δεν χρειάζεται ένα άτομο εδώ να τον προωθεί: είναι αστείο για ένα μικρό Εθνικό Κινηματογράφο όπως ο δικός μας. Κανένα άλλο έθνος δεν έχει τέτοιας μεθόδευσης «ατζέντη». Είναι τραγικοκωμικό. Αυτό που χρειαζόμαστε είναι σωστή μελέτη του αμερικάνικου (ή άλλου ξένου) συστήματος διανομής και συλλογική απόφαση με εμπορικά και αισθητικά κριτήρια, για τις πρώτες κινήσεις.

Εγώ έδωσα ένα σχέδιο στον κ. Ζαχαρία να το φέρει στην επιφάνεια για να συζητηθεί με τα σωμάτια: αυτός το 'θαψε γιατί του τηλεφώνησαν να προσλάβει έναν κ. Καλογερόπουλο.

Όλα αυτά είναι τόσο μικροπρεπή που με δυσκολία συνεχίζω την επισήμανσή τους. Είναι αδύνατο να νοιώσουμε την κρυφή γοητεία της τέχνης όταν ο άνθρωπος παράγων, σ' αυτό το κύκλωμα, περνάει τέτοια κρίση ήθους.

Εγώ, φίλοι, σας τα αναφέρω όλα αυτά ελπίζοντας ότι θα δημιουργήσουν αφορμή για συζήτηση. Εσείς αυτά τα χούγια θα τα ξέρετε καλύτερα από μένα μια και τα ζείτε κάθε μέρα.

Μου απαγορεύει σήμερα ο κάθε κ. Ζαχαρίας την έκφραση και συμμετοχή στο χώρο μελέτης μου στην πατρίδα. Αλλά άνθρωποι σαν τον κ. Ζαχαρία, στο ρόλο του κ. Ζαχαρία, θα αρθρώνουν πάντα τα ίδια απαγορευτικά σημάδια και θα αναπαράγουν τους θρόμβους που δυσκολεύουν την ελεύθερη ροή της ανθρωπίνης σκέψης.

Άνθρωποι στο ρόλο του κ. Ζαχαρία θα χειριστούν αύριο θέματα όπως αυτό της Κινηματογραφικής Παιδείας και θα πουν φράσεις όπως «συνεκτιμώντας όλες τις δυνατότητες...» ή «οι αποφάσεις παίρνονται από το Δ.Σ.» ή «θα επικοινωνήσω μαζί σας όταν έλθει η ώρα...» για να δημιουργήσουν χωρίς λόγο μια καφκαϊκή ατμόσφαιρα και να συνεχίζουν νυν και αεί τη διαχείριση της κουλτούρας χωρίς έλεος. Έτσι πέφτει, αθόρυβα, η πολιτιστική στάθμη και ο κινηματογράφος δεν σώζεται, βέβαια, απ' τα κυβερνητικά χαρτζιλίκια.

Το «σύνδρομο Ζαχαρία» λοιπόν, ρωτώ, τι ποσοστό εκφράζει του ζωντανού δυναμικού των «κινηματογραφικών θεσμών»;

Φιλικά
Βασίλης Κορωνάκης

αντι

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημογράτους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.49.300
72.32.819 — 72.48.240
FAX: 72.26.107
TELEX: 214179 ANTI

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Εκτύπωση:
«ΝΕΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» Α.Ε.
Θέση Μαρίζα Μαντρίγκο
Παλλήνη Αττικής
Τηλ. 66.65.081-66.68.424

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει τις απόψεις του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξαμ. 1.650 δρχ. -
Ετήσια 3.300
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 10.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 2.800

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξαμηνή: δολ. 20
ετήσια: δολ. 40
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξαμηνή: δολ. 23
ετήσια: δολ. 45

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημογράτους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 150
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 250

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημογράτους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.48.240
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.
Λαοσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

με μια καρτα
κάνεις
την αγαπη... πράξη

χριστουγεννιάτικες καρτες

της

εταιρείας προστασίας σπαστικών

κεντρική διαθεση:
Δικαιάρχου 28 - Παγκρατι
τηλ. 70 15 634

λιανική πώληση:
Βρετανικό Συμβούλιο
πλατεία Κολωνακίου

Ν Ε Α Β Ι Β Λ Ι Α 1 9 8 9 - 1 9 9 0

Ε Λ Λ Η Ν Ι Κ Η Λ Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

Π Ε Ζ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Γκανάς Μιχάλης
Μητριά πατρίδα
(Πεζογράφημα)

Κάραλη Μαλβίνα
Αθώος σαν αγαπημένος
(Αφήγημα)

Κάτος Γιώργος
Η βασιλεία των καταρτίδων
(Μυθιστόρημα)

Μιλλιέξ-Γκρίστον Τατιάνα
Αλλάζουμε;
(Μυθιστόρημα)

Αναδρομές
(Διηγήματα)

Μπρουντζάκης Ξενοφών
Μια κοινή περιπέτεια του σώματος
(Πεζογράφημα)

Μωραΐτης Γιώργος
Αναμνήσεις ενός αντάρτη

Ξανθούλης Γιάννης
Ο χάρτινος Σεπτέμβρης της καρδιάς μας
(Μυθιστόρημα)

Πρωτοπαπάς Πάνος
Η αδέσπη πλευρά της σελήνης
(Διηγήματα)

Ρούσσοι Τάσος
Μιχαήλ και άλλα διηγήματα

Σκούρτης Γιώργος
Ιστορίες με πολλά σιρας
Το χειρόγραφο της Ρωζάνης

Σουρούνης Αντώνης
Τα τύμπανα της κοιλιάς και του πολέμου
(Διηγήματα)

Οι πρώτοι πεθαίνουν τελευταίοι
(Μυθιστόρημα)

Σφυρίδης Περικλής
Από πρώτο χέρι
(Διηγήματα)

Τομαζάνη Λέσποινα
Φωτιά μέσα στο νερό
(Διηγήματα)

Φακίνος Άρης
Τα παιδιά του Οδυσσέα
(Μυθιστόρημα)

Φακίνος Μιχάλης
Εφημερεύων διάσος και άλλες ιστορίες

Χαριτόπουλος Διονύσης
Τη νύχτα που 'φυγε ο Μπούκοβι
(Διηγήματα)

Χατζήπαπας Χρίστος
Το χρώμα του γαλάζιου υάκινθου
(Μυθιστόρημα)

Π Ο Ι Η Σ Η

Αγγελάκης Ανδρέας
Ο μακρύς μονόλογος
της Μαρίας Πολυδούρη

Γκανάς Μιχάλης
Γυάλινα Γιάννενα

Δενέγρης Τάσος
Η κατάσταση των πραγμάτων

Κακουλίδης Γιώργος
Το χρώμα της ορχήστρας

Μοσκόφ Κωστής
Για τον Έρωτα και
την Επανάσταση

Νικόδημος (μοναχός)
Ερωτικός Ασύριος

Παπαδάκη Αθηνά
Ωχροτάτη έως του λευκού

Σκαρτσής Σωκράτης
Το μάρμαρο της άπλας

Χέλης Γιώργος
Ότι στείρα έτεκεν επά

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ Κ Α Σ Τ Α Ν Ι Ω Τ Η

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα
Ζ. Πηγής 3, 106 78 Αθήνα, τηλ. 360.32.34 – 360.13.31

CAMEL

ΑΦΙΛΤΡΟ

MCCANN-ERICKSON

© R. J. Reynolds Tobacco International

ΕΙΣΑΓΕΤΑΙ

Το Υπουργείο Υγείας προειδοποιεί:

**ΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΑ ΒΛΑΠΤΕΙ
ΣΟΒΑΡΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ**